

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 584
Παρασκευή
4-31 Αυγούστου 1995
Δρχ. 400

Μ.ΕΒΕΡΤ:

απαίδευτη
εσία και...

ό καλοκαίρι!

ΕΡΟΔΡΟΜΙΟ

ΠΑΤΩΝ:

ΑΤΙ ΤΕΤΟΙΑ

ΑΣΥΝΗ;

ΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

ΕΚΟΠΙΑΝΟ» ή

ΑΚΕΔΟΝΙΚΟ;

ΑΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ...

ΑΝΙΖΕΤΑΙ

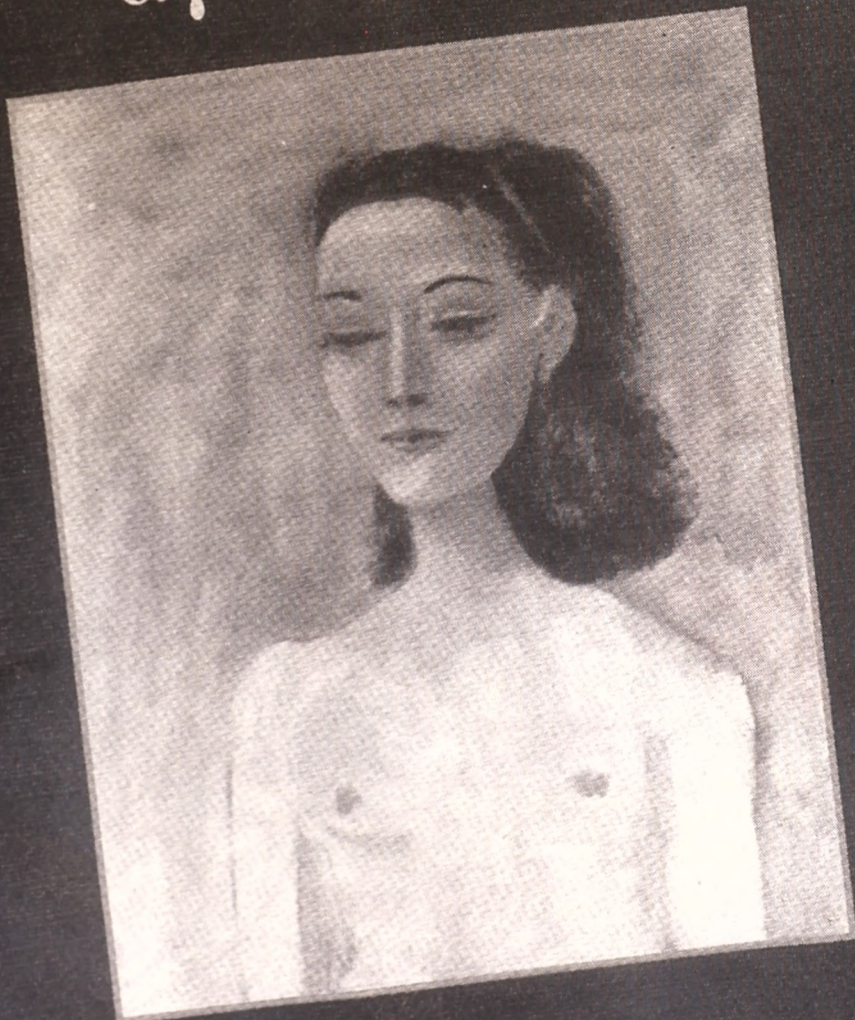

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ

Σῶμα, θυμήσου ὄχι μόνο τό πόσο ἀγαπήθηκες

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ

Σῶμα, θυμήσου
ὄχι μόνο τό πόσο
ἀγαπήθηκες

ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Ὁ ὄρκος τῆς μνήμης καί ἡ ἀναζήτησις τοῦ χαμένου παραδείσου τῆς εὐτυχίας ὁδηγοῦν τοὺς δύο παλιούς ἐραστές στὸν τόπο τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τῆς πρώτης μαγείας.

Ὡριμοὶ καὶ κουρασμένοι, θά ζήσουν ἐκεῖ ἓνα ἄλλο πάθος μέσα ἀπὸ τίς μνήμες καὶ τὴν ἀγρυπνία τοῦ σώματος. Γιατί τό σῶμα θυμᾶται ὄχι μόνο τὴν ἀγάπη. Θυμᾶται τὸν πόνο καὶ τὴν ἐρημία. Τὴν ἄβυσσο πού κοίβησε ἀπὸ τίς περιπλανήσεις του. Καὶ προφητεύει.

Ἔτσι, ὁ παρόντας χρόνος διώνεται σὺν ἀντήχησι τοῦ παραδείσου πού χάθηκε. Με ὅλη τὴ φόρτιση πού δημιουργεῖ ἡ νοσταλγία τοῦ χαμένου.

Ἐκείνη: Ἐνας ἄνθρωπος πού ἀγωνίστηκε, πού φώναξε τίς ιδέες τῆς, πού ἐξήγαγε τὴ θυσία.

Ἐκεῖνος: Ὁ γιὸς τοῦ παλιοῦ μύθου.

Κουβαλοῦν καὶ οἱ δύο ἓνα ἀντίστοιχο τραῦμα, ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία, καὶ εἶναι αὐτό πού θά τοὺς φέρει ξανά στὴν ἴδια παράλληλο, νικημένους καὶ ὠραίους – μ' αὐτὴ τὴν ὁμορφιά πού δίνει στά πρόσωπα ἢ συμπόνια.

Τό μυθιστόρημα ἔχει τὴ μαγεία τῆς ποιητικῆς γραφῆς, πού ἐδῶ γίνεται μαγεία τῆς μνήμης καὶ μαγεία τοῦ χαμένου χρόνου.

ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ:

- Μὲ τὴ λάμπα θυέλλης
- Λυκόφως τῆς μοναξιάς
- Ναταλία καὶ Χριστίνα
- Ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων (ποιήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX 36 23 553

ΑΝΤΙ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

584

ΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

σελ. 4

ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Γελοιογραφία, σελ. 5

10ο ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

Α ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ύψος, ΜΜΕ, σελ. 10

ΙΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

γος Φιλδισάκος, σελ. 14

ΠΕΘΟΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

στα από τον κόσμο, σελ. 33

INTERNET

Andy Müller, σελ. 44

ΠΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 45

•
θερινής δραπετεύσεως
από τις μόνιμες στήλες
απουσιάζουν

ΣΚΗΤΣΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μ.Μ.ΕΒΕΡΤ: Η ΑΠΑΙΔΕΥΤΗ ΗΓΕΣΙΑ, όπως προσφυώς χαρακτηρίστηκε. Τώρα —μέρα που είναι, 4η Αυγούστου— και με πιστοποιητικό από τον ΜΠΟΣΤ! Σωστή "Λαμπρακειάς" ο Αρχηγός, προσφέρει τα μαργαριτάρια του για θερινό δροσερό ανάγνωσμα. Γράφει ο **Ερμανουήλ Απρόβλεπος**. ΣΕΛ. 23. **ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΣΠΑΤΩΝ:** Η βιασύνη του Κ. Λαλιώτη να υπογράψει την περίεργη σύμβαση. Γράφει ο **Φίλιππος Βασιλείου**. ΣΕΛ. 16. **ΠΑΙΔΕΙΑ:** Οι αντιφατικές προτάσεις του υπουργού Παιδείας για τα συγγράμματα και το εξεταστικό. Γράφει η **Ελένη Καραντζόλα**. ΣΕΛ. 18. **ΤΟ ΠΑΣΟΚ... ΛΙΑΝΙΖΕΤΑΙ:** Είναι το τελευταίο καλοκαίρι του ενωμένου ΠΑΣΟΚ; Θύελλα αντιδράσεων από την στή-

ριξη του πρωθυπουργού ως συζύγου. Γράφει ο **Γιώργος Γερόπουλος**. ΣΕΛ. 12.

Το ΑΝΤΙ δεν θα κυκλοφορήσει το επόμενο δεκαπενθήμερο λόγω διακοπών. Θα το αναζητήσετε πάλι την Παρασκευή 1η Σεπτεμβρίου.

Περίοδος Β' • Έτος 22ο • Τεύχος 584 • Παρασκευή 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1995 • Δρχ. 400

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - **ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Βασίλης Μπάλλας - **ΜΟΝΤΑΖ:** Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 7.000 δρχ.

ΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ., ΗΠΙΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** ΔΡΧ. 400, **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΔΡΧ. 600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε. Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΜΕΤΑ ΤΑ ΜΠΑΝΙΑ ΛΑΟΥ ΚΑΙ ΗΓΗΤΩΡΩΝ

Ο ΑΥΤΟΥΣΤΟΣ μάς έφτασε, εμπρός βήμα ταχύ... Οι κάτοικοι των ελληνικών πόλεων ξεχύθηκαν στα παραθεριστικά κέντρα. Η πολιτική ηγεσία δεν υπολείπεται φυσικά. Κουράστηκε με τα τερτίπια της μικροπολιτικής και στην επαφή με την ελληνική φύση αναζητεί την ανανέωση.

ΤΑ ΝΕΑ και τα ωραία, όπως όλα δείχνουν, θα έρθουν αμέσως μετά. Με τα πρώτα φθινοπωρινά βοριάδια.

Η ΣΟΒΟΥΣΑ κρίση υπαγόρευε, χρόνια τώρα, τη συγγραφή σεναρίων για επερχόμενες εξελίξεις. Αν φυλλομετρήσετε οποιαδήποτε ελληνική εφημερίδα της εικοσαετίας — και τις σελίδες φυσικά τούτου του περιοδικού — θα διαβάσατε πολλές εκδοχές αυτών των εξελίξεων (για να κυριολεκτούμε: το αίτημα της διαδοχής του σημερινού πολιτικού προσωπικού). Και όμως, είναι σαν να μην κινήθηκε φύλλο. Ούτε το κυπριακό δράμα, ούτε η κρίση που ακολούθησε το σκάνδαλο Κοσκωτά, ούτε η βαλκανική κρίση και οι διαδοχικές αποτυχίες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής δεν ανέτρεψαν την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων στην Ελλάδα, όπως αυτή σηματοδοτήθηκε με τα ονόματα των Καραμανλή, Παπανδρέου, Μητσοτάκη. Τέτοια, λοιπόν, η αυτάρκεια και η ύπνωση στον τόπο!..

ΟΜΩΣ, Ο ΒΙΟΣ βραχύς. Ακόμη και αν κοινωνία και θεσμοί αδρανούν, οι βιολογικοί ρυθμοί κάμπουν την ανθρώπινη φύση. Έτσι κάπως θα συμβούν και οι «αλλαγές» στην ελληνική πολιτεία. Υποχρεωτικά και αδήριτα.

ΒΕΒΑΙΑ, αλλαγές που δεν πραγματοποιούνται από εσωτερικές δυνάμεις της κοινωνίας είναι αμφίβολο αν είναι πραγματικές, θεσμικές αλλαγές. Και τέτοιες ουσιαστικές αλλαγές έχει κρίναι ο τόπος. Άλλωστε, η «Αλλαγή» είχε κάποτε επιλεγεί και προταθεί στην ελληνική κοινωνία...

ΓΙΑΤΙ όμως μιλάμε σήμερα για επερχόμενη μεταβολή του πολιτικού τοπίου;

ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ, η διάσπαση είναι πια βεβαιωμένο γεγονός. Δεν θα απαριθμήσουμε τα δεδομένα που όλοι παρακολουθούν καθημερινά. Μόνον ένα, που είναι πολύ οικείο από άλλες ιστορικά γνωστές διασπάσεις, και στο Κέντρο και στην Αριστερά: Έχει διαρραγεί ο συνεκτικός δεσμός ανάμεσα στους «συντρόφους» και η υποψία έχει εγκαθιδρυθεί στο κόμμα. Όλοι αλληλοϋποβλέπονται.

ΣΤΗ ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ η κατάσταση είναι, επίσης, δρομολογημένη. Ο κ. Έβερτ έχει απογοητεύσει τους οπαδούς του. Οι βαρονίες έχουν διαμορφώσει τα όρια και τις επιρροές τους. Περιμένουν την κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ για να εκδηλωθούν ανοικτά.

ΑΡΑΓΕ, όλα αυτά είναι που θ' αποδεσμεύσουν τις δυνάμεις αναδημιουργίας; Ασφαλώς όχι. Οι πραγματικά κρατούντες — οικονομικοί παράγοντες, εργολάβοι και βαρόνοι των ΜΜΕ — διαμορφώνουν τούς κατ' επιφασιν επιφανείς οι οποίοι εμφανίζονται ως κήρυκες ιδεών και φορείς συνθημάτων. Και αυτοί είναι που ελέγχουν τους πολιτικούς «κήρυκες».

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ και οι αντιπαλότητες στα οικονομικά και «διαπλεκόμενα» συμφέροντα έχουν αναδιαταχθεί. Οι ρόλοι και τα πεδία δράσης έχουν μοιραστεί.

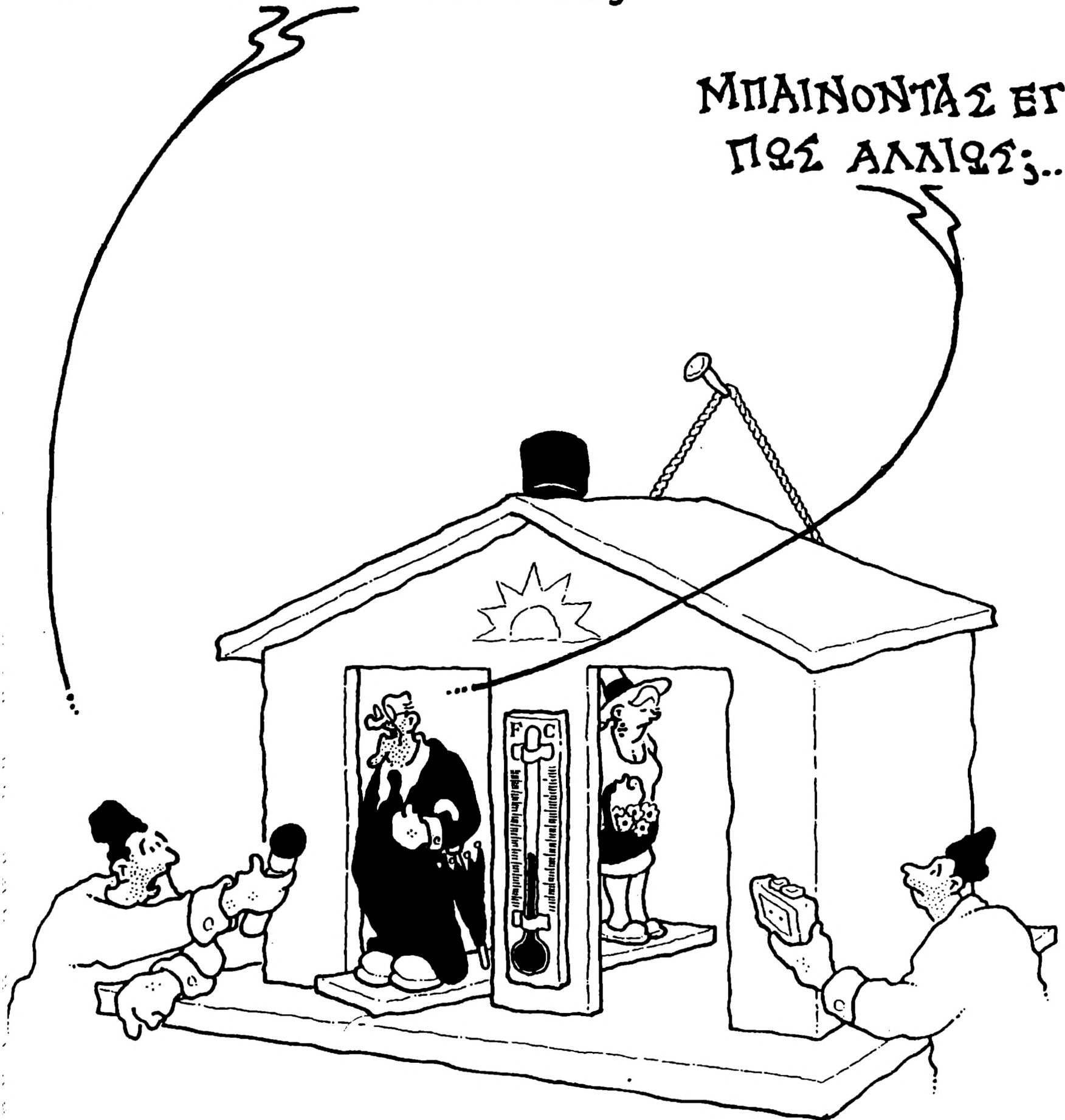
ΒΕΒΑΙΑ, αυτά όλα είναι σκέψεις και απόψεις. Όμως ξέρουμε όλοι ότι τα πράγματα δεν γίνονται όπως τα σχεδιάζουν οι επιτελείς. Η ανθρώπινη φύση είναι απρόβλεπτη. Το φετινό καλοκαίρι και τα πρώτα αεράκια του φθινοπώρου μπορεί άλλα να φέρουν. Ίσως ζωογόνα, ίσως ακόμη περισσότερο φθοροποιά...

ΙΔΩΜΕΝ...

αντί

Ε. ΠΡΟΕΔΡΕ
ΠΩΣ ΘΑ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΕΤΕ
ΑΝ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙ ΝΑ ΒΓΕΙ;...

ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΕΓΩ...
ΠΩΣ ΑΛΛΙΩΣ;...

H.H.C.

2-8-95

Και όμως υπάρχουν ειδήσεις...

ΠΟΙΟΣ ΕΙΠΕ «τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις»; Ο Ουμπέρτο Έκο, προφανώς, δεν κατέχει τα ελληνικά πράγματα... Ούτε μπορούσε να φανταστεί ότι ακόμη και τα θέρετρα – όπως η Ελούντα – είναι πηγή συνεχών ειδήσεων. Η κ. Δήμητρα Λιάνη-Παπανδρέου λ.χ., με επιστολή της στην *Ελευθεροτυπία*, μας πληροφορεί, πρώτον, ότι «δεν είναι σεναριογράφος πρόωρων εκλογών» (άρα «δεν πιέζει τον πρωθυπουργό για πρόωρες εκλογές»), δεύτερον, ότι «δεν επιζητεί να γίνει βουλευτής για ν' αποκτήσει ασυλία» και, τρίτον, ότι «ζητεί μόνον την προστασία που δικαιούται κάθε πολίτης απέναντι σε κακόβουλα σχόλια», κ.λπ.

ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ δημοσιογραφικές σχολές διδάσκουν ότι «άλλο η είδηση» (η οποία ούτως ή άλλως εμπεριέχει στοιχεία σχολιασμού...) και «άλλο το σχόλιο», που δεν είναι, κατ' ανάγκη, πάντοτε «κακόβουλο»... Στην προκειμένη περίπτωση, ποιο είναι το σχόλιο; Ότι η σύζυγος του πρωθυπουργού αποφεύγει να δηλώσει με σαφήνεια ότι δεν προτίθεται να πολιτευθεί. Στην επιστολή της η κ. Λιάνη-Παπανδρέου διευκρινίζει ότι «δεν επιζητεί να γίνει βουλευτής για ν' αποκτήσει ασυλία», αφήνοντας να εννοηθεί ότι μπορεί κάποιος (ή κάποια) να θέλει να γίνει βουλευτής για να εξυπηρετήσει τα κοινά (να αναλωθεί για τα «τείχη» και όχι για την «προστασία οποιασδήποτε ασυλίας». Και ο νόων νοείται). Άλλωστε, ο ίδιος ο σύζυγος-πρωθυπουργός, όταν ρωτήθηκε, στην πρεσ-κόνφερανς της 24ης Ιουλίου, από τη συνάδελφο Λιάνα Κανέλλη, αν θα στήριζε την υποψηφιότητα της κ. Παπανδρέου, στην περίπτωση που αποφάσιζε να πολιτευτεί, απάντησε χωρίς περιστροφές: «Βεβαίως, αν το αποφάσιζε»!

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι όλα τα παραπάνω αυτά είναι σχόλια, αναλύσεις, ή συμπεράσματα δημοσιογράφων – ευεπίφορων σε φαντασιώσεις, κ.λπ. Έστω. Τι λένουν, όμως, οι «εντός των τειχών» άνθρωποι ή στελέχη του ΠΑΣΟΚ; Θέλουν να πιστεύουν – διάβαζε: Τσοχατζόπουλος, Κακλαμάνης, Αρσένης, Παπουτσίς,

Σκανδαλίδης...) ότι θέμα «πρόωρων εκλογών» δεν υπάρχει! «Το θέμα είναι κλειστό» – τονίζει ο πρόεδρος της Βουλής. «Πρόωρες εκλογές θα ήταν αυτοκτονία» – συμπληρώνει ο υπουργός Εσωτερικών. Όσο γι' αυτή καθεαυτή την υποψηφιότητα της κ. Παπανδρέου, οι επιφυλάξεις ποικίλουν: «Το ΠΑΣΟΚ είναι ιδιοκτησία της οργανωμένης βάσης του» – αποφαινεται ο κ. Δ. Τσοβόλας. «Η υποψηφιότητα της κ. Δήμητρας Λιάνη-Παπανδρέου δεν προχωράει, δεν τραβάει» – δηλώνει ο κ. Ευάγγελος Γιαννόπουλος. Όσο για την αντίδραση της ίδιας της κ. Παπανδρέου, υπάρχει η δήλωσή της (για την ακρίβεια της οποίας επιμένει η *Ελευθεροτυπία* ... (σε συγκεκριμένο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ: «Γιατί να μη γίνω κι εγώ βουλευτής; Από μικρή είμαι στους αγώνες»...

ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ 25, ΑΛΛΑ 80...

ΑΛΛΑ ΣΤΟΝ Αύγουστο υπάρχουν και άλλες πολλές ειδήσεις... Η *Καθημερινή*, επί παραδείγματι, διαπιστώνει ότι «η κρίση του ΠΑΣΟΚ διαχέεται παντού», όχι μόνο στις γνωστές εσωκομματικές συσπειρώσεις, αλλά και σε μεμονωμένα στελέχη, όπως είναι ο παλέμαχος κ. Γ. Χααραλαμπόπουλος, ο κ. Α. Δροσογιάννης, κ. ά., οι οποίοι υποστηρίζουν ευθέως το κείμενο των 25 βουλευτών. Αλλά, από τη Θεσσαλονίκη, ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Αλέκος Δαμιανίδης, μιλώντας στο Ραδιο-Παρατηρητής, διευκρίνισε ότι «δεν είμαστε μόνο 25 αυτοί που επαναστατήσαμε, αλλά περισσότεροι από 80»... Φυσικά, ο κ. Παπανδρέου προσπάθησε να το παίξει «υπερκόσμιος»... Ότι το «κείμενο των 25» ουδόλως τον ενόχλησε... Ότι αισθάνεται σχεδόν ευτυχής. Μια (έμμεση) απάντηση έδωσε ο βουλευτής κ. Ελ. Βερυβάκης, από τους συντάκτες του κειμένου: «Η δική μας φωνή είναι φωνή αγωνίας, αλλά και αντίστασης στα φαινόμενα φθοράς, παραφθοράς και διαφθοράς ανθρώπων και θεσμών»...

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, η θάλασσα τον Αύγουστο στραφταλίζει... Και καθώς ο εσωτερικός (τουλάχιστον) τουρισμός εξακολουθεί να ανθεί, κάποιοι άθλιοι πλοιοκτή-

τες εξακαλουθούν να παίζουν τη ζωντανή λιάδων επιβατών κορώννα-γράμματα. Τη περασμένη Δευτέρα, λ.χ., το *Ολύμπια Εξπρές* κατέπλευσε στον Πειραιά (από νησιά Θήρα-Ίο-Νάξο), με 1.525 επιβατικούς επιβάτες. Ποια ποινή θα επιβληθεί, άραγε, σε όσους ευθύνονται (πλοκτήτη, πλοίαρχο, αλλά και στους αρμόδιους του υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας) γι' αυτές τις «ρότες απληστίας» στο γαίο; Ωραίο ν' απαγγέλλουμε Σεφέρη: «... ξέραμε πως ήταν ωραία τα νησιά / κι εδώ τριγύρω που ψηλαφούμε / λίγο πιο ψηλά ή λίγο πιο ψηλά / ένα ελάχιστο διαμυσμένο»... Αλλά πόσα θύματα θα θρηνούν αγαπητέ κ. Κατσιφάρα, αν –ο μη γινέτο– το *Ολύμπια Εξπρές* δεν έφθανε στον Πειραιά;

ΠΕΡΙ «ΜΙΚΡΟΥ ΠΑΚΕΤΟΥ»

ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ, ακόμα και το Σ. Ντιπάρτμεντ εργάζεται με «sketch staff»... Αλλά ο απεσταλμένος του Λαοοοίκου κ. Μάθιους Νίμιτς, πρόλαβε, πού αρχίσουν οι διακοπές, να συναντήσει στην Αχρίδα, με τον Κίρο Γκλιγκόφσκι, τον υπουργό Εξωτερικών κ. Στέβο Τσβεγκόφσκι, σε μια προσπάθεια να γεμώσει το χάσμα Αθηνών-Σκοπίων. Παρά «η συνάντηση ουδέν απέδωσε», καθώς οι Σκόπια επιμένουν ότι η όποια διαπραγμάτευση (διάβαζε ο όποιος διάλογος) πρέπει να γίνει σε «συνθήκες ισοτιμίας». Από την απλοελληνική θα πει άρση του εθνικού εμπάργκο, πρόταση με την οποία βέβαια, δε συμφωνεί η ελληνική πλευρά, η οποία ζητεί «χειροπιαστές κινήσεις» από μέρους των Σκοπίων (το ζήτημα των ομβόλων και του Συντάγματος), για να αρθεί το εμπάργκο.

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συμβαίνουν σε επακόλουθα διαβουλεύσεων, δύο υπουργοί, ο κ. Αρσένης και ο κ. Β. Βενιζέλος (και οι δύο με «βλέψεις» στο υπουργείο Εξωτερικών... (με επάλληλες συνεντεύξεις) στη *Νόβα Μακεντόνια*, εξαίρουν τα «αγαπά» αποτελέσματα που θα είχε η ομαλοποίηση των σχέσεών μας με την Π.Γ.Δ. Μακεδονίας... Ο κ. Βενιζέλος, ειδικότερα,

θηκε σε διαβεβαιώσεις επί διαβεβαιώσεων ότι «δεν υπάρχει στην ελληνική γλώσσα ούτε ένα ίχνος εχθρότητας για τους Σκοπίων», ότι η Ελλάδα είναι να γίνει «όχημα ανάπτυξης» για την Μακεδονία και ότι μόλις τα ηθεί η διένεξη, βάσει του «μικρού ν» (αφήνουμε το θέμα του ονόματος...), τότε, όλα θα κυλήσουν με αμοιβαία επωφελείς σχέσεις και ιονομικό επίπεδο, και στο επιχειρηματικό, και στο κοινωνικό...

ΡΩΤΗΜΑΤΑ, βέβαια, παραμένουν: τίνος «φαινή ιδέα» ήταν η επιβολή πάρχγκο; Και τι κέρδισε η Ελλάδα με την επιβολή αυτή σε οποιοδήποτε διπλωματικό, διαπραγματευτικό, «ε-»; Εκτός αν «διπλωματική επιτυχία» είναι το ότι η Άγκυρα παίζει, σήμερα, Ι.Γ.Δ. της Μακεδονίας το δικό μας και το ότι εκκρεμεί, στο Ευρωπαϊκό κτήριο, η προσφυγή της Ευρωπαϊκής πής εις βάρος μας...

ΜΙΑ και ο λόγος περί υπουργού ής Άμυνας, ενδιαφερομένου και πε-τερικών θεμάτων («είμαι μπα-; κάμποσο και στα διπλωματι-θα έλεγε ο ίδιος, παραφράζο-ν Καβάφη...»), ορισμένοι κακε-ρίς συνάδελφοί του στο ΠΑΣΟΚ, ρίζουν ότι, μετά την έρευνα της (που θέλει τους Έλληνες πολίτες να εύονται τις ένοπλες δυνάμεις σε πο-34,4% και την εκκλησία σε ποσοστό , ενώ τα κόμματα σε ποσοστό μόνο), ο κ. Αρσένης πιστεύει ότι ρητιά του στη διαδοχολογία τώρα, πολύ ανεβασμένα! Και καλά πιστεύει ο κ. Μάκης Αρσένης... Το λημμα» είναι μήπως οι λογής Ιόζοι αρχίσουν να ομνύουν στο «ς Ελλήνων Χριστιανών», με «αμαράδες» να ξυφουλκούν τά του «τριγώνου» Κλίντον-δρέου-Έβερτ («τριγώνου ρμούδων», όπως το αποκα-«όπου θα βυθιστούν τα εθνικά ματα». Και, φυσικά, το πρώτο ι βυθισθεί είναι «το όνομα της ονίας μας», κ.λπ.

ΔΙΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ

ΥΓΟΥΣΤΟΣ επεφύλασσε «ειδή-αι για την τραγωδία της Βοσνίας, με έμενους, τη φορά αυτή, τους Βόσνι-ροάτες, τον τακτικό κροατικό στρα-ν ίδιο τον πρόεδρο της Κροατίας ο Τούντμαν, ο οποίος — μεταξύ άλλ-απέριψε συμφωνία μεταξύ ΟΗΕ ρβων της Κροατίας, για την απομά-

κρυνση των σερβοκροατικών δυνάμεων από το Μπίχατς. [Ο κ. Τούντμαν εμφανί-ζεται τώρα και με χρυσοποίκιλτη στολή ύπατου διοικητή των κροατικών ενόπλων δυνάμεων]...

Η ΚΡΟΑΤΙΚΗ επίθεση συνέπεσε με την απόφαση της αμερικανικής Γερουσίας για μονομερή άρση του εμπάργκο όπλων υπέρ των Βόσνιων μουσουλμάνων — απόφαση που εναρμονίζεται με την άποψη όλων εκείνων (ούλτρα συντηρητικών, φονταμενταλιστών, μιλιταριστών, κ.λπ.) που πι-στεύουν ότι η λύση του βοσνιακού δράμα-τος βρίσκεται στους μαζικούς αεροπορι-κούς βομβαρδισμούς, στην κινητοποίηση των κροατικών δυνάμεων κατά των σερβο-βόσνιων και, κατ' επέκταση, στη διεύρυν-ση του πολέμου. Η απόφαση της αμερικα-νικής Γερουσίας, αν δεν ακηρωθεί από το βέτο του Κλίντον, θα έχει ως αποτέλεσμα την «απόσυρση» της UNPROFOR (της ει-ρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ) από τη Βοσνία και την προώθηση δύναμης 60.000 ανδρών του ΝΑΤΟ «για την προστασία της διαδικασίας της απόσυρσης». Αλλά αυτό

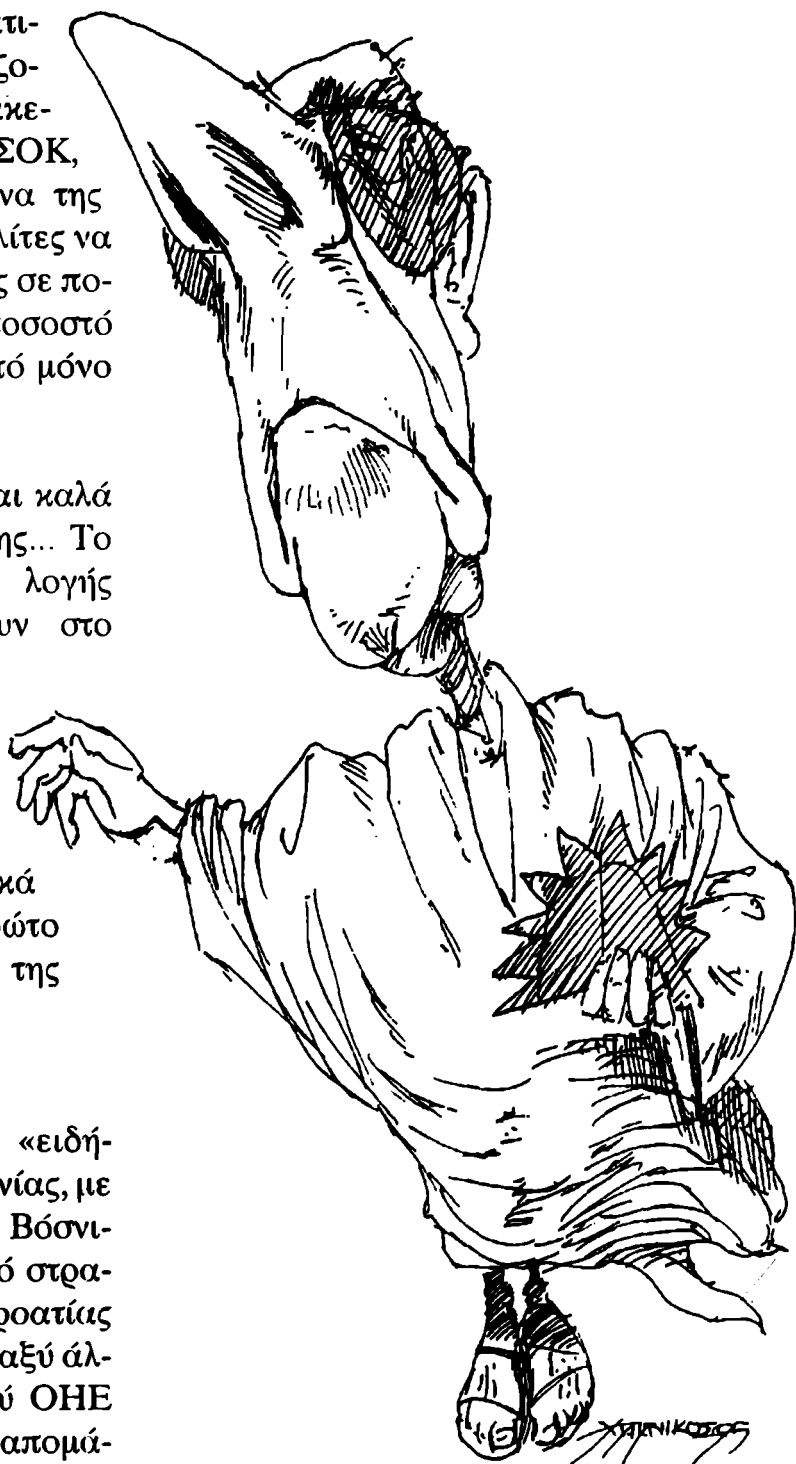
και πάλι σημαίνει παράταση και διεύρυν-ση του πολέμου, καθώς όλοι σχεδόν οι αμυντικοί αναλυτές προβλέπουν «συ-γκρούσεις μεταξύ ΝΑΤΟ και Σερβοβόσ-νιων».

ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ να οδηγήσει η κατάστα-ση αυτή; Την ώρα που συρόνται οι γραμμές αυτές, ενθαρρυντική εξέλιξη αποτελεί, οπωσδήποτε, η παρέμβαση του Σέρβου προέδρου Σλόμποταν Μιλόσεβιτς, ο οποίος ζήτησε από τον Βόσνιο πρόεδρο Αλία Ιζετμπέκοβιτς και από τον στρατηγό Ράτκο Μλάντιτς, αρχηγό των στρατιωτι-κών δυνάμεων των Σέρβων της Βοσνίας, «να σταματήσουν τις εχθροπραξίες και να προχωρήσουν στην υπογραφή συμφωνίας ειρήνης». [Η Αυγή σημειώνει ιδιαίτερα το γεγονός ότι ο Μιλόσεβιτς απευθύνεται στον στρατηγό Μλάντιτς και όχι στην «πο-λιτική ηγεσία των Σερβοβόσνιων υπό τον Ράντοβαν Κάρατζιτς» — κίνηση η οποία ενισχύει τις πληροφορίες ότι το Βελιγράδι ετοιμάζεται να αναγνωρίσει τη Βοσνία, κ.λπ.].

ΤΟ ΜΕΓΑ ερώτημα, βέβαια, είναι αν η παρέμβαση Μιλόσεβιτς θ' αποδώσει και αν ο Φράνιο Τούντμαν (το ίδιο τυφλός εθνικιστής, όσο και ο Κάρατζιτς), έχει «διατεταγμένη αποστολή» να παίζει... Η λύση του βοσνιακού δράματος, όμως, δεν βρίσκεται σε αφορισμούς. «Άγγελοι», σε έναν αβυσσαλέο εμφύλιο πόλεμο, δεν υπάρχουν. Και όσοι Αριστεροί διακήρυτ-ταν (προφανώς γιατί έτσι πίστευαν) ότι η λύση βρίσκεται σε μια δυτική, μαζική, στρατιωτική επέμβαση, που θα συντρίψει τους «κακούς Σέρβους», κ.λπ., ίσως θα πρέπει να διαβάσουν την τελευταία συνέ-ντευξη του Νόαμ Τσόμσκι στον Τάκη Μί-χα: «Υπάρχει μια χώρα που έχει προσφερ-θεί να επέμβει στη Βοσνία: Το Ιράν. Όμως κανένας δεν παίρνει την πρόταση σοβαρά για ευνόητους λόγους. Και διερωτώμαι: έχει να παρουσιάσει η Δύση καλύτερη ιστορία επεμβάσεων από το Ιράν;». Και αμέσως παρακάτω: «Προσωπικά είμαι πολ-λύ αβέβαιος για το αποτέλεσμα μιας (δυτι-κής) επέμβασης. Η διαίσθησή μου λέει ίσως να προκαλέσει περισσότερο κακό, παρά καλό». Και η κατακλείδα: «Πιστεύω ότι η καλύτερη ή μάλλον η λιγότερο άσχη-μη λύση είναι κάποιος συνδυασμός ειρη-νευτικής δράσης και διπλωματίας».

ΚΑΤΑ ΚΟΙΝΗ παραδοχή, η παρέμβαση Μιλόσεβιτς σημειώνεται την κατάλληλη στιγμή. Και ο Σλόμποταν Μιλόσεβιτς είναι — όπως μας θυμίζει ο κ. Β. Βενιζέλος — «έ-γκυρος συνομιλητής της διεθνούς κοινότη-τας».

ANTHΝΩΡ

— ANTI ΕΣΕΙΣ

ΠΡΟΣ ΑΡΣΗ ΜΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ

Προ ημερών ο υπουργός Προεδρίας **Γιάννης Ποττάκης** ανακοίνωσε ότι το υπουργείο του επεξεργάζεται σχέδιο εθελουσίας εξόδου 50.000 υπαλλήλων από το Δημόσιο, το οποίο περιλαμβάνει και κίνητρα για την απορρόφησή τους στον ιδιωτικό τομέα. Προηγουμένως είχε φροντίσει να διαρρεύσει την «είδηση» σε κυριακάτικη εφημερίδα. Η ενέργεια του Γ. Ποττάκη στόχευε αφ' ενός στην ψυχολογική προετοιμασία των εργαζομένων στο Δημόσιο για το τι μέλλει γενέσθαι και αφ' ετέρου στον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης. Έτσι, κατόπιν άνωθεν (;) εντολής διαδραμάτισε τον ρόλο του προάγγελου της άρσης της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων. Από την άλλη, το έδαφος στρώθηκε με την ανοχή, τουλάχιστον, και του προέδρου της Ν.Δ. **Μιλτιάδη Έβερτ**, όπως έχουμε επισημάνει αρκετές φορές. Όπως έσπευσε να σημειώσει ο υπουργός Προεδρίας, το σχέδιό του έχει γίνει ήδη δεκτό και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι να δούμε στο μακρινό μέλλον, αν η άρση της μονιμότητας θα επιτευχθεί με παράκαμψη ή με κατάργηση της σχετικής δέσμευσης του Συντάγματος. Παρεμπιπτόντως, ο πρώτος τη τάξει υπουργός της κυβέρνησης Παπανδρέου δεν εξήγησε πώς θ' απορροφηθούν 50.000 υπάλληλοι στον ιδιωτικό τομέα. Μήπως αγνοεί ότι στη χώρα που ζει, υπάρχουν ήδη 450.000 άνεργοι;

Δ.Ζ.

ΝΟΜΟΙ ΜΑΦΙΑΣ

Στις 7 Ιουλίου το κύριο άρθρο του ANTI, με τίτλο «Μαύρο Χρήμα», άρχιζε με την εξής φράση: «Από πέρσι τον Σεπτέμβριο, ο συνεργάτης του ANTI κ. **Φ. Βασιλείου** ανέλυσε τον μηχανισμό της μίζας στα μεγάλα δημόσια έργα ...». Και συνέχιζε αναφέροντας περιπτώσεις παραγωγής μαύρου χρήματος, καταλήγοντας να ζητήσει την δικαστική διερεύνησή τους.

Στις 17 Ιουλίου ο συνεργάτης μας, διερχόμενος με το αυτοκίνητό του από την οδό Σπυρ. Τρικούπη δέχθηκε μαφιόζικη επίθεση από τρεις τραμπούκους. Συγκεκριμένα, ο ένας τον ανάγκασε να ακινητοποιήσει το αυτοκίνητό του πετώντας ένα μεταλλικό κάθισμα μπροστά του, ο άλλος ανέβηκε στο καπό και έσπασε το παρμπρίζ με έναν λουστό και ο τρίτος χτύπησε τον κ. Βασιλείου στο πρόσωπο με μεταλλικό αντικείμενο.

Από τον συντονισμό της ομάδας των τραμπούκων και τον επαγγελματικό τρόπο δράσης τους, φαίνεται ότι η επίθεση ήταν οργανωμένη. Επίσης, η εμφάνιση των κακοποιών δεν είχε σχέση με τους τύπους των Εξαρχείων, γεγονός που σημαίνει ότι επέλεξαν τον χώρο της Πλατείας Εξαρχείων ώστε να θεωρηθεί ως επίθεση αναρχικών.

Άλλη λογική εξήγηση, από την ενόχληση κάποιων λόγω των δημοσιευμάτων του κ.

Βασιλείου, σχετικά με τα μεγάλα και μεσαία δημόσια έργα, δεν μπορούμε να βρούμε.

Μ.Β.

ΟΙ ΚΟΥΡΔΟΙ ΔΕΝ ΠΑΝΕ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Αποφασισμένοι ν' αντιδράσουν δυναμικά στην κατασταλτική πολιτική της Τουρκίας και στην ευρωπαϊκή απάθεια είναι οι Κούρδοι.

Στην Αθήνα, μπροστά στο Πνευματικό Κέντρο της πρωτεύουσας, περίπου 30 Κούρδοι έχουν κηρύξει απεργία πείνας από τις 20 Ιουλίου. Συμπαραστεκόμενοι στην απεργία των 10.000 κρατουμένων στις τουρκικές φυλακές, δεκάδες Κούρδοι πραγματοποίησαν καθιστική διαμαρτυρία την περασμένη Δευτέρα μπροστά στη γερμανική πρεσβεία. Κατήγγειλαν την γερμανική κυβέρνηση και διεκήρυξαν για χιλιοστή φορά το αίτημά τους για «Ελευθερία στο Κουρδιστάν».

Στη Γερμανία, τις τελευταίες μέρες οι αντιτουρκικές τρομοκρατικές επιθέσεις εντείνονται. Την περασμένη εβδομάδα, μια γυναίκα πέθανε στο Βερολίνο από απεργία πείνας, διαμαρτυρόμενη για τις σφαγές των Κούρδων στην Τουρκία.

Στη Φρανκφούρτη οι κουρδικές διαδηλώσεις διαλύονται βίαια. Οι έλεγχοι και οι συλλήψεις πολλαπλασιάζονται. Οι Κούρ-

ΟΧΙ ΣΤΗ ΣΥΓΚΑΛΥΨΗ
Στη δικογραφία των οκτώ **ΜΑΒΗ** απουσιάζει, απ' ό,τι φαίνεται, το έγγραφο της Αστυνομίας - αποποιεί αυτό που είχε δηλώσει τότε υπουργός Δημόσιας Τάξης **Στ. Παπαθεμελής**: ότι δηλαδή όπλα των οκτώ προέρχονται από το φυλάκιο της Επισκοπής. Μιλάται έτσι το κουκούλωμα μιας σης η διαλεύκανση της οποίας ζωτικής σημασίας για τους κρατικούς δεσμούς.

δοι προσπαθούν με κάθε τρόπο να πετύχουν τη γερμανική κυβέρνηση για διευκρίνιση των αιτημάτων τους με την Άγκυρα.

Παρ' όλη την απαγόρευση του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΡΚΚ) στην Γερμανία από το 1993, η δραστηριοποίηση της κουρδικής κοινότητας είναι αξιοσημείωτη.

Οι γερμανικές μυστικές υπηρεσίες ακολουθούν να κερδίζουν εκατοντάδες μαρκα από τους συνηθισμένους ενοίκους κατά των 450.000 Κούρδων της Γερμανίας.

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ, κ. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ

Το «ANTI» επεσήμανε έγκαιρα το κλίμα των ισχυρισμών με τις οποίες ο πρότινος προϊστάμενος της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών κ. **Τζανακάκης** παραιτήθηκε τον ατυχή εισαγγελέα κ. Ζορμπάκη. Ανέθεσε την ανάκριση για την υπόθεση των ψηφιακών παροχών στην Εισαγγελέα κ. Κόκκαλη με την INTPAKOM του κ. Κόκκαλη. Εισαγγελέα κ. Καράμπελα. Σήμερα, μόλις ένα μήνα μετά το σάλο που προκάλεσε η ενέργεια εκείνη του κ. Τζανακάκη, οι πληροφορίες ενισχύουν την υπόθεση της υποθέσεως που έχει όλα τα στοιχεία συστατικά για να ξαναζωντανέψει «1989». Σύμφωνα μάλιστα με ορισμένες από τις πληροφορίες αυτές, ο κ. Τζανακάκης θα κληθεί πολύ σύντομα να απαντήσει μερικά πολύ σκληρά ερωτήματα. Όπως: Παρέλαβε το πόρισμα Ζορμπάκη τα ψηφιακά στις 10 το πρωί εκείνης της Δευτέρας και έσπευσε αμέσως να εγκαταλείψει το γραφείο του στην οδό Σπυρ. Τρικούπη, προς άγνωστη τότε κατεύθυνση; Ποιους, λοιπόν, συναντήθηκε τότε και πότε ο κ. Τζανακάκης; Τι ρόλο έπαιξε στη διαδικασία εκείνη συνάντηση ένας όχι και τόσο γνωστός, αλλά ιδιαιτέρως «πονημένος» δότης, ειδικότης του οποίου είναι τα «αίματα» και οι συμβιβασμοί κάθε είδους. Ανεξάρτητα από την απάντηση, πάντως...

χει να γράψει πολλά επ' αυτών στα τεύχη. Ας τους αφήσουμε προς το να κάνουν τις διακοπές τους. Ειώσαμε, τέλος, ότι ενώ ο κ. Καρά- ανέλαβε — με τον γνωστό τρόπο ανετέθη — την συνέχιση της έρευν- κρίσιμης σημασίας υπόθεση και να την περατώσει το συντομώτερο αμέσως μετά την κατάθεση του κ. αλη στις 20 Ιουλίου, έσπευσε να ησει για διακοπές στην Χαλκιδι-

M. B.

ΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΜΠΙΜΑΕΛ ΙΑΝ

ευξη Τύπου έδωσε στην αίθουσα ηγορικού Συλλόγου Αθηνών την 1η Πέμπτη ο γιατρός-υποπτέραρ- **Στέφανος Παπαγεωργίου**, ως εκ- ρς της «Επιτροπής Εκτάκτου Ανά- τη σωτηρία της ζωής του Αμπιμα- μαν».

Παπαγεωργίου μετέβη στην Λίμα ού ως απεσταλμένος της Επιτρο- πτυξε το πρόβλημα δίδοντας πολ- εία στη δημοσιότητα για τις συνθή- ιδίκης και κράτησης επί τρία χρό- λήρη απομόνωση του Α. Γκού- θώς και για την γενικότερη αστυ- τία και την βαρβαρότητα του κα- σ' αυτήν τη χώρα. Ο κ. Παπαγε- ατήγγειλε τον «προαναγγελθέντα του Γκούσμαν και απαίτησε τον των διεθνών συνθηκών για τους ύς κρατούμενους.

επιθυμούν να συμπαρασταθούν να για την σωτηρία του Γκούσμαν να απευθύνονται στην διεύθυνση: icester Str., London WC1N 3XX, tel/fax: 0044-171-482-0853.

ΜΟΝΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ;

νικό Διευθυντή του ΟΤΕ και «τα- ΠΑΣΟΚ Πέτρο Λάμπρου επικε- α πλέον η έρευνα για την υπόθεση ακών τηλεφώνων του ΟΤΕ. Καλά ρημένες πηγές αποκάλυψαν στο λ στη διάθεση της Δικαιοσύνης ριέλθει νέα στοιχεία για την πολύ- όθεση και συγκεκριμένα τις με- ς που ακολούθησε η κυβέρνηση ΟΚ προκειμένου να ανατεθεί η λία του 1 δισ. παροχών στις εται- ΠΤΡΑΚΟΜ και ΖΗΜΕΝΣ. Οι ές δήλωσαν όμως ότι ο «ταμίας» ΟΚ θα κληθεί σύντομα να απα- καυτά ερωτήματα, όπως:

ς και πού συνάντησε δύο μόνον ετά τις εκλογές της 10ης Οκτωβρί- με αντικείμενο την ανάθεση των ν;

• Με ποιους και πού συνέχισε να συνα- ντάται μυστικά κάθε Σάββατο επί πολλές εβδομάδες, με το ίδιο πάντα αντικείμενο;

Σύμφωνα, εξ άλλου, με στοιχεία που εί- χαν περιέλθει στη διάθεση του αδιάφθο- ρου εισαγγελέα εφετών κ. **Ζορμπά**, ο κ. Πέτρος Λάμπρου είχε «παίξει» στο χρημα- τιστήριο, με τη μορφή αγοραπωλησίας με- τοχών, τεράστια χρηματικά ποσά για τα οποία υπήρχε η υπόνοια ότι προέρχονταν από τη συναλλαγή για τα ψηφιακά. Συγκε- κριμένα ο κ. Ζορμπάς ερευνούσε όλες τις πράξεις προεγγραφών και αγοραπωλη- σίας μετοχών που έγιναν το δεύτερο δεκα- πενθήμερο του Νοεμβρίου 1993 στο όνομα του Π. Λάμπρου και του συγγενικού του προσώπου Θ. Λάμπρου, μέσω της εταιρεί- ας «Εμπορική -Χρηματιστηριακή». Ο κ. Ζορμπάς ερευνούσε παράλληλα άλλες κα- ταγγελίες σύμφωνα με τις οποίες η «μίζα» των δισεκατομμυρίων «ξεπλύθηκε» μέσω αγοραπωλησίας μετοχών που διενήργη- σαν άλλες χρηματιστηριακές εταιρείες, όπως οι εταιρείες «Σ. Χρηματιστηριακή», «Γ. Χρυσοχοϊδης», «Αλκή - Χρηματιστη- ριακή» και «Χρηματιστηριακή Βορείου Ελλάδος». Σημειώνεται ότι η τελευταία εταιρεία ανήκε στον ιδιοκτήτη της INTPAKOM **Σωκράτη Κόκκαλη**, ενώ η πρώτη, η «Σ. Χρηματιστηριακή» διεκπε- ραίωσε την εισαγωγή της INTPAKOM στο

Χρηματιστήριο. Ο κ. Ζορμπάς διερευνού- σε επίσης την πιθανή ανάμιξη στην υπόθε- ση δύο άλλων προσώπων, των Θ. Αλευρο- μάγειρα και Αντ. Κανάκη, οι οποίοι φέρο- νται να λειτούργησαν ως «ενδιάμεσοι» στην αγοραπωλησία των μετοχών. Στο στό- χαστρο της εισαγγελικής έρευνας είχαν τε- θεί, τέλος, δύο γερμανικές εταιρείες που κατά ομολογία του ίδιου ανήκουν στον κ. Λάμπρου.

Στο μεταξύ, δεν λέει να κοπάσει ο θόρυ- βος που προκάλεσε η —τουλάχιστον— άκομψη ενέργεια του μέχρι πρότινος προϊ- σταμένου της εισαγγελίας εφετών Αθηνών κ. **Τζανακάκη** να πάρει τη δικογραφία της υπόθεσης των ψηφιακών από τον κ. Ζορ- μπά και να την αναθέσει στον κ. **Καράμπε- λα**. Η πληθώρα στοιχείων και ενδείξεων που συγκέντρωσε κατά τη διάρκεια της εξάμηνης έρευνας της υπόθεσης, οδήγη- σαν προ μηνός τον κ. Ζορμπά στο συμπέ- ρασμα ότι η ανάκριση έπρεπε να περιβλη- θεί με περισσότερο κύρος. Και γι' αυτόν τον λόγο ζήτησε από τον τότε προϊστάμενο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών κ. Τζα- νακάκη να παραπέμψει την υπόθεση στην Ολομέλεια του Συμβουλίου Εφετών προ- κειμένου η έρευνα να συνεχιστεί από εφέ- τη ανακριτή.

M. Z.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ-ΕΚΚΛΗΣΗ

Dear Attorney General Janet Reno,

We write to urge you to use your power as Attorney General, to commute the death sentence imposed upon Mumia Abu-Jamal, to stop the execution and in addition to allow a retrial of his case.

We ask for your reconsideration of the sentence that has been imposed and that he will be removed from death row and allowed to appeal his sentence.

We thank you for your consideration on this matter.

Yours sincerely

NAME:

PRENAME:

PROFESSION:

ADDRESS:

SIGN:

Στα δύο προηγούμενα τεύχη δημοσιεύσαμε έκκληση προς την αμερικανίδα υπουργό Δι- καιοσύνης για τη σωτηρία του μαύρου δημοσιογράφου Μουμία Αμπού Γιαμάλ, ο οποίος βρίσκεται ένα βήμα πριν από την εκτέλεση της θανατικής ποινής στην οποία έχει καταδι- κασθεί. Η ανταπόκριση των φίλων αναγνωστών συνέχισε να είναι πολύ μεγάλη. Πιστεύο- ντας ότι θα μπορούσε να είναι ακόμα μεγαλύτερη, ξαναδημοσιεύουμε την έκκληση. Συ- μπληρώστε τη και στείλτε τη απευθείας, στο FAX(001) 202.514.0468 είτε στη διεύθυνση του Αντί (Δημοχάρους 60, 115 21, Αθήνα, FAX 00301-7226107). Ο Αμπού Γιαμάλ μπορεί και πρέπει να σωθεί.

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Πριν από λίγες ημέρες, συνάδελφος που εργάζεται σε αντίστοιχη στήλη σε καθημερινή εφημερίδα σχολίαζε:

— Δεν έχει πια νόημα η στήλη μου! Πρέπει να την συντάσσει στο εξής ή ο οικονομικός συντάκτης ή ο υπεύθυνος της κοσμικής στήλης.

Και συνέχισε εξηγώντας ότι ο «κόσμος των μήτια» δεν έχει πια τόσο σχέση με την καθ' αυτό λειτουργία του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Τα πάντα, τώρα πια, ρυθμίζονται από τα περίφημα «διαπλεκόμενα συμφέροντα» και οι «λειτουργοί» του Τύπου και των λοιπών Μέσων «Ενημέρωσης» έχουν μετατραπεί σε μικρές ή μεγαλύτερες βεντέτες που πρέπει με τα καμώματά τους να ασχολούνται οι κοσμικές στήλες.

Η άποψη φαντάζει λίγο παράξενη εκ πρώτης όψεως. Αλλά δεν είναι. Φυσικά το μεγάλο πλήθος του δημοσιογραφικού κόσμου εξακολουθεί να λειτουργεί όπως χρόνια τώρα στις εφημερίδες. Όμως όλοι πια κατανοούν ότι «κάτι αλλάζει». Ας προσπαθήσουμε να κάνουμε μια σύνοψη:

• Η κυρίαρχη αντίθεση στον Τύπο και τα λοιπά ΜΜΕ είναι η αντιπαράθεση **Βαρδινογιάννη-Κόκκαλη**. Υπάρχει άλλο ένα οικονομικό κέντρο που όπως γράψαμε σε προηγούμενο τεύχος ετοιμάζεται να εισβάλλει στα ΜΜΕ. Πρόκειται για την οικογένεια **Λάτση**.

Στο μέτωπο πάντως την πιο μεγάλη επιρροή ασκεί σήμερα η ομάδα **Κόκκαλη**. Έχει τον πρώτο λόγο στο Συγκρότημα **Λαμπράκη**. Και πιο συγκεκριμένα αυτή τη στιγμή ο **Χρήστος Λαμπράκης**, ασχολείται κυρίως με τα πολιτιστικά και έχει

αφήσει τον **Σταύρο Ψυχάρη** να ρυθμίζει «τα του οίκου του». Ο Ψυχάρης έχει το πρώτο λόγο στο Συγκρότημα όπου όμως οι διαμάχες έχουν ανάψει για τα καλά. Έχουν χωριστεί σε δύο ομάδες: Στους ακόλουθους του κ. Ψυχάρη, και σε εκείνους του κ. **Καραπαναγιώτη**, οι οποίοι δίνουν αναφορά στον κ. **Λαμπράκη**. Ο Ψυχάρης έχει δυναμώσει και αυτονομηθεί αρκετά, λένε οι επαίοντες.

Ο ίδιος ο κ. **Λαμπράκης** έχει ανακατευτεί με τις εργολαβίες: Ειδίκευσή του τα έργα στη δυτική Ελλάδα. Συχνόνως έχει από κοντά την κ. **Μαριάννα Λάτση**, η οποία θέλει να δουλέψει για τον πολιτισμό. «Αυτό είναι το πεδίο όπου θα παιχθούν τα μελλοντικά παιχνίδια», την έχουν συμβουλευσει. «Πολιτισμός με ελληνοστρέφεια», αυτό είναι το σλόγκαν.

• Ο **Βαρδινογιάννης** περιμένει να ρυθμίσει τις εκκρεμότητες με «το σόι του», να επιτύχει τις μεταβιβάσεις της εταιρείας στην **ARAMCO** και «περιορίζεται» μέχρι στιγμής στον έλεγχο του τηλεοπτικού καναλιού **STAR**, της **Ελευθεροτυπίας** και του **MEGA**.

• Μεγάλο μέρος των μετοχών του στο **MEGA**, πούλησε ο **Λαμπράκης**. Ο λόγος; Μα ο τελευταίος ισολογισμός του Συγκροτήματος εμφανίζεται αρνητικός. Ακόμα και **Τα Νέα** δεν πάνε καλά. Πέφτουν συνεχώς. Ο κατήφορος άρχισε φυσικά μετά τη μεγάλη απώλεια του μονοπωλίου των Μικρών Αγγελιών.

• Ο **Ελεύθερος Τύπος** έχει συνταχθεί με την ομάδα **Κόκκαλη**. Λέγεται μάλιστα ότι κάποιες αποκαλύψεις που ετοίμαζε για τις πιθανολογούμενες σχέ-

σεις **Κόκκαλη-STAZI**, μπήκαν στο συρτάρι. Αλλά και στον **Αδέσμευτο Τύπο** σημειώνονται κάποιες αλλαγές. Ο ισχυρός άνδρας, λέγεται, δεν είναι πια ο **Νίκος Ρίζος**, αλλά ο κ. **Μήτσης**. Και η εφημερίδα κάνει τη φιλο-εβερτική στροφούλα της. Θα την παρακολουθήσουμε.

Ποιες είναι λοιπόν οι ανεξάρτητες από «διαπλεκόμενα συμφέροντα» εφημερίδες; Θα σας τις απαριθμήσουμε. Αλλά θα δείτε ότι πρόκειται για τις μικρές εφημερίδες.

Έχουμε λοιπόν: *Αυγή, Ριζοσπάστης, Εξόρμηση, Παρόν, Πριν και ...Εστία*.

Τελειώσαμε.

• Ακόμα και μερικές μικρές, όπως λ.χ. *Το Όνομα*, παίζουν στα μεγάλα ταμπλώ. (Η τελευταία είναι με την ομάδα **Βαρδινογιάννη**, αν δεν το γνωρίζετε).

• Ακόμα και ο **Γρηγόρης Μιχαλόπουλος** με τη φιλο-χουντική *Ελεύθερη Ώρα* έχει αφήσει τις πολυτέλειες να το παίζει τρελός. Ο άνθρωπος ετοιμάζεται στα σοβαρά να πολιτευθεί.

— Οι εφημερίδες χάνουν συνέχεια φύλλα. Τι θα γίνει. Να δεις που θα ρίξουν την κυβέρνηση προκειμένου να γίνει ντόρος και να αρχίσουν πάλι να πουλάνε.

Έτσι κατέληξε ο αγαθός συνάδελφος που αισθάνεται ανήμπορος στην εφημερίδα του.

• Και μερικά μικρά νέα:

• Ο **Παν-Παν** (δηλαδή ο νέος αρχηγός στην **EPT**) είναι γεμάτος ενθουσιασμό με τα νέα καθήκοντά του. Έχει πολλές ιδέες. Το κακό είναι πως δεν ξέρει ιστορία. Δηλαδή δεν ξέρει την ιστορία του **Ραδιομεγάρου**. Και τον βραχύ βίο που είχαν όλα τα στελέχη που κάθησαν

στην ηλεκτρική καρέκλα **EPT**...

• Η **Λιάνα Κανέλλη** θα αρνηθεί το φθινόπωρο να μεταδώσει δελτίο ειδήσεων της **ET1**.

• Ο **Νίκος Καραγιαννίδης** γνωστός «Αποδυτήριος» ετοιμάζει ημερησία πουλι και... σκανδαλοθηρική εφημερίδα. Γιατί, τι άλλο θα μπορούσε να ετοιμάζει;

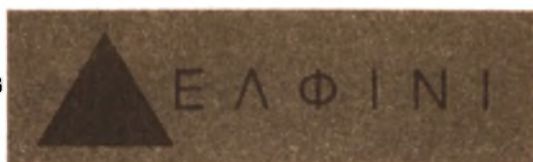
• Μεγάλη η αδυναμία του **Μικρούτσικου** να διορίσει δημοσιογράφους ως «υπονομευτές» σε διάφορα πόστα Υπουργείου Πολιτισμού. Πώς θα κάνουν τα ρεπορτάζ τους οι συνάδελφοι; Αλλά νοιάζεται τώρα για δεσφύγες... Μήπως οι **πονηροί** ή μήπως οι **μικρούτσικοι**;

• **Περιοχές και οικισμοί**. Αλλά ο υπουργός Τύπου **Καζέλος** προσέλαβε, όπως μας λένε (όχι ο ίδιος βέβαια), στους εκατό δημοσιογράφους στην **ET3**, δηλαδή στο διαμέρισμα φέουδο!

• Μια απορία για την **ΕΣΗΕΑ**. Είναι, υποτίθεται, το σώμα των **ημερησίων** εφημερίδων. Και όμως η εβδομαδιαία εφημερίδα *Το Βήμα* έχει και εκπρόσωπο στην **ΕΣΗΕΑ**. Αλλά πολλές περιοδικές εκδόσεις του γκροτήματος (π.χ. το *Claire*) μπορούν να εγγραφούν ως μέλη στην **ΕΣΗΕΑ** στέλνοντας τους. Δύο μέτρα και σταθμά; Ε, καλά, Συγκρότημα είναι αυτό. Δεν είναι παιδί λασε...

• Γυρίζει και ξαναγυρίζει η δήση ότι θα γίνει κάποτε τμήμα και *Το Βήμα*. Ο **Ζεγάλης** βλέπει δημοσιογράφους. Και λεφτά; Μα τα λεφτά για *Το Βήμα* θα τα βάλει ο **Κόκκαλης**.

• Καλό καλοκαίρι!

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΝΤΟΥΙΝ. Α. ΑΜΠΟΤ
ΕΠΙΠΕΔΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΠΡΟΣΠΕΡ ΜΕΡΙΜΕ
ΝΟΥΒΕΛΕΣ

ΓΟΥΙΛΙΑΜ ΣΑΝΣΟΜ
ΤΟ ΣΩΜΑ

ΒΙΛΛΙΕ ΝΤΕ Λ' ΙΛ ΑΝΤΑΜ
ΣΚΛΗΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΜΑΝΟΥΕΛ ΒΑΘΚΕΘ ΜΟΝΤΑΛΜΠΑΝ
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

ΜΑΝΤΑΜ ΝΤΕ ΣΕΒΙΝΙΕ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΣΥ

ΒΙΛΛΙΕ ΝΤΕ Λ' ΙΛ ΑΝΤΑΜ
ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΜΑΝΟΥΕΛ ΒΑΘΚΕΘ ΜΟΝΤΑΛΜΠΑΝ
ΓΚΑΛΙΝΤΕΘ
Ευρωπαϊκό Βραβείο
Μυθιστορήματος 1992

ΧΕΝΡΙ ΤΖΕΙΜΣ
ΤΙ ΗΞΕΡΕ Η ΜΕΪΖΙ

ΕΛΙΟ ΒΙΤΤΟΡΙΝΙ
ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΓΑΡΙΦΑΛΟ

ΜΑΖΑΚΟ ΤΟΓΚΛΟΥΑ
ΚΥΝΗΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΠΟΛ ΓΚΑΛΙΚΟ
ΑΓΑΠΗ ΑΠΟ ΕΦΤΑ ΚΟΥΚΛΕΣ

ΜΑΝΟΥΕΛ ΒΑΘΚΕΘ ΜΟΝΤΑΛΜΠΑΝ
ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΦΡΑΝΚΟ

ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ
Ο ΓΟΥΙΛΣΟΝ Ο ΣΑΪΝΗΣ

ΛΙΟΝΑΡΝΤ ΓΚΑΡΝΤΝΕΡ
ΒΡΩΜΙΚΗ ΠΟΛΗ

ΦΟΛΚΕΡ ΜΠΡΑΟΥΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΕΛΟΣ

ΦΕΡΝΑΝΤΑ ΦΑΡΙΑΣ ΤΖΙ
ΑΛΜΠΟΥΚΕΡΚΙ
ΜΑΟΥΡΙΤΣΙΟ ΓΙΑΝΕΛΙ
ΠΡΙΝΣΕΖΑ

ΑΝΤΡΕ ΖΙΝΤ
ΤΕΛΜΑΤΑ

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΝΑΜΠΟΚΟΦ
ΑΠΟΓΝΩΣΗ

ΕΜΙΛ ΖΟΛΑ
ΤΟ ΣΤΟΜΑΧΙ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΝΑΜΠΟΚΟΦ
Η ΑΜΥΝΑ ΤΟΥ ΛΟΥΖΙΝ

ΦΡΑΝΣΙΣ ΣΚΟΤ ΦΙΤΖΕΡΑΛΝΤ
ΕΞΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΖΑΖ

ΜΑΡΚ ΛΙΝΤΚΟΥΙΣΤ
ΘΛΙΜΜΕΝΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ

ΓΚΡΑΤΣΙΑ ΝΤΕΛΕΝΤΑ
Ο ΚΙΣΣΟΣ

ΟΥΙΛΙΑΜ ΦΟΚΝΕΡ
ΤΟ ΧΩΡΙΟΥΔΑΚΙ

ΝΤ. Χ. ΛΟΡΕΝΣ
Ο ΠΑΡΑΒΑΤΗΣ

ΤΖΟΝ ΝΤΟΣ ΠΑΣΟΣ
ΜΑΝΧΑΤΑΝ ΤΡΑΝΣΦΕΡ

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΥΕΪ
ΑΝΔΡΕΣ ΧΩΡΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΧΑΙΝΡΙΧ ΜΑΝ
Η ΜΙΚΡΗ ΠΟΛΗ

ΜΩΡΙΣ ΠΟΝΣ
ΡΟΖΑ

ΦΟΡΝΤ ΜΑΝΤΟΞ ΦΟΡΝΤ
Ο ΚΑΛΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

ΜΑΡΙΒΩ
Ο ΝΕΟΠΛΟΥΤΟΣ ΧΩΡΙΑΤΗΣ

ΑΡΤΟΥΡΟ ΠΕΡΕΘ ΡΕΒΕΡΤΕ
Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΦΛΑΝΔΡΑΣ

**ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ
ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥΣ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ, ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 23-25, 106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 175

Και το ΠΑΣΟΚ... λιννίζεται

του Γιώργου Γερόπουλου

Καυτό θα είναι για το ΠΑΣΟΚ το φθινόπωρο, καθώς η κρίση και οι συγκρούσεις στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος αναμένεται να λάβουν νέες διαστάσεις και πιθανόν να κλιμακωθούν έως τελικής πτώσεως. Σχεδιασμοί επί χάρτου έχουν γίνει στα επιτελεία των ομάδων και ήδη έχει επιλεγεί η αιχμή του δόρατος. Αφορμή για την ένταση της κρίσης, έδωσε η συνάντηση του πρωθυπουργού, με δημοσιογράφους στην Εκάλη, κατά την οποία κατέστησε σαφές ότι ευνοεί ενδεχόμενη υποψηφιότητα της κ. Δήμητρας Λιάνη-Παπανδρέου.

Οι πρόσφατες δηλώσεις του κ. Α. Παπανδρέου έγιναν ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο και, σύμφωνα με πληροφορίες, το περιβάλλον του κατέβαλλε προσπάθεια να πειστεί, προκειμένου να δώσει τις συγκεκριμένες απαντήσεις.

Ο πρωθυπουργός φέρεται διατεθειμένος να στηρίξει τη σύζυγό του στην πραγματοποίηση των πολιτικών της φιλοδοξιών, ενώ ταυτοχρόνως θα προβεί στις αναγκαίες αλλαγές στον κομματικό μηχανισμό, προκειμένου ν' αντιμετωπίσει την εσωκομματική αντιπολίτευση.

Η επίμαχη συνέντευξη, επισημοποίησε τη διάσταση απόψεων που υπάρχει μεταξύ του κ. Παπανδρέου και του κ. Τσοχατζόπουλου, διάσταση η οποία έχει εμφανιστεί εδώ και αρκετό καιρό. Η ψυχρότητα μεταξύ των δύο αντρών άρχισε μετά τις προτροπές του γραμματέα του ΠΑΣΟΚ προς τον πρωθυπουργό να μην κατοικήσει στην περίφημη βίλα και κορυφώθηκε με την υπόθεση του γενικού γραμματέα Αθλητισμού Γιώργου Βασιλακόπουλου, με τον οποίο ήρθε σε ρήξη ο κ. Γιώργος Λιάνης. Ο κ. Τσοχατζόπουλος έχει πάρει αποστάσεις από τις τελευταίες ενέργειες του πρωθυπουργού και ήδη πυκνώνει τις επαφές του με τα στελέχη της εσωκομματικής αντιπολίτευσης. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι είναι διατεθειμένος να αντιδράσει σε ενδεχόμενες κινήσεις του πρωθυπουργού, που θα τον έφεραν σε δυσμενή θέση στο κομματικό τοπίο και δηλώνει σε όλους τους τόνους ότι δεν δέχεται να αντικατασταθεί στη θέ-

ση του γραμματέα παρά μόνον εάν τοποθετηθεί αντιπρόεδρος στην κυβέρνηση.

Στο μεταξύ, στο κομματικό παζλ το ΠΑΣΟΚ ήρθε να προστεθεί η κίνηση των 25 κεντρογενών βουλευτών, οι οποίοι έχοντας αναφορά στην κοινοβουλευτική ομάδα, φιλοδοξούν να παρέμβουν στην εσωκομματική μάχη για τη διαδοχή.

Στην κίνηση των 25, ο πρωθυπουργός ανταπάντησε αρνητικά, καθώς το κλίμα επιβαρυνόταν τις τελευταίες ημέρες επιπλέον να και δεν επιθυμούσε να ανοίξει ένα μέτωπο, ενώ σύμφωνα με πληροφορίες ο παρασκήνιο της κίνησης των κεντρογενών βρίσκεται ο Α. Λιβάνης.

Αγεσάρτης της εμφάνισης της κίνησης αυτής, αιχμή του δόρατος της αντιπολίτευσης στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ παραμένει ο Κ. Σημίτης, ο οποίος το τελευταίο διάστημα έχει κερδίσει πόντους στο κομματικό χρηματιστήριο, καθώς πυκνώνει τις επαφές του με στελέχη όλων των απόψεων που εμφανίζεται ο μόνος, έως τώρα, δελφίνος

κροτημένη άποψη, στρατηγική και σμό. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο ός Βιομηχανίας θεωρεί ότι το επό- άστημα μετά τις δηλώσεις του πρω- γού για την κ. Λιάνη-Παπανδρέου, πει να ενταθεί η κριτική στον κ. Πα- ίου με άξονα τον τρόπο λειτουργίας ρέδρου του ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Σημίτης κει να αλλάξει ποιοτικά τον τρόπο ρς της αντιπολίτευσής του, σε μια ίας αντιπαράθεση με τον ιδρυτή ματος, όποτε αυτός κρίνει σκόπιμο, μην περιορίζεται πλέον στην τακτι- ανταρτοπολέμου. Εξάλλου, οι επα- υ πραγματοποιεί με την ομάδα των «ών» και με στελέχη της Χαρ. Τρι- τον βοηθούν να δημιουργήσει εκεί- ρείσματα, τα οποία θα χρησιμοποι- γν κατάλληλη στιγμή για τη συνολική θεση. Πάντως, ο χρόνος και η ποιό- ρς αντεπίθεσης θα εξαρτηθούν από μωνή του πρωθυπουργού να βοηθή- σύζυγό του σε ενδεχόμενη υποψη- ά της.

ΠΙΚΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟ

ναμονή του φθινοπώρου, οι κ. Λα- , Τζουμάκας και Σκανδαλίδης προ- την ιδέα για ένα πολιτικό διευθυ- στο ΠΑΣΟΚ, το οποίο σε συνεν- με τον κ. Παπανδρέου θα οδηγήσει ερνών κόμμα στη μεταπαπανδρεϊκή ο. Ευελπιστούν ότι οι αλλαγές, τις υπαινίχθηκε ο πρωθυπουργός στη ρευξή του, θα οδηγήσουν σε αλλαγή εσίας στη Χαριλάου Τρικούπη, κα- εωρούν ότι ο κ. Τσοχατζόπουλος νεί τροχοπέδη στη συγκρότηση μιας γετικής ομάδας. Εξάλλου, οι κ. Λα- και Σκανδαλίδης συζητούν το ενδε- μετακίνησής τους στη Χαριλάου ίπη παρά τα περί του αντιθέτου δια- να. Πάντως, τα σχέδια της κ. Λιάνη αι να δυσκολεύουν τους τρεις δημι- ρς του «νέου ρεύματος», καθώς ρχεδιασμούς τους πρέπει να τεθούν ράγοντες διαμόρφωσης του εσωκομ- ύ τοπίου, οι φιλοδοξίες της συζύγου ωθυπουργού.

τας αυτό υπ' όψιν της, η κ. Βάσω νδρέου κινείται πλέον προσεκτικά, θεωρεί ότι η εσωκομματική ένταση ί να λάβει δραματικό χαρακτήρα πρωθυπουργός επιλέξει να αναδεί- σύζυγό του μέλος του Κοινοβουλίου. απανδρέου πυκνώνει τις επαφές της ηγεσία του κόμματος και αποστα- είται από την έντονη κριτική την ασκεί ο κ. Σημίτης. Παραλλήλως,

θεωρεί επιβεβλημένη την ανάγκη συνεν- νόησης όλων των ηγετικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ για το μέλλον του κόμματος.

Μετέωρος μπροστά στις εξελίξεις έχει βρεθεί ο κ. Γ. Αρσένης, ο οποίος προσδο- κά μεν το χρίσμα από την Εκάλη, βλέπει ωστόσο την εσωκομματική διαπάλη να παίρνει νέα μορφή και ένταση. Προς το παρόν ασκεί εξωτερική πολιτική μέσω του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, ενώ άγνω- στο παραμένει το πώς θα αντιδράσει ο ίδιος σε περίπτωση που η ένταση κλιμακω- θεί με άξονα τις φιλοδοξίες της κ. Λιάνη- Παπανδρέου.

Στο κυβερνών κόμμα, μετά την επίμαχη συνέντευξη του Α. Παπανδρέου, τα πάντα φαντάζουν να κινούνται πλέον με βάση την πρόθεση του πρωθυπουργού να στηρίξει πολιτικά τη σύζυγό του. Οι σχεδιασμοί του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος γίνονται με γνώμονα τις αντιδράσεις που έχει προ- καλέσει αυτή η πρόθεση, του κ. Παπαν- δρέου. Στην αντίπερα όχθη, στο κόμμα, οι συγκλίσεις και οι συμμαχίες γίνονται τώρα με στόχο να αντιμετωπιστούν οι επιπτώ- σεις και οι συνέπειες τής κάθε άλλο παρά απρόσμενης εισόδου του ονόματος της κ. Λιάνη στο πολιτικό προσκήνιο. Οι πληρο- φορίες αναφέρουν ότι το φθινόπωρο στο ΠΑΣΟΚ θα είναι καυτό και οι εξελίξεις, κατά πάσαν πιθανότητα, απρόβλεπτες, κα- θώς προσωπικές στρατηγικές και συ- γκρούσεις για το μέλλον του κυβερνώντος κόμματος θα ξετυλιχτούν. Τα περιθώρια του πρωθυπουργού να ελέγξει το εσωκομ- ματικό τοπίο περιορίζονται από την ανά- γκη εξυπηρέτησης των σχεδίων της συζύ- γου του. Ο κ. Παπανδρέου, ως καλός γνώ- στης της τακτικής, χρησιμοποιεί και παρά- γοντες της αξιωματικής αντιπολίτευσης για την τιθάσευση των εσωκομματικών του αντιπάλων. Ενδεικτική η δήλωση του κ. Α. Παπανδρέου για το άρθρο της εφημερίδας *Το Βήμα*, το οποίο αναγόρευε τον Μ. Έβερτ «φυσικό διάδοχο του κ. Παπανδρέ- ου στην πρωθυπουργία». Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ αρκέστηκε να πει ότι «αυτό απο- τελεί ένα μήνυμα». Πολλοί από το πρωθυ-ουργικό περιβάλλον συμβουλεύουν τον κ. Παπανδρέου να οδηγήσει τη χώρα σε πρό- ωρες εκλογές, σε μια προσπάθεια να αντι- μετωπίσει την εσωκομματική αντιπολίτευ- ση και να εκλέξει τη σύζυγό του μέλος του Εθνικού Κοινοβουλίου. Δεν είναι λίγα όμως τα στελέχη στο ΠΑΣΟΚ που αντι- δρούν σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, διότι εκτός των άλλων, θεωρούν ότι στην περι- πτωση αυτή το κόμμα κινδυνεύει να οδηγη- θεί σε εκλογική ήττα...

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Ε.Ρ. ΤΣΑΜΠΕΡΛΙΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΖΩΗ ΣΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

ΣΤΗΝ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Ε. Ρ. ΤΣΑΜΠΕΡΛΙΝ

Μετάφραση: Α. Πέτρου

(Με 208 σελίδες
και 106 εικόνες)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΗΜ.Ν.ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό

Ιπποκράτους 8, 106 79

Τηλ. 36.27.318

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ του Γιώργου Φιλιππίδου

ΑΝΔΡΕΑ, ΦΟΒΑΜΑΙ! ΟΛΟΙ ΣΥΝΟ-
ΜΟΤΟΥΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΜΟΥ!

ΟΣΟ ΖΩ ΔΕΝ
ΕΧΕΙΣ ΝΑ ΦΟΒΗ-
ΘΕΙΣ ΤΙΠΟΤΕ!

ΑΝΔΡΕΑ, ΚΟΦ' ΤΗΝ
ΠΛΑΚΑ! ΘΕΛΩ ΝΑ ΜΕ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΗΣΕΙΣ!

ΝΑ ΜΕ ΚΑΝΕΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΝΑ,
ΝΑ 'ΧΩ ΑΞΥΛΙΑ!

ΚΑΛΑΑ
...

ΠΡΕΠΕΙ ΟΜΟΣ ΠΡΟΤΑ ΝΑ
ΓΙΝΟΥΝ ΕΚΛΟΓΕΣ... ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΑ
ΕΙΜΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΜΕΧΡ. ΤΟΤΕ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ 'ΧΩ ΤΗΝ
ΥΓΕΙΑ ΜΟΥ...

ΓΙ' ΑΥΤΟ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΠΕΡΝΑΩ ΣΡΑ.Α...
ΝΑ ΜΗ ΑΓΧΟΝΟΜΑΙ...

ΚΑΛΑ, ΚΑΤΑ-
ΛΑΒΑ...
ΣΥΜΦΩΝΟΙ!...

ΘΑ ΠΑΜΕ ΚΑΙ
ΦΕΤΟΣ ΕΛΟΥΝΤΑ!...

ΧΕ ΧΕ
ΧΕ

Εξ αμελείας ή εκ προθέσεως;

του Δημήτρη Ζώνιου

Κάθε φορά που ο τόπος πλήττεται από δεινά (πλημμύρες, πυρκαγιές και σεισμούς), σπεύδουμε όλοι να κατηγορήσουμε το κράτος και την εκάστοτε κυβέρνηση για αδιαφορία, ανευθυνότητα, προχειρότητα και έλλειψη συντονισμού. Παραμερίζουμε τη λογική και προβαίνουμε σε κρίσεις επιφανειακές, που απορρέουν από τη συναισθηματική φόρτιση. Και όταν εκτονωθεί η οργή και η αγανάκτηση, πιστώνουμε, ότι «είδαμε το δένδρο αλλά χάσαμε το δάσος». Τόσο καταλαβαίνουμε πως, αν υπήρχαν αντιπλημμυρικά έργα ή πολιτικοπροστασίας του δασικού πλούτου, οι καταστροφές θα είχαν απο-υχθεί ή, τουλάχιστον, θα ήταν περιορισμένης έκτασης.

Το δυστύχημα είναι ότι το κακό συνεχίζεται, χωρίς να γίνεται τί-τε επί της ουσίας και αυτό σε γνώση των πολιτικών ηγεσιών των «εξοχότες κυβερνήσεων», δήλωνε στις 15.5.1995, δύο μήνες δηλαδή ν από τη μεγάλη πυρκαγιά στη βορειοανατολική Αττική, ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης Δασολόγων **Νεόκλητος Γεωργιάς**. Την ίδια εποχή, κατά παράδοση, η κυβέρνηση διαβεβαίωνε τη μλή, απαντώντας σε ερώτηση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Ε, ότι ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει τις φωτιές. Και όμως την α που η Αθήνα έχανε την τελευταία «ανάσα» της, το πεντελικότος, ο πρωθυπουργός **Ανδρέας Παπανδρέου** δήλωνε αφοπλιστι-«...η πορεία της φωτιάς θα εξαρτηθεί και από τη συμπεριφορά ανέμων». Προηγουμένως είχε αναγκαστεί να ζητήσει τη συν-ομή της Ιταλίας, της Γερμανίας και της Ισπανίας, αφού τα εγχώ-πυροσβεστικά αεροσκάφη μετά από μια-δυο πτήσεις αναγκάζο-ν να προσγειωθούν, λόγω βλαβών. Βλέποντας την ιστορία να αναλαμβάνεται σαν φάρσα για πολλοστή φορά, το πολιτικό γρα-ο του ΚΚΕ κατήγγειλε: «Οι τεράστιες ελλείψεις σε προσωπικό μέσα, ελλείψεις πάνω από το 60%, η διάλυση των δασικών υπη-ιών, η ανυπαρξία πιστώσεων και ενιαίου φορέα για τη δασοπρο-σία, η καθυστέρηση δημιουργίας του δασικού κτηματολογίου, είναι από ανεπάρκεια, αδιαφορία ή ανικανότητα των κυβερνή-ων (ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.). Είναι πολιτικές επιλογές για να μπορούν ε φορά τα μεγάλα οργανωμένα συμφέροντα να υλοποιούν τα δια αισχροκέρδειας με τη γη.»

Για «τεράστιες και διαχρονικές πολιτικές ευθύνες των κυβερνήσε- (ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.)», μίλησε και ο πρόεδρος του Συνασπισμού **Κωνσταντόπουλος**. Αποκάλυψε μάλιστα ότι «από τα 400 δισ. που ζήτησαν οι δασικοί, να ενταχθούν στο δεύτερο Κοινοτικό ρίσιο Στήριξης για πενταετές πρόγραμμα δασοπροστασίας, επε-ησαν μόνο 80 δισ., τα οποία και δεν απορροφώνται. Και απ' αυτά ημπλήρωσε- δεν προβλέπεται τίποτε για εξοπλισμό, μέσα, εκπαί-ση και υποδομές συντονισμού "ανίχνευσης", προστασίας, πρόλη-ς και καταστολής πυρκαγιών».

Εξίσου συγκλονιστικά είναι και τα στοιχεία που έδωσε στη δημο-τητα το Υπουργείο Γεωργίας, για την αξιοποίηση των κονδυλίων ο προβλέπονται στον φετινό προϋπολογισμό: Για το οικονομικό 5 1995 ενεγράφησαν πιστώσεις 9 δισ. δρχ. και έως τώρα έχουν τεθεί 2 δισ. Η θερινή περίοδος δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί κι

έχουν αποτεφρωθεί περισσότερα από 60.000 στρέμματα δασικής έκτασης. Πότε περιμένει το Υπουργείο να εξαντλήσει τις πιστώσεις;

Κυβερνητικοί παράγοντες παρακολουθώντας την πύρινη κόλαση που είχε τυλίξει τα δάση της Πεντέλης, δήλωναν στους δημοσιογρά-φους: «Μιλάνε για ολιγωρία, για έλλειψη συντονισμού... Πώς μπορείς να συντονίσεις τον αέρα;». Άθελά τους δηλαδή «έδειχναν» την ουσία του προβλήματος. Γιατί αέρας δεν είναι μόνο οι άνεμοι, ισχυροί ή μη, είναι και η απουσία στοιχειώδους υποδομής για τη θωράκιση του οικοσυστήματος. Πώς λόγου χάρη να συντονίσεις τα χαλασμένα πυροσβεστικά αεροσκάφη και τους ανεκπαίδευτους εποχιακούς δασικούς υπαλλήλους;

Καθώς η φωτιά μαινόταν και τα ιδιωτικά κυρίως τηλεοπτικά κα-νάλια επιχειρούσαν με τα πλάνα τους να μετατρέψουν τους τηλεθε-ατές σε σύγχρονους Νέρωνες, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολί-τευσης **Μιλτιάδης Έβερτ** εκτόξευε υποκριτικά τα βέλη του κατά της κυβέρνησης, κατηγορώντας την «για ανικανότητα κι έλλειψη συ-ντονισμού». Χαρακτήριζε ταυτοχρόνως «εξοργιστικό» το γεγονός ότι «υπουργοί την ώρα της πυρκαγιάς με δηλώσεις τους έκαναν δη-μόσιες σχέσεις». Το πρόσχημα αυτό χρησιμοποίησε, άλλωστε, για να δικαιολογήσει και την αποχώρησή του από το προεδρικό μέγαρο.

Κουβέντα όμως δεν είπε για το περίφημο πόρισμα της διακομμα-τικής επιτροπής της Βουλής — που προβλέπει τρόπους οργάνωσης και μέσα για την αποτελεσματική και μακροπρόθεσμη αντιμετώπι-ση των πυρκαγιών — το οποίο βρίσκεται από τον Μάιο του 1993 στα συρτάρια του Υπουργείου Γεωργίας. Κι έπειτα, τι τις ήθελε τις δη-λώσεις περί δημοσίων σχέσεων; Μήπως ο ίδιος δεν ήταν που τον Ιούλιο του 1993, όταν 13 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στο ολοκαύ-τωμα της Ικαρίας, «έκτιζε» το αρχηγικό προφίλ του με δημόσιες δη-λώσεις, υποσκάπτοντας τον **Κωνσταντίνο Μητσοτάκη**; Ο επίδοξος πρωθυπουργός Μ. Έβερτ μέμφεται όλα αυτά, στα οποία πολιτικά και κοινωνικά συνέπραξε ως υπουργός επί κυβερνήσεως Ν.Δ.! Στον αντίποδα ο **Ανδρέας Παπανδρέου**, πιο προσεκτικός, απέφυγε να προβεί σε καταγγελίες του τύπου «εγκληματίες εμπρηστές έκαναν άνανδρη επίθεση κατά του έθνους» που εκστόμιζε ως πρωθυπουρ-γός το καλοκαίρι του 1982. Ο πρόεδρος της Πολιτικής Άνοιξης **Αντώνης Σαμαράς** περιορίστηκε στο να αναρωτηθεί ποια συμφέρο-ντα καθιστούν ανενεργό το πόρισμα της διακομματικής επιτροπής, την εφαρμογή του οποίου ζήτησαν ΚΚΕ και Συνασπισμός. Τα δύο κόμματα της Αριστεράς εμφανίζονται με κοινές προτάσεις και κα-λούν την κυβέρνηση να θέσει ως προτεραιότητες την αποκατάσταση των καταστροφών και την κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων, κάτι που υποσχέθηκε ότι θα γίνει «πριν από τα πρωτοβρόχια», ο αναπλη-ρωτής υπουργός ΠΕΧΩΔΕ **Κώστας Γείτονας**.

Είναι σαφές ότι οι εκάστοτε «γαλαξοπράσινες» κυβερνήσεις δεν μπορούν να οχυρώνονται εσαεί πίσω από τις περιορισμένες δήθεν δυνατότητες του κρατικού προϋπολογισμού για να καλύπτουν την έλλειψη πολιτικής βούλησης. Διότι τα θύματά τους αρχίζουν να κα-τανοούν πως το ότι δεν πράττουν εγείρει την κατηγορία της ευθύ-νης εκ προθέσεως και όχι εξ αμελείας.

Αεροδρόμιο Σπάτων Γιατί τέτοια βιασύνη

του Φίλιππου Κ. Βασιλείου

Από την εφημερίδα το Έθνος της 29ης Ιουλίου 1995
διαβάζουμε τα εξής:

«Η κυβερνητική επιδίωξη είναι να έχει ψηφισθεί η σύμβαση μέχρι τον Δεκαπενταύγουστο, όπως δήλωσε στο "Έθνος", ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτης. Διευκρινίστηκε, ωστόσο, πως θα διατεθεί ικανός και αναγκαίος χρόνος για τη μελέτη των κειμένων από τους βουλευτές και τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Τον ακριβή χρόνο της συζήτησης θα προσδιορίσει το προεδρείο της Βουλής.»

Θα δοθεί άραγε ο ικανός και αναγκαίος χρόνος και ποιος πρέπει να είναι αυτός; Ας περιορίσουμε εδώ προς στιγμήν το θέμα.

Κατ' αρχήν πρόκειται για δύο συμβάσεις. Η μια είναι η εργολαβική, σύμβασις κατασκευής της πρώτης φάσης του έργου με εργολάβο την εταιρεία Hochfief, και τρόπο πληρωμής αυτόν του κατ' αποκοπήν τιμήματος. Η δεύτερη αφορά την ανάπτυξη και λειτουργία του νέου αεροδρομίου από την κοινή εταιρεία Hochfief και Ελληνικού Δημοσίου.

Για να μπορεί να αναλυθεί η πρώτη σύμβαση (κατασκευής πρώτης φάσης αεροδρομίου) θα πρέπει να δοθεί η τεχνική προσφορά, δηλαδή εκατοντάδες σχέδια και, ελπίζουμε, εκατοντάδες σελίδες τεχνικών προδιαγραφών. Με βάση αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να ερευνηθούν οι ελλείψεις της μελέτης (εάν υπάρχουν) και στη συνέχεια να κοστολογηθεί το έργο. Αυτό είναι αναγκαίο γιατί μπορεί με προσυνεννοήσεις των δύο διαγωνιζομένων εργολάβων να διπλασιάστηκε το πραγματικό κόστος του έργου όπως αυτό έγινε με το Μετρό της Αθήνας.

Η εργασία αυτή προϋποθέτει επιτελείο σοβαρών τεχνοκρατών και διάρκεια εργασίας δύο μηνών περίπου. Στη συνέχεια

πρέπει να ερευνηθούν τα κείμενα της σύμβασης (600 σελίδες περίπου) που συνήθως έχουν ασαφείς διατυπώσεις και επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες με συνέπεια να υποκρύπτεται αύξηση του τιμήματος όπως π.χ. αυτό έγινε με το Μετρό της Αθήνας, με συνέπεια να απαιτηθούν από τον εργολάβο πανωπροίκια της τάξεως 150 δισ. δρχ.

• Για να αναλυθεί η δεύτερη σύμβαση (ανάπτυξης και λειτουργίας του νέου αεροδρομίου) πρέπει να μελετηθεί κείμενο χιλίων περίπου σελίδων με άρθρα που είναι συνήθως αντιφατικού περιεχομένου και θα προσδιορίζουν: α) την εξέλιξη των αερομεταφορών της χώρας, β) το μέλλον της Ολυμπιακής Αεροπορίας, γ) την εξέλιξη της ευρύτερης περιοχής του συγκροτήματος των Μεσογείων και της Αττικής γενικότερα. Για όλα αυτά οργανωμένη ομάδα τεχνοκρατών χρειάζεται χρόνο δύο μηνών.

Συμπερασματικά, για τον πραγματικό έλεγχο της σύμβασης χρειάζεται χρόνος τριών μηνών για να μιλούμε σοβαρά και για να μην λαϊκίζουμε όπως οι νεόκοποι πολιτικοί μας που διαχειρίζονται το υπάρχον σαθρό σύστημα και μέσω αυτού επιβιώνουν.

• Μέχρι σήμερα η Κυβέρνηση δεν έδωσε

κανένα στοιχείο ούτε στα κόμματα της ΚΚΕ ζήτησε προ πολλού την κατάθεση στην Βουλή των σχεδίων της μελέτης του έργου και των σχεδίων συμβάσεων αεροδρομίου. Η Κυβέρνηση το αρνήθηκε) ούτε επισήμως στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας.

• Μέχρι σήμερα το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει κάνει του θέματος μονόλογο, γιατί τα εξαγορασμένα ή συμπλέοντα για διάφορους λόγους ΜΜΕ ή μεμονωμένοι οι ανειδίκευτοι και χρηματιζόμενοι δημοσιογράφοι λησμονίζουν κάθε ενέργεια του ΥΠΕΧΩΔΕ και πολύ περισσότερο τις ενέργειες για τα Σπάτα, ενώ παράλληλα δεν επιτρέπουν

ημοσίευση διαφορετικών απόψεων. Είναι τυχαίο ότι ενώ σε πολιτικό επίπεδο γαίνονται δήθεν μαχαίρια, σε επίπεδο έργων και προμηθειών αυτοί έντηδες συμφωνούν κατά βάση με υβέρνηση. Παράδειγμα και πάλιν λεί η συμπληρωματική σύμβαση για πρό της Αθήνας.

Χρηστίμερα δεν ασχολήθηκε με την ξη της Σύμβασης στα σοβαρά κανείς μες τεχνικός.

Αι αδιανόητο τέτοιες συμβάσεις να ονται μόνον από τον νομικό σύμβου- πρωθυπουργού κ. **Βγόντζα**, ο οποί- κάτω κάτω δεν έχει και τα απαιτού- τρος τούτο προσόντα. Τέτοια θέματα η και στην Αφρική τα επεξεργάζο- μάδες εξειδικευμένων τεχνικών και ών που εκπροσωπούν τα συμφέρο- όν χωρών τους. Σ' εμάς συμβαίνει το ετο, όπως ήδη έχουμε καταγγείλει, γνωστοί συνταγματολόγοι και εν εία στελέχη του ΠΑΣΟΚ υπήρξαν

και πιθανόν να συνεχίζουν να είναι νομι- κοί σύμβουλοι της Hochtief!

Εν κατακλείδι, αν ο ΥΠΕΧΩΔΕ θέλει συζήτηση και κριτική της σύμβασης Σπά- των και αν δεν προτίθεται να υποβιβάσει ακόμη περισσότερο και το επίπεδό του και αυτό της Βουλής, θα πρέπει να καταθέσει το σύνολο των σχεδίων του έργου, το σύνο- λο των εγγράφων που αντηλλάγησαν κατά τις διαπραγματεύσεις και να δώσει τρίμη- νη προθεσμία για να συζητηθεί το θέμα· όχι όμως μόνον στη Βουλή αλλά και σε άλ- λους φορείς που δεν ελέγχονται από το διαβρωμένο σύστημα που διαχειρίζεται. Εμείς πιστεύουμε ότι ο χρόνος που τελικά θα δοθεί δεν θα επιτρέπει την πραγματική κριτική και θα φτάσουν πάλι να μιλούν με επιχειρήματα του τύπου «φιλή ζωής», για «ένα έργο πνοής» κτλ. κούφια και το θέμα θα λυθεί με τις γνωστές πλέον ψηφοφορίες στη Βουλή.

Θα επανέλθουμε στο θέμα αν δοθούν στοιχεία και όταν τα μελετήσουμε.

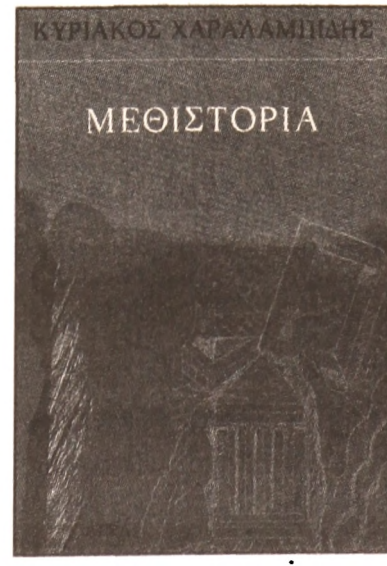
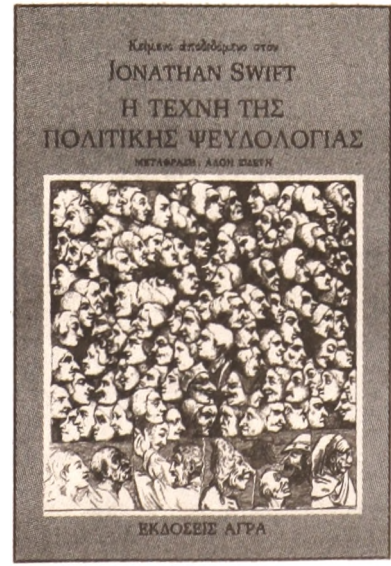
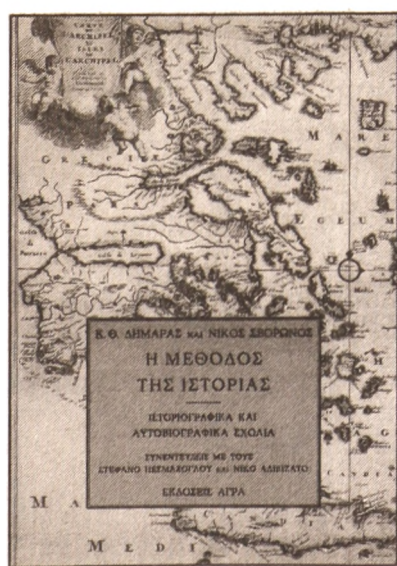
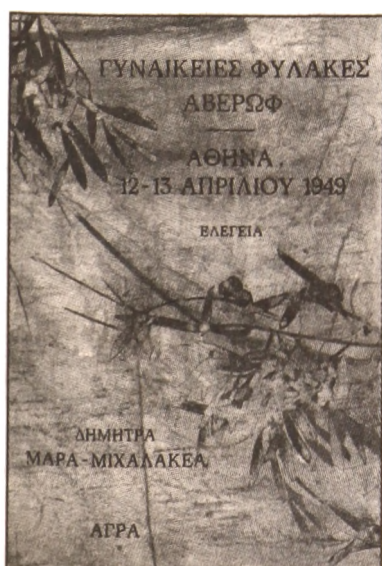
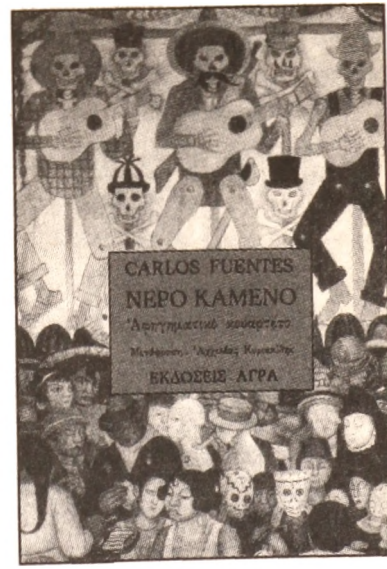
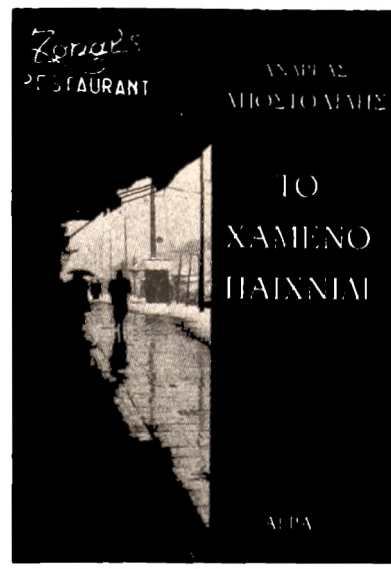
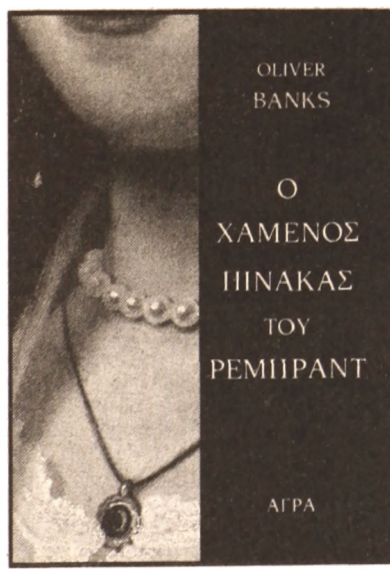
Προς το παρόν καταγγέλλουμε την συ- στηματική απόκρυψη των στοιχείων για το νέο αεροδρόμιο και την πρόταση του ΥΠΕΧΩΔΕ να συζητηθεί η σύμβαση στον νεκρό από αντιστάσεις μήνα Αύγουστο. Αυτό για μας αποτελεί και την απόδειξη των προθέσεών του για κουκούλωμα της πλέον ληστρικής σύμβασης που υπέγραψε ποτέ το Ελληνικό Δημόσιο.

Τα κόμματα της αντιπολίτευσης θα πρέ- πει να επιμείνουν στην κατάθεση όλων των στοιχείων στην Βουλή, έτσι ώστε να γίνει κάποτε δυνατός ο καταλογισμός των ευθυ- νών από τους εισαγγελείς μας (όταν αυτοί αποκομίσουν τεχνική υποστήριξη κατά το πρότυπο των Ιταλών συναδέλφων τους).

Είναι αδιανόητο πλέον, όταν κυκλοφο- ρούν τόσες φήμες για μίζες της τάξεως των 50 δισ. δρχ. που συνοδεύουν την σύμβαση για τα Σπάτα, ο αρμόδιος υπουργός να κρύβεται από ορισμένα άθλια ΜΜΕ και από δημόσια συζήτηση του θέματος κατά τον μήνα Αύγουστο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Παιδείας περιπέτειες

της Ελένης Καραντζόλη

Δύο νέες προτάσεις έχουν προστεθεί από την περασμένη βδομάδα στη «μεταρρυθμιστική ατζέντα» που έχει βαλθεί να καταστρώσει τους τελευταίους μήνες ο ΥΠΕΠΘ κ. Γιώργος Παπανδρέου. Η πρώτη αφορά τον τρόπο διανομής των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, η δεύτερη το εξεταστικό σύστημα για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Μεταρρυθμίσεις μικρής και μεγάλης εμβέλειας, λοιπόν, που φιλοδοξούν να ερμηνευτούν ως «μια ακόμη όψη της σύγκρουσης δύο διαφορετικών κόσμων»: μεταρρυθμίσεις που επιχειρούν να καταγραφούν δηλαδή ως συστατικά στοιχεία ενός «νέου» κόσμου, ο οποίος μέχρι τώρα μόνο επιφανειακά έχει ξεκόψει από τον «παλιό»...

Δεν αφήνει τους παραθεριστές να παραδοθούν στην καλοκαιρινή ραστώνη η τακτική του υπουργού Παιδείας να συνεχίζει να εξαγγέλλει βαρυσήμαντα μέτρα, μεσούντος του θέρους και υπό την έννοια αυτή «αιφνιδιάζει». Οι υπεύθυνοι των Γραφείων Τύπου των κομμάτων και των νεολαίων, οι πρόεδροι των εκπαιδευτικών Ομοσπονδιών, οι πρυτάνεις, σπεύδουν, όπως όπως, με βερμούδες και σαγιονάρες, να τοποθετηθούν «κατ' αρχήν» επί των προτάσεων, να δείξουν ότι έστω και στοιχειωδώς παρακαλουθούν τα τεκταινόμενα – αν και πολλές από τις σύντομες δηλώσεις τους δημιουργούν ερωτηματικά για το κατά πόσο η έκθεση στον ήλιο έχει αφήσει ανεπηρέαστη την ικανότητα ανάλυσής τους.

Οι λόγοι που υπαγορεύουν στον υπουργό αυτή την τακτική είναι εξωγενείς. Από άποψη χρονοδιαγράμματος, η πρόταση-πλαίσιο για τις εισαγωγικές εξετάσεις σε ΑΕΙ και ΤΕΙ θα μπορούσε να περιμένει έως τον Σεπτέμβριο, αφού έτσι κι αλλιώς προβλέπεται από το υπουργείο ότι ολόκληρο το ακαδημαϊκό έτος 1995-96 θα υπάρξει δημόσιος διάλογος επί του περιεχομένου της. Λιγότερο προτερόχρονη φαίνεται η εξαγγελία για την αλλαγή του τρόπου διανομής των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, από τη στιγμή που ο υπουργός έχει αποφασίσει –κακώς όπως θα δούμε στη συνέχεια– να θέσει πάση θυσία το νέο σύστημα σε εφαρμογή από τον προσεχή Οκτώβριο. Δεν χωρεί πάντως αμφιβολία ότι στην πολιτική σκακιέρα και οι δύο εξαγγελίες δρουν υπέρ της παραμονής του κ. Γ. Παπανδρέου στο υπουργείο Παιδείας και μετά τον επικείμενο κυβερνητικό ανασχηματισμό του φθινοπώρου, καθώς

εκτός των άλλων φαίνεται να έχουν τη σύμφωνη γνώμη του πρωθυπουργού (ας θυμηθούμε ότι ο προκάτοχός του, κ. Δ. Φατούρος, είχε απομακρυνθεί από το υπουργείο τον Ιούλιο του '94, πριν προλάβει να κάνει οποιαδήποτε εξαγγελία).

ΑΠΟ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ...

Ως γνωστόν, το προτεινόμενο σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιέχει περισσότερο κατευθυντήριες γραμμές, παρά συγκεκριμένες θέσεις. Κι αυτός ο «γενικόλογος», κατ' άλλους «πρόχειρος» χαρακτήρας του εβλήθη πανταχόθεν. Υποκριτικά βέβαια, διότι συνήθως οι υπουργοί εγκυβόρουν όταν έχουν επεξεργαστεί και αποφασίσει μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια τις προτάσεις τους, χωρίς προηγουμένως να τις έχουν συζητήσει (και άρα συνδιαμορφώσει) με τους πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς.

Δεν έχουν εδώ σημασία οι λόγοι για τους οποίους ο κ. Γ. Παπανδρέου επέλεξε αυτή την οδό. Κατά τα λεγόμενά του, είναι γιατί επιθυμεί πρωτίστως να εξασφαλιστεί η συνείδηση της εκπαιδευτικής κοινότητας, αλλά και της κοινωνίας γενικότερα, ως προς τη φιλοσοφία και τις γενικές αρχές του θεσμού, κυρίως δηλαδή την ενίσχυση των γενικών

γνώσεων και την αναβάθμιση του Λυκείου εκπαιδευτικής μονάδας. Όμως στο σημείο αυτό δεν πρόκειται να διαφωνήσει κανείς εκπαιδευτικός φορέας ή πολιτικός οργανισμός. Το ζητούμενο είναι κατά πόσον τα μαθήματα που μελετώνται και προτείνονται εξετάζονται όντως τις αρχές που προαναφέρθηκαν.

Το νέο εξεταστικό σύστημα, που δεν θα τεθεί σε εφαρμογή πριν από το 1999 (θα ισχύσει, το νωρίτερο, για τους μαθητές οι οποίοι θα φοιτήσουν φέτος στην Γ' Γυμνασίου), προβλέπει κατάργηση των Δεσμών και καθιέρωση Εθνικού Απολυτηρίου, το οποίο θα αντικαταστήσει ο μαθητής της Γ' Λυκείου που θα εξεταστεί επιτυχώς σε 4-6 μαθήματα κορμού και 3-6 μαθήματα επιλογής (τα οποία μένουν προσδιοριστούν). Για την εισαγωγή στα ΑΕΙ και ΤΕΙ, οι βαθμοί του Εθνικού Απολυτηρίου θα πολλαπλασιάζονται με συντελεστή ρύθμισης κατά εξεταζόμενο μάθημα – οι συντελεστές θα καθορίζονται από τα Τμήματα και τις Σχολές των Ιδρυμάτων. Ενδέχεται να συνυπολογίζονται και διαγνωστικά τεστ που θα διεξάγονται εκ παραλλήλου με τις προεγγραφικές εξετάσεις στις δύο πρώτες τάξεις του Λυκείου και ίσως και στην τρίτη.

Από τη σύντομη αυτή παρουσίαση προκύπτει ότι το ΥΠΕΠΘ προτίθεται να κινηθεί σε περιορισμένης εμβέλειας αναθεωρήσεις

ματος μετάβασης από τη Δευτεροβάθμια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η κα-
τη του μέτρου του numerus clausus, του
ού δηλ. αριθμού εισακτέων, φαίνεται
αποκλειστεί (κι ας βρίσκει σύμφωνα
από τα ενδιαφερόμενα μέρη, βλ. και
ροτυπία, 29.7.1995). Το ίδιο ισχύει
τις προτάσεις δημιουργίας Προπαι-
ού Έτους στα Πανεπιστήμια. Το γεγο-
τό φαίνεται να εξηγεί και την έντονα
κή τοποθέτηση της Επιτροπής Παιδεί-
ΣΥΝ (πολιτικό χώρο από τον οποίο
ονται τέτοιου τύπου προτάσεις) απέ-
τα νέα μέτρα. Πάντως, το μεγάλο μει-
μα των προτάσεων για συνολικότερες
είναι ότι προϋποθέτουν σημαντική
χνική υποδομή, αν όχι απαραίτητα
ια, πράγμα που τις καθιστά δυσεφάρ-
σε μια περίοδο γενικότερης καθίζη-
οικονομικής λιτότητας.

ιστημα του Εθνικού Απολυτηρίου που
νεται είναι ένας συγκερασμός του
μαϊκού Απολυτηρίου του Γεωργίου
δρέου (1965-1966) και των Πανελλη-
ξετάσεων του Γ. Ράλλη (1980-1982).
πρώτο δανείζεται την ιδέα του σχετι-
άλου αριθμού των προς εξέταση μα-
ν και των συντελεστών κατά Σχολή
ύσνη διαφορά ότι, τότε, όλες οι Σχο-
αν ταξινομηθεί σε δύο μεγάλες ομά-
ς οποίες αντιστοιχούσαν δύο τύποι
αϊκού απολυτηρίου) από το δεύτε-
ενιαίο χαρακτήρα των εξετάσεων
αποφοίτηση από τα Λύκεια και την
γή στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ.

ημερινή του μορφή, το νέο σύστημα ει-
ής είναι απλώς ένας «σκελετός».
από τα κενά του, όπως λ.χ. ο καθορι-
ον συντελεστών από το κάθε Τμήμα,
ματα καθαρά τεχνικά και θα συμπλη-
εν καιρώ χωρίς να επηρεάσουν την
του οικοδομήματος. Άλλα είναι απο-
κής σημασίας για το τελικό αποτέλε-
εί παραδείγματι, μένει να καθοριστεί
πτέα ύλη, αν δηλαδή θα είναι η διδα-
η διδαχθείσα, σε όλες τις τάξεις του
ή μόνο στη Γ' Λυκείου. Όμως γίνε-
λα κατανοητό ότι η επιλογή της μίας
λης λύσης θα δώσει εντελώς διαφο-
ελική μορφή στο σημερινό «γιαπί».
εγεί η λύση της περιορισμένης (χρο-
ποσοτικά) εξεταστικής ύλης, και μά-
ρίς να αναθεωρηθεί ριζικά η φύση
εταζόμενων θεμάτων -ζήτημα το
εν έχει μέχρι στιγμής εξεταστεί επαρ-
ότε τα φροντιστήρια θα συνεχίσουν
αθιστούν το Λύκειο στην προπαρα-
ική για τα Πανεπιστήμια λειτουργία
αι όχι πλέον μόνο για τα τέσσερα μα-

Το προτεινόμενο σύστημα του Εθνικού Απολυτηρίου εξομοιώνει δύο διακριτές ομάδες λυκειακού πληθυσμού, με διαφορετικές παιδευτικές ανάγκες.

θήματα της Δέσμης αλλά για το σύνολο των
μαθημάτων κορμού και επιλογής.

Στη δεύτερη περίπτωση, που θα καθοριστεί
δηλαδή «πολλή» ύλη, ιδίως αν συνοδευτεί
από αλλαγή του βαθμού δυσκολίας και του
είδους των θεμάτων, ο παπαγαλισμός -η πιο
ολέθρια συνέπεια του συστήματος των Γενι-
κών Εξετάσεων, τουλάχιστον από το 1988
και εξής, αφού υποθηκεύει διά βίου την
πνευματική συγκρότηση των νέων ανθρω-
πων- θα υποχωρήσει και το Λύκειο θα μπο-
ρέσει να αναπτύξει μια πιο δημιουργική και
επιλεκτική σχέση με τη γνώση. Δεν θα έχει
δηλαδή ως αποστολή να προετοιμάσει τους
μαθητές για την εισαγωγή τους στην Τριτο-
βάθμια εκπαίδευση, μια αποστολή που αδυ-
νατεί άλλωστε να την εκπληρώσει, αλλά να
τους φέρει σε επαφή με τους διάφορους το-
μείς της γνώσης και να συμβάλει στην πληρέ-
στερη συγκρότηση της προσωπικότητάς τους.

ΜΕ ΕΝΑ ΣΜΠΑΡΟ, ΔΥΟ ΤΡΥΤΟΝΙΑ

Όσο για τη φροντιστηριακή παραπαιδεία,
η οποία επίσης υποκριτικά καταγγέλλεται,
δεν πρόκειται να πάψει να αποτελεί δομικό
στοιχείο του ελληνικού εκπαιδευτικού συ-
στήματος (Θα έπρεπε ήδη να είχαμε βγάλει
τα συμπεράσματά μας από την αποτυχία των
επισταμένων προσπαθειών του ΠΑΣΟΚ
στις αρχές της δεκατίας του '80 να την περιο-
ρίσει με τα μεταλυκειακά κέντρα κ.λπ.) Στην
περίπτωση που συζητάμε, τα φροντιστήρια
θα αναλάβουν εκ νέου το ρόλο που είχαν και
παλιότερα: Να βοηθούν δηλαδή στη γεφύ-
ρωση του χάσματος ανάμεσα στις γνώσεις
που παρέχονται στο Λύκειο και τις γνώσεις
που απαιτούνται για την εισαγωγή στην Τρι-
τοβάθμια Εκπαίδευση. Με δυο λόγια, θα πα-
ρέχουν και αυτά με τη σειρά τους καλύτερη
παιδεία, όσο προκλητικό κι αν ακούγεται
κάτι τέτοιο.

Ανεξάρτητα πάντως του πώς θα διαμορφω-
θεί τελικά το εξεταστικό σύστημα μετά το
κρίσιμο θέμα του προσδιορισμού της εξετα-
στέας ύλης, ένα άλλο σημείο στην πρόταση
του κ. Γ. Παπανδρέου παραμένει ιδιαίτερα
προβληματικό. Όπως ήδη σημειώσαμε, με
το Εθνικό Απολυτήριο δεν αποδεσμεύεται η
φοίτηση στο Λύκειο από την εισαγωγή στα
ΑΕΙ και ΤΕΙ: Η απόκτηση του Απολυτηρίου
αποτελεί συγχρόνως το πέρας της Δευτερο-
βάθμιας και το εισιτήριο για την Τριτοβάθ-
μια. Έτσι όμως υποχρεώνονται όλοι ανεξαι-

ρέτως οι μαθητές του Λυκείου, ακόμη κι αυ-
τοί που δεν θα έχουν την πρόθεση να συνεχί-
σουν τις σπουδές τους, παρά θα βλέπουν στο
Εθνικό Απολυτήριο ως εισιτήριο για το Δη-
μόσιο και τον ιδιωτικό τομέα ή για τα Ινστι-
τούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης κ.ο.κ. να
υποβληθούν σε ένα, κατά τα φαινόμενα,
απαιτητικό εξεταστικό σύστημα. Υπάρχουν
δηλαδή εκ των πραγμάτων δύο διακριτές
ομάδες λυκειακού πληθυσμού, με διαφορε-
τικές παιδευτικές ανάγκες, που εντούτοις
εξομοιώνονται από το προτεινόμενο σύστη-
μα, πράγμα που υποχρεωτικά θα λειτουργή-
σει εις βάρος της μίας ή της άλλης.

Από τις υπόλοιπες προτάσεις, η κατάργηση
του δικαιώματος κατοχύρωσης της βαθμολο-
γίας και ο περιορισμός των Τμημάτων επιλο-
γής είναι οι μόνες που ανεπιφύλακτα μπο-
ρούν να υιοθετηθούν, για τους λόγους που
έχουμε ήδη επισημάνει (βλ. Αντί, τεύχος 583,
σ. 18). Αντίθετα τα διαγνωστικά τεστ, παρ'
όλο που εκ πρώτης όψεως φαίνεται να στο-
χεύουν στην αποδραματοποίηση της εφάπαξ
εξέτασης και στην πληρέστερη αξιολόγηση
των υποψηφίων, δεν έχουν τη ίδια δυναμική
με αυτή που έχουν στις προτάσεις που κατά
καιρούς έχουν κατατεθεί για δημιουργία
προπαρασκευαστικού πανεπιστημιακού έ-
τους. Λόγω της διεξαγωγής τους σε εθνική
κλίμακα (και όχι από τις Σχολές, όπως στις
παραπάνω προτάσεις) και της αναπόφευ-
κτης εκμετάλλευσής τους από τα ΜΜΕ, τα
διαγνωστικά τεστ, έτσι όπως προτείνονται
από το ΥΠΕΠΘ, κινδυνεύουν απλώς να πολ-
λαπλασιάσουν τις κρίσεις ομαδικής παρά-
κρουσης στην ελληνική κοινωνία και να
αποτελέσουν έναν ακόμη αποτρεπτικό πα-
ράγοντα φοίτησης στο Λύκειο για τους νέ-
ους που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να συνε-
χίσουν περαιτέρω τις σπουδές τους.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΓΝΩΣΗ

Λίγες παρατηρήσεις, τώρα, για τις αλλαγές
στον τρόπο διανομής των πανεπιστημιακών
συγγραμμάτων που εξήγγειλε ο υπουργός
Παιδείας την Τρίτη 25.7. Σύμφωνα με την
πρότασή του, από το προσεχές ακαδημαϊκό
έτος θα χορηγείται στους φοιτητές των πανε-
πιστημίων βιβλιοκάρτα αξίας 30.000 δρχ. με
την οποία θα μπορούν να αγοράζουν συγ-
γράμματα, επιλέγοντας από τη βιβλιογρα-
φία που έχει καταρτίσει ο κατά μάθημα κα-
θηγητής. Συμπληρωματικά συγγράμματα θα

μπορεί να δανείζεται ο φοιτητής από τις *Μονάδες Δανεισμού Συγγραμμάτων*, που θα δημιουργηθούν στη βιβλιοθήκη κάθε τμήματος ΑΕΙ. Συν τω χρόνω προβλέπεται και η συγκρότηση *Ηλεκτρονικής Τράπεζας Εκπαιδευτικού Υλικού* από τις σημειώσεις των καθηγητών.

Παρ' όλο που η πρόταση αυτή έρχεται να μεταρρυθμίσει ένα πανθομολογούμενα και από κάθε άποψη παρωχημένο τρόπο διανομής των πανεπιστημιακών βοηθημάτων (πολλές φωνές εδώ και χρόνια δεν κουράζονται να το επαναλαμβάνουν, πολύ πριν τους εμπειρογνώμονες του ΟΟΣΑ που σε τόση εκτίμηση έχει ο κ. Παπανδρέου) συνάντησε την ακαριαία αντίδραση όλων των εμπλεκόμενων μερών. Για διαφορετικούς λόγους κάθε φορά, που καταδεικνύουν εγγενείς αδυναμίες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος ή τις αντιλήψεις πολιτικών και κοινωνικών ομάδων για τα εκπαιδευτικά θέματα.

Οι πρυτάνεις των Πανεπιστημίων, εκτός του πρύτανη του πανεπιστημίου Κρήτης, κ. **Γιώργου Γραμματικάκη**, αντέτειναν στις προτάσεις αυτές την πλημμελή γνώση της πανεπιστημιακής πραγματικότητας από τον Υπουργό, κυρίως όσον αφορά την υποδομή αλλά και τις συνήθειες του έλληνα φοιτητή. Πότε όμως έχουν εισακουστεί οι θέσεις των πανεπιστημίων ως προς την υλικοτεχνική υποδομή και τα παρεμφερή, για να εισακουστούν και τώρα;

Στην καθαρά οικονομική διάσταση του προβλήματος εστίασε την κριτική της η αξιωματική αντιπολίτευση. Ακριβέστερα, ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Ν.Δ. και πρώην υπουργός Παιδείας κ. **Γ. Σουφλιάς** εξέφρασε την πεποίθησή του ότι το νέο σύστημα δεν θα περιορίσει, όπως διατείνεται η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, την οικονομική σπατάλη και αντιπρότεινε τη χορήγηση δωρεάν συγγραμμάτων σε φοιτητές με ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κάτω από 3,5 εκατ. δραχ.

Τα κόμματα της Αριστεράς, τέλος, ψέλλισαν τις συνηθισμένες τους επωδούς, κατήγγειλαν τον εμπαιγμό της κυβέρνησης και διατράνωσαν την αμετακίνητη πίστη τους στη «δωρεάν παιδεία». Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκαν και οι πολιτικές τους νεολαίες, συμπεριλαμβανομένης της νεολαίας ΠΑΣΟΚ, ενδεχομένως και για λόγους εσωκομματικής διαπάλης.

Η αλήθεια είναι ότι τα τρωτά σημεία του νέου συστήματος είναι τόσα που αποκλείουν οποιαδήποτε σκέψη για άμεση και γενικευμένη εφαρμογή του. Εκτός από το χαμηλό ύψος του προβλεπόμενου ποσού για την ετήσια βιβλιοκάρτα (δεν αρκεί ούτε για ένα σύγ-

γραμμα κατά μάθημα), η όλη σύλληψη των πολλαπλών αντιτύπων με τα οποία θα εφοδιαστούν οι πανεπιστημιακές κεντρικές και κατά τμήμα ή Τομέα βιβλιοθήκες χωλαίνει: Πόσο μεγάλος αριθμός αντιτύπων θα απαιτείται; Είναι δυνατόν τα βιβλία αυτά να ανανεώνονται κάθε τέσσερα χρόνια, όταν κατά το διάστημα αυτό θα έχουν περάσει από πάρα πολλά φοιτητικά χέρια και... μαρκαδόρους (ας μην το ξεχνάμε, χρηστικά βιβλία είναι); Και το κυριότερο: Με ποια κριτήρια οι σημερινοί φοιτητές, οι χθεσινοί μαθητές του Λυκείου με το ένα και μόνο σχολικό εγχειρίδιο, οι χθεσινοί υποψήφιοι που δεν έχουν μάθει παρά να αποστηθίζουν σελίδες επί σελίδων θα μπορέσουν να προσανατολιστούν μέσα από τις βιβλιογραφικές επιλογές που προτείνουν οι καθηγητές τους, όσοι και όταν τις προτείνουν; Πώς θα επιλέξουν ποια εγχειρίδια θα αγοράσουν και ποια θα δανειστούν;

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΜΕΓΑΛΕΙΑ

Στη δεκαετία του '80 υπήρξε ένα σημαντικό τμήμα του φοιτητικού κινήματος που, μετά την έντονη πολιτικοποίηση της μεταπολιτευτικής δεκαετίας, και πριν από την έντονη αποπολιτικοποίηση της δεκατίας που διανύουμε, προσέγγισε με κριτικό τρόπο την παρεχόμενη γνώση και ανατρεπτική διάθεση τους τρόπους μετάδοσής της. Υπήρξαν δηλαδή φοιτητές που στην προφανή ανεπάρκεια του «αστικού» πανεπιστημιακού συγγράμματος δεν αντέτειναν την πληρότητα του «επαναστατικού», αλλά την ανάγκη να διερευνηθεί ο εξαιρετικά δαιδαλώδης τρόπος με τον οποίο οργανώνεται η κίνηση των ιδεών και των τεχνικών. Σήμερα, όλοι ταμπουρώνονται πίσω από την καραμέλα της «δωρεάν παιδείας».

Τι μένει λοιπόν να γίνει; Το υπουργείο έχει πάντα τη δυνατότητα, όπως εύστοχα υπογράμμισε ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών κ. **Στ. Ν. Αλαχιώτης** (βλ. *Το Βήμα*, 30.7.1995), να προκρίνει μια φάση πειραματισμού του νέου συστήματος, την πιλοτική δηλαδή εφαρμογή του σε κάποιο πανεπιστήμιο της επικράτειας. Μια τέτοια μεθόδευση θα επιτρέψει την αξιολόγηση του συστήματος καθεαυτό αλλά και σε σχέση με άλλες εναλλακτικές προτάσεις.

Όσο για την Αριστερά, μετά τα θερινά μπάνια του λαού, πρέπει να κατανοήσει ότι, κατά τα φαινόμενα, ένας συνολικότερος ανασχεδιασμός της ελληνικής εκπαίδευσης βρίσκεται εν εξελίξει από όπου είναι ασυγχώρητο να απουσιάζει.

* Δανείζομαι την έκφραση από άρθρο του κ. Ν. Παπαγεωργίου, εκπαιδευτικού-συνεργάτη του υπουργού Παιδείας (*Το Βήμα*, 30.7.1995).

Salvatore Nicosia

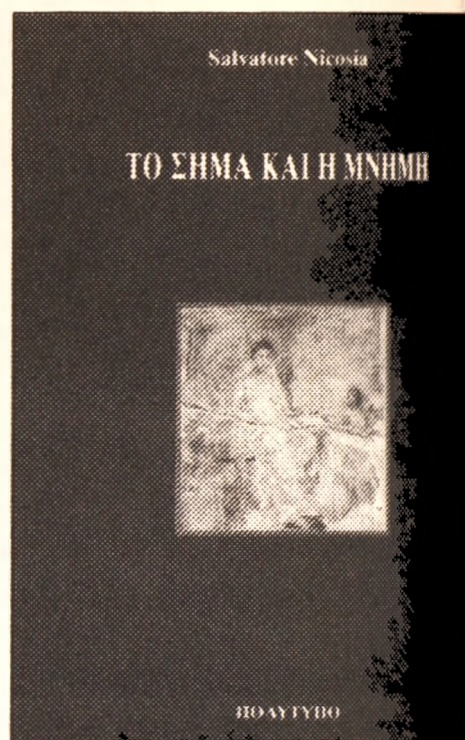
ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Άπό τις χιλιάδες επιγραφές που
διάσώθηκαν παρουσιάζεται μία
σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα
από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.
Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια
Έκτενης εισαγωγή του Έλληνηστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις
επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδας

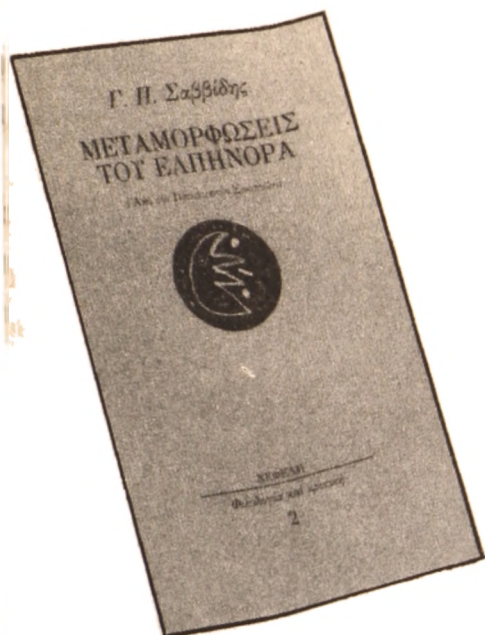

Η επιτύμβια επιγραφή διακονίζει το
ὄνομα καί τήν ταυτότητα ενός ἀτόμου.
μαρτυρεῖ τόν τρόπο πού ἔζησε καί
πέθανε, χαράζει τήν παρουσία του στή
μνήμη τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου,
προτείνοντάς τον σαν ἥρωικό πολιτικό
ἠθικό παράδειγμα καί τοῦ ξαναδίνει τή
μοναδική μορφή ὑπαρξης πού μπορεῖ νά
συνεχίσει ἀκόμα καί μετά τό θάνατο.

Ἐκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Κυκλοφορούν μέ επιμέλεια Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ: *Κωστῆς Παλαμᾶς*
Χ. Α. ΚΑΡΑΟΓΛΟΥ: *Τό περιοδικό «Μοῦσα»*
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: *Τά πεζά*
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: *Τά ποιήματα*
ΛΟΥΙ ΚΟΥΤΕΛ: *Πλαισιώνοντας τόν Σολωμό*
Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ: *Στά χνάρια τοῦ Καρυωτάκη*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ: *Δοκίμιο γιά τήν ποίηση*
ΤΑΚΗΣ ΚΑΓΙΑΛΗΣ: *Γλουμνιάουθ, ὁ Βικτωριανός Α. Ρ. Ραγκαβῆς*
Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ: *Μεταμορφώσεις τοῦ Ἑλπήνορα*

ΜΟΛΥΒΔΟΚΟΝΔΥΛΟΠΕΛΕΚΗΤΗΣ

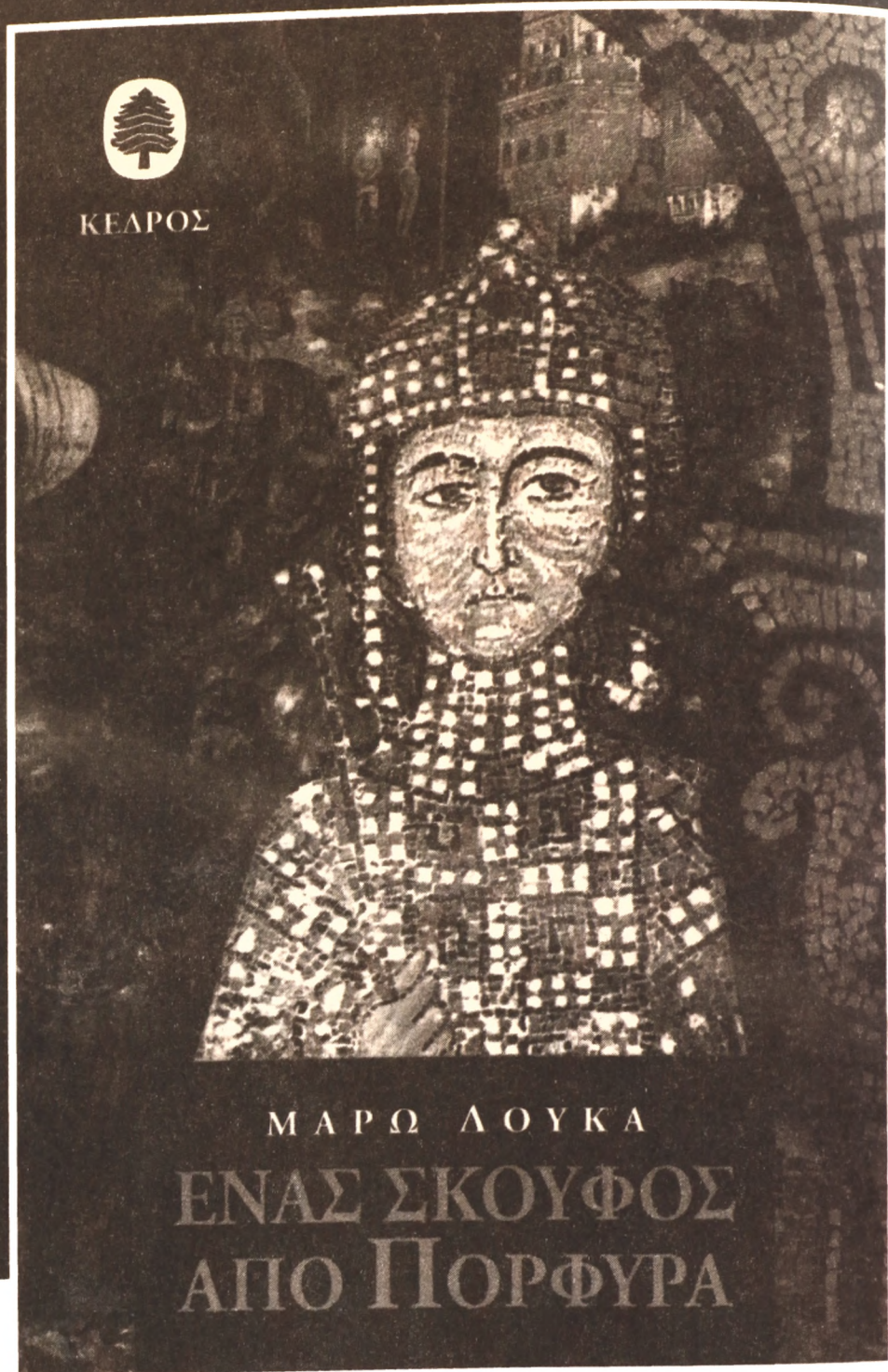
Περιοδική ἔκδοση Νεοελληνικῆς Φιλολογίας
Τεῦχος 1, Τεῦχος 2, καί Τεῦχος 3.

... Προωθοῦν τό καλό βιβλίο
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Ποιος ήταν ο Αλέξιος Κομνηνός
που θα πολεμούσε σ' Ανατολή
και Δύση για να σώσει το Βυζάντιο
από το χείλος του γκρεμού;
Ποιες γυναίκες τον αγάπησαν;
Ποιος προσπαθούσε να τον δηλητηριάσει;
Γιατί η θυγατέρα του, η Άννα Κομνηνή,
μισούσε τον αδελφό της, συνάντοκράτορα
Ιωάννη; Γιατί η γυναίκα του, η Ειρήνη
Δούκα, προσωδούσε τον Νικηφόρο
Βρυέννιο στον θρόνο;
Άνθρωποι και γεγονότα: αποτυχίες,
δάκρυα και καημοί, ελπίδες, οράματα
που έσβησαν, χαρές που εξανεμίστηκαν,
μικρότητες και πάθη.
Το μυθιστόρημα Ένας σκούφος από
πορφύρα φιλοδοξεί να ζωντανέψει την
τελευταία αναλαμπή του Βυζαντίου και
να μας ταξιδέψει σ' εκείνα τα δύσκολα
χρόνια, μέσα από την αφήγηση ενός
άσημου παλατιανού που, αποσυρμένος
στη Σινώπη του Πόντου, ξαναθυμάται,
έμπλεος δέους, τα περασμένα.

Ένας σκούφος από πορφύρα

ΚΕΔΡΟΣ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

Ανατομία της «Απαίδευτης Ηγεσίας»

υπό Ερμανουίλ Απρόβλεπτου

Πιστοποιητικό γνησιότητας.

Πρός άπορυπν εύχύδωσ μέ
μαρχαρίτες καί εύρήματα δα-
τυριών νειμέναν μου, βεβαι-
ώτω τήν αυθεντιεότητα τους
καί τήν πνευματική πατρότητα
του κ. Μ. Έβερετ.

Μωσοβί.

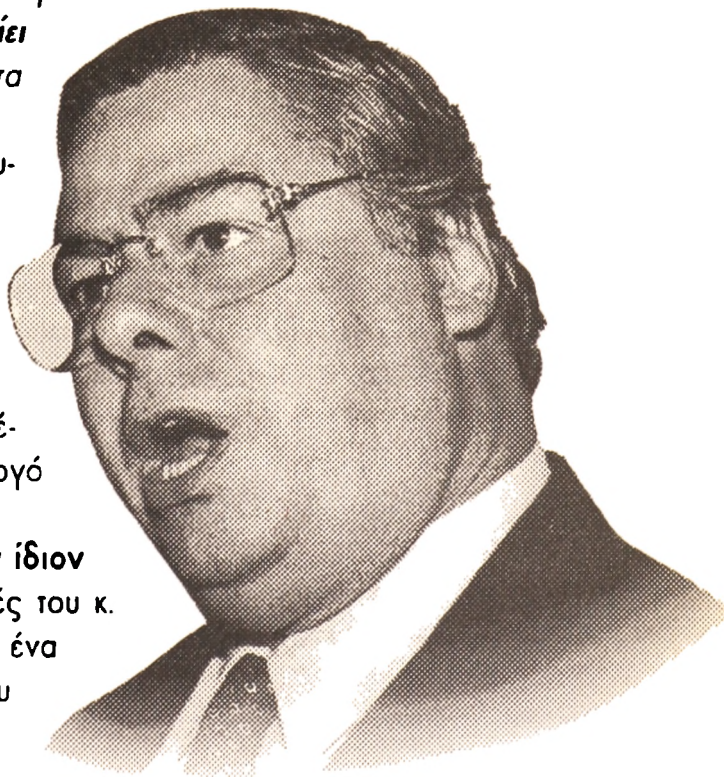
Το αρχαιότερο και ισχυρότερο εκδοτικό συγκρότημα, του κ. Χρήστου Λαμπράκη, αναγόρευσε με δημοσίευμα του "Βήματος" ως «διάδοχο του κ. Παπανδρέου» τον κ. Μ. Έβερετ. Ο «πρωθυπουργός σε αναμονή», υπήρξεν ιδιαίτερα λαλίστατος και θορυβώδης την περασμένη εβδομάδα, με αποκορύφωμα των σπασμωδικών ενεργειών του την πομπώδη αποχώρησή του από την δεξίωση του Προέδρου για την 21η επέτειο αποκατάστασης της Δημοκρατίας προβάλλοντας το ακράτου λαϊκισμού επιχείρημα ότι: «Απεκεί και πέρα, όμως, πιστεύω ότι σε μια περίοδο και σε μέρες που υπάρχει μια εθνική τραγωδία δεν μου πηγαίνει να γλεντάω». Λες και ήταν γλέντι η γιορτή της αποκατάστασης της Δημοκρατίας! Δεν έπραξε όμως το ίδιο προ μηνός, όταν 20 βουλευτές και πολιτευτές της Ν.Δ. πήγαν στο Λονδίνο στους γάμους, στο βασιλικό γλέντι, στο γλέντι πρόκλησης της Δημοκρατίας, το οποίον εκαρακτήρισε «κοινωνική εκδήλωση». Η φθηνή ψηφοθηρική του παράσταση συνεχίσθηκε και τις επόμενες ημέρες που πέταξε πάνω από τις καμένες εκτάσεις της Αττικής. Παραθέτομε κορόνες από τις ασυνάρτητες λαϊκιστικές δηλώσεις του:

«Η διαπίστωση την οποία κάναμε είναι ότι ο συντονισμός πλέον

να είναι εναέριος. (...) Απ' τα κομματικά γραφεία ή τα υπουργικά γραφεία ή από τις βίλες δεν μπορεί να αντιμετωπίζονται τα τεράστια προβλήματα. Το θεωρούμε το θέμα εθνικό, όπως θεωρούμε και κάθε καταστροφή. Εάν δείτε την ερηδυστυχία, θα σας πιάσει ένα πραγματικό πλάκωμα. **Εδώ το δάσος καίγεται και κλαίει η κοινωνία χορεύει σε δεξιώσεις.** Αυτά είναι τα πραγματικά προβλήματα. Τα κόμματα κινούνται κοντά στο λαό».

ς θα φανεί παρακάτω, δικαίως οι αντίπαλοί του υποστηρίζουν ότι το πολιτικό και πνευματικό επίπεδό του είναι αντιστρόφως ανάλογο του φυσικού του εκτοπίσματος. Ο ίδιος, πάγκομη προσπάθει να εδραιώσει την θέση του στο εσωκομματικό πεδίο της Ν.Δ., ενώ ασιάζονται οι εκδηλώσεις αμφισβητήσεώς του. Παραλλήλως, γνωρίζοντας καλά ότι οχή μας τα media διαμορφώνουν την πραγματικότητα, αναπτύσσει τις σχέσεις του με το μορμικοεκδοτικό κατεστημένο, εκμεταλλευόμενος και την θέση του στο δ.σ. του Ιδρύματος, συναλλασσόμενος με τον κ. Χρ. Λαμπράκη και άλλους παράγοντες και κόμμη και η εφημερίδα "Το Όνομα" του Μ. Ψωμιάδη με διευθυντή τον χουντικό υπουργό άνδρας Γ. Γεωργαλά φανατικά υποστηρίζει τον «καθαρόαιμο» κ. Έβερετ).

πορεία του θα συναντήσει όμως σημαντικά εμπόδια, με κυριότερο και ανυπέρβλητο τον **ίδιον** **ιτό του!** Το άρθρο που ακολουθεί δεν φιλοδοξεί να αναλύσει τις πολιτικές προοπτικές του κ. Έβερετ στο εσωκομματικό πεδίο μάχης, αλλά έχει υψηλότερες φιλοδοξίες: να αποτελέσει ένα **ικόν** ανάγνωσμα για τις θερινές ημέρες, εμπνευσμένο από τους απίθανους λήρους του υ Αρχηγού.

«Greeks, Balkanians and other barbarians»
(Μ. Έβερετ)

«η μάλλον ψηλαφητή και αναμφισβήτητος αγραμματώσύνη (του)
φεγγοβολεί και λάμπει ως ήλιος εν ανεφέλω στερεώματι»
(Εμμ. Ροΐδης)

Αυτά έγραφε ο Ροΐδης πριν από 120 ακριβώς έτη για κάποιον απαίδευτο δημόσιο άνδρα. Σε έναν σύγχρονον αναλόγων προσόντων ο Μπουτ απονέμει και το τυπικό προσόν ενός επισήμου πιστοποιητικού. Τον «πρωθυπουργό σε αναμονή» κ. Μ. Έβερετ, κάποιος που τον γνωρίζει καλύτερα από μας, ο οπωσδήποτε μορφωμένος κ. Α. Ανδριανόπουλος, τον απεκάλεσε πέρυσι λίαν επιεικώς «απαίδευτη ηγεσία». Εδώ και ένα περίπου έτος έχουμε την επαγγελματική διαστροφή να συλλέγουμε τους μαργαρίτες που εκστομίζει ο Αρχηγός καθημερινώς, ο «ιθύνος νους» της «ειρηνικής επανάστασης», με «βασικό πυλώνα» την «ηθική στην πολιτική». Σφενδονίσσαμε ήδη εναντίον σας τον πρώτο λίθο τού... «ιθύνου» Αρχηγού (Βουλή, 15.9.'94), ενώ μώλωπες μας προκάλεσαν και οι άλλοι λίθοι που εκσφενδόνισε στην συνέχεια εκείνου του λόγου του: «να συνεχίσει τη συνέχιση», «η στάση της ψηφοφορίας» κ.ά.

Καθώς δεν είχαμε ποτέ προσέξει τους λόγους του Αρχηγού ως δελφίνου, είχαμε μείνει με την εντύπωση που καλλιέργησαν τα ΜΜΕ όταν εξελέγη δήμαρχος Αθηναίων, ενθυμούμενοι εκείνη την γιγαντοαφίσα του κ. Γ. Σταθόπουλου την οποία εβάπτισε «Το τραγούδι της Αθήνας». Τα χρόνια πέρασαν, ο κ. Έβερετ έγινε αρχηγός, και διέταξε όπως όλα τα φυλλάδια της Ν.Δ. κοσμούνται εις το εξής από έναν πίνακα του Σταθόπουλου στο εξώφυλλο, της ιδίας εμπνεύσεως με το από πενταετίας πατρόν, τον κλασσικό της... offset art, με τίτλον αυτή τη φορά «Το τραγούδι της Ελλάδας». Οπουδήποτε μεταβαίνει ο απειρόκαλος Αρχηγός να ομιλήσει περιφέρει δίκην θαυματουργού εικόνας τον πίνακα, που πάντοτε τοποθετείται πίσω του, και ο οποίος για την περίπτωση μπορεί κάθε φορά να μετονομασθεί καταλλήλως «Το τραγούδι τού/τής...». (Τώρα που τον κολαφίζουμε, χαρακτηρίζοντάς τον απειρόκαλο, μην το εκλάβει ότι ομιλούμε περί απείρου κάλλους; ας ρωτήσει κάποιον εγγράμματο τι σημαίνει η λέξη).

«ΠΥΛΩΝΕΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΙ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ»

Είναι μάλιστα τόσοσ ο συναγωνισμός των αρχηγών σε απειροκαλία, που αμιλλώνται, σαν καλές γειτόνισσες, ποιος θα έχει σε εμφανέστερο μέρος έναν πίνακα του κ. Σταθόπουλου: η κ. Λιάνη πάντως τον έχει στο κέντρο του σαλονιού της (ζήλεια!). Τέτοιας ευγενούς άμιλλας προϊόντα ήσαν και οι αντιφωνήσεις τους στο Μέγαρο (15.12.'94) κατά τα εγκαίνια της Μουσικής Βιβλιοθήκης που δημιουργήθηκε με την χορηγία 1 δισ. δρχ. στον κ. Χρήστο Λαμπράκη από τον κ. Μ. Έβερετ με την ιδιότητά του ως εκπροσώπου του Ιδρύματος Βουδούρη: Δυστυχώς, η κ. Λιάνη επεσκίασε τον Αρχηγό με τις δηλώσεις της περί Παρθενώνος και Μεγάρου, ενώ και ο Αρχηγός υπήρξεν εξίσου ετοιμόλογος και υψιπετής: «...χρειάζεται να αναπτυχθεί και ο πυλώνας ο μορφωτικός. Να κατορθώσουν όλοι οι Ευρωπαίοι να μιλήσουν μια νέα, μορφωτική και πολιτιστική γλώσσα. Και η κοινή γλώσσα είναι η μουσική κι είναι η πρώτη γλώσσα που πρέπει να μιλήσουμε (...). Η βούληση ήδη υπάρχει.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ

28 Μαΐου 1993

Κύριε
Χρήστο Λαμπράκη
Ανιγκνιστοπούλου 52
Αθήνα

Αγαπώτε Χρυσό

Να προχωρήσεις το έργο του υπαγείου χώρου σταθμείσεως απωπλητών, αγνοώντας τις ανόητες επικρίσεις.

Ο Πιλάφινος να συνεννοηθεί με τον Σχινιάλλη για τον Αποκαθιστό.

Χάρη που έστιν και δια της επιστολής σου είσαι καλά.

Με παραμένει η αγάπη
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ

Τώρα προστέθηκε και η γνώση. Και όχι μόνον η απλή γνώση, αλλά εμβαθύνοντας παρηκολούθησε και την διάλεξη του... Ουμπέρτο Έκο (13.3.'95). Από την ΕΚΟΦ στον Έκο! Με το καλό στον Ντερριντά.

Την κούρσα του προς την προεδρία της Ν.Δ. την άρχισε με «ταμπλό» του Σταθόπουλου στους δρόμους της Αθήνας, την οργάνωτική πορεία του ξεκίνησε με το περίφημο χειροφίλημα στον πατριάρχη της παράταξης (5.11.'93), στον «πνευματικό πατέρα και δάσκαλό του». Ακολούθησαν οι επισκέψεις επιδείξεως «κοινωνικής ευαισθησίας», σε φυλακές, θεραπευτικές κοινότητες και λαχού. Δεν χάνει ευκαιρία επιδείξεως της στεατώδους ευαισθησίας του με άριες σαν αυτήν: «Να τον πονέσεις το λαό. Ο λαός σθάνεται ότι υπάρχει μια σκοπιμότητα η οποία ξεπερνάει τον νόμο του πολιτικού, τον πόνο του δημοσιογράφου για την κοινωνία. Πρέπει όμως μαζί με την αγάπη μας να του προσφέρουμε και λύσεις (...). Πολλές φορές, σας το λέω με όλη μου την ειλικρίνεια, πονάω μέσα μου. Το αισθάνομαι αυτό το πράγμα» (24.5.'95). Στον Φυλακές Κορυδαλλού έκανε μάλιστα την καταπληκτικής οξύτητας εκείνη δήλωση ότι «πρέπει να χωριστούν οι κρατούμενοι σε διαφορετικές πτέρυγες, γιατί οι αλλοδαποί κρατούμενοι είναι πιο σωπικότητες διεστραμμένες και εγκληματικές»! (13.12.'94). Ενώ «ελληνικοί κρατούμενοι», που θά 'λεγε στην μεξοβαρβαρική γλώσσα του, είναι ευώδη άνθη. Αλλά πρόκειται περί «ελληνικού κομματάρχου: Αρκετές φορές, κατά την αγόρευση του στην Βουλή για τις κινητοποιήσεις των αγροτών, επανέλαβε: «τους ελληνικούς αγρότες» (10.4.'95).

Σε συνέντευξή του στον Αντέννα (24.5.'95) υπήρξεν αδιάλλακτος και αδιαπραγμάτευτος διαδηλώνοντάς το με μαργαριτωμένα θούρια ογκήματα: «Δεν δέχομαι συνθετικό (!) όνομα για τη Σκόπια». (Τι σύνθετος ο αρχηγικός νους!). Όλη η συνέντευξη αυτή ήτο πολύτιμον κοίτασμα, βρίθει τέτοιων βαρβαρισμών, σλοικισμών, ακυρολεξιών, ασυναρτησιών, βαττολογιών, φληναφμάτων παχυρρεύστου κατά κόσμον σοφίας, αλλά αναγκαστικά θα σας προσφέρουμε μια μικρή μόνον ανθοδέσμη από μια πολύ μικρή δειγματοληψία προϊόντων της φαιάς ουσίας του αρχηγικού εγκεφάλου:

ΤΟ ΒΗΜΑ

Ο αμετακίνητος Μιλτιάδης Έβερετ

Απομονωμένοι
οι εσωκομματικοί
θύλακοι αμφισβήτησης
στη Νέα Δημοκρατία

Ενισχύει τη θέση
του με σειρά
από επιτυχείς
πρωτοβουλίες

Ποιος είναι ο διάδοχος
του κ. Α. Παπανδρέου;

ΟΤΑΝ στις αρχές της δεκαετίας του 1980 είχε κορυφωθεί η μάχη των δελφίνων στη Νέα Δημοκρατία του αποχωρούντος τότε από την ηγεσία της Κ. Καραμανλή, σε ένα (προφητικό, όπως εν συνεχεία αποδείχθηκε) άρθρο «Το Βήμα» σημείωνε ότι «αληθής διάδοχος του κ. Κ. Καραμανλή είναι ο κ. Α. Παπανδρέου»!

Σήμερα, δεκαπέντε έτη από τότε, η πρόβλεψη μπορεί να διατυπωθεί αντιστρόφως: συνεχίζοντας της μάνης που ξεκίνησε/ζωογονεί και δελεάζει τον μέντο

«είναι ο διάδοχος του κ. Α. Παπανδρέου;» ρωτάει το «Βήμα» στη λαμπαράκη, στις 16.7.95. Και απαντάει: «Ο αμετακίνητος Μιλτιάδης Έβερετ». Είναι φανερό και σκανδαλώδες η υποστήριξη της ληθής του «Αγαπητού Μίλτου» από τον «Αγαπητό Χρήστο».

Ήδη από τις 11 Ιουνίου 1993 είχε αποκαλύψει μίαν... η επιστολή του κ. Έβερετ προς τον κ. Λαμπράκη. Λίγους μήνες αργότερα ο κ. Έβερετ έδωσε στη λαμπαράκη 1 δισεκατομμύριο ως εκπρόσωπος του Ιδρύματος Βουδούρη. Από την λαμπαράκη η «οικογενειακή φωτογραφία» όπου διακρίνονται από δεξιά αυτοπροσώπως η Παιδεία, ο Πολιτισμός και η Ορθοδοξία, έπεται ο πρωθυπουργεύων, ενώ ο κοινός κλεινός της των όρθιος τούς επιθεωρεί και τους διδάσκει.

από τις προσφιλείς του «χαριτωμένες» αφηγήσεις είναι κι η επανέλαβε κατά την πρόσφατη περιοδεία του στην Εύβοια (6.5.94). Απευθυνόμενος στους μαθητές ενός σχολείου είπε ότι ο καθηγητής του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος ανεκοίνωσε την τάξη αστεϊζόμενος πως «ο Έβερετ έχει πάρει 20 στην τελική βαθμολογία (μετά από κάποια παύση) ότι πρόκειται για ολική βαθμολογία στις 4 τελευταίες εκθέσεις!». Από μίανόταν ότι θα διαπρέψει μ' αυτές τις επιδόσεις του στην «ιδεών». Πάντως, απ' αυτή την περίοδο πρέπει να του αμείβεται κάποιο απωθημένο, το δημοδιδασκαλιστικό ύφος, η χαρακτηριστική κίνηση («κούνημα») του χεριού, ο στόμφος και η μονότονη ανάληψη ιδίως στις συνεντεύξεις του: «Έγινε κατανοητό έγινε αντιληπτό;». Σ' εκείνη την εποχή φαίνεται πρέπει να έχουμε την σύλληψη των «διδασκαλιών» που εφαρμόζει σήμερα ο Αρχηγός. Λ.χ. οργάνωσε «μαθήματα εξωτερικής πολιτικής» (11.94) για τους βουλευτές καλώντας 5 καθηγητές. Αυτός τιμητική θέση του «επιστάτη» τού σχολείου κάνοντας ουδέσ πνευματικές και πολιτικές παρεμβάσεις, όπως κάποιες τιγράφομε από το ρεπορτάζ της «Ελευθεροτυπίας» (1994), του τύπου:

Σ Α. Καλαντζάκο: «Κάτσε κάτω, Αριστείδη», «Μα, κύριε...», «Αυτό που σου λέω εγώ! Δεν θα πας προς νερού σου».

Σ Ι. Βαρβιτσιώτη: «Κάτσε κάτω» και τον τραβούσε απ' το

Σ Θ. Κρικέλη: «Κάτσε κάτω. Σιωπή! Κουβέντα! Κάτσε κάτω».

Σ Κ. Πυλαρινό: «Όχι, όχι. Έχεις να κάνεις ερώτηση; Δεν θα κάτσε κάτω. Ας' το κάτω το μικρόφωνο, δεν θα μιλή-

Σ Π. Φουντουκίδου: «Τέλειωνε, κοπέλα μου. Σε παρακαλώ,

κοπέλα μου».

Θαυμάστε, όμως, πνευματικόν ανάστημα και ακαταμάχητον επιχείρημα: «Εγώ είμαι περήφανος για την κατάργηση των τόνων, γιατί ποτέ δεν έμαθα να τους χρησιμοποιώ».

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΕΤΡΑΔΙΑ

Ου φιμώσεις βουν ή... νουν αλωνόντα κομματικό κουτόχορτο. Ξαναδίδομε λοιπόν άνευ ετέρων σχολίων τον λόγο στον ίδιον τον επιλεγόμενο και «μπουλντόζα» ή ολετήρα της ελληνικής γλώσσας και πολιτικής σκέψης:

- Ιούνιος '94, παραμονές ευρωεκλογών, σε συνέντευξη προς τους ξένους ανταποκριτές απαντώντας σε ερώτηση του BBC: «*Greeks, Balkanians and other barbarians*»! Και δεν έκανε το, χονδροειδέστατο έστω, χιούμορ που συνηθίζει, έκανε πολιτική!

- «Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης οδηγεί στη διάσπαση (: διάλυση ήθελε να πει) των επιχειρήσεων» (τηλεοπτικές δηλώσεις 15.4.95).

- «τα ριντό της οικονομίας». Μ' αυτή την κοτσάνα ασχολήθηκε με άρθρο του στο «Βήμα» (10.4.95) ο αείμνηστος Ν. Πολίτης, αναφωνώντας εν απογνώσει: «Πώς βαστάς, Κύριε, τα κεραμίδια ξεκάρφωτα;». Συνέθεσε μάλιστα και σκωπτικόν ασμάτιον: «Με κλεισμένα τα ριντό και με οίνον του Μπορντό, ενθυμούμαι την Μπαρντό μ' ένα σορτς πολύ κοντό κλπ. Α! Πώς καταντάει τον άνθρωπο ο κ. Έβερετ!»

Τι παθαίνει ο άνθρωπος όταν βρεθεί στον μαργαριτοβριθή ωκεάνειο λειμών του Αρχηγού:

- «πολλά θα μπορούσαν να γίνουν στον τόπο με υγιούς πόρους» είπεν ο ελλογιμώτατος (Θεσσαλονίκη, 19.2.95). Στην ίδια πόλη εμπνέεται πάντοτε ο Αρχηγός: «Τα προβλήματα της Θεσσαλονίκης είναι ενδογενή και εξωγενή και πρέπει να υπάρξει διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων». Αφού μίλησε για εξωτερικούς κινδύ-

νους και απειλές, συνέχισε περί... Παιδείας: «Υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι και στον τομέα της Παιδείας, διότι το μέλλον της πατρίδας μας εξαρτάται από την Παιδεία.... Πρέπει να ανεβάσουμε το μορφωτικό επίπεδο του Έλληνα, διότι το μορφωτικό επίπεδο του Έλληνα έχει σχέση με την επιβίωση του Έλληνα» (4.12.'93). Θυμηθείτε και τα καμώματά του στην Αγορά της Θεσ/νίκης, όπου αντικρίζοντας έναν εποχούμενο χονδρό κύριο του φώναξε με όλη την αγοραία χάρι του: «Μάγκα, κάνουμε σούμο;» ή να χώνει στην συνέχεια την χερούκλα του στο βαρέλι με τις αλίπαστες ελιές...

• «Ας ελπίσουμε ότι τη μεγάλη εθνική έξοδο θα την ακολουθήσει η έξοδος της χώρας μας σήμερα προς την πρόοδο» (15.4.'95, Μεσολόγγι).

• «μπαίνει το πρώτο πετράδι για την ειρήνη», «θα φέρω την Ελλάδα μπροστά. Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό. (...) θα έχω βάλει ένα πετράδι προς αυτή την κατεύθυνση» (24.5.'95). Δεν βάζει κοινά πετραδάκια ο Αρχηγός, πετράδια βάζει. Κάθε κενολογία, φληνάφημα ή βαρβαρισμός του δεν είναι απλούς μαργαρίτης αλλά πολύτιμο πετράδι, καθότι είναι προϊόν πλεονάσματος σκέψης στο ίδιο σημείο, οπότε στην γλώσσα θα εκφρασθεί ως πετράδι. Ο κοινός τόπος και η ασημαντολογία με τόση εγκεφαλική επεξεργασία, με τόση πνευματική προσπάθεια απαιδεύτου εγκεφάλου καταλήγει στα όμματά του να θεωρείται αληθινό πετράδι, άπεφθος χρυσός. Δεν είναι «μπουλντόζας», καρνάβαλος είναι:

• Επίσκεψη των «πληγέντων περιοχών» (!) Γρεβενών- Κοζάνης: «Στρωματσάδα, στρωματσάδα... ωραία, ε; (...) Θα κάνω σεισμό για να ικανοποιηθούν τα αιτήματά σας».

Στο χωριό Πύλη μίλησε για το «άνοιγμα της πύλης του εκσυγχρονισμού».

Στην Κοζάνη, βλέποντας τους πυλώνες της ΔΕΗ, μίλησε για «πυλώνες εκσυγχρονισμού που θα συνδέονται με την ανάπτυξη».

Στο «Αντάμωμα» των Σαρακατσάνων προσήλθε μαγκουροφόρος (με γκλίτσα) και μίλησε για «αντάμωση όλου του έθνους για να πάμε μπροστά» (28.5.'95). Τι έμπνευσις, τι πρωτότυπος... πρωτοτυπία! (Την περίπτωση αυτήν ακριβώς αναλύει ο Ρ. Μούζιλ μιλώντας για λέξεις-ερεθίσματα και απαντήσεις αφελών).

• Περί φραγμάτων για άρδευση και ύδρευση της Χίου επεχείρησε να μιλήσει στις 17.6.'95. Και ιδού τι εκκωφαντικός λήρος πετάχτηκε από το απύλωτον φράγμα, από το έρκος των οδόντων του κατά την «κορύφωση», όπως τον κατέγραψε ο Γιώργος Βότσης: «η ανάγκη δημιουργίας οδοφραγμάτων». Λίγο μετά το... διόρθωσε με άλλον λήρο: «την ανάγκη υδραυλικών (sic) φραγμάτων εννοούσα!» Κάπου εκεί βραχυκύκλωσε ο Αρχηγός κι έτσι δεν πρόλαβε να εξαγγείλει τα «εγκυοβελτικά» έργα. Κρίμα! Κι είχε κάνει τόσες προσπάθειες να τα πει σωστά, «εγγειοβελτιωτικά», και τό'χε —λένε οι κακές γλώσσες— καταφέρει! Πάντως εξήγγειλε ότι η Χίος και τα άλλα «ακριτικά νησιά θα μετατραπούν σε φορολογικούς παράδεισους». (Ψεκάδες εν τω αρχηγικώ ωκεανώ).

• Φλώρινα, 8.4.'95, αντικρίζοντας τα χιόνια στον «κυκλωμένο

νομό» παρατήρησε στοχαστικώς και εμπνευσμένως: «Χιόνι πάει καιρός; Καλά που θά 'τανε να ρίξει χιόνι και στην πλατεία Συντακτικού να καθαρίσουμε από τα πολιτικά μικρόβια». Λίγο μετά διέπιστωσε την «αποσάθρωση της υπαίθρου» εξαρθρώνοντας τη γλώσσα μας με τα σαθρά ελληνικά του) κι ότι «ζούμε μια κοινωνική έξαψη». («Παθαίνω μια... ψυχολογία», Αρχηγέ, όταν σ' ακούω).

• Ριγώ όμως όταν ακούω έναν ειρηνικό επαναστάτη να γίνεται τόσο αιμοδιψής και λαπώδης: «Πρέπει το μαχαίρι της ηθικής να μπει βαθιά μέσα στο καρκίνωμα της ανηθικότητας» (8.4.'95). Κι το διακηρύσσει αυτό χωρίς να έχει πρόβλημα το «συνειδησιακό υπογάστριό του». (Συγγνώμην, αυτού του μαργαρίτη πνευματικού πατήρ είναι άλλος, ο υπερβατικός Α. Σαμαράς, ανταγωνιστής ονός και τούτος). Συνεχίζει όμως τα τυφώδη ηθοπλαστικά κηρύγματά του ακάθεκτος ο Αρχηγός: «Πρέπει να δημιουργήσουμε μια χώρα με απέραντη ηθική» (26.6.'95). (Νά, τόοοοοση! Τόσον απέραντη που δεν υπάρχει ηθικός πήχυς να την μετρήσουμε, που θά 'τανε πάλιν ο Ροΐδης).

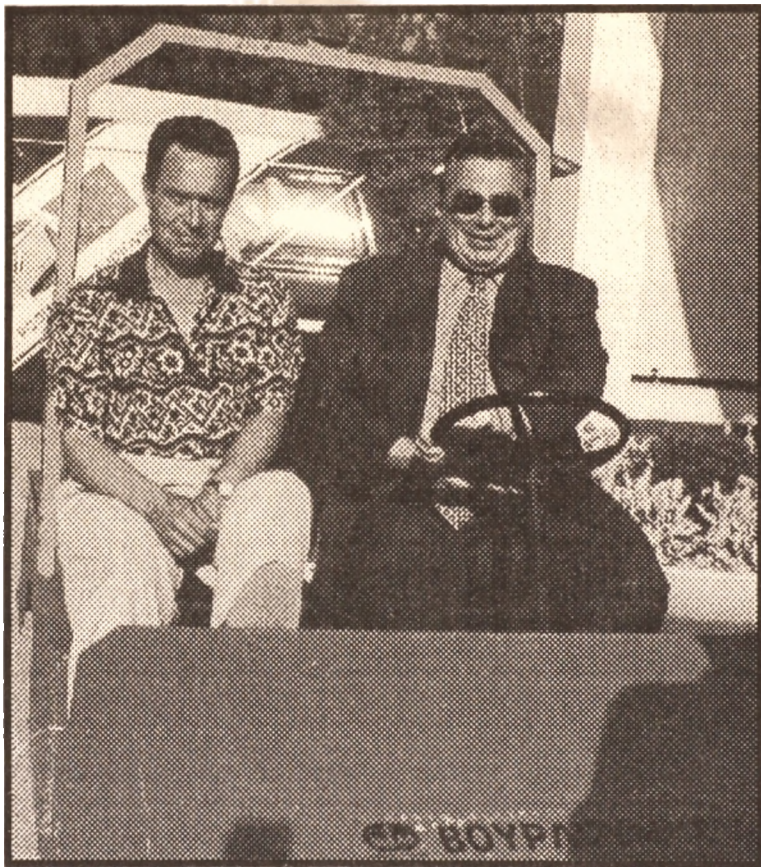
• 4η Συνδιάσκεψη της Ν.Δ. (Δεκέμβριος '94), κατακλύσις

«πέρασε η εποχή των συγκεντρώσεων και των πανών». «Βάλτε το χέρι στον ουρανό». «Δεν πρέπει να ξαναεπανέλθουμε ξανά...», «αμέσως μετά τις γιορτές κάνουμε το άνοιγμα του κόμματος στην κοινωνία», «ας με πετροβολούν απουσία, εγώ κοιτάζω μόνο μπροστά», «Ποιος πίστευε πριν ένα χρόνο ότι θα διακυβέρνηση της χώρας;» και άλλα τοια πομοφολυγοπαφλάσματα.

• «Τιμούμενος φεύγει ο Κ. Καραμανλής» διέπιστωσε στις 30.3.'95, αλίτιδος τον ετίμησε λέγοντας, εξερχόμενος από το προεδρικό Μέγαρο και την 2η εθιμοτυπική επίσκεψη στην Αθήνα (16.12.'93), μη ξέροντας τι λέει: «Τώρα τι θα γίνουμε χωρίς βαρβάρους;» Και μετά το Συνέδριο της Χαλκίδας πήγε στην Πρώτη Σερρών και εδήμησε υπερήφανα ότι: «Κοιμήθηκα στο κρεβάτι που κοιμόταν ο Καραμανλής».

(Και οπωσδήποτε στο προσημασμένο του θα είχε το Συντακτικό, την Γραμματική και ένα Λεξικό Ελληνικής).

• «Γέννημα-θρέμμα της παράταξης» (για να εξηγούμαστε ΕΡΕ, και διόλου δεν αμφιβάλλομε γι' αυτό) δηλώνει παντού ερηφάνως· αλλά άρτι εκλεγείς, μιλώντας στην ΔΑΚΕ (11.1.'94) εξέφρασε με τον μοναδικό τρόπο του, τόσο που μετά από τη σκέψη, μήπως θεωρηθούμε υπερβάλλοντες ή ψευδόμενοι, το λαμβάνομε στους αυθεντικούς μαργαρίτες του: «Γέννημα-θρέμμα από τα γεννοφάσκελά μου»!!! Η εμπνευσμένη αυτή ομιλία του και τις παρακάτω κορυφώσεις: «Εάν περιμένατε την εκλογή μου να ρίξετε το ΠΑΣΟΚ, χτυπήσατε λάθος πόρτα. Εάν νομίζετε ότι η εκλογή μου στοχεύει να πέσει η κυβέρνηση, τότε εκλέξατε λάθος άνθρωπο» (είναι γνωστόν ότι ο Αρχηγός έχει υιοθετήσει την πολιτευτική στάση σαν τ' μπούφ' του π'λί, όπως την περιγράφει ο Α. Παπαδιαμάντης στο ομώνυμο διήγημά του), «Θα αγωνιστώ για την ευτυχία του πολίτη», «Πρώτα ο άνθρωπος». Για «ευτυχισμένο

ους» μίλησε και στις 22.4.'94 στην Θεσσαλονίκη καθ' οδόν Γ' Συνέδριο της Χαλκιδικής. Οι δύο τελευταίες έγιναν μάνθημα της ΔΑΚΕ. (Τι είναι ο άνθρωπος, ένα τίποτα... καταντάει τον άνθρωπο, κατά τον Ν. Πολίτη).

δια διάσταση συμβαίνει με τον Παπανδρέου», 24.5.'95.

πρώι θα λέω: Καλημέρα, κύριε Παπανδρέου, ελάτε να συ-
με στην τηλεόραση». Αυτό το επανελάμβανε έως τις ευρω-
Μετά, το ποίημα σταμάτησε αποτόμως.

Ν.Δ. είναι κυβέρνηση υπό αναμονή αλλά και υπό κρίση»,
4. Βαθειά κρίση...

ις σύγχρονος πολιτικός πρέπει να ξεφύγει από την παλιά
ση» (24.5.'95): εβερτικόν ακαδημαϊκόν απόφθεγμα, ορι-
νοίας κατά το πνευματικόν του βάθος, από το κομβολόγιον
ών τόπων, ψιττακισμών και ταυτολογιών που δείχνουν την
α και πνευματική πενία του. Και όσο πιο κοινός είναι ο τό-
ταυτολογία, τόσο αυξάνεται ο στόμφος, σείεται ο βρα-
ρίγγεται ο γρόνθος και άκαμπτος τείνεται ο δείκτης: «Θα
χω την Ελλάδα στους μεγάλους ορίζοντες» (θ' ανοίξει τα
«ριντό»), εδήλωσε μεγαλαυχών.

βάθος αμέτρητον: «Η ανάγκη
γχρονισμού είναι επείγουσα και
να το καταλάβουμε όλοι».
χρονισμός μαζί με την ανάπτυ-
γινε αντιληπτό, Αρχηγέ, μα δεν
και παραπέρα. (Πάντα είχα την
Αρχηγέ, αφού και σου κά-
γιατί ο εκσυγχρονισμός γράφε-
τ.). Πάντως «εκσυγχρονισμός εί-
γχρονη αντίληψη... Να ξεχάσου-
παλιά νοοτροπία». Και επειδή
αρέσει το τόσο πρωτότυπο εύ-
μι το θεωρεί φαίνεται μεγάλη
ική του κατάκτηση, την ιδιαν
; έκκληση απηύθυνε και προς
όρκους από την Εύβοια: «Να ξε-
την παλιά τους νοοτροπία»!

ν οι μαθητές είναι κακοί και δεν
ιούνται με τον αυστηρό δημοδι-
): «Είστε εκτός τόπου και χρό-

βερτ προς δημοσιογράφους μετά την επιστροφή από τις
26.6.'95). Αυτός «μιλάει μόνο για τα εθνικά θέματα». Ο
Γρεβενά έκανε δήλωση εντός τόπου και χρόνου...

Τι έχετε να μας πείτε για τη γιορτή της Ορθοδοξίας;
πράβο, συγχαρητήρια, αυτή είναι σωστή ερώτηση. Σήμερα
μεγάλη γιορτή του ελληνισμού...». Ανακούφισις. Αμέσως
και η αυτοπεποίθησίς του. Βρίσκεται στο πεδίο που γνωρί-
θα κάνει την κοινότοπη δήλωσή του χωρίς πολλούς βαρ-
ύς και συντακτικά σφάλματα, περί «οικουμενικού ελληνι-
αντασθείτε όμως τι κόμπλεξ θα του δημιούργησε η δήλω-
ογίας κ. Λιάνη που μίλησε για «μακρά τείχη του ελληνι-

μερα είναι η μέρα του περιβάλλοντος. Τι μου μιλάτε για
ους... Είναι ήδη αργά για το περιβάλλον. Οι κίνδυνοι επι-
αντιστάσεις» (5.6.'95). Αύριο θα είναι άλλη μέρα, προφα-

χα προειδοποιήσει εγώ» είναι μια προσφιλεστάτη του έκ-

φρασις, λες και απευθύνεται σε κάτι ουδέτερο, όπως και το «Έτσι
συμπεριφέρεται το πολιτικό σκηνικό».

• Κιλκίς 2.7.'95, μιλώντας για ελληνοτουρκικά: «Εμείς αυτά
έχουμε να προτείνουμε. Εναπόκειται από την άλλη πλευρά... Ο ελ-
ληνισμός από Βορρά έως Ανατολή...»

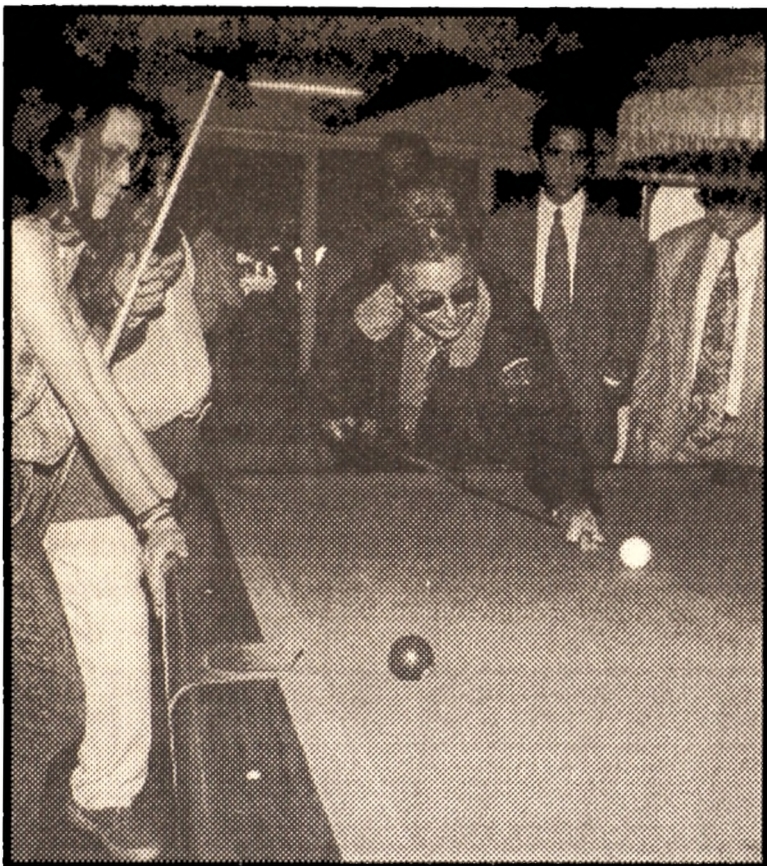
Με μέτρο το γνωστό ακροατήριό του, Φάνη, Μιχαλολιάκο και
λοιπούς εκ γενετής άγαν εκσυγχρονιστάς συναθλητάς του και τα
απολιθώματα του Κοκομοναρχισμού and other barbarians, καμα-
ρωτός καμαρωτός σαν διάνος απηύθυνε προς τους αφελείς συνέλ-
ληνες το υπερατλαντικής εμπνεύσεως κύημά του. Του είπε, λέει, ο
αμερικανός αντιπρόεδρος κ. Αλ Γκορ: «Θα πω και στη δική μας
αντιπολίτευση πόσο υπεύθυνη είναι η αντιπολίτευση στην Ελλάδα».
Παιδαριωδία και παραμυθία δημοδιδασκάλου που προήχθη εις
γενικόν επιθεωρητήν. Πάντως επέστρεψε «υπερήφανος ως
Έλλην» από το «πετυχημένο ταξίδι» του θεωρώντας ότι πήρε το
«χρίσμα» απ' τους Αμερικάνους· το ετόνισε, «υπερήφανος ως
Έλλην»! Πιθανόν να θεωρεί ότι έκανε και εξαγωγή της ειρηνικής
επανάστασης. Τώρα από το βάθος του 24,6% ατενίζει το μέλλον

με αισιοδοξία. Στο ίδιο συμπέρασμα
κατέληξε και η κυρία Φάνη Πετραλιά:
«ΕΝΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ» («Ελευ-
θεροτυπία», 4.6.'95). «Εγώ αποφασίζω
και χαράζω (: διατάζω) την αντιπολι-
τευτική γραμμή που είναι πετυχημένη»
(1.6.'95, Κ.Ο. της Ν.Δ.). Ο πατριάρχης
του κόμματος είχε τουλάχιστον την πρό-
νοια να έχει στο πλευρό του και στην βι-
τρίνα της παράταξης λ.χ. έναν Κωνστα-
ντίνο Τσάτσο, ενώ ετούτοι που ομνύουν
πίστιν εις τον «επί Γης Θεό Κ. Καραμαν-
λή» («Ε», 4.6.'95) περιβάλλονται από
Μιχαλολιάκους, Μανωλάκους, Γιακου-
μάτους, Ψωμιάδηδες κ.λπ. φαιδρά πρό-
σωπα. Όστε μας έρχεται στον νου αντε-
στραμμένη η αποστροφή του Κ. Βάρνα-
λη: «από την κορφή της ανθισμένης ρο-
δακινιάς στην καβαλίνα του δρόμου». Και μας διασκεδάζει αυτό το βαρβαρι-
κό γελοίο σύμφυρμα που ψάλλει το κα-

θημερινό πολυχρόνιο στον Αρχηγό, με το ανωτέρω οξύφωνον
ιδιόμελον της κας Φάνης. Θύραζε, Κάρες...

ΚΙΒΩΤΟΣ ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΝΗΣ

Αυτόν τον απαίδευτο, οι εκλέκτορες της Ν.Δ. τον «ενέκριναν
πρόεδρο» και μάλιστα «με συντριπτική πλειοψηφία εκλεγείς». (Γράφομε εις άπταιστον εβερτικήν γλώσσα, όπως βλέπετε). Σοβα-
ρολογώντας και ουχί παραδοξολογώντας, ισχυριζόμεθα ότι ο
Αρχηγός είναι ελλιποβαρής. Αλλά όλα τα παραπάνω είναι κώνωψ
επί κέρατος βοός. Το «καλύτερο» είναι αυτό που αμόλησε
στον επικήδειο λόγο του για τον αείμνηστο Θ. Κανελλόπουλο
(17.12.'94). Ενώπιον της σορού του ανδρός ο οποίος ήτο φωστήρ,
πεπαιδευμένος εν σοφία, κιβωτός των γραμμάτων, ήρχισε τον λό-
γον του λέγοντας εν ζόφω αγνωσίας: «ΕΙΧΕΣ το προνόμιο να μ'
έχεις φίλο σου κι ΕΙΧΑ την τιμή να σ' έχω δάσκαλό μου», το κύμβα-
λον του μικρονοϊκού λαϊκισμού και η κιβωτός της αγραμματοσύ-
νης. (Πάντα εντός τόπου, χρόνου και κλίματος, όταν πληροφορή-

Η δύναστεία αναζητεί λύση στις ΗΠΑ

Με το κοινό πονικό δικαίο και οι υπουργοί

ΣΚΟΠΙΑΝΟ: Σε κοινή γραμμή ΠΑΣΟΚ-ΝΔ

ΑΝΔΡΕΑΣ: ΜΑΣ ΒΟΗΘΑ Ο ΕΒΕΡΤ

Μαζράκος: Ενοχος, αλλά με πονή... εξόδου

Απόδοσης στη Ν.Δ. και επόθεσι από τον -2 από Ιωάννα

η όλη την σειρά του «Λούκυ Λουκ». Πρόκειται για τον ό τύπο *homo superficialis* (επιφανειακού ανθρώπου) με α πολλά χαρακτηριστικά *causeur*. Προσπαθώντας να ανάλογο παράδειγμα ηγέτου με τέτοιον ασυνάρτητο λόγο, των αλήστου μνήμης χουντικών τα παραληρήματα μπο- α τον συγκρίνομε. Στην απαιδευσία και στον αδόκιμο νου λονται όλα σχεδόν τα προβλήματα του κ. Έβερετ, πολιτικά ολογικά. Νομίζομε ότι εκεί βρίσκεται και η εξήγηση για τη πτώση της δημοτικότητάς του, από το 42% (MRB) τον ν '94 στο 28% (MRB) τον Μάιο του '95 και στο 22% ον Ιούλιο του '95, ευρισκόμενος τελευταίος στις προτιμή- κοινού σε σχέση με όλους τους άλλους πολιτικούς αρχη- ίθε φορά που εμφανίζεται στην τηλεόραση για μια σύντο- ιση μερικών δευτερολέπτων εκτίθεται, έχει απώλεια κά- εκάτων της συνεχώς φθίνουσας δημοτικότητάς του. Διότι, ι, η τηλεόραση δείχνει ακριβώς αυτό που είναι και όχι την ασμένη, και ως εκ τούτου ψευδή, εικόνα του όταν τον πα- ουν άλλοι. Στην τηλεόραση θα τον ακούσομε να λέει «συν- νομα», στις εφημερίδες ή στο δελτίο Τύπου της Ν.Δ. θα το με διορθωμένο: «σύνθετο όνομα». Μέσα σε μερικά λοιπόν λεπτα εμφανιζόμενος στην τηλεόραση προλαβαίνει ο ς να εκστομίσει μια κενολογία, και επί πλέον ασύντακτη, ιστη, να γελοιοποιηθεί με έναν βαρβαρισμό ή μιαν εκτός αι χρόνου αμετροέπεια, ενώ και όταν βγαίνει ένα συγκε- νόημα, θα είναι κατά πάσαν πιθανότητα ασυνεπές, απλοϊ- , ευτελές και ο ίδιος διόλου πειστικός. Στις άνευ χειρογρά- λίες του έχομε καταιόνηση λιπαροτάτης γραμματοσύνης, λειψις ακόμη και μιας κάποιας γενικής παιδείας έχει ως σμα να ρέουν σκύβαλα ως υποπροϊόντα ελλιπούς αφομοί- νείων ιδεολογημάτων και διαφόρων ιδεοληψιών. (Λ.χ. ο οφος Αρχηγός εκλαϊκεύοντας τι θα πει ριζοσπαστικός φι- ρισμός: «Το ριζοσπαστικό το βάλαμε από την ΕΡΕ και το λερισμό επειδή είναι η σύγχρονη τάση της μόδας»!). Η ανα- και η σύγχυση που πηγάζουν από την απαιδευσία του, ι η πνευματική του αμηχανία και απορία, αντανακλώνται ον στους λόγους του αλλά και στις αδέξιες, σπασμωδικές κόλουθες ενέργειές του. (Φυσικά και στην αντίληψή του μοκρατική λειτουργία του κόμματός του με το Πειθαρχικό πορες εκδηλώσεις μικροψυχίας και πτωχαλαζονείας του). αυτά και πολλές άλλες παραμέτρους ο θεατής ή ο ακροα- λα δαπανήσει τον χρόνο του ώστε να δώσει κάποιαν ερμη- οσυνειδήτως όμως του εντυπώνεται η εικόνα ενός αρχη- ον οποίον «κάτι δεν πάει καλά». Πιθανόν να το έχει αντι- κόμη και ο ίδιος, πιθανότερο να του το επεσήμαναν άλ- ι όταν θέλει να απευθυνθεί στις «μάζες» προτιμά εσχάτως οινωνία με κάποια βιντεοκασέτα που έχει μαγνητοσκοπη- κήπο του, ή αποφεύγει τις δυσκολίες επικαλούμενος επι- τα σαν αυτά: «δεν κάνω πολιτική πεζοδρομίου», «δε θα τε το κόμμα καφερέ», προτιμώντας όμως την πολιτική των ων ή, ακόμη καλύτερα, τις συνεντεύξεις με δικούς του αν- , ο διεισδυτική και εμπεριστατωμένη ανάλυση και προσέγ- προβλήματος θα έδειχνε την αντιστοιχία της μειοβαρβα- ώσσας και της απαιδευσίας του με την ανικανότητά του να ει συγκροτημένον πολιτικό λόγο, να ομιλήσει επί της ου- ι τα προβλήματα και όχι περί της διαδικασίας και περί βλημάτων, ολισθαίνοντας όλο και συχνότερα σε ευτελείς

λαϊκιστικές πράξεις. Να έχει ο λόγος του ειρμό, συνοχή, ιεράρ- χηση. Να αναπτύσσε- ται ομαλά και να κο- ρυφώνεται χωρίς να παραπαίει, να παλι- νωδεί ή να ακροβατεί. Να θέτει, να αναλύει, να τεκμηριώνει, να συνθέτει, να συμπεραίνει και να προτείνει. Να έχει κάποια στοιχειώδη ποιότητα, τουλάχιστον εγγύς του μετρίου. Όλα αυτά όμως προσκρούουν στο ανυπέρβλη- το τείχος της έλλειψης παιδείας. Δεν πρόκειται απλώς για συνήθη έλλειψη ευφράδειας. Και στα πενήντα πέντε του είναι πια αργά να μάθει γράμματα. Η κατά συρροήν χρήση ταυτολογιών σημαίνει βαθεία και μη επιδεχομένη βελτιώσεως, ανεπανόρθωτη απαιδε- σία. Η πομπώδης ασημαντολογία και στομφώδης κοινοτοπία ση- μαίνουν κάτι άλλο, χειρότερο... Μοιραίο επακόλουθο, ακόμη και η ιδεοληπτική του ικανότητα να είναι ελαττωμένη και να εκφράζε- ται με μονότονη επανάληψη συμπλημάτων των ιδίων ιδεοληψιών χωρίς να περιβληθούν με ένα καινούργιο τουλάχιστον περιτύλιγ- μα και όχι τα ψίδια των αρχηγικών κοθόρων. Σαν «κακός μαθη- τής», ούτε να αντιγράψει σωστά δεν μπορεί: έτσι παρουσιάζει συνεχώς φρόκαλα ιδεολογημάτων από το πρυτανείον της ασημα- ντολογίας. Βήχει και ξεροβήχει και ξαναλέει «Καλησπέρα»: ειρηνι- κή επανάσταση, ηθική, εθνικά θέματα, εκσυγχρονισμός κ.τ.λ.. Στο άγονο τούτο έδαφος μόνο προϊόντα σαν αυτά που περιγράψαμε θα ευδοκιμούν. Προσέξате πώς αρπάζεται από την επίκαιρη κοι- νοτοπία, από την έκφραση που είναι του συρμού σε μια δεδομένη στιγμή και την επαναλαμβάνει με τον στόμφο και όλο το αρχηγικό του κύρος, και μάλιστα την ώρα που υποτίθεται πως «κορυφώνε- ται» ο λόγος του; Προσέξате την ανακούφισή του και την ασφά- λεια που αισθάνεται όταν πρέπει να αναμνησκάσει έναν πολύ οι- κείο του κοινό τόπο; Προσέξате τις μεγαλοπρεπείς κορυφώσεις του με έναν κενό λόγο, μιαν ασυναρτησία, μιαν αφόρητη κοινοτο- πία, μιαν ανακυκλούμενη ταυτολογία; Σημαία του το αυτονόητο, το προφανές, το ευνόητο, το τετριμμένο... Λάβαρο υψωμένο στον ερειπιώνα ενός απαιδευτού κατασκευάσματος των ΜΜΕ, με θα- μπωμένα πια τα συνθετικά αρχηγικά φάλαρα από την εκτυφλω- τική λάμψη τής απαιδευσίας του.

Για να αντιληφθεί το πρόβλημά του απαιτείται η αντίληψη που καλλιεργείται με την μόρφωση. Εξ άλλου, η έλλειψη αυτοπεποίθη- σης που δίδει η γνώση είναι η πηγή όλων των ψυχολογικών του προβλημάτων. Δεν εκοινώνησε ποτέ το λάλον ύδωρ της παιδείας, διό και είναι σοβαρή η κατάσταση του απαιδαγωγήτου Αρχηγού, επιδεινουμενη μάλιστα από τις πλάνες, τις ψευδαισθήσεις που τρέφει και τις κολακείες των απαιδευτών αυλικών του. Πολύ σο- βαρή και η κατάσταση αυτών που επέλεξαν μια τόσο απαιδευτη ηγεσία, γεγονός που αφορά όχι μόνο την παράταξή τους αλλά και τον τόπο. Τι μέλλον άραγε έχει το «κεραμειούν», το ξεκάρφωτο «κεραμειούν», όταν βρεθεί «εις τόπον τόσον υψηλόν»; Είμαστε πε- ριέργοι να δούμε το πολιτικό του τέλος και αποτολμούμε μια προ- φητεία:

«...κι απέτυχεν οικτρά κι εξουδενόθη. / Το τέλος του κάπου θα γράφτηκε κ' εχάθη / ή ίσως η ιστορία να το πέρασε / και, με το δίκιο της, τέτοιο ασήμαντο / πράγμα δεν καταδέχτηκε να σημειώσει».

«Σκοπιανό» ή Μακεδονικό Ζήτημα;

του Ευάγγελου Κωφού

Στις 29 Ιουνίου σε εκδήλωση στο ΥΠΕΞ, ο εμπειρογνώμων πρέσβης σύμβουλος Ευάγγελος Κωφός, αποκαιρέτησε φίλους συναδέλφους και συνεργάτες του. Στην αποκαιρετιστήρια ομιλία του ο κορυφαίος Έλληνας μελετητής του μακεδονικού ζητήματος αναφέρθηκε στην τροπή που έλαβαν τα πράγματα τα τελευταία χρόνια. Από το εξαιρετικά ενδιαφέρον κείμενο της ομιλίας του δημοσιεύουμε σήμερα εκτενή αποσπάσματα.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, μια νέα κρίση στο Μακεδονικό οδήγησε την τότε υπηρεσιακή ηγεσία του ΥΠΕΞ στη διαπίστωση ότι η εξέλιξη αλλά και η περιπλοκότητα του ζητήματος απαιτούσε τη συστηματική πλέον παρακολούθησή του από ειδικό επιστήμονα. Έτσι, λόγω της «εξωτικής» για την εποχή εκείνη ειδίκευσής μου στις βαλκανικές σπουδές και της ιδιότητάς μου ως επιστημονικού συνεργάτη του ΙΜΧΑ, βρέθηκα από τη Θεσσαλονίκη «προσωρινά» στο ΥΠΕΞ. Η προσωρινότητα εκείνη διάρκεσε 33 σχεδόν χρόνια.

Ατέρχομαι, λοιπόν, σήμερα από το Υπουργείο καθώς και πάλι μια νέα κρίση —ίσως μια νέα φάση— του Μακεδονικού βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Ευτυχώς υπάρχει τώρα προσφορά ικανών εξειδικευμένων νέων επιστημόνων σε βαλκανικά θέματα για να στελεχώσουν τις υπηρεσίες του ΥΠΕΞ. Αρκεί να υπάρξει η αναγκαία βούληση.

Δεν προτίθεμαι στο σύντομο αυτό κείμενο να επιχειρήσω αναδρομική επισκόπηση του Μακεδονικού, όπως το έζησα στη διάρκεια των τριών δεκαετιών. Θα έλθει η ώρα για μια αναλυτική και κριτική προσέγγισή του. Οφείλω, όμως, εδώ να ανασκευάσω μια διάχυτη εντύπωση, σύμφωνα με την οποία οι πάσης φύσεως αρμόδιοι αγνόησαν επί 40 χρόνια το ζήτημα και κα-

ΜΕ ΤΟΣΟ ΑΘΛΙΟΥΣ
ΑΝΤΙΠΑΛΟΥΣ ΉΤΑΝ
ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ
ΜΕΓΑΛΟΥΡΗΣΟΥΜΕ!

τελήφθησαν εξαπίνης το 1991 με την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της «Δημοκρατίας της Μακεδονίας». Για τη διπλωματική μας Υπηρεσία, τουλάχιστον, η εντύπωση αυτή είναι εσφαλμένη, καθώς το θεωρούμενο από πολλούς ως «ανύπαρκτο θέμα», ήταν ένα πολύ υπαρκτό και ακανθώδες πρόβλημα. Υπήρξαν περίοδοι κατά τις οποίες —όπως είχα υπολογίσει— το 50% των εισερχομένων ημερησίως εγγράφων στο αρμόδιο Βαλκανικό Τμήμα του Υπουργείου αναφέρονταν άμεσα ή έμμεσα στο Μακεδονικό. Ήταν εντυπωσιακό ότι η συντριπτική πλειοψηφία των διπλωματών μας που έρχονταν σε επαφή με το

αντικείμενο αυτό λόγω θέσεως ή πλάτης ξέφευγαν γρήγορα από τα στενά πλαίσια του «αρμόζοντος» υπηρεσιακού καθήκοντος. Μια αίσθηση υπέρτερης «αυτονομίας» διακατείχε πολλούς από όσους πέρασαν από τις προξενικές αρχές «αποστολής γραμμής» (Σκοπίων, Αυστραλίας, Καναδά), ή την υπηρεσία Πολιτικών Υποκόμμων στη Θεσσαλονίκη και τη Διεύθυνση Βαλκανικών Υποθέσεων στην Αθήνα. Αναμφίβολα δεν έλλειψαν και οι απροσψίαστοι για τις βραδυφλεγείς ιδιότητες του προβλήματος. Ορισμένοι από αυτούς αντιπαρέρχονταν με σκωπτικότητα. Αποσφαλών συνελήφθησαν με «σβησμένα

ους», όταν μια μέρα του Σεπτέμ-
βριου 1991 πληροφορούνταν έκπληκτοι
την είσοδο στα βόρεια σύνορά μας ενός
κράτους που διεκδικούσε με
μασσία του –και ίσως όχι μόνο με
το σύνολο του γεωγραφικού μακε-
δονικού χώρου και σημαντικό τμήμα της
ιστορίας και πολιτιστικής κληρονομιάς
μακεδονικού λαού...

ΠΡΟΚΛΗΣΗ

...και, επίσης, και μια σύντομη εξήγη-
ση προσωπικό ερώτημα που φίλοι μου
ερωτούν συχνά. Γιατί παρέμεινα «καθελω-
πιό αντικείμενο αυτό επί τόσα χρό-
νια η αφετηρία της επιλογής να συν-
ταχθώ με προσωπικές-οικογενειακές κα-
ταστάσεις. Στη συνέχεια, η ενασχόληση με
μακεδονικό και τον ευρύτερο βαλκανι-
κό χώρο εξελίχθηκε σε διπλή πρόκλη-
ση: ήταν μόνο η μοναδικότητα της
θέσης στον υπηρεσιακό χώρο που
με ποικίλα εναύσματα δραστηριο-
ποιούσε. Ήταν επίσης και το γεγονός ότι η
μακεδονική ιστορία, με την οποία
απασχοληθεί στα φοιτητικά μου
έτη ήταν πεδίο επιστημονικά παρθένο.
Το θέμα της θητείας μου στο ΥΠΕΞ
είχε να αφιέρωσα εξίσου αν όχι πε-
ρισσότερες κι ίσως τις πιο παραγωγικές
ώρες στη δεύτερη ιδιότητά μου, του
πρωτοβάθμιου και του πολιτικού αναλυτή με
στην αναγνώριση. Κατά συνέπεια η
απάντηση στο ερώτημα των φίλων είναι
απλά σήμερα τερματίζω μια υπηρε-
σιακή –που ποτέ δεν υπήρξε για
εμένα– διατηρώ όχι μόνο το αίσ-
θημα προσωπικής ικανοποίησης αλλά
και την αίσθηση της δημι-
ουργίας. Λυπούμαι μόνο που δεν μπορώ
να θέσω και το αίσθημα της δικαίω-
σης. Αυτό αυτό σχετίζεται ευθέως με
την ιστορία του Μακεδονικού τα τελευταία

...δική μου, διττή οπτική γωνία, δεν
μπορώ να μην καταθέσω τη διαπί-
στασή μου πέρα από τους εξωγενείς παρά-
γοντες τροπή που έλαβαν τα πράγματα
είναι να αναζητηθεί και σε δικές μας
επιλογές ή παραλείψεις. Όχι λίγες φορές,
επαγγελματική προσέγγιση εξοστρακί-
σμού από ερασιτεχνισμούς. Ο καιροσκο-
πικός κατατέστησε τον μακρόπνοο προ-
βλεπτικό ο φανατισμός, τον εποικο-
δοτικό διάλογο. Οι μαξιμαλιστικές
επιλογές, που δεν προδιέγραφαν παρά
απλά ουρο ενταφιασμό των νομίμων
δικαιωμάτων μας, απέτρεψαν την οριοθέ-
τηση αλλά και εθνικά αποδεκτών

Όχι λίγες φορές η επαγγελματική προσέγγιση εξοστρακίστηκε από ερασιτεχνισμούς· σαθρά στερεότυπα επιβλήθηκαν στην ανυποψίαστη κοινή γνώμη.

προσεγγίσεων. Και, τέλος, το ολέθριο με-
τρο του «πολιτικού κόστους» υπερίσχυσε
εκεί όπου γνώμονας όφειλε να είναι απο-
κλειστικά το «ιστορικό κόστος».

Η εφευρετικότητά μας για να αποφύγου-
με να ατενίσουμε με ειλικρίνεια τις πραγ-
ματικές διαστάσεις του θέματος υπήρξε
όντως εντυπωσιακή. Έτσι, βαπτίσαμε
«Σκοπιανό» το παραδοσιακό Μακεδονικό
Ζήτημα, προφανώς για να εξορκίσουμε
δαίμονες και να προφυλάξουμε την ελλήνι-
κή ιδιότητα του όρου! Καθιερώσαμε το «ά-
βατο» του συμβουλίου των Πολιτικών
Αρχηγών για να καλύψουμε την πολιτική
και πνευματική δυσκαμψία μας. Περιχα-
ρακωθήκαμε σε τείχη για να διασώσουμε
«παράγωγα». Επιβάλαμε «αντίμετρα» που
δεν μπορέσαμε να εφαρμόσουμε και
εντρυφούμε σε ατέρμονες συζητήσεις για
τις διαστάσεις «πακέτων». Δειλιάσαμε,
λοιπόν, σε κρίσιμες στιγμές να πάρουμε τις
τολμηρές αποφάσεις, γιατί δεν πιστέψαμε
ότι υπάρχουν εθνικά αποδεκτές και επι-
στημονικά δόκιμες λύσεις πέρα από τα σα-
θρά στερεότυπα που επιβλήθηκαν στην
ανυποψίαστη κοινή γνώμη, αλλά που δεν
οδηγούν πουθενά.

ΣΥΝΘΕΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Γνωρίζω την αγωνία της διπλωματικής
Υπηρεσίας μας για την τροπή αυτή των
πραγμάτων. Για πρώτη ίσως φορά, εδώ και
δύο δεκαετίες, το ΥΠΕΞ απώλεσε τον πα-
ραδοσιακό ρόλο του ως του κύριου αρμό-
διου συμβούλου της πολιτικής ηγεσίας στο

καίριο αυτό εθνικό ζήτημα. Είναι, πλέον,
εμφανές ότι οι πολιτικές επιλογές διαμορ-
φώνονται στη βάση εξωπληρεσιακών ειση-
γήσεων, άγνωστης προέλευσης και αμφίβο-
λης εγκυρότητας.

Όσα αναφέρθηκαν παραπάνω δεν υπέ-
χουν, βέβαια, αμφισβήτηση έντιμων και
πατριωτικών κινήτρων και προθέσεων
όσων είχαν ή έχουν την τελική ευθύνη των
χειρισμών. Εξηγούν όμως γιατί υπήρξαν
τόσο αμφιλεγόμενες ορισμένες βασικές
επιλογές στρατηγικής και τακτικής. Για
όσους δεν μπόρεσαν ή δεν θέλησαν να εμ-
βαθύνουν στις ιδιαιτερότητες του προβλή-
ματος, οι επιλογές αυτές ήσαν αναπόφευ-
κτες. Γιατί το θέμα που μας απασχολεί
ήταν και είναι περίπλοκο και σύνθετο κα-
θώς αναφέρεται κατά κύριο λόγο σε μια
αφηρημένη έννοια απειλής – στην υπό-
σκαψη της εθνικής ταυτότητας του ελλήνι-
κού έθνους. Η ιδιότητα αυτή καθιστούσε
ανεπαρκείς τους γνωστούς μηχανισμούς
αποτροπής κλασικών κρίσεων ή απειλών
που σχετίζονται με την εδαφική ακεραιό-
τητα της χώρας και την εθνική κυριαρχία
μας. Κατά συνέπεια καμιά λύση, έστω και
διαδικαστικής βαθμίδας, δεν μπορεί να
αποδώσει αν δεν διατηρεί προ οφθαλμών
αυτή την ανάγκη της προάσπισης του βασι-
κού συλλογικού ανθρώπινου δικαιώματος
του λαού μας– και ιδιαίτερα των Μακεδό-
νων μας– στην ταυτότητα και την ιστορική
και πολιτιστική κληρονομιά του. Αλλιώς,
θα κτίζουμε στην άμμο και θα ενθαρρύν-
ουμε την ανακύκλωση του προβλήματος.

Ατύχησε ο λαός μας όταν στην κρίσιμη
στιγμή της εμφάνισης ανεξάρτητου «μακε-
δονικού κράτους» στην περιοχή μας,
επαΐοντες και μη, πνευματικοί άνθρωποι,
αλλά και πανεπιστημιακοί ακόμη διδά-
σκαλοι, από υπερβάλλοντα ζήλο ή έλλειψη
ολοκληρωμένης αντίληψης της σύγχρονης
πολιτικής σκηνής, έδωσαν λανθασμένα μη-
νύματα και στοιχεία στην κοινή γνώμη για
τις διαστάσεις και τη μορφή της απειλής.

Σήμερα, τέσσερα χρόνια αργότερα, οι
άκριτες θέσεις της πρώτης εποχής φαίνε-
ται να παραμένουν εδραιωμένες σε ορι-
σμένους χώρους. Παρ' όλο που έχουν πυ-
κνώσει τελευταία σοβαρότερες και νηφα-
λιότερες απόψεις, ο πολιτικός κόσμος δι-
στάζει να πάρει την πρωτοβουλία να ενη-
μερώσει τον λαό για την πραγματική υφή
και τις διαστάσεις του προβλήματος και να
τον καλέσει να στηρίξει πρωτοβουλίες που
και την ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα
του έθνους θα θωρακίσουν αλλά και την
ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή μας
θα διασφαλίσουν μακροπρόθεσμα.

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Οι ζωγραφιές
του νυχτερινού χάρτη

Όλοκληρη η ζωγραφική τῶν πέντε τελευταίων χρόνων,
τοῦ Νίκου Χουλιαρά. Εκατόν πενήντα ζωγραφιές και
σχέδια σε μια υπερπολυτελή έκδοση

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΖΩΗ, ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ
(Μυθιστόρημα)

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ
(Μυθιστόρημα)

ΣΑΡΑΝΤΑ ΣΧΕΔΙΑ
(΄Αλμπουμ)

ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ
(Διηγήματα)

ΤΟ ΜΠΑΚΑΚΟΚ
(Διηγήματα)

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΤΟ
ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ
(Ποιήματα και ζωγραφική)

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥ ΧΕΙΜΩΝΑ
(Νουβέλα)

Η ΜΕΣΑ ΒΡΟΧΗ
(Διηγήματα)

ΟΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ
(Ποιήματα και εικόνες)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Από τη ΔΑΣΕ στον ΟΑΣΕ

Ην 1η Αυγούστου συμπληρώθηκαν 20 χρόνια από την υπογραφή της ιστορικής «Τελικής Πράξης του Ελσίνκι», με την οποία ολοκληρωνόταν η πρώτη φάση της δρομολογημένης από το 1972 διαδίκης της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και Συνεία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ).

Δεκαετίες του '70 και του '80, στην περίοδο της ψυχροπολεμικής αντιπαράθεσης των ησσπισμών, η ΔΑΣΕ αποτέλεσε το μοναίως βήμα που φιλοξένησε έναν εποικοδοιάλογο διάλογο ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση.

ια, η ΔΑΣΕ κατηγορήθηκε επανειλημμένα νουούσε σημαντικά την τότε Σοβιετική η με την αναγνώριση των μεταπολεμικών νων της. Παράλληλα όμως, η Δύση απο: το δικαίωμα να δεσμεύσει τις τότε 35 χώλη της ΔΑΣΕ στο όραμα μιας Ευρώπης ια βασιλευε ο σεβασμός των ανθρωπίνων μάτων σε συνδυασμό με την ελεύθερη οια.

νθρώπινα δικαιώματα, η έβδομη δηλαδή ς Δέκα Αρχές της Τελικής Πράξης του ι, υπήρξε ένα από τα κεντρικά ζτήματα ράθεσης Ανατολής-Δύσης. Για πρώτη φοη ΔΑΣΕ η «ανθρώπινη διάσταση» έγινε, ικά τουλάχιστον, συνισταμένη της διεπολιτικής, παράγοντας για την ειρήνη τη ασία και την ασφάλεια.

τις κοσμογονικές αλλαγές στην ανατολιώπη στις αρχές της δεκαετίας που διανύ-

ουμε, ο τρόπος με τον οποίο οι Ευρωπαίοι αντιμετωπίζουν το ζήτημα της ασφάλειας έχει μεταβληθεί ριζικά. Παλιές εντάσεις αναζωπυρώθηκαν και έφτασαν να πάρουν διαστάσεις τραγωδίας, όπως στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Η ιστορική διάσκεψη του Παρισιού, το Νοέμβριο του 1990 και η υπογραφή της «Χάρτας του Παρισιού» επισημοποίησαν τον ουσιαστικό ρόλο της ΔΑΣΕ στη προάπιση της δημοκρατίας της «Νέας Ευρώπης».

Τον περασμένο Δεκέμβριο, στη Σύνοδο κορυφής της Βουδαπέστης η ΔΑΣΕ μετονομάστηκε σε Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και έχει πλέον μόνιμη έδρα τη Βιέννη. Το τελικό κείμενο αυτής της Συνόδου τιτλοφορείται «Προς μια αυθεντική σύμπραξη σε μια νέα εποχή» και στοχεύει στην πρόληψη, το χειρισμό και την επίλυση των διαφορών σε όλη την περιοχή δικαιοδοσίας του ΟΑΣΕ.

Νέες δομές και θεσμοί εγκαινιάζονται μετά τη διακήρυξη της Βουδαπέστης. Σήμερα, στη μεταψυχροπολεμική περίοδο, ο ΟΑΣΕ καλείται να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις στις περιοχές όπου καταπατούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες. Ένα έργο δύσκολο σε εποχές διεθνούς ανακατάταξης και απρόβλεπτης αστάθειας.

Ας μην ξεχνάμε, όμως, ότι η αποτελεσματικότητα του ΟΑΣΕ, όπως και κάθε διεθνούς οργανισμού εξαρτάται κυρίως από την πολιτική βούληση και τη συγκεκριμένη συνδρομή των μελών του.

Απαιτούνται
συγκεκριμένες
απαντήσεις σε
περιοχές όπου
καταπατώνται
οι θεμελιώδεις
ελευθερίες του
ατόμου.

Η ατέλειωτη δολοφονία ενός λαού

της Ελένης Κολλιοπούλου

Κλιμακώνεται ο πόλεμος στη Βοσνία μετά τη νέα εμπλοκή της Κροατίας σε πολεμικές επιχειρήσεις στο Μπίχατς, το οποίο απειλείται από τους Σέρβους της Κράινα, τους αυτονομιστές μουσουλμάνους του Φίκρετ Αμπντις και τους Σερβοβόσνιους. Μετά την κατάληψη και της Ζέπνιτς στις 25 Ιουλίου από τους Σερβοβόσνιους, ο Φράνιο Τούτζμαν επιχειρεί να ανακόψει την προέλαση των Σέρβων στις «ασφαλείς ζώνες» του ΟΗΕ και ειδικότερα στην Ανατολική Βοσνία.

Η εισβολή και κατάληψη της σερβικής πόλης Γκράχοβο και Γκλάμοτς στη δυτική Βοσνία την περασμένη εβδομάδα από κροατικό στρατό είχε σκοπό να πλήξει τη σύνδεση του σερβικού οχυρού στο Κνιν με τους Σέρβους της Βοσνίας. Οι κροατικές στρατιωτικές δυνάμεις σχεδιάζουν τώρα την επέλασή τους προς την Κράινα, κροατικό έδαφος που κατοικείται και ελέγχεται από Σέρβους της περιοχής.

Πέρα, όμως, από τον αντιπερισπασμό στον στρατό του **Ράντοβαν Κάρατζιτς**, η Κροατία αποφάσισε να επωφεληθεί από την εντεινόμενη επιθετική πολιτική των Σέρβων και την αδράνεια της διεθνούς κοινότητας. Οι Κροάτες ποτέ δεν ξέχασαν τα χαμένα εδάφη τους κατά τον σερβοκροατικό πόλεμο, το 1991. Εξάλλου, είχαν επανειλημμένα εκφράσει την απαγοήτευσή τους λόγω της αποτυχίας των δυνάμεων του ΟΗΕ στη διάρκεια των τριών αυτών χρόνων να υλοποιήσουν το σχέδιο Βανς: Ο αφοπλισμός των Σέρβων της Κράινα και η προουδευτική αποκατάσταση της κροατικής κυριαρχίας με την επαναφορά των Κροατών προσφύγων στην περιοχή δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

Οι συνεχείς «επιτυχίες» του Κάρατζιτς στην Α. Βοσνία ενισχύουν τώρα τα σχέδια

του **Φράνιο Τούτζμαν** για ανακατάληψη των χαμένων εδαφών. Η πρόθεσή του είναι να ισχυροποιήσει τη διαπραγματευτική θέση της Κροατίας μελλοντικά έναντι της ισχυρής Σερβίας και σε βάρος των Βοσνίων.

ΕΝΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Οι Βόσνιοι εξακολουθούν να είναι οι χαμένοι του παιχνιδιού, αφού η υπεροπλία των Σέρβων και ο εμπαιγμός της διεθνούς κοινότητας τους αφήνει έκθετους στα πυρά του **Ράτκο Μλάντιτς**. Η χλιαρή απόφαση της «ομάδας επαφής των 5» (ΗΠΑ, Γαλλία, Μ. Βρετανία, Γερμανία και Ρωσία) στο Λονδίνο στις 21 Ιουλίου για αεροπορικές επιδρομές του ΝΑΤΟ σε περίπτωση που οι Σέρβοι επιτεθούν στο Γκόραζντε δεν απέτρεψε, όπως αναμενόταν, τη χιονοστιβάδα των εξελίξεων των επομένων ημερών. Για άλλη μια φορά η Δύση συναίνεσε στο αιματοκύλισμα και στην εξαθλίωση των εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων από τις περιφημες «ζώνες ασφαλείας».

Επιπλέον, παρ' όλη τη σύγχυση που επικρατεί στα δυτικά στρατιωτικά κέντρα, ο ρόλος του ΝΑΤΟ ενισχύεται σημαντικά σε βάρος των πολιτικών αξιωματούχων του ΟΗΕ. Μετά από πολύωρη διάσκεψη των χωρών-μελών του ΝΑΤΟ, αποφασίστηκε

τελικά στις 26 Ιουλίου ότι αποκλειστικά αρμόδιοι για τις αεροπορικές επιχειρήσεις θα είναι πλέον οι στρατιωτικοί διευθυντές των κυανοκράνων, ο Βρετανός στρατηγός **Σμιθ** και ο Γάλλος στρατηγός **Ζανβιέ**. Με αυτόν τον τρόπο νομιμοποιείται ο παρτιζάνισμός του γεν. γραμματέα του ΟΗΕ **Μπούτρος Μπούτρος Γκάλι** και του γεν. διοικητή του στη Βοσνία **Γιασπερ Ακάσι**. Και οι δύο στο παρελθόν είχαν κριθεί για διστακτικότητα από το ΝΑΤΟ στις αποφάσεις του για αεροπορικές επιχειρήσεις.

Παράλληλα, δρομολογήθηκε μετά από αρκετή καθυστέρηση η αποστολή της πολυδιαφημιζόμενης ευρωπαϊκής πολυεθνικής «Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης» (ΔΤΑ) στο Σαράγεβο, μια δύναμη 10.000 στρατιωτών, κυρίως Γάλλων, Βρετανών και Ολλανδών. Σκοπός της η εξασφάλιση της οδού ανεφοδιασμού της πολιορκημένης πόλης μέσω του υψώματος **Ιγκμάν** και η ενίσχυση της άμυνάς της με βαρύτερο οπλισμό από τον αντίστοιχο των κυανοκράνων που ήδη βρίσκονται εκεί.

Με αυτόν τον τρόπο η ευρωπαϊκή Δύση απάλλαξε προς το παρόν τις ΗΠΑ από την αποστολή χερσαίων δυνάμεων στο βοσνιακό έδαφος. Εξάλλου, το κλίμα των πολιτικών προεδρικών εκλογών στην Αμερική δεν άφηνε προς το παρόν

Δυνες διαστάσεις έχει πάρει ο πόλεμος στη Βοσνία μετά και την προέλαση στρατού προς το Μπίχατς.

για ανάμειξη χερσαίων αμερικανικών δυνάμεων στη Βοσνία.

ΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ - ΗΠΑ

Ενώ η Ευρώπη αποδεικνύεται καθη-
απρόθυμη να συμβάλει στην επίλυ-
βοσνιακού, οι ΗΠΑ εξακολουθούν
ουν ρυθμιστικό ρόλο στην περιοχή.
αση της Γερουσίας στις 26 Ιουλίου
η του εμπάργκο όπλων στους Μου-
νους της Βοσνίας, πέρα από την
έτηση του εσωκομματικού παιχνι-
ημοκρατικών - Ρεπουμπλικάνων),
μαντικές συνέπειες στα βοσνιακά

ινή έγκριση της απόφασης της Γε-
από το Κογκρέσο ενθαρρύνει
ασθενημένους Βόσνιους για νέες
ήσεις. Τώρα είναι πλέον πεπεισμέ-
θα κατατροπώσουν τους Σέρβους
τας τα εδάφη τους με τον οπλισμό
τους προσφέρουν οι Αμερικανοί
ραβικά κράτη.

η απόφαση αυτή έρχεται με καθυ-
ετών. Οι Σέρβοι θα εκμεταλλευ-
διάστημα των έξι τουλάχιστον μη-
ρι να οριστικοποιηθεί η απόφαση
άργκο και να φτάσουν τα όπλα
βόσνιους. Στο μεταξύ, θα εντείνουν
σεις τους προσπαθώντας να κατα-
ακόμα περισσότερα εδάφη.

Παράλληλα, η απόφαση της Γερουσίας
τροφοδότησε τον δυτικό Τύπο με αποκα-
λύψεις και καταγγελίες για παραβίαση
από τις ΗΠΑ του εμπάργκο όπλων που εί-
χε επιβληθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας
το 1991 σε όλη την πρώην Γιουγκοσλαβία.
Οι έντονες αντιδράσεις των ευρωπαϊκών
κρατών συνοψίζονται κυρίως στην απειλή
για απόσυρση των 23.000 κυανοκράνων σε
περίπτωση υλοποίησης αυτής της απόφα-
σης. Πράγμα που θα σημάνει πλέον την
ολοκληρωτική σφαγή μεταξύ των εμπολέ-
μων.

Η αντιπαράθεση, λοιπόν, θα οξύνεται με
τις ευλογίες και την ανοχή της διεθνούς
κοινότητας, που εκ των υστέρων θα κληθεί
να νομιμοποιήσει τις απαιτήσεις των πιο
ισχυρών σφαγέων και θα ανακοινώσει σε
αριθμούς τους πρόσφυγες και τους νε-
κρούς αυτής της τραγωδίας.

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Στο μεταξύ, η πολιτική και διπλωματική
λύση θα εξακολουθήσει να είναι το άλλοθι
των Δυτικών και της Ρωσίας προκειμένου
να μην παρέμβουν στη συνεχιζόμενη σφα-
γή. Οι Δυτικοί εξακολουθούν να περιφρο-
νούν ουσιαστικούς παράγοντες που συντε-
λούν στη συνέχιση του τριετούς βοσνιακού
πολέμου. Η διπλωματική δραστηριότητά
τους περιορίζεται σε επισκέψεις και συνα-

ντήσεις με τους «επίσημους» ηγέτες των
εμπλεκομένων μερών, **Σλόμπονταν Μιλό-
σεβιτς, Τούτζμαν και Αλία Ιζετμπέκο-
βιτς**¹.

Όμως, ο πόλεμος τροφοδοτείται πλέον
από έναν κυκεώνα κέντρων αποφάσεων
διασκορπισμένων σε όλη την πρώην Γιου-
γκοσλαβία. Έτσι, εκτός από την πρόσφατη
αντιπαλότητα Κάρατζιτς-Μιλόσεβιτς, υ-
πάρχουν οι Σέρβοι αυτονομιστές των σερ-
βικών δημοκρατιών που αντιδρούν στη
«δικτατορία» του Βελιγραδίου. Χωρίς βέ-
βαια να παραγνωρίζουμε ότι πίσω και πά-
νω απ' όλα κρύβεται πάντα το όραμα της
«Μεγάλης Σερβίας» για όλους τους Σέρ-
βους.

Ακόμα και στο Σαράγεβο υπάρχουν αντί-
παλα στρατόπεδα στους κόλπους της βοσ-
νιακής κοινότητας από τη μια μεριά οι υπο-
στηρικτές μιας πολυεθνικής και αδιαίρε-
της Βοσνίας και από την άλλη οι φανατικοί
μουσουλμάνοι, που επιθυμούν ανεξάρτητο
μουσουλμανικό κράτος με κόστος ακόμα
και την αποστέρηση των 2/3 του εδάφους
τους.

Αλλά και στην Κροατία πολλοί είναι αυ-
τοί που αντιδρούν στην εθνικιστική πολιτι-
κή του Τούτζμαν, που προσβλέπει στην
ενίσχυση της κροατο-μουσουλμανικής
συμμαχίας σαν μέσο για τον διαμελισμό
της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Αν και οι Κροά-
τες του Μοστάρ (νότια του Σαράγεβο)
υποστηρίζουν τη θέση του Τούτζμαν, οι
Κροάτες της Δαλματίας παίρνουν τις απο-
στάσεις τους από το Ζάγκρεμπ. Οι τελευ-
ταίοι μετά την ανακήρυξη της «δημοκρα-
τίας» τους τον Αύγουστο του 1993 ανα-
πτύσσουν αποσχιστικές τάσεις εξαιτίας
και της σερβικής κατοχής της Κράινα, που
εμποδίζει την επικοινωνία τους με το Ζά-
γκρεμπ.

Ύστερα από τρία χρόνια πολέμου, η Ευ-
ρώπη, έρμαιο των εθνικών και οικονομι-
κών ανταγωνισμών της, περιορίζεται στην
ουδέτερη πολιτική της «ανθρωπιστικής
βοήθειας» στη Βοσνία. Όμως, και αυτή η
πολιτική λύση απέτυχε.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ «ΑΣΦΑΛΩΝ ΖΩΝΩΝ»

Η δημιουργία των «ζωνών ασφαλείας»
με την εγκατάσταση κυανοκράνων από τον
Ιούνιο του 1993 γύρω από τις πόλεις Μπί-
χατς, Τούζλα, Σαράγεβο, Σρεμπρένιτσα,
Γκόραζντε και Ζέπα, μεταβλήθηκαν σε

«ζώνες πείνας και εξαθλίωσης». Οι Σερβοβόσνιοι συνεχίζουν να τις βομβαρδίζουν αποραδικά από την εποχή της δημιουργίας τους με σκοπό τον αποκλεισμό και την παρεμπόδιση της άφιξης ανθρωπιστικής βοήθειας. Με αυτόν τον τρόπο, οι εξαθλιωμένοι κάτοικοι εξαναγκάζονται στην εκκένωση των θυλάκων αυτών. Και ενώ η Ευρώπη επιμένει να αρνείται να δεχτεί τις εκατοντάδες χιλιάδες των προσφύγων και οι «ασφαλείς ζώνες» εκλείπουν, η γενοκτονία των Βοσνίων δεν φαίνεται να έχει τέλος.

«Ειζονιζή διαδικασία υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» χαρακτήρισε τη διεθνή υποκρισία, ο παραιτηθείς ειδικός ερευνητής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πρώην Γιουγκοσλαβία, **Ταντέους Μαζοβιέτσκι**. Ο πρώην πρωθυπουργός της Πολωνίας, υπέβαλε την παραίτησή του έξι μέρες μετά την απόφαση

του Λονδίνου κάνοντας τον απολογισμό των τελευταίων θηριωδιών των Σέρβων, σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε στη Τούζλα. Επέκρινε δημόσια τη διεθνή κοινότητα για την εγκατάλειψη των 40.000 αμάχων της Σρεμπρένιτσα και των 5.000 της Ζέπα, ενώ κατήγγειλε ότι οι αγνοούμενοι εκεί φτάνουν τις 7.000.

Παρ' όλο ότι η Δύση από την αρχή επεδίωξε το διαμελισμό της πρώην Γιουγκοσλαβίας και κατ' επέκταση την αποδυνάμωσή της, οι Δυτικοί φαίνεται να προτιμούν σήμερα περισσότερο τη δημιουργία της Μεγάλης Σερβίας. Οι διάφορες μικρές εθνότητες θεωρούνται πιο επικίνδυνες από την υιοθέτηση της λύσης της «εθνικής κάθαρσης». Η αγωνία των γυναικών της Βοσνίας, θύματα βιασμών και εγκληματικών πράξεων, περιφρονείται. Ο αγώνας αντι-εθνικιστικών ομάδων για ειρήνη στο Σαράγεβο, στην Τούζλα, στη Ζένιτσα, στο

Ζάγκρεμπ αφήνει αδιάφορη την Ευρώπη.

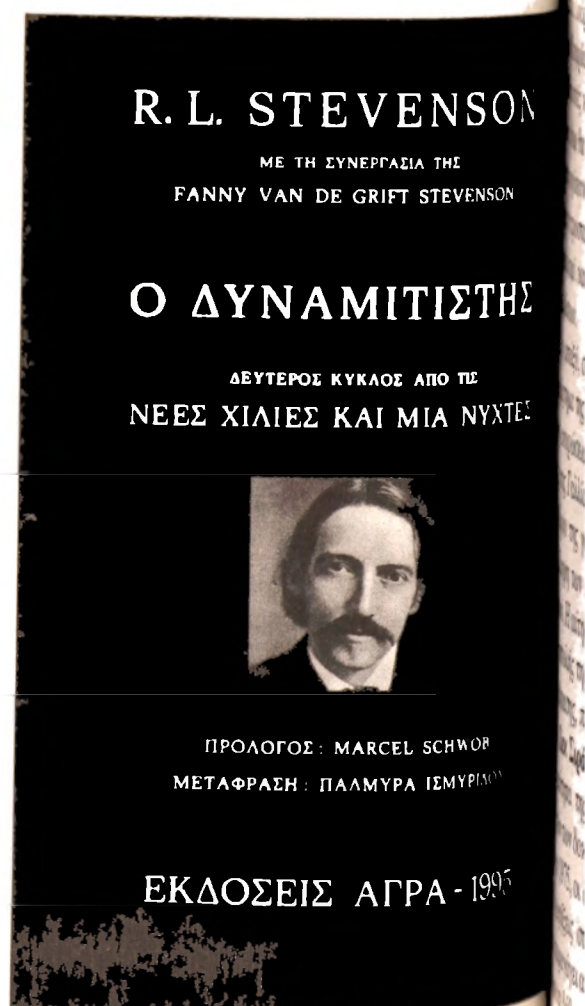
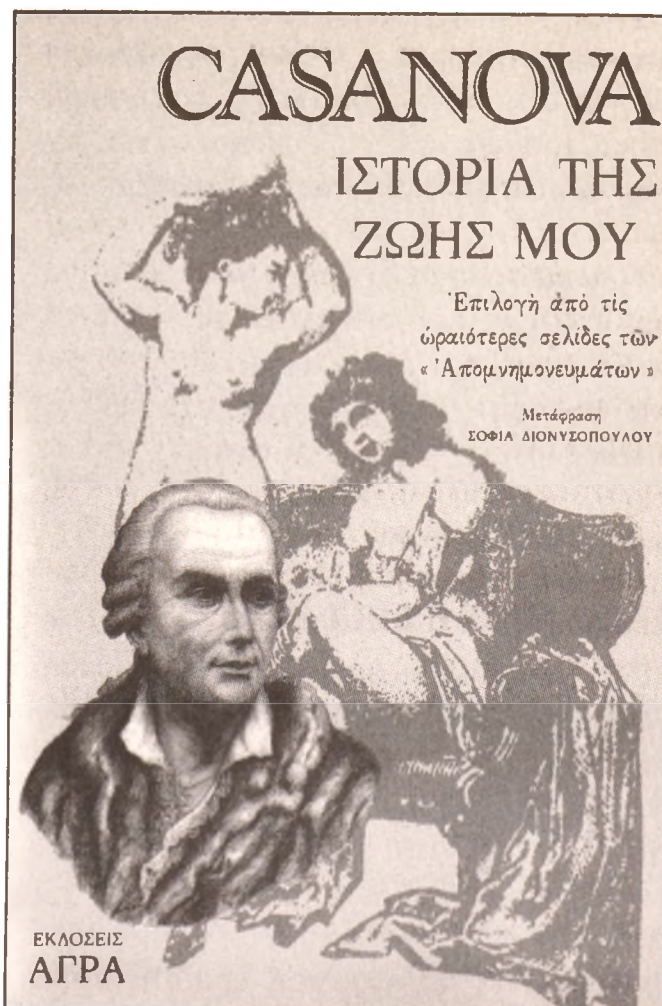
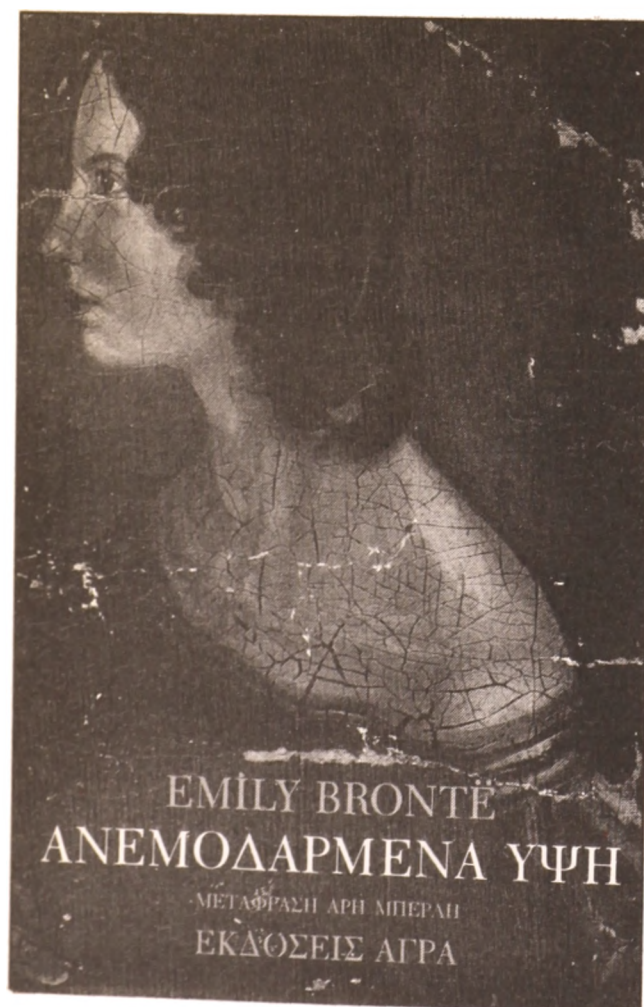
Ο χάρτης ξαναμοιράζεται πλέον μεταξύ Κροατίας και Σερβίας για τον ενδεχόμενο επαναπροσδιορισμό των συνόρων. Ταυτόσημοι των Βοσνίων θα κριθεί στην παλαιότερη πόλη τόσο από το χρόνο παράτασης των εχθροπραξιών όσο και από τις αντοχές τους στα παιχνίδια εξόντωσης. Μόλις πριν από λίγο χρόνο η κόρη του Μλάντιτς αυτοκτόνησε μην μπορώντας να αντέξει τις θηριωδίες του πατέρα της. Και αν ακόμα η αυτοκτονία νομιμοποιείται μέσα από την τραγωδία της ζωής, πώς δικαιολογείται η δολοφονία χιλιάδων ανθρώπων στο όνομα της εθνικιστικών φαντασιώσεων, που απαιτούν διεθνή συμφέροντα;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Hans Stark, «Βοσνία: ο πόλεμος χωρίς τέλος», περιοδ. *Politique Étrangère*, άνοιξη 1995, σελ. 208.
2. *Guardian Weekly*, 30 Ιουλίου 1995, «Γυναίκες ειρήνης εναντίον ανδρών του πολέμου», σελ. 10.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Αντείνονται οι αντιπυρηνικές κινητοποιήσεις

της Ελένης Κολλιπούλου

«Ρέινμποου Γουόριορ II», το πλοίο της Greenpeace, βρίσκεται εδώ και λίγες μέρες στα νησιά Μουρορόα και Φανγκατώρα για επισκευή, μετά την επιδρομή που δέχτηκε από Γάλλους κομάντος στις 9 Ιουλίου, στον Ειρηνικό. Η διεθνής οργάνωση προετοιμάζεται για νέα, πιο δυναμική διαμαρτυρία εναντίον της απόφασης της γαλλικής κυβέρνησης για επανέναρξη των πυρηνικών δοκιμών στην κοραλλιογενή περιοχή των νησιών Μουρορόα και Φανγκατώρα.

Το ρυμουλκό «MV Greenpeace», μήκους 58 μέτρων με ειδική πλατφόρμα για ελικόπτερα, είναι ό,τι καλύτερο διαθέτει σήμερα ο στόλος της οικολογικής οργάνωσης. Ατευθύνεται προς συνάντηση του ρου «Βέγκα» και μαζί με το «Ρέινμποου Γουόριορ II» θα αποπλεύσουν για Μουρορόα, στις αρχές Σεπτεμβρίου. Αυτές και προσωπικότητες απ' όλο τον κόσμο θα παρευρεθούν επί τόπου για να χύσουν τον αγώνα της Greenpeace προστασία του περιβάλλοντος, τον σεβασμό και το σεβασμό των διεθνών συμφωνιών.

Ταξύ, στις 25 Ιουλίου, το γαλλικό πλοίο της Greenpeace κατέθεσε αίτηση για άδεια να εισέλθει στο Συμβούλιο Επικρατείας της Γαλλίας κατά της απόφασης του Συμβουλίου της γαλλικής δημοκρατίας για επανέναρξη των πυρηνικών δοκιμών στον Ειρηνικό. Η αίτηση συνοδεύεται από αίτηση απόρριψης της εκτέλεσης της προεδρικής διαταγής, πράγμα που θα υποχρεώσει τον Ζακ Σιράκ να αποφανθεί για την ορθότητα της «επείγουσας» εκτέλεσης των δοκιμών.

Το 1975, οι δεκάδες υπόγειες πυρηνικές εκρήξεις στη γαλλική Πολυνησία, προκάλεσαν ανάλογα ραδιενεργά κα-
σε βάθος από 500 έως 1.000 μέτρα

με ανυπολόγιστες και μακροπρόθεσμες οικολογικές επιπτώσεις στην περιοχή. Ο κίνδυνος να διασκορπιστούν προοδευτικά όλες αυτές οι ραδιενεργές ουσίες στα Μουρορόα, αλλά και στα γειτονικά αρχιπελάγη, είναι υψηλός. Η ατόλη των νησιών Μουρορόα είναι ένα σβησμένο ηφαίστειο, που εύκολα μπορεί με τον χρόνο και τη συνέχιση των πυρηνικών εκρήξεων να αποσταθεροποιηθεί και να δημιουργήσει παλιρροϊκό κύμα, απειλώντας τη ζωή των κατοίκων.

«Για πολύ καιρό η Πολυνησία ζούσε από τις πυρηνικές δοκιμές. Πρέπει τώρα να μάθει να βρίσκει λεφτά και χωρίς αυτές», ήταν η κυνική διαπίστωση ενός από τους τοπικούς ιθύνοντες της Αρμოსτείας για την Ατομική Ενέργεια (CEA), στα νησιά Μουρορόα. Μέχρι όμως να βρεθεί κάποια λύση στο πρόβλημα της μετατροπής των σημερινών πυρηνικών εγκαταστάσεων, η γαλλική κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να δοκιμάσει μια νέα, πιο σταθερή κατασκευή της πυρηνικής κεφαλής!

Η ισχύς των εκρήξεων από τις πυρηνικές δοκιμές που προγραμματίζει για τον ερχόμενο Σεπτέμβριο μπορεί να φτάσει μέχρι και τους 150 χιλιοτόνους· θα είναι δηλαδή δεκαπλάσια από την ισχύ της έκρηξης που προκλήθηκε πριν από πενήντα χρόνια στο Ναγκασάκι και τη Χιροσίμα.

Έως τον Μάιο 1996, που θα απαγορευ-

τούν παγκοσμίως όλες οι πυρηνικές δοκιμές, σύμφωνα με τη «Συνθήκη για τη μη διάδοση των πυρηνικών», ο Γάλλος πρόεδρος Ζακ Σιράκ, θα πειραματίζεται. Και όλα αυτά για να εξασφαλίσει στη χώρα του μια «σίγουρη και αξιόπιστη αποτρεπτική πυρηνική δύναμη», όπως εξηγεί στο γράμμα που απηύθυνε στο γαλλικό παράρτημα της Greenpeace στο Παρίσι στις 19 Ιουλίου. Παράλληλα, διαβεβαιώνει ότι οι πυρηνικές δοκιμές θα είναι αβλαβείς για το περιβάλλον και ότι σε καμία περίπτωση δεν «θα ενθαρρύνουν» νέα παράταση ή την παραβίαση της Συνθήκης.

Μετά την ατυχή έκκληση στους δυτικούς συμμάχους του για στρατιωτική επέμβαση στη Βοσνία και τον εκφοβισμό για απόσυρση των γαλλικών στρατιωτικών δυνάμεων από τα εδάφη της πρώην Γιουγκοσλαβίας, ο νεοεκλεγείς Γάλλος πρόεδρος εξακολουθεί να προκαλεί με την «αλαζονική» στάση του. Η απάντησή του στα εσωτερικά προβλήματα της ανεργίας, του δημοσίου ελλείμματος και των μεταναστών είναι η τόνωση της εθνικής υπερηφάνειας. Με τη διακήρυξη της ανωτερότητας της γαλλικής πολεμικής βιομηχανίας αντιμετωπίζει τον ιστορικό ανταγωνισμό με τη γείτονά της, την ισχυρή πλέον Γερμανία. Και τέλος, προκειμένου να ενισχύσει το γόητρο της Γαλλίας, δεν διστάζει να περιφρονεί το διεθνές δίκαιο τη διεθνή κοινή γνώμη.

Το τέλος του κράτους - έθνους

του Δημήτρη Σκάλκου

Αναφερόμενο στην πρόσφατη συνάντηση των ηγετών των επτά πιο αναπτυγμένων βιομηχανικά κρατών στο Χάλιφαξ, το περιοδικό *Newsweek* κυκλοφόρησε με τον εντυπωσιακό τίτλο «Μετράει η κυβέρνηση» (Does government matter?). Το ερώτημα αυτό εκφράζει τον προβληματισμό της διεθνούς κοινής γνώμης αναφορικά με την ικανότητα των εθνικών κυβερνήσεων να ασκήσουν πραγματικό έλεγχο επί των διεθνών ζητημάτων. Η κρίση των πολιτικών συστημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, η μαζική απόρριψη των πολιτικών κομμάτων και η αδιαφορία των πολιτών, αποτελούν κατά κύριο λόγο έκφραση της δυσαρέσκειας των τελευταίων απέναντι στην όλο και πιο φανερή αδυναμία των κυβερνήσεων. Μία αδυναμία, που στο μεγαλύτερο μέρος της, είναι συνέπεια της μειούμενης ικανότητας του κράτους-έθνους να ανταποκριθεί στον ρόλο του.

Με την έννοια «κράτος-έθνος» εννοούμε την πολιτική οργάνωση μιας εθνικής ομάδας που εκφράζεται με τη λειτουργία ενός γραφειοκρατικού μηχανισμού, ο οποίος ασκεί νόμιμο έλεγχο εντός των ορίων της επικρατείας του ή για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του **Max Weber**, που διαθέτει το μονοπώλιο της νομιμοποιούμενης βίας μέσα σε συγκεκριμένα όρια. Το μοντέλο αυτό κυριάρχησε παγκοσμίως τους δύο τελευταίους αιώνες και, σήμερα, αποτελεί την κεντρική μονάδα ανάλυσης του διεθνούς συστήματος. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ο δυναμικός του χαρακτήρας, πράγμα που σημαίνει πως μεταβάλλεται διαρκώς, καθώς αλλάζουν οι παγκόσμιες οικονομικοπολιτικές δομές. Έτσι, πολλοί αναλυτές κάνουν σήμερα λόγο για την εξάντληση των ορίων του κράτους-έθνους και μία προσεκτική παρατήρηση των διεθνών εξελίξεων μοιάζει να τους δικαιώνει.

Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς πως ζούμε τα χρόνια της μειωμένης κρατικής

κυριαρχίας. Ο Γάλλος φιλόσοφος **Jean Bodin** όριζε την κυριαρχία ως τη χωρίς εξωτερικούς περιορισμούς κρατική εξουσία.

ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Σήμερα κάτι τέτοιο δεν υφίσταται, καθώς τα σύγχρονα κράτη-έθνη αντιμετωπίζουν πλήθος περιορισμών και εξωτερικών πιέσεων που περιορίζουν σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό την ελευθερία κινήσεών τους, ώστε το ερώτημα του *Newsweek* να καθίσταται έντονα επίκαιρο και πειστικό. Πραγματικά, τα κράτη-έθνη αντιμετωπίζουν υπερεθνικές προκλήσεις στις οποίες δεν είναι σε θέση να απαντήσουν κατάλληλα. Οι προκλήσεις αυτές προέρχονται από τους κινδύνους για το φυσικό περιβάλλον, τη δημογραφική έκρηξη, την επανάσταση στις επικοινωνίες, την παγκόσμια οικονομία κ.λπ., η έκβαση των οποίων θα εξαρτάται σε ικανό βαθμό από τις ενέργειες μεμονωμένων κρατών. Στο παρελθόν, τα κράτη μπορούσαν να επιλέξουν τον δρόμο της απομόνωσης και της αυτάρκειας. Οι απειλές για την εθνική ασφάλεια προέρχο-

νταν μόνο από τα άλλα κράτη. Η διατήρηση μιας ισχυρής αποτρεπτικής στρατιωτικής δύναμης και η πρόσβαση στους πλούσιους φυσικούς πόρους ήταν δυνατόν να εξασφαλίσει την ευημερία των πολιτών ενός κράτους. Τα σύνορα εξέφραζαν συμβολική και πραγματική αυτονομία και κυριαρχία των κρατών. Σήμερα, τα κράτη, κατά σύνορα είναι διαπερατά, η έννοια της εδαφικότητας χάνει την αξία της.

Η υποβάθμιση του οικοσυστήματος ενισχύει το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα. Πώς μπορεί ένα κράτος να προσφυλάξει τους πολίτες του από φαινόμενα διαστρεβλωμένης ρύπανσης, πυρηνικά ατυχήματα όπως το Τσέρνομπιλ, το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την τρύπα του όζοντος; Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Λονδίνο (1992) και πρόσφατα στο Βερολίνο έδειξαν πως τα όρια παρέμβασης του κρατικού διεθνούς συστήματος είναι περιορισμένα.

ΚΟΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

Ανάλογο πρόβλημα υπάρχει στην ανάπτυξη των πυρηνικών οπλο-

η διάδοσή τους και η εφιαλτική πιθανότητα να γίνουν κάτοχοί τους μέσω μιας αγοράς τρομοκρατικές οργανώσεις μειώνουν το ρόλο των συμβατικών ζωτικών δυνάμεων και την ικανότητα των κρατών να προστατεύσει τους πολίτες. Η τεχνολογία επιτρέπει μέσω των δορυφόρων την καταγραφή όλων των κινήσεων του αντιπάλου, ενώ καθιστά την «αποκάλυψη των εξοπλισμών» απαγορευτική πράξη. Η σημασία της γεωπολιτικής υποχωρεί και όλοι αναγνωρίζουν τον αυξανόμενο ρόλο της οικονομίας στις διεθνείς σχέσεις.

Η επανάσταση στις επικοινωνίες ενοποιεί τον πλανήτη μας. Τα ηλεκτρονικά δίκτυα μας μεταφέρουν οπουδήποτε συμβαίνει ακόμη και ο πιο απομακρυσμένος γωνιά της γης. Ο ρόλος της πληροφορίας, ζωτικής σημασίας στις κυβερνητικές επιλογές, θα είναι ο μέλλον όχι μόνο αναποτελεσματικό αλλά και αντιπαραγωγικός. Με την κινήση της τεχνολογίας περνάμε από την κεντρική ελεγχόμενη πληροφορία σε αποκεντρωμένες πηγές πληροφορίας. Οι εξελίξεις αυτές περιορίζουν την ικανότητα των κρατικών κυβερνήσεων. Η τηλεοπτική εικόνα επηρέασε ακόμα τη στάση των ΗΠΑ στο Βιετνάμ, καλύψεις του δορυφόρου SPOT για την ενομιλία της ρωσικής στάσης, ενώ οι

εικόνες μπορούν να οδηγήσουν σε εμπλοκή ή αποχώρηση των δυνάμεων του ΟΗΕ, όπως στη Βοσνία και τη Σομαλία. Προβληματική είναι, επίσης, η προώθηση της εθνικής κουλτούρας τη στιγμή που ο πολίτης επιλέγει ελεύθερα το σύστημα αναφοράς του μέσα από δίκτυα όπως το Internet. Έτσι, η δημιουργία μιας εξατομικευμένης κοινωνίας εμποδίζει την ομογενοποίησή της.

ΟΙ ΠΙΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η μεγαλύτερη όμως πρόκληση για την κρατική κυριαρχία προέρχεται από τις πιέσεις της παγκόσμιας οικονομίας. Οι νέες οικονομικές δομές του διεθνούς συστήματος συμβάλλουν στο μέγιστο βαθμό στη δημιουργία ενός κόσμου χωρίς σύνορα. Η παραδοσιακή οικονομική διαχείριση της κυβέρνησης μέσα από τον έλεγχο του χρήματος και τον έντονο παρεμβατισμό (δασμοί, κλπ) δίνει τη θέση της στην κυριαρχία της αγοράς, καθώς οι δυνατότητες «κεντρικής καθοδήγησης» είναι ελάχιστες. Μη κρατικοί δρώντες παίρνουν την παγκόσμια οικονομία στα χέρια τους, όπως οι πολυεθνικές, ορισμένες από τις οποίες έχουν ακαθόριστες πωλήσεις μεγαλύτερες από τα ΑΕΠ πολλών χωρών (πχ. η ΕΧΧΟΝ και το Βέλγιο). Η επανάσταση στον χρηματοπιστωτικό τομέα είναι εξίσου σημαντι-

κή, τη στιγμή που ο όγκος των νομισματικών συναλλαγών που λαμβάνουν χώρα καθημερινά φθάνει το ένα τρισεκατομμύριο δολάρια, μειώνοντας την αξία των συναλλαγματικών αποθεμάτων ενός κράτους. Τα κράτη χάνουν τη δύναμή τους στις διεθνείς αγορές συνεχώς και το μέλλον τους έξω από τις περιφερειακές αγορές και τα μεγάλα οικονομικά σύνολα είναι εξαιρετικά αβέβαιο (NAFTA, APEC, Ευρωπαϊκή Ένωση).

Σήμερα, μέσω της ραγδαίας ανάπτυξης των επικοινωνιών, οι αγορές αντιδρούν ταχύτατα στις κυβερνητικές επιλογές και τυχόν αποδοκιμασία τους μπορεί να προκαλέσει οικονομική κρίση. Στο πλαίσιο αυτό, οι θεωρίες του κεντρικού προγραμματισμού δίνουν τη θέση τους στις οικονομικές εφαρμογές της θεωρίας του χάους.

Ο γνωστός κοινωνιολόγος Alvin Toffler εντάσσει τις εξελίξεις αυτές στο ερμηνευτικό σχήμα των «τριών κυμάτων», θεωρώντας πως αποτελούν συμπτώματα της μετάβασης στη μεταβιομηχανική εποχή που καθοδηγείται από την τεχνολογία. Τα κρατικά μορφώματα είναι ξεπερασμένα αφού εντάσσονται στο δεύτερο κύμα, της βιομηχανικής εποχής.

Δύο αιώνες πριν ο Fichte έγραφε: «Το κράτος, όπως κάθε ανθρώπινος θεσμός που αποτελεί μόνο μέσο για ένα σκοπό, βαδίζει προς τον αυτοεξαφανισμό του». Σήμερα, φαίνεται να δικαιώνεται, με τη μόνη διαφορά πως το τέλος του κράτους-έθνους δεν έρχεται από τα σοσιαλιστικά ιδεώδη αλλά από την ανατρεπτική λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

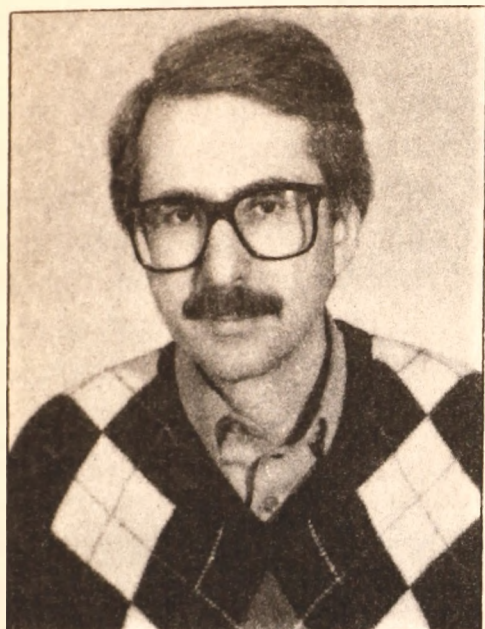
1. Paul Kennedy, *Προετοιμασία για τον 21ο αιώνα*, Νέα Σύνορα, Αθήνα 1994, σσ. 223-240.
2. Walter B. Wriston, «Technology and Sovereignty», *Foreign Affairs*, No 67, χειμώνας '88-'89, σσ. 63-75.
3. James O. Jackson, «It's a Wired, Wired world», *Time* (special issue), 8.5.95, σσ. 72-74.
4. Ανδρέας Ανδριανόπουλος, «Οι αναγκαίες πολιτικές επιλογές για την κοινωνία της νέας εποχής», *Οικ. Ταχυδρόμος*, 31.3.94, σσ. 69-71.
5. Θ. Κουλουμπής - Δ. Κώνστας, *Διεθνείς Σχέσεις*, τ. Β', εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 1985, σσ. 316-319.
6. Eric Helleiner, «States and the Future of Global Finance», *Review of Int. Studies*, vol. 18, 1992 σσ. 31-49.
7. Nico Colchester, «The Slow Death of the Nation-State», *The World in 1995*, *Economist*, σσ. 14-15.
8. Παρατίθεται στο Γ. Κ. Βλάχος, *Πολιτική*, τ. Α', Αθήνα 1977, σ. 57.

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΔΑ

ΣΤΗΝ ΣΥΡΟΥ

Αναδρομή σε αναμνήσεις στην παιδική και εφηβική ηλικία του συγγραφέα από το 1939 ως το 1954· από την οδό Μιχαήλ Βόδα την οδό Σύρου που έζησε αυτά τα χρόνια.

Με εξαιρετική οικονομία λόγου, ασυνήθιστη εξομολογητική διάθεση και άριστη πλοκή, ο Νίκος Δήμου μας δίνει ένα βιβλίο μοναδικό.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
Φιλοσοφία. Έκτη έκδοση.

ΕΡΩΣ ΚΑΛΟΥ
Δοκίμια.

Η ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΙΝΑ
Τρίτη έκδοση.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΚΑΥΣΩΝΑ
Πεζά. Δεύτερη έκδοση.

ΤΟΛΜΗΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
Διηγήματα. Δεύτερη έκδοση.

ΛΙΣΤΕΣ
Το παιχνίδι με τους καταλόγους.

Δοκίμια I
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΣΑΤΙΡΕΣ
1972-1992

Δοκίμια II
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Νίκος Δήμου

Από την

Μιχαήλ Βόδα

στην

Σύρου

Νεφέλη

ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1950 - 1990

ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Μεταφράσεις 1957 - 1982

ΟΙ ΝΕΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
Έβδομη έκδοση.

ΚΟΙΝΟΤΟΠΙΕΣ
Τρίτη έκδοση.

Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΒΟΥΔΛΑΣ
Ιστορία. Τρίτη έκδοση.

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΒΛΙ
Φιλοσοφία. Δεύτερη έκδοση.

Η ΧΑΜΕΝΗ ΤΑΞΗ
Πέμπτη έκδοση.

ΜΙΚΡΑ ΒΗΜΑΤΑ
Χρονογραφήματα. Δεύτερη έκδοση.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Φιλοσοφία. Πέμπτη έκδοση.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΓΑΤΩΝ
Ποίηση. Τρίτη έκδοση.

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
Σάπια. Τέταρτη έκδοση.

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ
Πεζά. Τρίτη έκδοση.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
Φιλοσοφία. Τέταρτη έκδοση.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
Δοκίμια. Τρίτη έκδοση.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ
ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΕΛΛΗΝΑΣ
Σάπια. Δέκατη όγδοη έκδοση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

του Andy Muller-Maguhn

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ θα είναι τομα ένας ουσιαστικός τομέας της δη-
ιας ζωής στην σημερινή Κοινωνία
Πληροφοριών. Αλλά η ανάπτυξη των
φόρων των πληροφοριών από εμπο-
ς επιχειρήσεις δεν επαρκεί.

απαιτούμενη βασική υποδομή για μια
οκρατική Κοινωνία των Πληροφο-
/που πρέπει να παρέχεται από τις κυ-
ήσεις είναι τα «πεζοδρόμια των πλη-
οριών» δηλ. ο εξοπλισμός που θα εί-
εύκολα προσπελάσιμος και θα επι-
ει σε κάθε πολίτη να έχει ελεύθερη
σβαση στα δίκτυα. Οι δημόσιες υπη-
ές θα πρέπει να είναι προσπελάσι-
μέσω αυτών των πληροφορικών «πε-
ρομίων».

συμμετοχή στην Κοινωνία των Πλη-
οριών δεν πρέπει να εμποδίζεται
οικονομικά προβλήματα. Ο καθένας
αναγκη να συμμετέχει στη δημόσια
να εκφράζεται ως φορέας πληροφο-
και να τηρείται ενήμερος χωρίς να
λύνει.

CHAOS COMPUTER CLUB

Chaos Computer Club είναι μια «γα-
ακή» κοινότητα, ανεξάρτητα από
ία, φύλο φυλή και κοινωνική θέση,
πιστεύει στην ελευθερία της πληρο-
ησης χωρίς σύνορα, που εξετάζει τις
τώσεις της τεχνολογίας τόσο στην

Andy Muller-Maguhn είναι ένας 25χρονος
er από το Βερολίνο. Από 13 χρόνων
puterowner» και «datatreveler», όπως ο
δηλώνει, έχει δημιουργήσει το «CHAOS
» που έχει προωθήσει τις ριζοσπαστικές
για την διαχείριση του κυβερνοχώρου.
dy Muller-Maguhn θα συμμετάσχει στο Συ-
ιο που οργανώνουν το Αντί και το Ινστιτού-
αίτε από τις 6 έως τις 8 Οκτωβρίου.

κοινωνία όσο και στο άτομο και που διευ-
ρύνει τη γνώση σε σχέση με αυτές τις εξε-
λίξεις.

Το Chaos Computer Club δημιουργήθη-
κε το 1981 ως ένας κύκλος ειδικών στους
υπολογιστές για τη συζήτηση θεμάτων
ηλεκτρονικής επικοινωνίας. Από το 1984
άρχισε να εκδίδει το περιοδικό
Datenschleuder και να διοργανώνει ένα
ετήσιο συνέδριο ακτιβιστών, το «Chaos
Communication Congress».

Το club έγινε πολύ δημοφιλές ως εκ-
φραστής των απόψεων των γερμανών
hackers που θέτουν σε δοκιμασία την
ακεραιότητα των συστημάτων ασφαλείας
και προστασίας δεδομένων, αναλαμβάν-
οντας λιγότερο ή περισσότερο θεαματι-
κές δραστηριότητες.

Από το 1986 το club είναι επίσημος ορ-
γανισμός με έδρα το Αμβούργο. Έχει δη-
μιουργήσει ένα δίκτυο ακτιβιστών σε
διάφορες γερμανικές πόλεις που οργα-
νώνουν τακτικές δημόσιες συναντήσεις,
επικοινωνούν με τον Τύπο και λαμβά-
νουν μέρος σε συνέδρια και συζητήσεις.
Το 1994 δημιουργήθηκε γραφείο και στο
Βερολίνο.

Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Λόγω της ιδιωτικοποίησης των εθνικών
τηλεφωνικών δικτύων, οι δίαυλοι επικοι-
νωνίας μετατράπηκαν σε οικονομικό
αγαθό παρ' όλη την αυξανόμενη κοινωνι-
κή τους σημασία και παρά το γεγονός
πως η πρόσβαση στα δίκτυα γίνεται όλο
και πιο σημαντική στη ζωή μας. δεν είναι
πλέον δικαίωμα να έχει κανείς τηλεφω-
νή σύνδεση – ανάγεται όλο και πιο πολύ
σε οικονομικό θέμα.

Όποιος δεν έχει τηλεφωνική σύνδεση

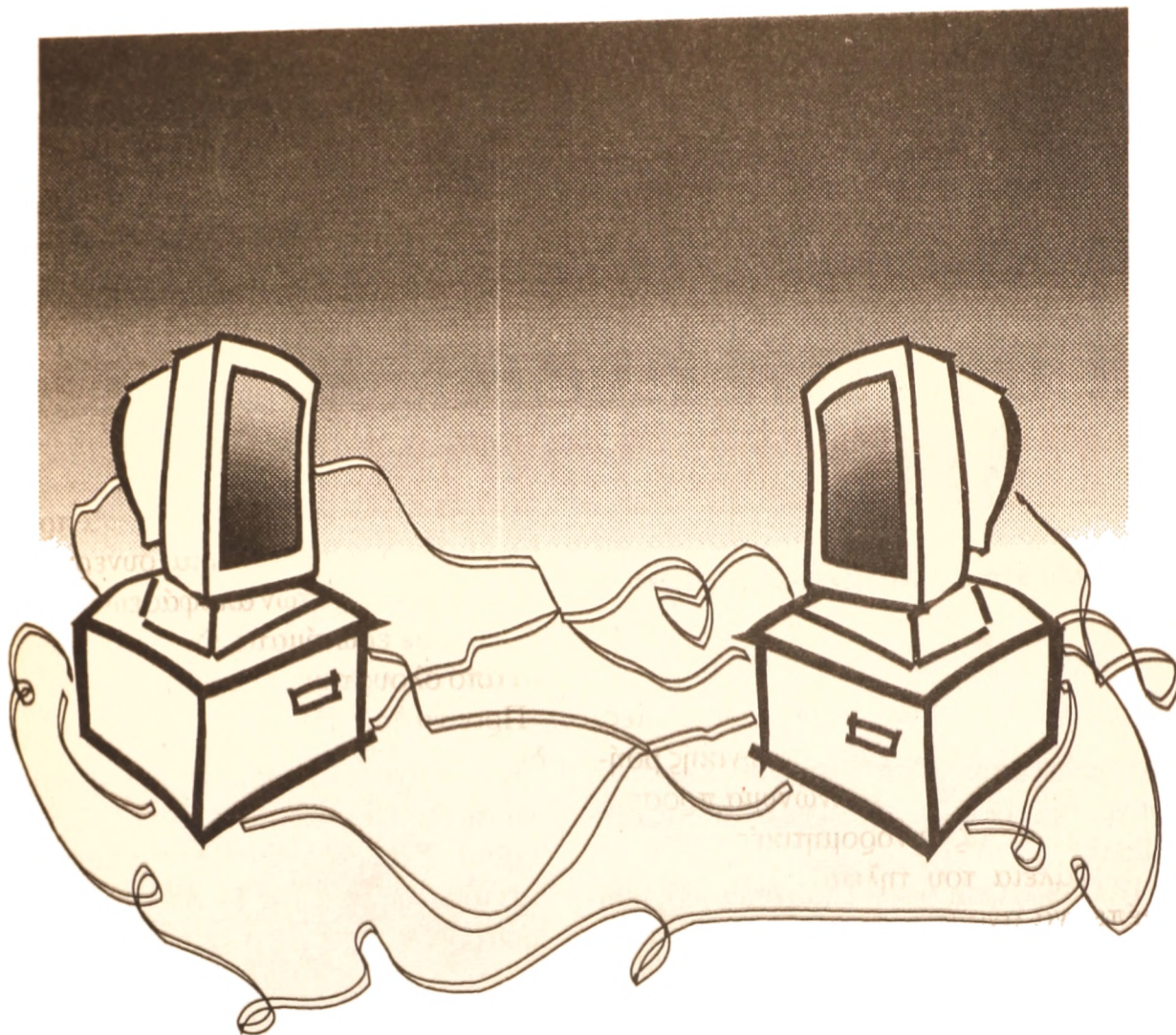
είναι κοινωνικά απομονωμένος και συ-
ναντά δυσκολίες όταν, π.χ. αναζητά ερ-
γασία. Στην πραγματικότητα είναι απο-
κλεισμένος από την Κοινωνία των Πλη-
ροφοριών.

Ο ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Για πολλούς, όπως είναι οι σπουδαστές
ή οι άνεργοι, η χρήση του υπολογιστή ως
εργαλείου προσπέλασης σε ηλεκτρονικά
δίκτυα είναι δυνατή μόνο χρησιμοποιώ-
ντας παράνομα αντίγραφα λογισμικού,
γεγονός που οφείλεται στην οικονομική
τους κατάσταση. Η χωρίς άδεια κατοχή
προϊόντων λογισμικού που καλύπτονται
από τους νόμους περί πνευματικής ιδιο-
κτησίας δεν είναι πλέον ένα απλό αστικό
αλλά ποινικό αδίκημα, εξαιτίας μιας τρο-
πολογίας που νομοθετήθηκε από την Ευ-
ρωπαϊκή Ένωση. Αυτό σημαίνει πως η
πλειοψηφία των κατόχων προσωπικών
ηλεκτρονικών υπολογιστών έχει όλο και
μεγαλύτερη αξία στη σημερινή αγορά ερ-
γασίας. Η νέα γενιά αντιμετωπίζει όλο
και μεγαλύτερες δυσκολίες για να απο-
κτήσει την απαραίτητη τεχνική εμπειρία.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η αυξανόμενη χρήση της ηλεκτρονικής
επεξεργασίας δεδομένων από τις διάφο-
ρες εταιρείες, οργανισμούς κλπ. προκα-
λεί σήμερα το φαινόμενο οι χρήστες να
αφήνουν σε ευρεία κλίμακα τις «ηλεκτρο-
νικές υπογραφές» τους στους διάφορους
υπολογιστές. Σχεδόν κανείς δεν γνωρίζει
τι καταγράφεται και πού για το άτομό του.
Η νομική βάση για να εντοπιστούν τα
στοιχεία για αυτές τις καταγραφές είναι
ανεπαρκής. Η αβεβαιότητα σε σχέση με

αυτά τα δεδομένα μπορεί να εμποδίσει τους πολίτες στην άσκηση των δικαιωμάτων τους (π.χ το δικαίωμα του συνέρχεσθαι). Τα δεδομένα αυτά που παράγονται κατά τη χρήση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά για να σχεδιαστούν, παραδείγματος χάριν, προσωπικά προφίλ μιας ομάδας που θα αποτελέσει στόχο μιας διαφημιστικής εκστρατείας. Το δικαίωμα του πληροφορικού αυτοπροσδιορισμού είναι ουσιαστικό ζήτημα για την ελευθερία στην Κοινωνία των Πληροφοριών. Θα πρέπει να περιλαμβάνει το ευρωπαϊκό δικαίωμα ελέγχου στα δεδομένα που καταγράφονται για τον καθένα από τις δημόσιες υπηρεσίες. Για να εξασφαλιστεί το δικαίωμα πληροφορικού αυτοπροσδιορισμού για τους ευρωπαίους πολίτες δεν αρκεί μόνο να υπάρχει κάποιος νόμος που να το προβλέπει αλλά θα πρέπει να υπάρχει και μια αρχή προστασίας δεδομένων που να έχει τη δυνατότητα να βοηθά τον πολίτη –πριν απ' όλα στο να διαγράφει παράνομες εγγραφές– απέναντι σε κάποιες επιχειρήσεις ή αρχές. Θα πρέπει να υπάρχουν γραφεία σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα βοηθούν τους πολίτες να υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους χωρίς να χρειάζεται να πληρώνουν για τις υπηρεσίες αυτές.

ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Εάν οι δίαυλοι επικοινωνίας και μετάδοσης πληροφοριών γίνουν οικονομικά αγαθά, θα μπορούν να έχουν πληροφόρηση μόνον όσοι μπορούν να πληρώσουν τα αντίστοιχα ποσά.

Επιπλέον, οι τιμές των επικοινωνιακών υπηρεσιών μπορεί να δημιουργήσουν μια κοινωνία παραγωγών και καταναλωτών της πληροφορίας. Αυτός ο κίνδυνος υποβοηθείται και από τη γενική έλλειψη πρόσβασης στην τεχνολογία και στο απαραίτητο know-how καθώς και από το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης στον τομέα της τεχνολογίας επικοινωνιών.

Η μονόδρομη λήψη πληροφοριών από τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας, όπως για παράδειγμα η κατανάλωση τηλεοπτικών προγραμμάτων, ευνοεί τη δημιουργία προσωπικών εικονικών πραγματικότητων οι οποίες περιορίζουν σημαντικά την αντίληψη της πραγματικότητας σήμερα, μεγάλες κοινωνικές ομάδες ήδη ζουν μέσα σε προσωπικές εικονικές πραγματικότητες, στις οποίες η ζωή στην κοινότητα περιορίζεται μόνο στην κατανάλωση. Η εργασία από το σπίτι οδηγεί σε σοβαρή κοινωνική απομόνωση και σε ένα τρόπο ζωής που παρεμποδίζει τις κοινωνικές επαφές.

Η παραμέληση των προβλημάτων που σχετίζονται με την προστασία των δεδομένων και με τα ζητήματα προστασίας του απορρήτου στη δομή των δικτύων μπορεί να έχει καταστρεπτικές συνέπειες. Μόνον οι ειδικοί μπορούν να βοηθήσουν όταν παρουσιάζεται κάποιο πρόβλημα. Συχνά, οι εταιρείες διαχείρισης των τηλεπικοινωνιακών συστημάτων δεν έχουν ιδέα για το τι πραγματικά συμβαίνει μέσα στα συστήματά τους. Κλασικό παράδειγμα είναι ο Γερμανικός Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών.

Η μετάδοση μηνυμάτων χωρίς κρυπτογράφηση καθώς και η προσπέλαση και αποθήκευση δεδομένων που αφορούν συνδέσεις κάνουν δυνατή τη με κάθε τρόπο κατάχρησή τους.

Τηλεπικοινωνιακά συστήματα που να εξασφαλίζουν το απόρρητο των δεδομένων που μεταδίδουν οι χρήστες είναι δυνατά τόσο από τεχνική όσο και από οικονομική άποψη. Ως εκ τούτου, η υιοθέτηση τέτοιων συστημάτων πρέπει να γίνει άμεσα, πριν να συμβεί η επόμενη καταστροφή.

Για να εξασφαλιστεί το απόρρητο των δεδομένων που μεταδίδονται μέσα από τα δίκτυα πρέπει να υπάρχει ελευθερία στη χρήση κρυπτογραφικών μεθόδων. Είναι ο μόνος τρόπος για την προστασία του επαγγελματικού αλλά και του προσωπικού απορρήτου.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Είναι απαραίτητη η κατοχύρωση του δικαιώματος στην επικοινωνία και στην ανταλλαγή πληροφοριών. Η δυνατότητα να είναι κανείς φορέας πληροφορίας να ελεύθερα προσβάσιμα ηλεκτρονικά δίκτυα είναι ένα βασικό δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού στην Κοινωνία των Πληροφοριών.

Ο χειρισμός ενός προσωπικού υπολογιστή ως επικοινωνιακού εργαλείου πρέπει να είναι μέρος της βασικής παιδείας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως είναι η εκπαίδευση στη χρήση της αγγλικής γλώσσας. Η πρόσβαση στα τηλεφωνικά και πληροφορικά δίκτυα για πειραματική χρήση θα πρέπει να είναι εξασφαλισμένη για τη νέα γενιά, ώστε να γίνει δυνατή η ανάπτυξη της δημιουργικότητας. Η ελάχιστη εκπαίδευση πρέπει να περιλαμβάνει την αναζήτηση και διανομή πληροφοριών καθώς και τη χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

ήδη υπάρχοντα αποκεντρωμένα διπολιτών με τις δημοκρατικές τους θα πρέπει να αναγνωριστούν, να τηρηθούν και να γίνουν υποδείγματα δικτύων.

πρέπει να δημιουργηθούν δημόσια δίκτυα. Η δυνατότητα παροχής φοροίων μέσω δικτύων, χρησιμοποιώντας τον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό και η δυνατότητα προσέλασης πρέπει να είναι εξασφαλισμένες σε όλους τους πολίτες δωρεάν.

λογισμικό που χρησιμοποιείται για υπολογισμούς σκοπούς πρέπει να παρέχεται δωρεάν. Ειδικά οι σπουδαστές και οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν εμπειρία στη χρήση λογισμικών για να έχουν κάποιες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας. Η δίωξη της παράνομης χρήσης λογισμικού θα πρέπει να εξαρτάται από τον τρόπο που χρησιμοποιείται. Τα μέσα παραγωγής πρέπει να κοστίζουν, αλλά η παιδεία πρέπει να είναι δωρεάν.

δημόσιες βιβλιοθήκες πρέπει να δι-

ευρυνθούν και να συμπεριλάβουν ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων. Για να αποφευχθεί το τεχνολογικό χάσμα μεταξύ ιδιοκτητών ηλεκτρονικών υπολογιστών και αυτών που δεν έχουν πρόσβαση στα δίκτυα είναι απαραίτητη η δωρεάν παροχή μιας γκάμας από ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων.

Το στοιχειώδες δικαίωμα στις τηλεπικοινωνίες πρέπει να είναι κατοχυρωμένο. Θα πρέπει τουλάχιστον να παρέχεται μια τηλεφωνική σύνδεση με περιορισμένο πιστωτικό όριο στον καθένα. Το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να είναι μέρος του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων.

Οι ειδικές τηλεφωνικές υπηρεσίες, όπως είναι οι υπηρεσίες κοινωνικής βοήθειας, πρέπει να είναι ανώνυμα προσπελάσιμες από τις συνδρομητικές γραμμές. Η ασφάλεια του τηλεφωνικού δικτύου πρέπει να αναπτυχθεί με την προσθήκη των αναγκαίων μέσων προστασίας δεδομένων.

Πρέπει να κατοχυρωθεί το δικαίωμα

ελέγχου των ηλεκτρονικών καταγραφών και δεδομένων που αφορούν κάθε ευρωπαίο πολίτη. Σε αυτό πρέπει να περιλαμβάνεται και το δικαίωμα διαγραφής ώστε να γίνει η αρχή προς την κατεύθυνση του πληροφορικού αυτοπροσδιορισμού.

Οι δημόσιοι οργανισμοί πρέπει να είναι συνδεδεμένοι με δημόσια δίκτυα που να παρέχουν πρόσβαση τόσο σε εμπορικές, όσο και σε μη εμπορικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών δικτύου. Θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας και επηρεασμού των αποφάσεων με απαντήσεις σε ερωτήματα, ιδέες και δεδομένα από όλους τους πολίτες.

Πριν να ξεκινήσει ο «ηλεκτρονικός εκδημοκρατισμός» πρέπει να υπάρξει μια δημοκρατική Κοινωνία των Πληροφοριών. Πρέπει να είναι βέβαιο πως όλοι οι πολίτες θα έχουν ίσες ευκαιρίες στην πληροφόρηση και στη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή προτού να δημιουργηθούν μηχανισμοί λήψης αποφάσεων και ψήφου μέσω δικτύων.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ

Παρασκευή 6 έως Κυριακή 8 Οκτωβρίου 1995

Οργάνωση: Περιοδικό *Αντί* και Ινστιτούτο «Γκαίτε»

GOETHE-INSTITUT

Το πρώτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου και συγκεκριμένα από την Παρασκευή 6 έως και την Κυριακή 8 Οκτωβρίου, *Αντί* σε συνεργασία με το Ινστιτούτο «Γκαίτε» οργανώνει Διεθνές Συμπόσιο με θέμα: «*Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης – Προς την Κοινωνία των Πληροφοριών – Ευρωπαϊκή Διάσταση*».

Πολυτιμότερα, στο Συμπόσιο προγραμματίζεται να γίνει μια ευρύτερη συζήτηση γύρω από τα θέματα που έχουν κύψει στην Ελλάδα και την Ευρώπη για το μέλλον των ΜΜΕ (Τύπος, Ραδιοφωνία και Τηλεόραση), την Προβολή, Διαφήμιση, αλλά και για όσα προβλήματα ανακύπτουν και θα ανακύψουν μελλοντικά σχετικά με τη διαχείριση του Κυβερνοχώρου. Οι λεγόμενες «Λεωφόροι των Πληροφοριών» έχουν γίνει πρόσφατα αντικείμενο έντονου προβληματισμού στην Ευρώπη και η ανάπτυξή τους θα επηρεάσει και τα ΜΜΕ. Πιστεύουμε ότι το Συμπόσιο αυτό θα θέσει τους προβληματισμούς και θα διευρύνει περαιτέρω τη συζήτηση και στην Ελλάδα.

Το Συμπόσιο έχουν προσκληθεί περίπου 15 ειδικοί και επιστήμονες από τον ευρωπαϊκό χώρο. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται και ειδικοί από τα Βαλκάνια οι οποίοι πέραν της δικής τους συμβολής θα έχουν τη δυνατότητα να πληρορηθούν για το επίπεδο του προβληματισμού στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην Ελλάδα θα προσκληθούν διευθυντικά στελέχη εφημερίδων, διαφημιστές, εκπρόσωποι των κρατικών και ιδιωτικών καναλιών, καθώς και πανεπιστημιακοί.

Το προσεχές τεύχος του περιοδικού θα βρείτε αναλυτικές πληροφορίες για τους συμμετέχοντες και το πλήρες πρόγραμμα των εργασιών του Συμποσίου.

Πρωτοφεμινιστικά έντυπα στη Γαλλία του 19ου αιώνα

της Κικίς Παλαγιάννη

Μετά τη Γαλλική Επανάσταση, περίοδο εντελώς εχθρική για το γυναικείο ζήτημα, η ναπολεόντεια εποχή και η βασιλεία του Louis-Philippe (1830-1848) έρχονται να ισχυροποιήσουν το ανδροκρατούμενο γαλλικό κράτος, απ' όπου λείπει κάθε ευαισθησία για τη γυναικεία μονάδα.

Η διαμόρφωση μιας πρώτης συνείδησης του φύλου και ενός ρεύματος για τη χειραφέτηση της γυναίκας συμπίπτει με την ανάπτυξη της συγγραφικής δραστηριότητας των γυναικών. Τα γυναικεία έντυπα αποτελούν προνομιακό χώρο επεξεργασίας της δυσφορίας και των εσωτερικών συγκρούσεων των γυναικών της εποχής, καθώς και χώρο έκφρασης της κοινωνικής αμφισβήτησης και αντίδρασης απέναντι στο status quo.

Ως πρώτο γυναικείο έντυπο στον 19ο αιώνα αναφέρεται η διμηνιαία εφημερίδα *L' Athenée des dames* (1908). Οι συντάκτριές της, που συνήθως δεν υπογράφουν τα άρθρα τους ή υπογράφουν μόνο με τα αρχικά, μιλούν για ισότητα ευκαιριών στην εκπαίδευση, για την «αλληλοσυμπληρωματικότητα των φύλων», αυτό που ονομάζουν «ισότητα μέσα από τη διαφορά»¹.

Λίγα χρόνια αργότερα, μετά το θάνατο του Saint-Simon (1825), πρωτοπόρο της ουτοπικής σοσιαλιστικής σκέψης, μια ομάδα γυναικών, έντονα επηρεασμένη από αυτές τις ιδέες με επικεφαλής την **Jeanne Desirée Veret** ιδρύει την εφημερίδα *La Femme libre*. Πρόκειται για φύλλο που δεν εκδίδεται τακτικά, που αλλάζει συχνά τίτλο –μετονομάζεται σε *La Femme de l'avenir* και μετέπειτα σε *Tribune des femmes*–, εκδίδεται μέχρι το 1834, φιλοξενεί αποκλειστικά άρθρα γυναικών. Η ερευνήτρια **Laure Adler** θεωρεί την

Femme libre ως την πρώτη φεμινιστική εφημερίδα στη Γαλλία. Δεν στοιχίζει παρά μόνο 15 σεντίμια και στο πρώτο της φύλλο γράφει: «Πρόκειται για μια μικρή μπροσούρα που συντάσσεται και εκδίδεται από γυναίκες και που θα εμφανίζεται πολλές φορές το μήνα»². Παρά την υποτονική παρουσία άρθρων με θεωρητική βάση σε θέματα που αφορούν το γυναικείο ζήτημα, η εφημερίδα συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός ρεύματος γυναικείας αλληλεγγύης³.

Όταν τη διεύθυνσή της αναλαμβάνει η **Suzanne Voilquin**, η εφημερίδα μετονομάζεται σε *La Tribune des femmes* και γίνεται το όργανο των εργατριών του Παρισιού. Οι τελευταίες, καθώς αποκτούν ταξική συνείδηση, αλλάζουν το ύφος της εφημερίδας κάνοντάς τη μαχητική και διεκδικητική. Από το πρώτο κιόλας φύλλο απευθύνονται στις γυναίκες της αστικής τάξης: «Δεν πρέπει πλέον να αποτελούμε δύο διαφορετικά στρατόπεδα, αυτό των γυναικών του λαού και αυτό των προνομιούχων· το κοινό συμφέρον μάς ενώνει»⁴.

Η έντονη παρουσία της **Flora Tristan** στο πρώτο μισό του αιώνα ξυπνά τις συνειδήσεις των γυναικών, ιδιαίτερα της εργατικής τάξης από όπου προέρχεται και η ίδια. Το 1843 στο θεωρητικό της έργο *Union ouvrière* (Εργατική Ένωση) υποστηρίζει –δέκα χρόνια πριν από τον Μαρξ– ότι η χειραφέτηση των εργατών δεν θα προέλθει παρά μόνον από αυτούς του ίδιους μέσα από την εξέγερση και την επανάσταση. Οι ιδέες της, έντονα προοδευτικές για την εποχή αυτή, θεωρούνται ουτοπικές και δογματικές. Σε μια εχθρική προς τη γυναίκα δομημένη κοινωνία, η επίδραση της Tristan είναι οριακή: δεν κατορθώνει να επηρεάσει τις μάζες των γυναικών του λαού, αλλά παραδόξως, κατορθώνει να αφυπνίσει τις συνειδήσεις ορισμένων αστών γυναικών⁵.

Μία ομάδα από γυναίκες της αστικής τά-

ξης εκδίδει από το 1836 έως το 1838 τη μηνιαία εφημερίδα *La Gazette des femmes* που διευθύνεται από τον προοδευτικό **Edouard de Mauchamps** και τη γυναίκα του **Madeleine**. Δεν γνωρίζουμε τον αριθμό των φύλλων που τυπώνει ούτε πόσα πουλήθηκαν. Αν και βραχύβια, η *Gazette* προετοιμάζει το έδαφος για τις διεκδικήσεις της Κομμούνας του Παρισιού και συμβάλλει στον αγώνα για το δικαίωμα ψήφου, πρωταρχικό αίτημα των γυναικών από τις αρχές του αιώνα. Σε αντίθεση με τη *Femme libre*, οι σελίδες της *Gazette* αναπτύσσεται μια γυναικεία συλλογική συνείδηση που έχει ως όριο στόχο την επίτευξη της ισονομίας των γυναικών στην εργασία, το οικογενειακό δικαίωμα, τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα. Η *Gazette* διεκδικεί την αποποινικοποίηση της μοιχείας, το δικαίωμα στην ελεύθερη συμβίωση, στη μόρφωση. Τα ζητήματα εργασιακών σχέσεων απασχολούν λιγότερο τις στήλες της· καταγγέλλει τις εθελοντικές εργασίες των εργατριών και κλωστοϋφαντουργικά εργοστάσια Λυών και των προαστίων του Παρισιού. Η διεύθυνση της εφημερίδας οδηγείται συχνά στα δικαστήρια και αντιμετωπίζει χλευασμό των δικαστών και της πολιτικής ηγεσίας της εποχής. Η φυλάκιση της **Marie-Madeleine** σε δύο χρόνια –και δέκα χρόνια του συζύγου της– είναι η φαινομενική κατάληξη μιας πορείας αγώνα και διωγμών στο δημοσιογραφικό χώρο. Με την καταδίκη τους οι δικαστές καταδικάζουν στην ουσία την *Gazette* «αυτή την έκδοση όπου εξυμνούνται όλα αυτά που έρχονται σε οξεία αντίθεση με τα ήθη και έθιμα της κοινωνίας μας»⁶.

Μετά την εξέγερση της Κομμούνας του 1848, παρατηρείται εκδοτική άνθηση γυναικών εντύπων φεμινιστικού ή μη χαρακτήρα. Τις μέρες του 1848 η ανακάλυψη της δημοκρατίας δίνει ελπίδες για κατάληξη των πολιτικών και κοινωνικών

Η Κικί Παλαγιάννη είναι διδάκτωρ Γαλλικής Φιλολογίας του *Univ. de Metz*.

Ένας νέος αέρας φεμινισμού
Παρίσι και στις λαϊκές του συ-

βρουάριο του 1848 εμφανίζεται η
La Voix des femmes, πρώτη ημε-
μιστική εφημερίδα που εκδίδε-
την Eugénie Niboyet, επικεφαλής
δας γυναικών γνωστών στο δημο-
ικό χώρο: η Desirée Veret-Gay, δι-
α της Femme libre, η Suzanne
, η Jeanne Deroin.

το φύλλο εξαντλείται την ίδια μέ-
κδοσής του. Κάτω από τον τίτλο
με: «Σοσιαλιστική και πολιτική
ια, όργανο των συμφερόντων όλων
ικών.» Είναι η εφημερίδα που δεν
ται σε μεγαλοστομίες και ρητορι-
τα αλλά παρεμβαίνει στα κοινω-
πολιτικά δρώμενα.

θεση με τον Τύπο των αστών γυ-
ης εποχής της Μοναρχίας του Ιου-
'oix des femmes λειτουργεί και ως
γκέντρωσης όπου οι γυναίκες εκ-
ις απόψεις τους, τα προβλήματά
ι οργανώνονται. Δημιουργείται
έσχη Γυναικών της εφημερίδας με
την E. Niboyet. Το φαινόμενο των
είναι ευρύτατα διαδεδομένο την
ητή, ιδιαίτερα μεταξύ του ανδρι-
θισμού. Οι ριζοσπαστικές θέσεις
ερίδας προκαλούν το βίαιο κλεί-
Λέσχης. Οι συντάκτριες της Voix
es έρχονται σε ρήξη με τη Γεωρ-
η, δημοφιλή από τα γραπτά της
να παραδοσιακή και αντιφεμινί-
Σάνδη αρνείται το δικαίωμα της
ις γυναίκες και, όπως οι περισσό-
ρες, δικαιολογεί την άποψή της
ειψη μόρφωσης και στοχειώδους
στη συντριπτική πλειοψηφία του
υ πληθυσμού. Η Jeanne Deroin
πό τις στήλες της εφημερίδας:
το δικαίωμα ψήφου παραχωρή-
ις προλετάριους των πόλεων και
χίας, τους ελάχιστα ή καθόλου
ους, η αιτιολογία αυτή φαίνεται
ον γελοία.»

830 έως το 1870 οι γυναίκες μπαί-
κά στον εργασιακό χώρο· χωρίς
, χωρίς εξειδίκευση και νομική
ι βρίσκονται στο έλεος των ερ-

Η Desirée Gay μάχεται για τα
τα της εργαζόμενης γυναίκας
κμεταλλεύονται διπλά στα κλω-
ουργεία και στις βιοτεχνίες: δώ-
ς συνεχόμενης εργασίας και χα-
ρομίσθια μέσα σε ένα κλίμα αυ-
. Όπως για την Tristan έτσι και
ay, η χειραφέτηση της γυναίκας

είναι άρρηκτα δεμένη με τη
χειραφέτηση της εργατικής τά-
ξης.

Παράλληλα με τη Voix des
femmes, η Mme Bassignac εκ-
δίδει το 1848 τη Volcan. Το
1861, η Ouvrière αποτελεί το
ανεπίσημο όργανο προπαγάν-
δας των εργατριών του Παρι-
σιού.

Η εξέγερση της Κομμούνας
δεν έλυσε κανένα πρόβλημα
και συνέβαλε ελάχιστα στη
βελτίωση της γυναικείας μονά-
δας. Μετά τα γεγονότα του
Ιουνίου φιμώνεται μεγάλο μέ-
ρος των γυναικείων εντύπων·
απαγορεύεται η κυκλοφορία
της μεγαλύτερης εφημερίδας
την γυναικών, της Politique des
femmes που εκδίδει η Desirée
Gay και μία ομάδα γυναικών.
Μέσα σε ένα κλίμα καταπίε-
σης και καταναγκασμού, η
Jeanne Deroin εκδίδει την
L'Opinion des femmes (εκδίδε-
ται από 21 Αυγούστου 1848
έως τον Αύγουστο του 1849). Η
εκδότρια φυλακίζεται· μετά
την αποφυλάκισή της αυτοεξο-
ρίζεται στην Αγγλία, όπου, μέ-
σα σε έντονες φεμινιστικές
αντιδράσεις στο καθεστώς, εκ-
δίδει το Almanac des femmes.

Η Journal pour toutes που εκ-
δίδεται το 1864 από τη Niboyet
παρουσιάζει στροφή προς τις
παραδοσιακές αρχές της γαλλικής κοινω-
νίας: «Αρκετά αμφισβητήσαμε και κατα-
στρέψαμε· το έργο μας είναι να δημιουρ-
γούμε και να ξανακτίσουμε»¹⁰.

Μετά τις συνεχείς συρράξεις και ιδεολο-
γικές συγκρούσεις και κυρίως μετά την
αποτυχία της Κομμούνας γίνεται πλέον
προφανές στις γυναίκες ότι η πάλη ενάντια
στον ταξικό εχθρό δεν σημαίνει υποχρεω-
τικά τη χειραφέτηση της γυναίκας· και αυ-
τό γίνεται κατανοητό τη στιγμή που η μαρ-
ξιστική ιδεολογία έρχεται να προσφέρει
στο ανοργάνωτο προλεταριάτο νέες ελπί-
δες. Μετά το τέλος της δεκαετίας του 1880,
εποχή διείσδυσης του μαρξισμού στη Γαλ-
λία, μπορούμε να μιλάμε για στρατευμένο
φεμινιστικό κίνημα. Παρ' όλα αυτά η ιδιαι-
τερότητα που παρουσιάζει το φεμινιστικό
κίνημα στην περίοδο 1871-1914 είναι η
ανάληψη πρωτοβουλιών για μαχητικές
διεκδικήσεις από γυναίκες που ανήκουν
στην αστική τάξη. Οι αστές συνυπάρχουν

1er NUMÉRO.

On souscrit, rue du
Caire, n. 17, à
l'entresol.

PRIX : 18 C.

Chaque exemplaire.

Pour les renseigne-
ments tous les jours
de midi à 4 heures.

LA

FEMME LIBRE.

APOSTOLAT DES FEMMES.

APPEL AUX FEMMES.

Lorsque tous les peuples s'agitent au nom de *Liberté*, et que le prolétaire réclame son affranchissement, nous, femmes, resterons-nous passives devant ce grand mouvement d'émancipation sociale qui s'opère sous nos yeux.

Notre sort est-il tellement heureux, que nous n'ayons rien aussi à réclamer? La femme, jusqu'à présent, a été exploitée, tyrannisée. Cette tyrannie, cette exploitation, doit cesser. Nous naissons libres comme l'homme, et la moitié du genre humain ne peut être, sans injustice, asservie à l'autre.

Comprenons donc nos droits; comprenons notre puissance; nous avons la puissance attractive, pouvoir des charmes, arme irrésistible, sachons l'employer.

* Le second numéro paraîtra le 15 août.

FIG. 2. — La Femme libre.

στον αγώνα τους με τις προλετάρικες ρε-
φορμίστριες που επηρεάζονται όλο και πε-
ρισσότερο από την Αριστερά και τα συνδι-
κάτα. Οι «Φεμινιστικές Ενώσεις», πολύ
διαδεδομένες στα τέλη του αιώνα, αν και
αριθμούν ελάχιστα μέλη, παίζουν σπου-
δαίο ρόλο στην οργάνωση των γυναικών
μέσα από τον Τύπο, τα συνδικάτα και τα
συνέδρια¹¹.

Τριάντα πέντε γυναικείες εκδόσεις -εφη-
μερίδες και περιοδικά- εμφανίζονται τις
πρώτες μέρες της Γ' Γαλλικής Δημοκρα-
τίας, με σπουδαιότερη τη μεγάλη ημερήσια
εφημερίδα La Fronde. Πριν από το 1891,
χρόνο έκδοσης της La Fronde, μία σειρά
φεμινιστικών εντύπων βλέπει το φως της
δημοσιότητας. Η Droit des Femmes που
ιδρύεται το 1869 από τον Léon Richer και
τη Maria Deraismes, χωρίς να θεωρείται
έντυπο με επαναστατικές ιδέες, συμβάλλει
ενεργά στον αγώνα για το γυναικείο ζήτη-
μα. Το 1881 η Auclert εκδίδει τη μαχητική,

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

D. MEEKS -

C. FAVARD MEEKS

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΘΕΩΝ

ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΘΕΩΝ

D. MEEKS - C. FAVARD MEEKS

Μετάφραση: Σταύρου Βλοντάκη
(Με 399 σελίδες, 2 χάρτες
και 24 εικόνες)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον
Ελληνικό Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8, 106 79

εβδομαδιαία στην αρχή μηνιαία και αργότερα, εφημερίδα *La Citoyenne* που θα εκδίδεται για δέκα ολόκληρα χρόνια. Βασικός άξονας αγώνα του έντυπου αυτού αποτελούν τα δικαιώματα της εργαζόμενης γυναίκας και η κοινωνική της παρουσία. Η εφημερίδα δέχεται πολύ γρήγορα τη στήριξη του σοσιαλιστικού κόμματος της Γαλλίας και αποτελεί ως το 1891, οπότε και σταματά η έκδοσή της, το επίσημο όργανο για τις πρώτες γαλλίδες σουφραζέτες.

Το 1891 η εφημερίδα *La Fronde* κάνει την εμφάνισή της. Δημοκρατική και λαϊκή θα προσφέρει στο γυναικείο ζήτημα μέχρι το 1914. Ιδρύτρια και διευθύντρια η **Marguerite Durand**. Το πρώτο φύλλο πουλά 200.000 αντίτυπα¹². Η Durand, η πρώτη μεγάλη γαλλίδα δημοσιογράφος, διευθύνει την εφημερίδα για δεκατρία ολόκληρα χρόνια. Η *La Fronde* προσπαθεί να είναι πολιτικά ουδέτερη και δεν εμφανίζει δείγματα αντικληρικαλισμού όπως άλλες γυναικείες εφημερίδες. Ακόμη και η υπόθεση Ντρέφους, που χώρισε στα δύο τη γαλλική κοινωνία, δεν κατόρθωσε να επηρεάσει την ουδέτερη γραμμή της εφημερίδας που δεν πήρε θέση υπέρ κανενός στρατοπέδου. Σε κάθε φύλλο η ημερομηνία αναγράφεται σύμφωνα με το γρηγοριανό, το ορθόδοξο, το εβραϊκό και το επαναστατικό ημερολόγιο. Η εφημερίδα ενημερώνει τις αναγνώστριές της για τις αποφάσεις των συνδικάτων, τις απεργίες και τα συνέδρια γυναικών. Η Durand είναι η πρώτη γυναίκα δημοσιογράφος που μετέχει στο Συνδικάτο των διευθυντών εφημερίδων και παρευρίσκεται στις συνεδριάσεις τους. Παρ' όλη όμως την εκδοτική της επιτυχία η *La Fronde* αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες λόγω έλλειψης επαρκούς δικτύου διανομής στην επαρχία και ασταθών πωλήσεων. Το 1892 ένας νόμος απαγορεύει τη νυκτερινή εργασία στις γυναίκες. Η *La Fronde*, πρωινή εφημερίδα, πλήττεται και, καθώς σε αυτήν εργάζονται αποκλειστικά γυναίκες: δημοσιογράφοι, φωτογράφοι, τυπογράφοι, οδηγοί, καθαρίστριες... Πρόστιμα για τις παραβιάσεις του ωραρίου και εκδικάσεις μηνύσεων τη γονατίζουν οικονομικά. Η κρίση αυτή πρόσκαιρα ξεπερνιέται με τη μετατροπή της σε μηνιαία μέχρι το 1905. Το 1914, όμως, μπροστά στα νέα οικονομικά δεδομένα του Παγκοσμίου Πολέμου, η *La Fronde* δεν κερδίζει τη μάχη του οικονομικού αφανισμού. Μετά τον πόλεμο, τα γυναικεία και τα φεμινιστικά έντυπα επανακτούν το χαμένο έδαφος. Ποτέ όμως δεν θα ξαναεμφανισθεί στη Γαλλία φεμινιστική εφημερίδα που να γράφε-

ται και να εκδίδεται αποκλειστικά από γυναίκες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Monique Remy, *De l'utopie à l'intégration. Histoire des mouvements des femmes*, éd. L'Harmattan, Paris 1990, σ. 20.
2. Laure Adler, *Les premières journalistes (1830-1850)*, éd. Payot, Paris 1979, σ. 41.
3. Στις σελίδες της *Femme libre* συνυπάρχουν σκέψεις μαγειρικής, συμβουλές ομορφιάς, νομικές, λογοτεχνικά κείμενα, άρθρα πολιτικού περιεχομένου.
4. Evelyne Sullerot, *Histoire de la presse féminine en France des origines à 1848*, éd. Armand Colin, Paris 1966, σ. 154.
5. Καθ' όλο, σχεδόν, τον 19ο αιώνα, με εξαιρέσεις, οι μέρες της Κομμούνας, οι εργάτριες ελάχιστα επηρεάστηκαν από τον προοδευτικό λόγο των επαναστατημένων γυναικών στα γυναικεία έντυπα και στις συσκέψεις. Η χειραφέτηση της γυναίκας που αμυδρώς χισε από τις προλεταρίες οπαδούς του σοσιαλιστή Saint-Simon ουσιαστικά συνεχίστηκε από τις επαναστατικές οι οποίες μέσα από τον γυναικείο κυρίως Τύπο επιμόνα εκδίδεται σε όλο τον 19ο αιώνα, αγωνιζόταν για το ζήτημα της ισότητας.
6. L. Adler, ό. π., σ. 107.
7. Οι γυναίκες της Κομμούνας έπαιξαν βασικό ρόλο στην εξέγερση του Παρισιού, κυρίως μέσα από τις ξεις της «Union des femmes pour la défense de Paris et la destruction de la vieillesse» («Ένωση των Γυναικών για την υπεράσπιση του Παρισιού»): οργάνωση των γυναικών στις συσκεσεις, προστασία του άμαχου πληθυσμού, εγρήγορση από την εκπαίδευση, περίθαλψη τραυματιών. Η γνώμια επικρατεί στους λογοτεχνικούς κύκλους, εποχής για τη γυναίκα της Κομμούνας' οι Φίλοι Αλ. Δουμάς, Γ. Σάνδη της προσάπτουν μία προσηνική αγριότητα και φανατισμό. Ο Βαλλές ήταν από λίγους υπερασπιστές της. Η φιγούρα της γυναίκας της Κομμούνας γίνεται πηγή έμπνευσης για τους λαϊν και Ρεμπώ: Ο πρώτος συνθέτει την «Ματωμένη προς τιμήν της Λουίζ Μισέλ» και ο δεύτερος «Όργιο του Παρισιού ή το Παρίσι ερημνέται».
8. «Γυναίκα-εχθρό του φύλου της» την αποκαλεί Προυντόν, σοσιαλιστής πολιτικός με αντιφεμινιστικές ιδέες.
9. Το 1848 ο μέσος όρος ημερομισθίου ενός εργάτη είναι 1,78 φράγκα. Ο αντίστοιχος μιας εργάτριας 77 σεντίμια (J. Tixerant, *Le Féminisme à l'époque de 1848 dans l'ordre politique et dans l'ordre économique*, Paris 1908, σ. 116).
10. *Journal pour toutes*, No 1, 29 Οκτωβρίου 1848, Adler, ό. π., σ. 212.
11. Οι M. Albistur και D. Armogathe στο *Histoire du féminisme français du moyen âge à nos jours*, Éd. des femmes, Paris 1977, σσ. 351-353, αναφέρουν ως σπουδαιότερες ενώσεις:
 - «L'Association pour le droit des femmes» που ιδρύθηκε το 1870 από τον Léon Richer
 - «L'Égalité» που ιδρύθηκε το 1889 από τη Mathilde Vincent.
 - «L'Union universelle des femmes» που ιδρύθηκε από τη Marya Cheliga το 1889.
12. Ο αριθμός αυτός δόθηκε από την ίδια την εφημερίδα στο φύλλο της 1ης Ιανουαρίου 1899 (L. Durand, *La Presse féministe en France de 1848 à 1914*, Paris 1934, σ. 14).

ΕΠΙσημαίνουμε

■
ν εκπνοή της φετινής
καδημαϊκής χρονιάς,
συζητήθηκε από το
φιλολογικό Τμήμα του
επιστημίου Κύπρου η
ίρυση παραρτήματος
του ελλαδικού Κέντρου
στην Ελληνική Γλώσσα.
Από τη συζήτηση δεν
έλειψαν τα συνήθη
τικά ανακλαστικά των
τοπίων, που ένιωσαν
ότι τα πράγματα είχαν
αποφασιστεί χωρίς
αυτούς γι' αυτούς.
Εν πάση περιπτώσει,
ροοπτική επέκτασης
του Κέντρου, που
άζει τις μέρες αυτές
πρώτα γενέθλιά του,
ινίσσεται ευεξία του
ύματος. Κρίμα όμως
δεν έχει συνοδευτεί
από μια παρουσίαση
των μέχρι στιγμής
πεπραγμένων.
πορεί μεν συνειδητά
ντρο να έχει επιλέξει
να μείνει έξω από
τη λογική
των μάναντζερ και
δημοσίων σχέσεων,
ως λίγη ενημέρωση
δεν βλάπτει,
ιδίως μάλιστα αν
συντελείται έργο.
μένουμε εναγωνίως
τα πρώτα δείγματα
διασμού γλωσσικής
πολιτικής...

Φωτογραφία του Κώστα Μπαλάφα.

52 ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΗ ΣΚΟΠΕΛΟ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΦΑΚΟ

Τρεις φωτογράφοι, ο Δημήτρης Τλούπας,
ο Σπύρος Μελετζής και ο Κώστας
Μπαλάφας, βγαίνουν από το στούντιο,
για να βάλουν στο κάδρο τους τον
ανώνυμο άνθρωπο και να καταγράψουν
ντοκουμενταρίστικα την Ελλάδα
που βλέπουν γύρω τους.
Για την έκθεση έργων τους στη Σκόπελο,
γράφει ο Γιάννης Σκοπετέας.

48

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΟΟΛΜΠΟΡΓΚ

Όταν οι πολιτισμοί
έρχονται σε επαφή,
χωρίς τις ευκολίες
που επιβάλλει η
τουριστική
βιομηχανία.
Ανταπόκριση
του Ηλία Κανέλλη

50

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΡΓΟΥΣ

Οκτώ τόποι,
εικοσιτρείς
συμμετοχές,
συν οι παράλληλες
εκδηλώσεις.
Για το πνεύμα του
1ου Φεστιβάλ
Αργους, γράφει
η Λουκία Σοφού.

Οι Ελληνικές Ημέρες του Όλμποργκ

ανταπόκριση του Ηλία Κανέλλη

Σαράντα λεπτά από την Κοπεγχάγη, με το αεροπλάνο, βρίσκεται το Όλμποργκ, η βορειότερη μεγάλη πόλη της Δανίας. Ο πληθυσμός της δεν ξεπερνά τους 150.000 κατοίκους, ωστόσο το επίπεδο του πολιτισμού δεν υποτάσσεται σε πληθυσμιακά δεδομένα. Χωρισμένο σε δύο τμήματα από ένα φιόρδ, το Όλμποργκ δεν είναι γνωστό μόνο για την ήρεμη ζωή των κατοίκων του ούτε για τους πολλούς μετανάστες που φιλοξενούνται και εργάζονται χωρίς προβλήματα. Οι μέρες του Όλμποργκ είναι τεράστιες: Το φως, αυτό το διάστημα, έρχεται από το πρωί και δεν νυχτώνει παρά στις 10.30, λίγο πριν από τα μεσάνυχτα. Η πόλη είναι πεντακάθαρη, και η τυπική αρχιτεκτονική της Σκανδιναβίας δεσπόζει –συντηρημένα κτίρια, καμιά «μοντέρνα» ή βάνουση παραφωνία–, η εμπορική ζωή είναι συγκεντρωμένη σε μικρά συγκροτήματα πεζοδρόμων. Οι περισσότεροι κάτοικοι κυκλοφορούν με ποδήλατα, οι πεζοί περιμένουν το πράσινο στις διαβάσεις, στις πλατείες υπάρχουν γλυπτά και στο μεγάλο πάρκο, πλάι στο τεράστιο Κόνσερτ Χωλ της πόλης, ένας δανός εικαστικός επιστήμονας οραματίζεται καλλιεργώντας μύκητες σε δέντρα, δημιουργώντας στο φυσικό περιβάλλον. Το Όλμποργκ έχει έναν τηλεοπτικό σταθμό (την περασμένη Δυτέρα, στην βραδινή ζώνη προέβαλε *Τα απομεινάρια μιας μέρας του Τζαίμς Αιβόρν*) αλλά, κυρίως, φημίζεται για τη συμφωνική ορχήστρα του.

Γενικώς, η Δανία καλλιεργεί τη μουσική. Στην Κοπεγχάγη, η **Συμφωνική Ορχήστρα της Κρατικής Ραδιοφωνίας** θεωρείται από τις καλύτερες του κόσμου. Στην Κοπεγχάγη έχει την έδρα της και η **Φιλαρμονική της Δανίας**. Μεγάλες συμφωνικές ορχήστρες έχουν και άλλες πόλεις: η Άαρχους, η Όντενσι και, βέβαια, το Όλμποργκ. Η Ορχήστρα του Όλμποργκ δεν λειτουργεί ως ένα αποξενωμένο απ' την πραγματικότητα σύνολο που, γενικώς, υπηρετεί τη μουσική. Το σλόγκαν της (*«Είναι η δική σας ορχήστρα»*) καθρεφτίζει την πολιτική της: Με κατάλληλες επιλογές η διεύθυνσή της προσπαθεί να προσελκύσει ένα κοινό το οποίο δεν θα πήγαινε από μόνο του, συνειδητά, σε κάποιο κονσέρτο κλασικής μουσικής.

Διευθυντής της Συμφωνικής Ορχήστρας του Όλμποργκ είναι ο κ. **Κνουτ Κέττινγκ**. Άνθρωπος ανοιχτός στο καινούργιο, οπαδός της επικοινωνίας των λαών μέσω των πολιτισμών τους, γοητεύθηκε από την ελληνική μουσική όταν, κάποια στιγμή, ήρθε σε επαφή με τον πλούτο της. Ολόκληρη την προηγούμενη χρονιά εργάστηκε στην κατεύθυνση της διοργάνωσης μιας ελληνικής

εβδομάδας στην πόλη του. Από τις επαφές του με το ελληνικό κράτος δεν αποκόμισε τίποτα. Του έμειναν οι προσωπικές επαφές, αποτέλεσμα των οποίων ήταν η ένταξη στο ρεπερτόριο της ορχήστρας του έργων σημαντικών ελλήνων συνθετών – **Σκαλκώτα**, του **Καλομοίρη**, του **Σισιλιάνου**, του **Θεοδωράκη**. Έτσι, το πρώτο δεκαήμερο του φετινού Αυγούστου, η ελληνική μουσική –και η ελληνική τέχνη γενικότερα– έχουν την τιμητική τους.

Σε τι αποσκοπεί ο κ. Κνουτ Κέττινγκ διοργανώνοντας στην πόλη μια εκδήλωση αφιερωμένη στην Ελλάδα; Μολονότι απαντώντας στην ερώτησή μας απαντά ως Λάκων: με σαφήνεια.

«Και οι δύο μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο οι Δανοί όσο και οι Έλληνες μπορούμε να νιώθουμε ευχάριστη έκπληξη που συναντιόμαστε όχι μόνο μέσω του πολιτισμού μας εν γένει αλλά και ειδικά όταν γνωρίζει ο ένας τις δημιουργικές καλλιτεχνικές δυνάμεις του άλλου. Αυτός είναι και ο λόγος που υπαγόρευσε τη διοργάνωση των Ελληνικών Ημερών στο Όλμποργκ. Όταν η Συμφωνική Ορχήστρα ήρθε σε επαφή με την ελληνική μουσική δεν παραγνώρισε –το αντίθετο μάλιστα– την ευτυχή συγκυρία που μπορεί να παρουσιάσει τη δουλειά του Μίκη Θεοδωράκη, η οποία, πληθωρικής φιγούρας στο χώρο της ευρωπαϊκής τέχνης, μας έδωσε όμως έτσι η ευκαρία να γνωρίσουμε και να καλέσουμε και άλλες σημαντικές ελληνικές καλλιτεχνικές εκφράσεις. Το αποτέλεσμα υπήρξε αυτή η πρώτη μεγάλη εκδήλωση που, ελπίζουμε, δώσει τη δυνατότητα για μια σειρά πολιτιστικών ανταλλαγών ανάμεσα στις δύο χώρες· ελπίζω ότι δρομολογείται μια σχέση συνεργασίας, που ξεπερνάει την επιφανειακή εικόνα που έχουμε και για τους δε – μια εικόνα, αποκύημα των ευκολιών με τις οποίες χρησιμοποιεί την τέχνη και τον πολιτισμό των λαών η τουριστική βιομηχανία».

Οι Ελληνικές Ημέρες στο Όλμποργκ άρχισαν χθες. Ο Μίκης Θεοδωράκης διηύθυνε στο κατάμεστο Όλμποργκ Χωλ (τα κτίρια είχαν εξαντληθεί πολύ νωρίς) τη Συμφωνική Ορχήστρα της πόλης που απέδωσε τα έργα του: *Οιδίπους τύραννος* (ωδή για χορδα), *Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα*.

«Θέλω να υπογραμμίσω την σημασία του προγράμματος με την παρουσία των τριών ιδιαίτερα αντιπροσωπευτικών ελλήνων συνθετών του 20ού αιώνα μας: του Μανώλη Καλομοίρη, θεμελιωτή της εθνικής μουσικής σχολής και της νεότερης μουσικής μας· του Νίκου Σκαλκώτα, συνθέτη με μεγάλη παραγωγή τόσο ατονικής όσο και τονικής μουσικής, ο οποίος και σήμερα παραμένει στον μεγαλύτερο βαθμό

Με συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη άρχισαν οι Ελληνικές Ημέρες στο Όολμποργκ.

τος στη χώρα μας και του Γιώργου Σισιλιάνου, από τους πικότερους εκπροσώπους της σημερινής μας μουσικής. Το φηικό ποίημα Ο θάνατος της Αντρείωμένης είναι απο τα υπερα έργα του Καλομοίρη· το Κονσέρτο για βιολί του Σισιλιάνου -ο συνθέτης το θεωρεί ανάμεσα στα σημαντικότερα έργα- γράφτηκε το 1987 και εκτελείται από τον εξαίρετο σολίστ Γεωργίου Δεμερτζή ο οποίος πρωτοέπαιξε το έργο στην Αθήνα· ό τους Ελληνικούς Χορούς του Σκαλκώτα παρουσιάζεται ή 15 χορών. Ειδικώς για το αριστούργημα αυτό του Σκαλκώτα φειλονται από όλους θερμότερες ευχαριστίες στον μαέ- υρωνα Φιδετζή, ο οποίος ύστερα από πολύχρονη εργασία ο πρώτος που παρουσίασε το έργο στο σύνολό του και ύρησε ευγενικά προσωπικό του υλικό ορχήστρας για το άλ του Όολμποργκ. Ας σημειωθεί ότι στην Ελλάδα το σύ- ν χορών του Σκαλκώτα δεν έχει ακόμη παιχθεί, ενώ το με- ρο μέρος του έργου του παραμένει ανέκδοτο. Η σημασία των ον οι Δανοί στην ελληνική μουσική αποτελεί μια ακόμη του πλούτου, της αξίας και του ενδιαφέροντος της ελληνι- σικής, η οποία σήμερα δεν έχει στον τόπο μας τη θέση και οβολή που τουλάχιστον κάθε άλλη χώρα διεθνώς αποδίδει σική της».

λληνικές Ημέρες στο Όολμποργκ της Δανίας πλαισιώνο- πό έκθεση ελληνικής κεραμικής (στο φημισμένο useum παρουσιάζουν έργα τους οι Κώστας Ταρκάσης, Αχειμάστου, Βύρων Δημητρακούλης, Νίκος Καραλής, Μπακατσή, Νίκος Σκλαβενίτης, Μανούσος Χαλκιαδά- οδώρα Χωραφά), θεατρική παράσταση της Λυσιστράτης στοφάνη από το Secret Theatre του Όολμποργκ και προ- ντιπροσωπευτικών ταινιών της πολυμορφίας του ελληνι- ηματογράφου: Αναπαράσταση του Θόδωρου Αγγελόπου- οδοκία του Αλέξη Δαμιανού, Καρκαλού του Σταύρου Τορ- ογραφία του Νίκου Παπατάκη, Οι Απέναντι του Γιώργου οπόπουλου, Το δέντρο που πληγώναμε του Δήμου Αβδε-

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Όμαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

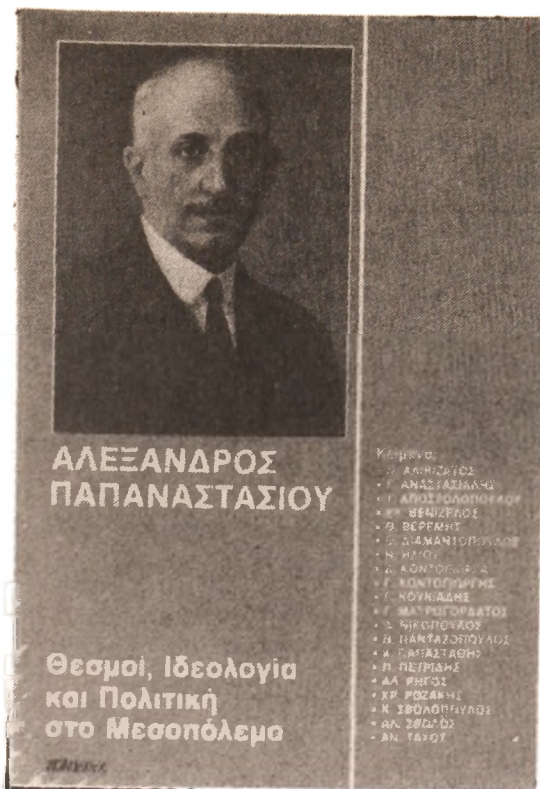
- Όμαδικής Ψυχοθεραπείας
- Δυναμικής της Οικογένειας
- Κοινωνικής Ψυχιατρικής
- Δυναμικής Ψυχιατρικής
- Ψυχολογικών Άξιολογήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

- ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ
- ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
- ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

• ΣΥΜΠΟΣΙΑ • ΣΥΝΕΔΡΙΑ • ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ • ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ • ΕΠΟΠΤΕΙΕΣ

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980 - 644.5140

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:**
Θεσμοί, ιδεολογία
και πολιτική στο Μεσοπόλε-
μο

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΙΤΕ

ΘΕΑΤΡΟ

Με χειροκροτήματα και ενθουσιασμό το νοήμον και φιλοθεάμον κοινό χαιρέτησε το νέο κεφάλαιο δημιούργημα του Μποστ, Ρωμαίος και Ιουλιέτα. Ο θίασος «ΣΤΟΑ» παρουσίασε στο αθηναϊκό κοινό το τελευταίο θεατρικό έργο του

Ο Μποστ στο Ηρώδειο

Μέντη Μποσταντζόγλου σε μια παράσταση δουλεμένη, με ύφος και σωστό ρυθμό στο Ηρώδειο στις 31 Ιουλίου και την 1η Αυγούστου.

Αν θα ήθελες να μιλήσεις για τον Μποστ του Θεάτρου, οι πρωταγωνιστές **Θανάσης Παπαγεωργίου** και **Λήδα Πρωτοψάλτη** σε έχουν προλάβει με τις δικές τους εύστοχες σημειώσεις στο πρόγραμμα της παράστασης. Και οι παρατηρήσεις τους, ανθρώπων που έχουν δουλέψει με τον –και για τον– Μποστ, είναι καίριες. Και αν η αγάπη και ο θαυμασμός των συνεργατών του είναι με προφάνεια δηλωμένος, η ευαισθησία των ηθοποιών είναι πάντως σίγουρος μπούσουλας και καλός βοηθός.

«Κάνουμε πως είμαστε σοβαροί και μας παίρνουν στα σοβαρά. Εκείνος είναι πραγματικά σοβαρός και ζητάει να μην τον παίρνουμε στα σοβαρά. Αλλά δεν μας επιτρέπει στο ελάχιστο να τον κοροϊδέψουμε γιατί εκείνος δεν μας κοροϊδεύει», γράφει ο Θ. Παπαγεωργίου. Και η Λήδα Πρωτοψάλτη συμπληρώνει:

«Δεν είναι εύκολο να θεωρητικοποιήσεις και να εξηγήσεις “λογικά” ένα συγγραφέα με τόσο προσωπικό ύφος και τέτοια ιδιαίτερη ματιά. Ίσως μόνο παραληρώντας. Κι ίσως

αυτό είναι το “κλειδί” για να προσεγγίσει ο ηθοποιός τον Μποστ: η τρέλα, το παραλήρημα. Αλλά μια τρέλα συνετής, ένα παραλήρημα συγκρατημένο και λογικό».

Τώρα πια που έχουμε διανύσει περισσότερο από μια τριακονταετία με τον Μποστ, που έχουμε απολαύσει τα κείμενά του, τις γελοιογραφίες του, τα αντικείμενά του και τις ζωγραφιές του, έχουμε ωριμάσει σε δεκτικότητα για τον πολυτάλαντο και εμπνευσμένο δημιουργό. Κι αν κάποτε απολαμβάναμε τα σχέδια και τα γραφτά του γελώντας, σήμερα πια πρέπει να καταλάβουμε σωστότερα τις μποστικές δημιουργίες: Αυτοσαρκαζόμενοι. Και τις καταλαβαίνουμε καλύτερα όσοι είχαμε την τύχη να τον γνωρίσουμε και στην καθημερινή ζωή.

Ο Μποστ είναι ένας ιδιαίτερος, μοναδικός δημιουργός. Γνωρίζει πολύ καλά το ρωμείο, τις αναποδιές του, τα αλαμπουργέζικα στη ζωή και τη γλώσσα του. Και τρυγολογά από το νεοελληνικό αλαλούμ, τη γλώσσα, τα γεγονότα, την καθημερινότητα, τις απρέπειες των πολιτικών, την αλαζονεία, χιλιάδες μικρές ψηφίδες για να αναδημιουργεί ένα άλλο, το δικό του αλαλούμ. Τι σπαρακτικό το θέαμα του «νεοέλληνας», ιδωμένο με την «αφελή» ματιά τού Μέντη Μποσταντζόγλου!

Στον Ρωμαίο και την Ιουλιέτα μένει υποτυπώδως στα χνάρια του μύθου και εισάγει στην πλοκή τον «επιφανή ζωγράφο Γκρέκο» – διακωμωδώντας όλο τον τραγέλαφο της αγοράς του «Αγίου Πέτρου».

Και άλλα πολλά και αναρίθμητα. Μια σειρά από ευρήματα, που είναι αδύνατον να καταγράψεις, διαδέχονται το ένα το άλλο δημιουργώντας καταστάσεις σουρεαλιστικές και ιονεσκικές – για να αναφερθούμε σε έναν άλλο θεατράνθρωπο.

Το έργο είναι δομημένο σε δυο μέρη: Στο πρώτο συμβαίνουν όλα τα «συνταρακτικά». «Σκοτωμοί», «συνωμοσίες», «έρωτες», «εξορίες», η αξιομνημόνευτη και... «ρεφενέ

κηδεία του Δομήνικου» κ.λπ., κ.λπ. Το δεύτερο μέρος μεταφερόμαστε «μυράντα έτη», δηλαδή στις μέρες του «μελόδραμα» μετατρέπεται σε θεώρηση και караγκιοζήλα.

Ο Μποστ γνωρίζει πολύ καλά την ελληνική γλώσσα. Και ο παραφθορά και την κακο της σε ακραία όρια. Γνωρίζει καλά την πολιτική ζωή και τους τικούς και έχει μνήμη. Και τραβά ως το έσχατο γελοιοποίησή τους.

Αλλά διαβάσει, ακούει φωνο, βλέπει τηλεόραση, λεί με ανθρώπους. Και γι μια σειρά από λεπτομέρειες καθημερινής ζωής και μ' αυτές τις ανθοδέσμες Όσοι δεν γνωρίζουν

είναι αμφίβολο αν «πιάνουν» τα ματα του Μποστ. Θυμάμαι πριν από χρόνια σε μια φιλική συνάντηση, μια –τότε– φίλη που ξέσπασε με θαυμασμό τον Μποστ:

«Αχ, πώς μου αρέσουν αυτά που γράφει κύριε Μποστ». Κι ο Μποστ, πάντα ετοιμος της απαντά:

«Μα πώς, παιδί μου, τα καταλαβαίνω αυτά; Εσύ ούτε ορθογραφία γνωρίζεις από πολιτική σκαμπάζεις!»

Το Θέατρο «ΣΤΟΑ» έχει εξοικειωθεί το ύφος του Μποστ. Όταν ο Θανάσης Παπαγεωργίου εκινείτο στην σκηνή με τα τάκια του σε στάσεις που θύμιζαν τις πιο τερές γελοιογραφίες με τους σταυρούς, μας θύμιζε ότι ξέρει και δουλεύει όλον τον Μποστ. Και τον ζωγράφο και σκιτσογράφο. Όχι μόνο τον λογοπλάστη τέτοια εφόδια, όλος ο θίασος πραγματο ησε την ωριμότερη, κατά την γνώμη μου, ατροποίηση των κειμένων του λογοπλάστη Μποστ.

Τα σκηνικά και τα κοστούμια που στήσε ο Μποστ δεν χρειάζεται να υπομνηστού ότι βγαίνουν μέσα από την όλη «λογιστική» δημιουργού. Πρέπει όμως να παρατηρήσουμε ότι ο **Βασίλης Δημητρίου** με τους μακούς υπομνηματισμούς του στάθηκε σε παράλληλη κίνηση με το ρυθμό του έργου.

Κλείνοντας, δεν μπορώ να μην υπομνηστον τον πειρασμό να θυμίσω πως δεν καθίστηκε πολύ ο Μποστ ν' ανεβεί ως το Ηρώδειο. Μια «γειτονιά» είναι με το αρχαίο ατρο: ένα τετράγωνο πιο κάτω βρισκόταν το σπίτι του. Εμείς αργήσαμε να τον προσεγγίσουμε ν' ανεβεί ως εκεί πάνω...

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ

; Καποδίστρια (φωτ. Πλάτων Ριβέλλης).

Τελευταία εβδομάδα του Ιουνίου και όσοι το έμαθαν και κατάφεραν να ξεφύγουν από τους ρυθμούς της Αθήνας έζησαν στιγμές καλλιτεχνικής δημιουργίας και ανάτασης.

Τόπος: Άργος. Τοπίο κρυφό και δυσερεύντο· εσωστρεφές· αποκαλύπτει τη μαγεία του μόνο στους μυημένους ή ευαίσθητους δέκτες· και στους ποιητές. Μια μαγεία ορατή, λοιπόν, στις υπέροχες, καλλιτεχνικές φωτογραφίες του **Πλάτωνα Ριβέλλη** που συνθέτουν το ιδιαίτερα καλαίσθητο πρόγραμμα του Φεστιβάλ Άργους σε άσπρο-μαύρο (πολύ καλή και η εκτύπωση), ορατή και στο κείμενο της **Μαρίας Λαϊνά** που έγραψε ειδικά για το πρόγραμμα του Φεστιβάλ, ορατή και στις επιλογές της καλλιτεχνικής διευθύντριας **Ελ. Βαροπούλου**, που με στόχο την πρωτότυπη δημιουργία, εμπνεόμενη από και ενταγμένη στους συγκεκριμένους τόπους του Άργους, έδωσε την ευκαιρία στους δημιουργούς να ανακαλύψουν και να αναδείξουν τη μαγεία των τόπων και των εσωτερικών τους τοπίων.

Όσοι βρέθηκαν «μακριά απ' το αγριεμένο πλήθος» των κοσμικών εκδηλώσεων, τους προβολείς της κατευθυνόμενης δημοσιότητας και τα απαστράπτοντα μάρμαρα και ονόματα αντιστοιχών φεστιβάλ-καθιερωμένων ή νεοϊδρυθέντων-μαρτυρούν:

Οκτώ (8) τόποι, εικοσιτρείς (23) συμμετοχές συν οι παράλληλες εκδηλώσεις, καλύπτοντας όλο το φάσμα των τεχνών, αλλά και τον τομέα της έρευνας πάνω στα αρχαία κείμενα.

Στεκόμαστε ενδεικτικά, φυλλομετρώντας το πρόγραμμα, σε κάποιες ιδιαίτερες στιγμές του: Σούρουπο στον Λόφο Ασπίδας, τόπο ιερό του Απόλλωνα, η Έλκε Πέτρι - Κασσάνδρα μάς καθήλωσε με τον ρυθμό και τη δύναμη του αισχυλικού κειμένου.

Η ερμηνεία της **Μάγας Λυμπεροπούλου**, σύγχρονης Κασσάνδρας της **Κρίστα Βολφ** μέσα στους απογυμνωμένους στρατώνες του Καποδίστρια, πλήρης έντασης υπό τους πρωτόγονους και αισθαντικούς ήχους των κρουστών της **Βαρβάρας Μαυρομάτη**. Η διαδρομή συνεχίζεται μέσα απ' τις εικαστικές συνθέσεις της **Ηρώς Κανακάκη**, του **Άγγελου Παπαδημητρίου**, του **Μάνθου Σαντοριναίου** με το μοιρολόι της **Σαββίνας Γιαννάτου**, τις ασπίδες και τους τάφους των **Επτά επί Θήβας** -σύνθεση μοναδικής ευαισθησίας και δύναμης- της **Βουβούλας Σκούρα**.

Ιδανική η ένταξη της παρουσίασης του έργου του **Γιόζεφ Σάινα** στους στρατώνες, με τις φρικιαστικές αναφορές του στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και τη ναζιστική βία που σημάδεψαν το έργο του μεγάλου Πολωνού ζωγράφου, σκηνογράφου και σκηνοθέτη. Ιδανικό τοπίο για το **Νεκρό Σπίτι** του **Ρίτσου** και ο εγκαταλελειμμένος κήπος του νεοκλασικού σπιτιού του Τρικούπη με την ελάχιστη αλλά καίρια επέμβαση της **Ι. Μανωλεδάκη**, που ερμήνευσε η **Έφη Σταμούλη**.

Έπειτα, η άνοδος στο Αρχαίο Κάστρο, που εποπτεύει όλο τον κάμπο της Αργολίδας με τις Μυκήνες στο βάθος, όπου ακούσαμε μες στη σιωπή και τους φυσικούς ήχους τα παι-

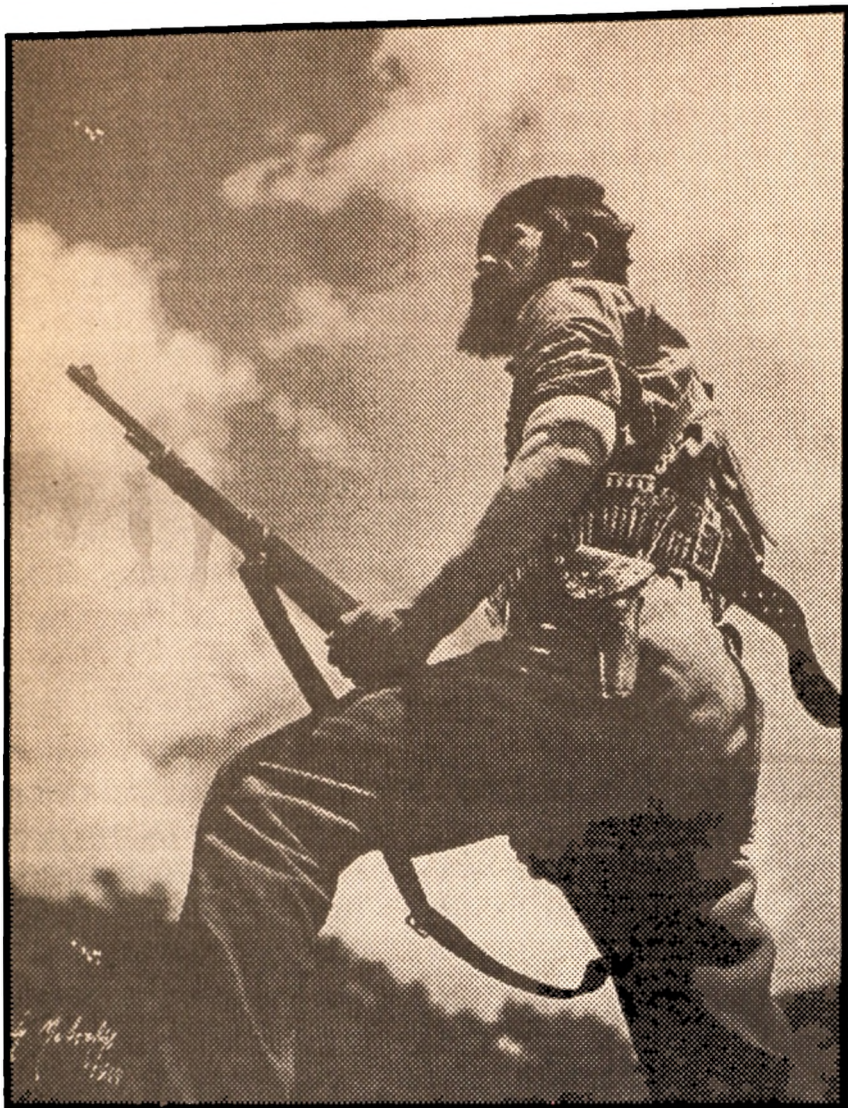
διά απ' την ερασιτεχνική θεατρική ομάδα του Άργους, υπό την καθοδήγηση του Αυστριακού σκηνοθέτη **Γ. Ζάιλερ**, να απαγγέλλουν **Αισχύλο** από τον **Αγαμέμνονα**.

Τελευταία μέρα, στο παλιό εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας με τις σιγώσες πλέον μηχανές να εξυφάνουν το σύγχρονο δράμα των **Αργοναυτών** του **Σεφέρη**, διά στόματος **Όλγας Τουρνάκη** και τη συγκλονιστική **Σοφία Μιχοπούλου - Μήδεια** του σύγχρονου ρημαγμένου κόσμου ενδεδυμένη τα κουρέλια της βιομηχανικής εποχής να φτύνει κυριολεκτικά την ποίηση και την αγριότητα του μυλλερικού κειμένου από το **Υλικό Μήδειας**.

Τέλος, το εξάισιο Αρχαίο Θέατρο προστατευμένο στην πλαγιά του βράχου με τα δέντρα να υψώνονται τριγύρω, ακριβώς στις παρυφές της πόλης, μας υποδέχτηκε πάμφωτο μ' έναν γαλαξία από φλογίτσες στο κοίλον, όπου εκτυλίχθηκε η δράση της όπερας του **Γ. Κουμεντάκη** σε σκηνοθεσία **Β. Αρδίτη**, με λιμπρέτο στίχους από ομηρικές ραψωδίες και τη συγκινητική ερμηνεία της **Μάτας Κατσούλη - Ελένης**.

Μικρή αναφορά στη μεγάλη αυτή προσπάθεια που συντελέστηκε στο Άργος παρά τα δεκάδες προβλήματα και τα ανυπερέβλητα σε πολλές περιπτώσεις εμπόδια που υψώνονταν διαρκώς από την αδιαφορία και την απουσία των οργανωτικών του φορέων (Υπουργείο Τουρισμού - Φεστιβάλ Αθηνών) και που καρποφόρησε χάρη στον προσωπικό μόχθο και το πείσμα των συντελεστών με μόνη στήριξη τη συγκινητική προσφορά και τον υπερβάλλοντα ζήλο των συνεργείων του Δήμου Άργους που υπερέβαλαν εαυτούς, και σημαντική ανταμοιβή την αυθόρμητη συμμετοχή και την πέρα από κάθε προσδοκία προσέλευση των κατοίκων.

Στις φωτογραφίες του Σπύρου Μελετζή από τον Εμφύλιο, προβάλλουν ανάγλυφα ο ηρωισμός και η υπερηφάνεια.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΦΑΚΟ

παίρνουν τη θέση που τους αξίζει στην ολιγοπρόσωπη ιστορία της ελληνικής φωτογραφίας.

Η ιδέα της έκθεσης ξεκίνησε σχεδόν συμπτωματικά στα εγκαίνια της περσινής έκθεσης της Σκοπέλου, όταν οι τρεις φωτογράφοι βρέθηκαν μαζί. Τελικά η διοργάνωση ξεπέρασε κάθε προηγούμενο. Ένα γυμναστήριο έχει μετατραπεί σε λειτουργικό εκθεσιακό χώρο από τον Πολιτιστικό Οργανισμό Σκοπέλου και από το Υπουργείο Πολιτισμού, δηλαδή τον σύμβουλο φωτογραφίας Νίκο Παναγιωτόπουλο. Η ευτυχής φετινή συγκυρία της συμπαράθεσης των τριών φωτογράφων αναδεικνύει τον κοινό τους άξονα και κάνει ακόμη πιο ενδιαφέρουσα την ατομική τους ιδιαιτερότητα.

ΚΟΙΝΗ ΟΠΤΙΚΗ

Ο κοινός άξονας δεν είναι άλλος από τη θεματική τους. Και οι τρεις βγαίνουν από το στούντιο, για να βάλουν στο κέντρο του κάδρου τους τον άνθρωπο, ιδίως τον ανώνυμο· και οι τρεις καταγράφουν χωρίς επεμβάσεις και με ειλικρίνεια την Ελλάδα που βλέπουν γύρω τους· και οι τρεις προβάλλουν συνειδητά την επιθυμία τους να απαθανατίσουν τον ορατό κόσμο γύρω τους, ντοκουμενταρίστικα, φανατικά, αδιαφορώντας για την οικονομική ανταμοιβή της προσπάθειάς τους. Αυτός άλλωστε είναι και ο βασικός ρόλος που επιωμίζονται όλοι οι φωτογράφοι της γενιάς τους, μιας γενιάς που ξεκίνησε στις αρχές του αιώνα και δούλεψε και κατά τη διάρκεια των δύο

πολέμων. Η έλλειψη άλλων καταγραφών αναδείκνυε τους τοπόρους εκείνους φωτογράφους μοναδικό «μάτι» της τότε γενιάς. Όμως από αυτό το σημείο πέρα οι τρεις «ρεπόρτερ» καταγράφουν με βάση την προσωπικότητά τους και τη σκέψη τους.

• Ο Δημήτρης Τλούπας υπηκοπιά τη σχολή του κοινωνικού αλισμού που εγκαινίασε ο γούμενος αιώνας. Οι φωτογραφίες του είναι ιδανικές για εγκαινάειες και για κοινωνικές έρευνες: περιγραφικές, γραφικές, αφηγηματικές, γραφικές και με τεχνική πινελιά. Ο Τλούπας μοιάζει να φτιάχνει ένα ντοκουμαντάρι στην ιδιαίτερα αγαπητή Θεσσαλία και τους ανθρώπους φροντίζοντας να κάνει όσο το δυνατό αισθητή τη δική του παρουσία.

• Από την άλλη, ο Σπύρος Μελετζής θα μπορούσε να είναι ο «καρτ-ποστάλ». Και γιατί, πέρα από τα ντοκουμαντάρια που μας αφήνει περιδιαβαίνοντας την Ελλάδα, είναι ίσως ο φωτογράφος που απεικονίζει την ψευδαίσθηση μιας ιδανικής κατάστασης, στιγμές που επιλέγει να απεικονίσει. Από τα γλέντια και τους χορούς στα χωριά έως τους αγρούς και τους ημίγυμνους αγρότες, η εικόνα που μας αφήνει περιδιαβαίνοντας την Ελλάδα, είναι όμορφα, ιδανικά. Η ζωή είναι ωραία μια και η Ελλάδα είναι τέλεια. Όλα αυτά περισσότερο έκδηλα στις σκηνές από τον εμφύλιο ηρωισμό, η υπερηφάνεια και ο πατριωτισμός μυθοποιούνται.

Κάλλιο αργά παρά ποτέ! Η φράση που πιθανόν να συνοψίζει τα αισθήματα χαράς και δικαίωσης των τριών βετεράνων υπερηλίκων φωτογράφων στα εγκαίνια της κοινής έκθεσής τους στη Σκόπελο πριν από λίγες ημέρες. **Κώστας Μπαλάφας, Σπύρος Μελετζής, Δημήτρης Τλούπας.** Τρία ονόματα που λένε ελάχιστα στους νεότερους. Γιατί τότε, παραδείγματος χάριν, δημοσιοποιήθηκε το όνομα του φωτογράφου του πλέον κλασικού πορτρέτου του Άρη Βελουχιώτη; Και πόσοι αναρωτήθηκαν για το στήσιμο της «θύελλας» της αντάρτισσας στη φωτογραφία που έμελλε να γίνει το σύμβολο της Εθνικής Αντίστασης;

Κάλλιο αργά παρά ποτέ λοιπόν! Ο ίδιος ο υπουργός Πολιτισμού εγκαινίασε μian έκθεση ελληνικής φωτογραφίας για πρώτη φορά στα χρονικά. Από εδώ και πέρα υπάρχει ένας κατάλογος, δύο στοιχεία, τρία εκδοθέντα λευκώματα. Γράφτηκαν και αρκετά άρθρα στα έντυπα. Εφεξής τα παραγνωρισμένα ονόματα των τριών (ιδιαίτερα του Μπαλάφα και του Τλούπα)

ο Κώστας Μελετζής, ο Κώστας και ο Δημήτρης Τλούπας
στο καλοκαίρι του 1994.

ιζόμενα πρόσωπα. Η μα-
πύρου Μελετζή, άλλωστε,
να διαμορφώνεται όταν
θός του τότε φωτογράφου
τόρων.

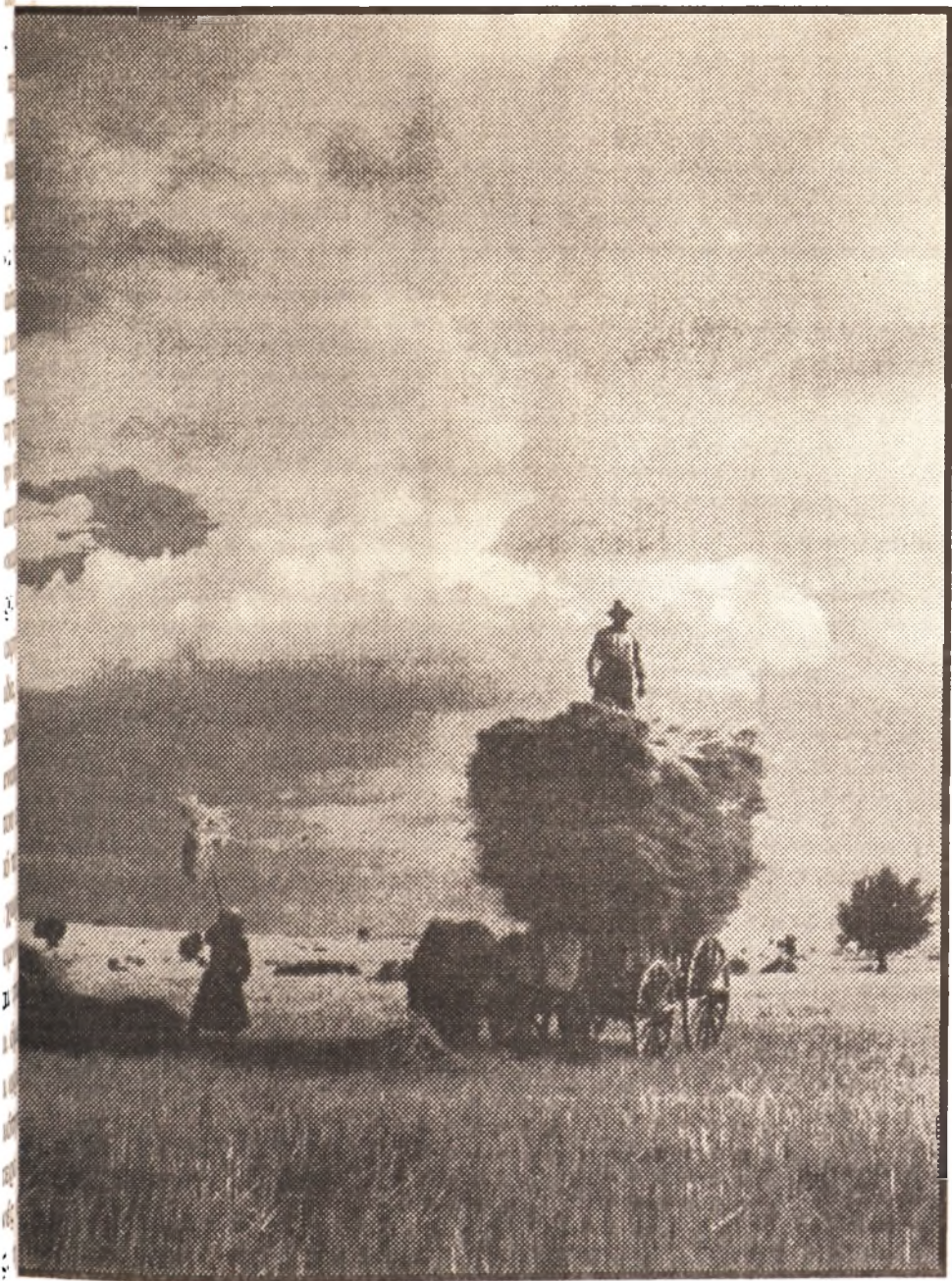
ΙΣΘΗΣΙΑ ΤΟΥ ΦΑΚΟΥ

στη σειρά της έκθεσης, ο
Μπαλάφας προκαλεί
χάριστη έκπληξη. Είναι
η καλλιτεχνική τελειότη-
ποία έχει φτάσει το βλέμ-
αυτός κινείται στο δρό-
τός καταγράφει την κοι-

νωνία γύρω του, κι αυτός φωτο-
γραφίζει ανθρώπους του λαού δη-
λώνοντας ότι κάνει στρατευμένη

Οι εικόνες του Κώστα Μπαλάφα συνθέτουν
έναν εντελώς προσωπικό κόσμο.

Και οι τρεις
βγαίνουν
από το
οιοδήποτε
για να
βάζουν
στο κέντρο
του κώδικου
τους τον
ανώνυμο
άνθρωπο.

Ο Δημήτρης
Τλούπας αποτυπώνει
με ρεαλισμό
την αγροτική ζωή
στην αγαπημένη του
Θεσσαλία.

τέχνη, γιατί μόνον έτσι η τέχνη έχει
νόημα. Και όμως από την καρδιά,
το μυαλό και το χέρι του ξεπηδούν
εκπληκτικής σύλληψης εικόνες,
που δεν αρκούνται σε μια κοινότο-
πη περιγραφή, αλλά συνθέτουν
έναν εντελώς προσωπικό κόσμο,
ενώ ταυτόχρονα εικονίζουν την
Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη την
τρυφερότητα, τη χαρά και τη ζε-
στασιά που δείχνει για τις τραγικές
φιγούρες του, ίσως μπορεί να ει-
πωθεί ότι ο Κώστας Μπαλάφας εί-
ναι ο Έλληνας Αντρέ Κερτέζ, ένας
«Σοφοκλής» της φωτογραφίας,
γνήσιος καλλιτέχνης με όλη τη ση-
μασία του όρου.

Συμπερασματικά, η έκθεση στη
Σκόπελο —που διαρκεί έως τον
Σεπτέμβριο— αξίζει τον κόπο.
Αξίζει, διότι για πρώτη φορά ένας
υπουργός που δηλώνει ότι ξέρει
ελάχιστα από φωτογραφία έχει
κάνει περισσότερα απ' ό,τι όλοι
μαζί οι προκάτοχοί του. Αξίζει για-
τί μια τοπική κοινωνία έχει ταχθεί
(και επενδύσει) για πρώτη φορά
σε μεγάλο βαθμό στην τέχνη της
φωτογραφίας. Τέλος, αξίζει γιατί
μας εξοικειώνει με τρία ελληνικά
βλέμματα που μας μαθαίνουν από
πού ερχόμαστε και πού πάμε.

ΚΑΛΩΔΙΩΜΕΝΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

εγκατεστημένη στο Λονδίνο, δείχνει να θέλει να εκφράσει αισθήματα, τις αγωνίες, τα πνεύμα των σημερινών δυτικών μητροπόλεων.

Την ίδια χρονιά είχε συμμετάσχει με το *Play dead*, στη μουσική του φιλμ του Danny Cannon *The Americans* –στο οποίο πρωταγωνιστούσε ο Harvey Keitel– ένα τραγούδι το οποίο δείχνει τόσο συγγενικό με το πρώτο της δίσκου ώστε εύκολα θα μπορούσε να αποτελεί μέρος του.

Πριν συμπληρωθούν δύο χρόνια από την κυκλοφορία του *Debut* αφού πρώτα στο προσκήνιο της σύγχρονης βρετανικής μουσικής έχει εμφανιστεί η ηλεκτρονική soul σκηνή του Bristol (*Maschine Attack*, *Portishead*, *Tricky*) Björk επανέρχεται με ένα δίσκο και ενώ προηγουμένως τα περισσότερα τραγούδια του πρώτου της δίσκου έχουν κυκλοφορήσει σε πολλές, χορευτικές, μίξεις. Στο *Post* –το τελευταίο της δίσκο– δείχνει να οδηγεί τη φωνή της στα ηχητικά άκρα, ενώ η μουσική «συνδυάζει το φωνητικό παιχνίδι της τραγουδίστριας. Το συναίσθημα αυτού του δίσκου είναι τόσο γοητευτικά αγχωτικό όσο και το *Debut*.

Η εμφάνισή της στις 2.9.1995 στο Θέατρο του Λυκαβηττού, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής περιοδείας της, αναμένεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού γίνεται σε μία χρονική στιγμή που αυτό το κορίτσι με το παιδικό πρόσωπο διανύει ίσως την πιο δημιουργική στιγμή της καριέρας της. Και τέτοιες συναυλίες δεν γίνονται πολύ συχνά στην Ελλάδα.

Στην εποχή του Internet και της virtual reality, μουσική σαν αυτή της Björk αποτελεί την πλέον κατάλληλη ηχητική υπόκρουση. Όταν αυτή, μάλιστα, συνοδεύεται από μια εικόνα και μια κουλτούρα παρόμοιας αισθητικής, τότε οι υποστηρικτές της ηλεκτρονικής εποχής δικαίως διακρίνουν μέσα στους δίσκους της 28χρονης Ισλανδέζας την απόλυτη μουσική έκφραση του σήμερα.

Η Μπγιόρκ Γκουντμουντσντότερ, κατά κόσμον Björk, βρέθηκε στα ύδατα της ηλεκτρονικής μουσικής πολλά χρόνια πριν γίνει γνωστή, με τους προσωπικούς δίσκους της, στο ευρύτερο ποπ –αλλά και ροκ– ακροατήριο. Μέσα από τους *Sugarcubes*, των οποίων αποτέλεσε βασικό μέλος, και τον πειραματικό ποπ ήχο τους, απέκτησε μια μουσική ταυτότητα

που ποτέ δεν την απαρνήθηκε. Η διάλυση του συγκροτήματος πριν από τρία περίπου χρόνια θα τη φέρει αντιμέτωπη με την πρόκληση της προσωπικής καριέρας.

Ο πρώτος της δίσκος, που κυκλοφορεί στα τέλη του 1993, τιτλοφορείται *Debut*, γνωρίζει εμπορική επιτυχία και γρήγορα συγκαταλέγεται στην ελίτ της σύγχρονης μουσικής των τελευταίων χρόνων. Με τη βοήθεια του εμπνευσμένου παραγωγού (*Nellee Hooper*) και των έμπειρων μουσικών από τους οποίους παισιώνεται, καταφέρνει να χρησιμοποιήσει την τόσο ιδιότυπη φωνή της σαν ηχητικό όργανο το οποίο αλληλοσυμπληρώνεται με τα υπόλοιπα μουσικά όργανα. Μέσα από το *Debut*, η για πολλά χρόνια

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Τα καινούργια βιβλία

Γιάννης Σκαρίμπας

ΚΑ'Υ·ΜΟΙ ΣΤΟ ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ

(Διηγήματα)

Η ΜΑΘΗΤΕΥΟΜΕΝΗ ΤΩΝ ΤΑΚΟΥΝΙΩΝ

(Μυθιστόρημα)

Διαμαντής Αξιώτης

ΞΟΒΕΡΓΑ ΜΕ ΜΕΛΗ

(Διηγήματα)

Λένα Διβάνη

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΜΙΛΑΣ ΓΙΑ ΜΕΝΑ;

(Διηγήματα)

Έλσα Λιαροπούλου

ΟΙ ΑΛΛΕΣ

(Διηγήματα)

Ηλίας Παπαδημητρακόπουλος

ΘΕΡΜΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΛΟΥΤΡΑ

(Διηγήματα)

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣ

(Διηγήματα)

ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ ΜΕ ΧΛΩΡΟΦΥΛΗ

(Διηγήματα)

Κοσμάς Χαρπαντίδης

ΟΙ ΕΞΟΧΕΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

(Διηγήματα)

Νίκος Βασιλειάδης

Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

(Νουβέλα)

Ηλίας Πετρόπουλος

ΤΟ ΤΑΝΤΟΥΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΓΚΑΛΙ

(Λαογραφία)

ΚΑΡΕΚΛΕΣ ΚΑΙ ΣΚΑΜΝΙΑ

(Λαογραφία)

Πλάτων Ροδοκανάκης

ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΓΙΑΣΕΜΙΑ

(Μυθιστόρημα)

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Τεύχος 5

Ιάκωβος Πιτσιπίος

Ο ΠΙΘΗΚΟΣ ΕΟΥΘ

(Μυθιστόρημα)

Μάρτιν Έϊμς

ΤΟ ΒΕΛΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

(Μυθιστόρημα)

Μαρίνα Τσβετάγιεβα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΟΝΕΤΣΚΑ

(Μυθιστόρημα)

Μπάρι Άνσγουορθ

ΙΕΡΗ ΠΕΙΝΑ

(Μυθιστόρημα)

Τόνι Μόρισον

ΓΑΛΑΖΙΑ ΜΑΤΙΑ

(Μυθιστόρημα)

Τζον Άσπερυ

ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΚΥΡΤΟ ΚΑΤΟΠΤΡΟ

(Ποίηση)

Π. Δ. Μαστροδημήτρης

ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

(Μελέτες και δοκίμια)

Στέλα Βέργη

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ

(Γλωσσολογία)

Vicenzo Orcina

Ο ΣΤΟΧΟΣ ΚΑΙ Η ΣΙΩΠΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

(Μελέτη)

Αλέκος Φίλιππας

ΛΕΥΚΑΔΑ, Η ΟΜΗΡΙΚΗ ΙΘΑΚΗ

Ρούντολφ Ες

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ

ΣΤΟ ΝΤΑΧΑΟΥ ΣΤΟ ΖΑΞΕΝΧΑΟΥΖΕΝ ΣΤΟ ΑΟΥΣΒΙΤΣ

ΝΕΥΣΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Τεύχος 2

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 10680, ΤΗΛ.: 3607744

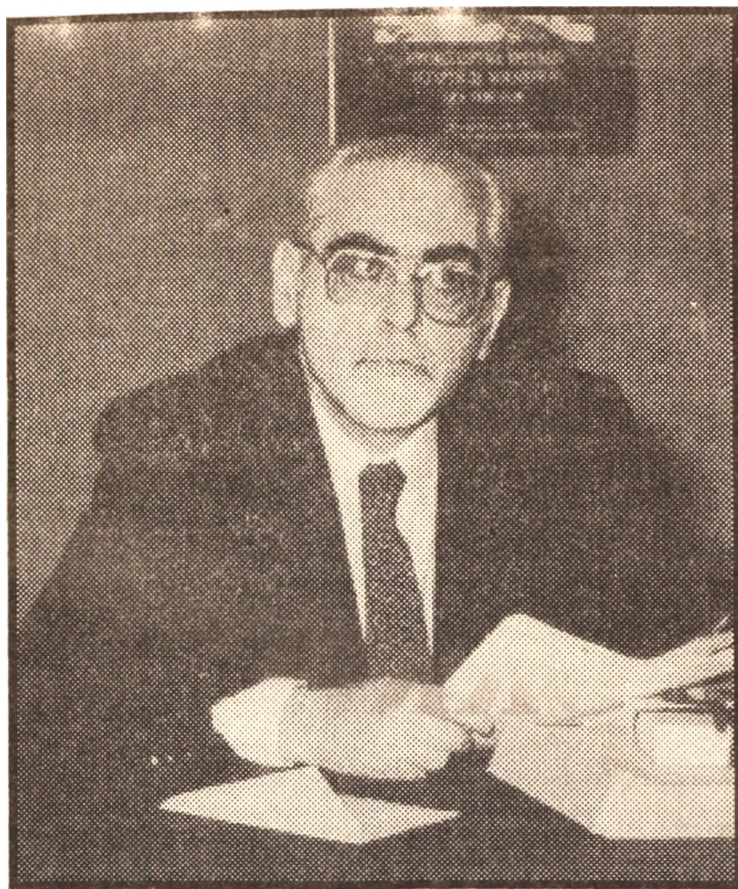
Τιμητική Διάκριση σε Έλληνα επιστήμονα

Πριν από λίγες ημέρες το Πανεπιστήμιο του Birmingham, ένα από τα ιστορικά πανεπιστήμια της Αγγλίας, τίμησε τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης **Νικόλαο Παναγιωτάκη**, διευθυντή εδώ και έξι χρόνια του Ελληνικού Ινστιτούτου του Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας, αναγορεύοντάς τον επίτιμο διδάκτορα.

Οι επιστημονικοί δεσμοί του καθηγητή Παναγιωτάκη με τα αγγλικά πανεπιστήμια άρχισαν από το 1962, όταν διδάκτορας ήδη του Πανεπιστημίου Αθηνών (1961), παρακολούθησε στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1962-1965), ως υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, τα μαθήματα των βυζαντινολόγων καθηγητών **Joan Hussey** και **Robert Browning** και εργάστηκε στη Βρετανική Βιβλιοθήκη και σε άλλες βιβλιοθήκες του Λονδίνου και της Οξφόρδης για θέματα της δικής του επιλογής. Κεντρική θέση στις έρευνές του αυτές είχε η προπαρασκευή κριτικής έκδοσης της Ιστορίας του βυζαντινού ιστορικού του 10ου αιώνα **Λέοντος του Διακόνου**. Δίδαξε (1968-1969) Μεσαιωνική και Νεοελληνική Φιλολογία ως Visiting Associate Professor στο Department of Classics του Πανεπιστημίου του Texas στο Austin, και λίγα χρόνια αργότερα εκλέχτηκε παμψηφεί τακτικός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, όπου υπηρέτησε ως το 1988, οπότε και μετακλήθηκε στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης. Υπήρξε συνιδρυτικό μέλος (1972) της σειράς των εκδόσεων μεσαιωνικών και πρώιμων νεοελληνικών δημωδών κειμένων με τον τίτλο «Βυζαντινή και Νεοελληνική Βιβλιοθήκη». Πραγματοποίησε διαλέξεις και μαθήματα σε πολλά Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής.

Σταθμός κρίσιμος στα ερευνητικά ενδιαφέροντα του καθηγητή Παναγιωτάκη στάθηκε η παραμονή του για ένα τετράμηνο το 1968 στη Βενετία, όπου ως φιλοξενούμενος ερευνητής στο Ελληνικό Ινστιτούτο, είχε την τύχη να ανακαλύψει έναν ολόκληρο κόσμο προσώπων, κειμένων και πραγμάτων άμεσα συνδεομένων με τον κρητικό πολιτισμό της Αναγέννησης και του Μπαρόκ. Έκτοτε, κεντρικό αντικείμενο των επιστημονικών του αναζητήσεων αποτελεί η συστηματικότερη και αποκλειστική σπουδή των δύο αιώνων που ακολούθησαν μετά την Άλωση, σε ελληνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γιατί πιστεύει ότι η επιβίωση του Νέου Ελληνισμού παίχτηκε, και κερδήθηκε, κατά τη διάρκεια των δύο αυτών αιώνων και ιδιαίτερα του πρώτου. Τον ενδιαφέρουν ειδικότερα οι μορφές πολιτισμού στον ελληνικό χώρο, λατινοκρατούμενο και τουρκοκρατούμενο την περίοδο αυτή, και ιδιαίτερα ο πολιτισμικός ρόλος των Ελλήνων στη λατινοκρατούμενη Ανατολή.

Με την ερευνητική του αυτή ενασχόληση ο καθηγητής Παναγιωτάκης διαφωτίζει πρόσωπα και πράγματα της πνευματικής ζωής στην Κρήτη του 16ου και 17ου αιώνα, ανακαλύπτει πλούσια και άγνωστη ως τώρα, παράλληλη προς την ελληνική, ιταλική λογοτεχνική παραγωγή στην Κρήτη, προωθεί και λύνει το πρόβλημα της ταυτότητας του ποιητή του *Ερωτόκριτου*, επισημαίνει την πρώτη συγκεκριμένη διείσδυση ιδεών

της Μεταρρύθμισης στον ελληνικό χώρο, ανακαλύπτει τον **Φραγκίσκο Λιονταρί**, τον πρώτο Νεοέλληνα μουσουργό, παρουσιάζει κάτω από το νέο φως, με τη μεθοδική σκόπιση νέων στοιχείων, την κρητική περίοδο της ζωής του **Δομήνικου Θεοτοκόπουλου**. Το βιβλίο του *Η κρητική περίοδος της ζωής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου* θεωρείται ως το βασικότερο για την ηλικία του Κρητικού ζωγράφου.

Και όχι μόνο αυτά. Επεξεργάστηκε τώρα την έκδοση κειμένων που έργο του με τη βενετοκρατούμενη Ελλάδα, όπως: λ.χ. (α) της *Παλαιάς και Νέας Κρήτης* (πρόκειται για ανέκδοτο κρητικό χούργημα του τέλους του 15ου αιώνα), των απάντων του **Στεφάνου Σαχί**, κρητικού ποιητή του 14ου αιώνα, (γ) ενός άγνωστου και άγνωστου πεντάπρακτου κρητικού έργου των αρχών του 18ου αιώνα.

τη Νάξο, που ανήκει στο ιησουιτικό θέατρο, (δ) των πρακτικών μιας ομάδας φιλομεταρρυθμιστών του Χάνδακα (1568). Πρόκειται για την παλαιότερη τεκμηριωμένη περίπτωση διείσδυσης των ιδεών της Μεταρρύθμισης στον ελληνικό χώρο.

Ως διευθυντής του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας καθιέρωσε και πάλι το ίδρυμα ως εκπαιδευτικό κέντρο διεθνούς ακτινοβολίας. Έτσι, ξανάρχισε η εκδοτική δραστηριότητα του ιδρύματος με την επανέκδοση του κρητικού *Θησαυρίσματος*, τη συνέχιση της σειράς «Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Ινστιτούτου Βενετίας» με πέντε νέους τόμους και την επανέκδοση νέας σειράς δημοσιευμάτων με τον τίτλο «Oriens Graecolatina». Το Ινστιτούτο την περίοδο αυτή ο καθηγητής Παναγιωτάκης οργάνωσε διεθνή συνέδρια για την προβολή και μελέτη της ιστορίας και του πολιτισμού του Βυζαντίου και της Νεότερης Ελλάδας, όπως το συνέδριο του Οκτώβριου του 1991 με τίτλο *Αρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, του οποίου τα πρακτικά δημοσιεύτηκαν σε δύο επιβλητικούς τόμους, και δρομολόγησε προγράμματα επιστημονικής συνεργασίας με άλλα επιστημονικά ιδρύματα του εξωτερικού, όπως το *Dumbarton Oaks*, το Πανεπιστήμιο της Βιέννης κ.ά.

Η τιμητική, λοιπόν, διάκριση του Πανεπιστημίου του Birmingham στον καθηγητή Παναγιωτάκη έχει και μια άλλη διάσταση. Το αυτό Πανεπιστήμιο τίμησε Έλληνα ακαδημαϊκό δάσκαλο, όχι και τόσο συχνή, γιατί η πλούσια επιστημονική του προσφορά περιορίζεται μόνο στα πρόσωπα και τα πράγματα του Μεσαιωνικού Ελληνισμού, αλλά απλώνεται και σε άλλους χώρους, όπως είναι η Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία της Ευρώπης (ιδιαίτερα η Ανατολή και η Μεταρρύθμιση), η Δυτική Μεσαιωνική Λογοτεχνία, η Ιστορία του Θεάτρου, και γενικότερα η Ιστορία του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Για τούτο και η τιμή αυτή στο πρόσωπο του καθηγητή Παναγιωτάκη αντανακλά στην ελληνική επιστήμη γενικότερα και προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στο πνεύμα της Ενωμένης Ευρώπης.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

φέτος
το Καλοκαίρι χαρείτε

ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΠΙΤΙ

ΤΟ ΣΚΙΣΜΕΝΟ ΨΑΘΑΚΙ

ΤΗ ΜΠΟΡΑ

πρίν απολαύσετε το

ΑΜΑΝ ΑΜΑΝ!

που έρχεται

Αμάν Αμάν! ένα βιβλίο!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX: 36 23 553

Η Αλίκη Γεωργούλη, για πάντα πια, στα όνειρά μας

Την τελευταία Τρίτη του Ιουλίου, η Αλίκη Γεωργούλη μετέστη. Τα έργα του βίου υπήρξαν πολλά, πολλά και πλούσια. Ο «θρίαμβος» και –αυτή προπάντων– η *Συνοικία το όνειρο*, τύποι μιας αγωνίας για κάτι το οποίο εξήλωσεν εαυτόν ικανό να γενεί, να είναι ο Ελληνικός Κινηματογράφος. Μια συνεπής (και προς τούτο ήσυχη) πορεία στους χώρους της Αριστεράς και του Θεάτρου, εκείνους τους όχι και τόσο μακρινούς (πόσον όμως απομακρυσμένους...) καιρούς τούς άλλοτε, όπου Θέατρο και Αριστερά συγχρωτίστηκαν σε βαθμό ταυτότητας.

Συγχρωτισμός ή (και) συγκερασμός... προς αμοιβαίαν ωφέλεια και ζημία, ένας αβέβαιος ισολογισμός, αλλά μια σαφής πορεία από την τέρψη και το εν θερμώ στη συνήθεια και την πλήξη. Πράγματα της εποχής δηλαδή, δικά μας.

Ντάριο Φο, ελληνικός νεορεαλισμός, Αρμπούζοφ, Ράμε... Όμως, εκφράσεις τέτοιου είδους μοιάζουν κάπως σαν λιγοψυχίες. Η μνήμη ή φαντασία του γράφοντος ανακαλεί την Αλίκη Γεωργούλη σε

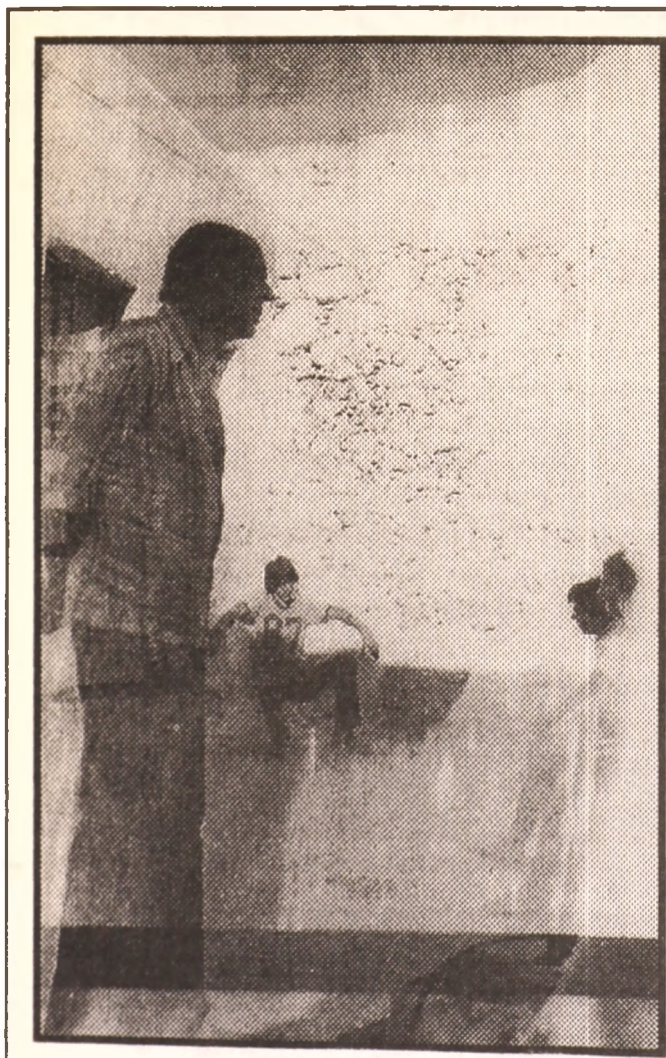
έναν τόπο τραχύτερο και πλέον αληθινό. Μιλώ για τη χώρα της δικής σου μορφής (δικής της επί του προκειμένου), για τον μοναδικό ουρανό του κάθε ανθρώπου. Ο μαγικός και άφθαρτος χαρακτήρας μιας μελαχρινής κοπέλας που ήξερε να αναδέχεται όλη τη στέρηση του τόπου να τη μεταγράψει σε γεγονόσ σου και έτσι σε εσεί παρουσία. Εξασφαλώς, αυτό που θυμόμαστε. Η κλα τής *Συνοικίας το όνειρο* η έτοιμη το «παραστράτημα», αυθεντική εκεί τουλάχιστον μπορεί να είναι κάποια ψυχή μας.

Αυτή, νομίζω, υπάρχει η Αλίκη Γεωργούλη.

Κάτι σαν υπόλειμμα μνήμης σου κής, μία ελάσσων νότα αναφοράς σε μια Ελλάδα που –καλώς ή κακώς– χάθηκε. Και μαζί κάτι το άφθαρτο, αυτή που εις μάτην ποτέ;) ελπίσαμε να γνωρίσουμε, ν' αγαπήσουμε... ίσως...

Μια ομορφιά, λοιπόν, η «ωραία» του παλιού, καλού (;) και εις μνήμην της, του.

Ηλίας Λα

Μνήμη Στέλιου Αναστασιάδη

Ο Στέλιος είχε έναν δικό του ειρμό. Κρατούσε το νήμα μιας συνεχούς αφήγησης που πάντα ξεκινούσε in medias res και δεν έβαζε ποτέ τελεία. Σαρκαστικός, μα περισσότερο αυτοσαρκαστικός, σχολίαζε διαρκώς τον εαυτό του μονόλογο με τις άλλες φωνές που ήσαν, όμως, πάντα ο ίδιος: πρωταγωνιστής, καρατερίστας αλλά και κομπάρσος. Με το ανάλαφρο περπάτημά του, κάπως σαν μην πατούσε στη γη· τις εκπληκτικές μαγειρικές του επιδόσεις, λες και ήταν φτιαγμένος για μεγάλες γιορτές και δεξιώσεις· τη μοναξιά του που αν βάραινε, κανείς ποτέ δε θα το μάθει.

Με τη ζωγραφική του να γεμίζει το παρελθόν του και τα σπίτια του να γεμίζουν χαρτομάνι, ο Στέλιος, μια φιγούρα εγχάρακτη στη μνήμη όσων τη γνώρισαν. Και ήσαν πολλοί, μέσα στην περιπετειώδη και αντιηρωική ζωή του: στην Αίγυπτο, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Αγγλία και παντού.

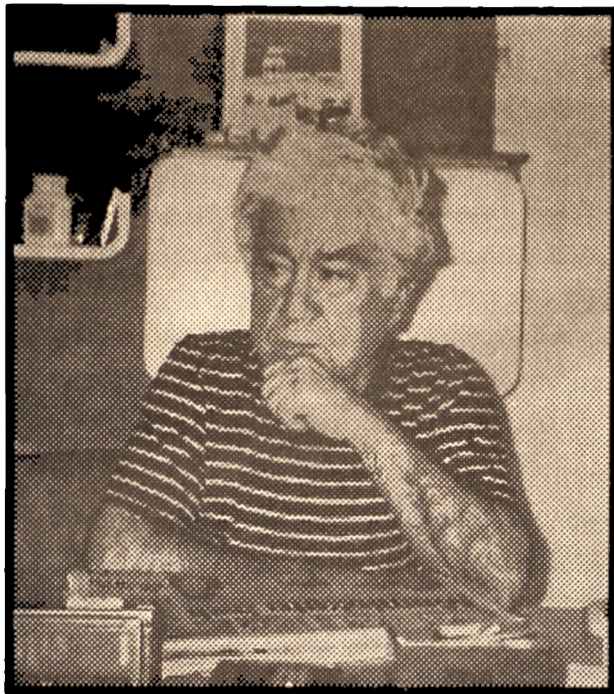
Τον Στέλιο δεν θα τον συναντήσουμε ξανά ούτε σε δρόμο ούτε σε στέκι της Αθήνας. Αλλά πέθανε στ' αλήθεια ή μας έφτιαξε μια ακόμη μαύρη φάρσα;

Άντεια Φραν

«Τι είσαι συ;»

της Άντειας Φραντζή

Τις 6 Ιουλίου πέθανε ο Αζίζ Νεσίν στο Τσεσμέ της Σμύρνης. Γεννημένος το 1915 στην Κωνσταντινούπολη, σ' ένα από τα Πριγκιπονήσια, τη Χάλκη, φοίτησε σε στρατιωτικό λύκειο και στη σχολή των Τεχνών. Το 1937 άρχισε την επαγγελματική του σταδιοδρομία ως αξιωματικός τουρκικού στρατού. Σπούδασε, επίσης, νομικομαθηματική Σχολή και στη Σχολή των Τεχνών. Το 1945, αφού πρώτα παραιτήθηκε από τον στρατό, στρέφεται στη δημοσιογραφία και γράφει κυρίως σατιρικά κείμενα σε περιοδικά (*Yedigün, Kara-göz, Tan, ba, Dolmus*) και σε εφημερίδες (*Yeni te, Aksam, Tanin, Günaydin*). Φτιάχνει

περιουσία και τα πνευματικά δικαιώματα από τα βιβλία του. Όσο για τα τέσσερα παιδιά του από τους δύο του γάμους που τους στέρησε τα κληρονομικά τους δικαιώματα, ο Νεσίν εξηγούσε τη στάση του λέγοντας ότι τους έδωσε κάθε δυνατότητα να σπουδάσουν ό,τι θέλουν, όσο θέλουν, ώστε να γίνουν αυτόνομα και οικονομικά ανεξάρτητα άτομα και ότι οι γονείς πρέπει να δίνουν εφόδια στα παιδιά τους και όχι περιουσίες και κληρονομίες (βλ. *Αντί* 225, 18.2.1983, σ. 27). Αλλά και για τον θάνατό του διάλεξε τη δική του αυθεντική έκφραση όταν ζήτησε να μην του γίνει θρησκευτική κηδεία και να μην εκφωνηθούν επικήδειοι.

έκδο δικά του σατιρικά περιοδικά, το *Markopasa*, και αργότερα, δημιουργία ενός δικού του εκδοτικού οίκου, το *Zübük*.

1968 άρχισε να γράφει το αυτοβιογραφικό του έργο *Έτσι ήρθε άλλο δεν πάνε*. Έχει γράψει συνολικά πάνω από εκατό μυθιστορήματα, μυθιστορήματα, μαρτυρίες, θεατρικά έργα. Ο Νεσίν είναι πολύ γνωστός στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Πολλά έργα του, όπως *Ο Καφές και η δημοκρατία, Ο μύθος του Σίσυφου, Οι ιστορίες ενός εξορίστου, Η νοσηλεία των ζώων, Ζουμπούκ ο κομπιναδόρος*, κ.ά. Έτυχε διεθνούς αναγνώρισης και τα έργα του βραβεύτηκαν στην Ιταλία, τη Βουλγαρία, τη Σοβιετική Ένωση και αλλού. Αλλά και στην ίδια την πατρίδα, παρά τις διώξεις του, το έργο του έτυχε μεγάλης αποδοχής. Τα βιβλία του μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες και η αναγνώση του ήταν παντού άμεση.

1972, ο Αζίζ Νεσίν φτιάχνει το «Ίδρυμα Νεσίν» στην Τσατάλια κωμόπολη 70 χλμ. περίπου από την Κωνσταντινούπολη. Είναι για ένα κοινόβιο ορφανών παιδιών, που ζουν και μορφώνονται εκεί. Για τη λειτουργία του, ο Νεσίν άφησε όλη του την

«Τι είσαι συ;» σημαίνει το ψευδώνυμο Νεσίν, που το διάλεξε ανάμεσα σε πολλά που δοκίμασε, ως το πιο αντιπροσωπευτικό του χαρακτήρα του.

Γιατί ο Νεσίν, αυτός ο διεισδυτικός παρατηρητής και δηκτικός σχολιαστής της τουρκικής κοινωνίας, παρά τις προοδευτικές ιδέες, το πλούσιο ταλέντο του και τις ανθρωπιστικές εκδηλώσεις του υπήρξε ένας ένθερμος κεμαλιστής, που δεν έδωσε ποτέ φωνή στους αγώνες του κουρδικού λαού μέσα στο έργο του. Πίστευε στην αφομοίωσή τους και όχι στο δικαίωμά τους για αυτοδιάθεση.

Η δυναμική του προσωπικότητα και η σατιρική του ιδιοφυία έδωσαν εξαίσιες σελίδες κριτικής της πατρίδας του, των νοοτροπιών και των καταστάσεων, όμως το μαχαίρι δεν μπορούσε να πάει βαθύτερα απ' όσο όριζαν οι προσωπικές του ιδεολογικές πεποιθήσεις.

Στα ογδόντα του χρόνια ο Αζίζ Νεσίν έφυγε απ' τη ζωή νιώθοντας θυμό που η πατρίδα του δεν κατόρθωσε να κερδίσει τον χαμένο χρόνο του εκσυγχρονισμού. Αλλά και για τον εαυτό του υπήρξε εξίσου αυτοκριτικός αποδεχόμενος τα όριά του.

«...ήταν στο χέρι μου, θα γινόμουν αίτιος να προστεθεί το ακό-

...ο άρθρο στον Διεθνή Οργανισμό Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: αρρώστια είναι δικαίωμα φυσικό και κοινωνικό του ανθρώπου

...εν μπορεί να προσπερνιέται ούτε και να αφαιρείται από τα χέ-

...ου κάθε άνθρωπος δικαιούται ν' αρρωστήσει».

...ποτε ζήλεψα τα ευτυχισμένα άτομα που μπορούσαν να κοιμη-

...ξυπλωμένα ανόσκελα όταν αρρώστιασαν.

...ωή μου ακουμπά τον μισό αιώνα κι όμως δεν μπόρεσα ακό-

...τη χρησιμοποιήσω το δικαίωμα να μπορώ κι εγώ ν' αρρωστή-

—Γράψε.

—Γράφω.

—Γράψε κι άλλο.

—Γράφω περισσότερο.

Όταν βλέπω τα καταπράσινα λιβάδια στη δροσιά του πρωινού, επιθυμώ να ξαπλώσω καταγής. Να περπατήσω ξυπόλυτος. Και νιώ-

...θω πως η κούραση των πενήντα μου χρόνων θα περάσει απ' τα

...πόδια κάτω στα φλοιό της γης.

Μια μέρα, πάντως, θα ξεκουραστώ μια και καλή. Αλλά, τι κρίμα,

...τότε δε θα το ξέρω πώς ξεκουράζομαι!.

Απόσπασμα από το κείμενο *Έτσι ήρθανε, έτσι άλλο δεν πάνε*, *Αντί* 322, 18.7.1986, σσ. 50-51.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Δεν πέρασε πολύς καιρός από τότε που έγραψαν οι εφημερίδες, και σχολίασαν με γλαφυρότητα, την εμφύλια διαμάχη που ξέσπασε στο ΠΑΣΟΚ όταν ο Κ. Λαλιώτης ζήτησε, με ψήφισή τροπολογίας στη Βουλή, την

το ρόλο του πολεοδόμου – δηλαδή του σοφού εκείνου τεχνοκράτη που «δομεί» τις πόλεις μια και έξω. Φυσικά ήμουν ένας μικροσκοπικός τροχός σε έναν πολύ μεγαλύτερο μηχανισμό (αυτό απαιτεί μια τέτοια πολυ-επιστημονική προσέγγιση), αλλά είχα το ασύγκριτο πλεονέκτημα να βλέπω από κοντά τα πράγματα, κάνοντας τη λεγόμενη «αυτοψία». Με έναν στοιχειώδη χάρτη λοιπόν της περιοχής στο χέρι, έπρεπε να σημειώνω τις «αλλαγές του ιστού» (τα νέα αυθαίρετα και τις νέες οικοδομές στις περιοχές που μπήκαν πρόσφατα στο σχέδιο

πόλης), να βγάζω τις σχετικές φωτογραφίες-ντοκουμέντα και να γράφω παρατηρήσεις σχετικά με την «ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος». Ήμουν το αποστα-

σιοποιημένο «μάτι» που σχολαστικά κατέγραφε την αθλιότητα της Πολίχνης.

Μια και δεν ήταν βέβαια η πρώτη φορά που βρισκόμουν μέσα σε ένα τέτοιο «υποβαθμισμένο» περιβάλλον, ούτε η πρώτη που αντίκριζα το «θαύμα» του περάσματος από την αυθαιρεσία στη νομιμότητα, μπορούσα να κρατήσω την ψυχραιμία μου. Μέσα μου είχαν ξυπνήσει –ναι, πάλι– οι ωραίοι ρομαντικοί λόγοι περί αυθαιρέτων του '60. Σκεφτόμουν ότι εδώ, ακριβώς εδώ, χτυπάει η καρδιά της πραγματικής Ελλάδας, που χωρίς μέσα, χωρίς γη κ.λπ., ενάντια σε όλες τις αντιξοότητες, καταφέρνει να επιβιώσει...

Κάποια στιγμή βγήκα από τον «οικισμό», δηλαδή αυτό το μωσαϊκό περιοχών που η μια μετά την άλλη «εντάχθηκαν» στο σχέδιο, και κατευθύνθηκα προς τα χαμηλά, εκεί όπου ήταν άλλοτε κάποιο στρατόπεδο. Μια σχετικά μεγάλη, κενή έκταση, που έτυχε να βρίσκεται μέσα στα διοικητικά όρια της Πολίχνης. Εδώ είχαν ήδη εγκατασταθεί τα πιο «άγρια» αυθαίρετα, δηλαδή η πρόσφατη γενιά αυθαιρέτων, με όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά του είδους. Καθώς προσπαθούσα να κάνω όσο πιο διακριτική την παρουσία μου, πρόσεχα να κρατώ σε απόσταση τα σκυλιά που με είχαν μυριστεί από ώρα και γάβγιζαν ασταμάτητα. Από

τις θλιβερές (μερικοί τις θέλουν γραμμοκέλες με παρακολουθούσαν τα κινήματα των κατοίκων. Ελάχιστοι απάντησαν με χαιρετισμό μου, για να με ρωτήσουν ποια υπηρεσία ήμουν: είχαν δει παλιότερα και μένα να τριγυρνούν με περιεργό ύφος, δεν περίμεναν τίποτα. Τότε να έδειξαν και κάποια κατανόηση, να μου γύριζα στο λιοπύρι. Τη νύχτα, λοιπόν, οι γεννήτριες του ηλεκτρικού ρεύματος ουργούν μια κόλαση θορύβου μέσα στην ερημιά. Κατά τα άλλα, πάντως, δεν είναι παράπονο.

Εκείνοι ήξεραν πολύ καλά τους κανόνες του παιχνιδιού. Εγώ, όχι. Όταν αρχικά βρεθήκαμε όλοι μαζί οι πολεοδόμοι να αποφασίσουμε τη «στρατηγική» που θα ακολουθούσαμε στις προτάσεις μας, είχα θέλησα να πω τις σκέψεις μου. Έτσι μορφώθηκε μια θαυμάσια πρόταση που ζητούσε την αξιοποίηση της γης του στρατοπέδου μέσω αστικής ανάπτυξης και δημιουργία της νέας οικιστικής περιφέρειας. Θα έβαζε τέρμα, μια και καλή, στις πολιτικές συναλλαγές που αναπαράγονταν αυτό το αίσχος των αυθαιρέτων. Θυμάμαι σύσταση μιας δημοτικής κατασκευαστικής εταιρείας, με αρχικό κεφάλαιο δημοτική γη θα μπορούσε έτσι να χρηματοδοτηθεί σύμφωνα με τις σχετικές προτάσεις του νόμου, οι ροές των κεφαλαίων θα..., θα εξασφαλιζονταν...

Σχεδίασα με μεγάλη επιμέλεια το σχέδιο της πρότασης για την Πολίχνη. Πρόσεξα, ιδιαίτερα, τα χρώματα που χρησιμοποιούσα να είναι αρμονικά και να νίξεται σωστά ο σημαντικός ρόλος που έπαιζε μελλοντικά το προβλεπόμενο οικονομικό-υπηρεσιακό-πολιτιστικό κέντρο της περιφέρειας της Θεσσαλονίκης, που τότε κάθαινε δίπλα στην Πολίχνη. Κάθαινε δίπλα στον μεγάλο άξονα κυκλοφορίας, ο οποίος βγήκε ένα χάσμα οφθαλμοφανώς κείμενο που το συνόδευε κι αυτό ένα μακρόνυχτο ρασιοναλισμού. Τα διαγράμμιζε όλα σε κομψά τεύχη και τα υποβάλλω με κομψότητα στο δήμο.

Αυτά, πριν από λίγα χρόνια, δεν θα περάσει δεκαετία.

Μάνα Πολίχνη

αναίρεση προηγούμενης διάταξης για τη νομιμοποίηση αυθαιρέτων στην Πολίχνη Θεσσαλονίκης (και στα Μάταλα Κρήτης).

Για τους λεπταίσθητους αποδέκτες αυτής της ενημέρωσης, όλο το ενδιαφέρον συγκεντρωνόταν στο τι θα πει ο ένας και τι θα πει ο άλλος υπουργός, στους συσχετισμούς δυνάμεων μέσα στο κόμμα και στο πώς μέτρησαν τελικά τα κουκιά.

Όσοι άκουγαν το όνομα της Πολίχνης για πρώτη φορά, ή ακόμα εκείνοι που δεν ήξεραν καν κατά πού πέφτει αυτή η περιοχή, θα συνέχιζαν να μένουν στο σκοτάδι. Η Πολίχνη θα συνέχιζε να είναι ένα σκέτο όνομα στα τόσα, χωρίς υπόσταση ή ειδικό βάρος. Τα αυθαίρετα στην Πολίχνη ή αλλιώς, μετά συγχωρήσεως, χέστηκε η φοράδα στο αλώνι.

Έτυχα όμως στην Πολίχνη πριν από κάμποσα χρόνια και νομίζω πως η αναφορά σε εκείνη την επίσκεψη έχει το ενδιαφέρον της. Βρέθηκα λοιπόν εκεί, παίζοντας

ΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΙΩΤΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ιν από πέντ'-έξι χρόνια, σε
λεοπτική συνέντευξη, είχαν
ρωτήσει την Αυστραλέζα
εμινίστρια, συγγραφέα της

Ή αρχή της νηλικίωσης

αίκας Ευνούχου, Ζερμαίν
ρήρ, τι συμβουλή είχε να
ι στους νέους, σχετικά με
ωτα στα χρόνια του AIDS:

υνιστώ την πολυμορφική δια-
στροφή, απάντησε εκείνη, μ' ένα
ελαφρύ χαμόγελο τσαχπινιάς. Ο
δημοσιογράφος έμεινε εμβρόντη-
τος, και ζήτησε ταπεινά διευκρινί-
αμόγελο της γοητευτικής μεσήλικος

τα όλα, αλλά μην μπαίνετε μέσα!
; φαίνεται, να πληρώσουμε έναν
ράλογο και ασήκωτο φόρο αίμα-
α αρχίσουμε να ψυλλιαζόμαστε και
, αυτό που οι γυναίκες γνωρίζουν
ρισμού τους και απο αρχαιοτάτων :
ή, το σεξ δεν είναι μόνο διείσδυση.
ι, φαίνεται, το πένθος αυτό, που θα
πολύ ακόμα, απαραίτητη προϋπό-
να απεικονίζονται και οι ομοφυλό-
κοινοί άνθρωποι (επίτηδες απο-
ν λέξη «φυσιολογικοί», γιατί σέρ-
ς και το («καταδικαστέο») αντίθε-
σε ταινίες όπως το *Longtime*
η, ή το *Philadelphia*.

συνεννοούμαστε όμως. Το AIDS
το «τίμημα» της ερωτικής «απελευ-
, όπως η σύφιλη δεν ήταν το «τίμη-
ορνεϊάς: Απλώς διαδόθηκε μέσω
ι-θλιβερή ειρωνεία- ίσως μας με-
λίγο από το κυνήγι της ανόητης
σης, κάνοντάς μας να ξανακοιτά-

ξουμε τη θέση του έρωτα στη ζωή μας και να
αναζητήσουμε ξανά την ενσυνείδητη από-
λαυση.)

Φαίνεται πράγματι, πως, σιγά σιγά, ο τρό-
πος με τον οποίο αντιμετωπίζουμε ή μιλάμε
για τον έρωτα αλλάζει. Τις κατηγορίες της
ερωτικής συμπεριφοράς που κληρονομήσα-
με απ' τους προηγούμενους αιώνες
δεν τις έχουμε βέβαια ακόμα απορ-
ρίψει. Τουλάχιστον όμως, προσπα-
θούμε επιτέλους να ενημερωθούμε,
ψύχραιμα και σοβαρά. Μετά τα φα-
νταχτερά εξώφυλλα των τελευταίων
δέκα ετών, σε περιοδικά «νεανικά»
ή δεδηλωμένα σκανδαλοθηρικά,

έφτασε κι η ώρα να βγεί το *Νουβέλ Ομπσερ-
βατέρ* με εξώφυλλο: «Ομοφυλόφιλοι: Το Τέ-
λος του Ψέμματος» και το *Νιούσγουηκ* να
αντεπιτεθεί με θέμα: «Αμφιφυλοφιλία».

Η πληροφόρηση φέρνει την εξοικείωση, κι
αρχινάνε τα ερωτήματα: Όταν υπερβούμε
τις διαφορές των ερωτικών πρακτικών, μοι-
άζει να είμαστε όλοι ίδιοι. Ή μήπως είμαστε
όλοι διαφορετικοί, ο ένας απ' τον άλλον; Ή
μήπως πάλι, ο έρωτας είναι όντως «σκοτει-
νός», ένα βαθύ πεδίο όπου εκτυλίσσεται μια
ζωή άλλη, άσχετη μ' αυτήν του «υπόλοιπου»
εαυτού μας; Και τι επιδιώκουμε; Ανοχή της
διαφοράς και αφομοίωσή της απο την συμ-
βατική τάξη πραγμάτων, ή «queer politics»,
τονισμό δηλαδή, περήφανη διεκδίκηση και
απόλυτο σεβασμό του διαφορετικού, που θα
το ανακαλύψουμε παντού γύρω μας, αν κα-
λοηγοιτάξουμε;

Συγχρόνως με την ενημέρωση, δεχόμαστε
έναν καταϊγισμό εμπορικών εικόνων που εκ-
μεταλλεύονται στοιχεία ως χθές «απαγορευ-
μένα» ή περιθωριακά: Ο τρανσβεστισμός γί-
νεται ταινία ευρείας διανομής (*Πρισίλλα, η
Βασίλισσα της Ερήμου*) ή απλώς «ίματζ» για
εξώφυλλο δίσκου (*Σοφία Βόσσου*), τα σαδο-
μαζοχιστικά εξαρτήματα περνάνε ατόφια
(*Βερζάτσε*) ή επιχρυσωμένα (*Σανέλ*) στην
«υψηλή ραπτική», το διακοσμητικό τρύπημα
οποιοδήποτε μέρους του σώματος καταντά-
ει «μόδα», ξεχνώντας την ερωτική του κατα-
γωγή, και τα ωραιότερα γυναικεία πόδια τα
έχει... ο Ρου Πάουλ - μετά, φυσικά, τη Νά-
ντια Άουερμαν (με το αντρικό χτένισμα)!

Επόμενο είναι να βρισκόμαστε σε σύγχυ-

ση, παρόμοια με αυτήν που πρέπει να ένιω-
σαν προ ετών κάποια αντράκια σε επαρχια-
κό θερινό κινηματογράφο, αφού ανέκραξαν
«ωραία γκόμενα!» στην πρώτη εμφάνιση του
βισκοντικού Τάτζιο (*Θάνατος στη Βενετία*),
για να παγώσουν λίγα δευτερόλεπτα αργό-
τερα, ανακαλύπτοντας πως το ναυτικό κο-
στουμάκι δεν μπορούσε παρά να ντύνει ένα
αγοράκι! Είναι «καλή» ή «κακή» αυτή η σύγ-
χυση των φύλων (ακριβέστερα: των εξωτερι-
κών τους χαρακτηριστικών); Μήπως προ-
σπαθεί να μας πει ότι αλλού παίζεται το παι-
χνίδι της έλξης, και πως αλλού βρίσκεται το
κέντρο βάρους του έρωτα; Τώρα που η *Μα-
ντόννα* έχει προ πολλού λικνιστεί «ως παρ-
θένα» με δύο «ευνούχους», κάνει έρωτα με
τον Εσταυρωμένο, φιλήσει άντρες, γυναίκες
και μπουκάλια αδιακρίτως, τι έμεινε πια να
«ξεπεραστεί»;

Θαμπωθήκαμε απο γαργαλιστικές επιφά-
νειες, αγοράσαμε πλαστικοποιημένα τα-
μπού, «τα δοκιμάσαμε όλα» μέχρι να πει-
στούμε πως η ηδονή είναι ένα απέραντο χω-
ράφι, όπου καθέννας είναι ελεύθερος να τρυ-
γάει ό,τι του αρέσει είναι ζήτημα χρόνου πό-
τε θα ξαναγυρίσουμε επιτέλους στην καρ-
διά. Γιατί (και) αυτή αποφασίζει. Και δεν
χρειάζεται να την «απελευθερώσουμε»: Να
διαπιστώσουμε μόνο, πως εδώ βρίσκεται,
και βρισκόταν πάντα, ακλόνητη η έδρα της
πραγματικής μας ελευθερίας.

Γιατί αν η ερωτική «απιστία» είναι αποδε-
δειγμένα βιολογικώς χρήσιμη για την επι-
βίωση του είδους, εμείς μπορούμε, παρ' όλα
αυτά, να προτιμήσουμε την πίστη. Ή να δε-
χτούμε, κατά Μάρκες, πως «η καρδιά είναι
ένα μπορντέλο με πολλά δωμάτια».

Ας ελπίσουμε λοιπόν, ότι τα σημεία δεν μας
απατούν. Κι ότι αρχίζουμε να απολαμβάνου-
με (και να σκεφτόμαστε) ως ενήλικες, κι όχι
να ερεθιζόμαστε απλώς ως προ-έφηβοι.

Κάτι συμβαίνει εδώ...

Επιμέλεια: Λεωνίδας Βαλασόπουλος

- Η πιανίστα **Δανάη Καρα** μετά την εμφάνισή της στο Φεστιβάλ Αθηνών με την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΑ στα τέλη Ιουλίου επανεμφανίζεται στις εκδηλώσεις του φετινού φεστιβάλ στις 5 Σεπτεμβρίου, αυτή τη φορά με την ορχήστρα Βιρτονόλι της Μόσχας υπό τη διεύθυνση του **Βλαντιμίρ Στιβάνωφ**.

- Το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Κομοτηνής έκανε την καλοκαιρινή του πρεμιέρα στις 21.7 στο θερινό Δημοτικό Θέατρο της πόλης με το έργο της **Μαργαρίτας Λυμπεράκη** *Το μυστικό κρεβάτι ή Τηλεγόνος*. Στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών στις 27.7 η παράσταση παίχτηκε στην Αθήνα, στο Θέατρο Λυκαβηττού, ενώ μέσα στον Αύγουστο θα περιοδεύσει σε αρκετές πόλεις της χώρας (Φεστιβάλ Κασσάνδρας 16.8, Βέροια 18.8, Σκιάθος 21.8). Μια από τις ευχάριστες θεατρικές προτάσεις αυτού του καλοκαιριού σε σκηνοθεσία του **Νίκου Σακαλίδη**.

- Πέντε χρόνια κυκλοφορίας συμπλήρωσε το καλό περιοδικό τέχνης **ARTI-Η τέχνη σήμερα**. Η στήλη εύχεται στο ποιοτικό έντυπο χρόνια πολλά και καλή συνέχεια!

- Στη Μυτιλήνη, στη Δημοτική Πινακοθήκη του Μόλυβου από τις 5 έως τις 15.8 η ζωγράφος και χαράκτρια **Ίρις Ξυλά-Ξαναλάτου** παρουσιάζει θαλασσογραφίες σε μια έκθεση υπό τον τίτλο «Χρόνια... κοντά στη θάλασσα».

- Εγκαινιάζεται στις 18.8 στο Ναύπλιο, η έκθεση ζωγραφικής με τίτλο: «Σχηματικές αναπλάσεις Χ3», με έργα των **Κώστα Ευαγγελάτου, Ελένης Σιδηροπούλου και Παναγιώτη Νικητέα** στην αίθουσα τέχνης Ναυπλίου σε συνεργασία με το Art Studio «Est».

- Στο «Αμφιθέατρο - Yacht Club», γίνονται δύο ενδιαφέρουσες συναυλίες: Στις 13.9 εμφανίζεται η **Chaka Khun** και στις 27.9 η **Grace Jones**. Και οι δύο τραγουδίστριες αποτέλεσαν μεγάλα ονόματα της χορευτικής μουσικής της περασμένης δεκαετίας.

- Στα μοναδικά χερσαία σύνορα Ελλάδας - Τουρκίας, στην ακριτική κοινότητα

Καστανέων Έβρου με τη χρηματοδότηση του ΟΠΑΠ και την υποστήριξη της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, υλοποιείται στις 18, 19 και 20.8 τριήμερο εκδηλώσεων.

Στις 18.8 θα εμφανιστούν ο **Διονύσης Τσακνής** και ο **Λαυρέντης Μαχαιρίτσας**, στις 19.8 το ροκ συγκρότημα **Σπυριδούλα** και άλλα ερασιτεχνικά μουσικά σχήματα της πόλης και στις 20.8 θα εμφανιστούν παραδοσιακά χορευτικά συγκροτήματα νέων της Θράκης, ενώ οι εκδηλώσεις θα κλείσουν με ρεμπέτικη βραδιά υπό τους ήχους του **Στέλιου Βαμβακάρη**.

- Όταν ο ρατσισμός και η ξενοφοβία αγγίζουν ακόμα και τους παιδικούς σταθμούς και τα νηπιαγωγεία, τότε οι πολίτες που πλήττονται παίρνουν τις τύχες στα χέρια τους. Έτσι, λοιπόν, οι Αφρικανοί που ζουν στη χώρα μας αντιμετωπίζοντας δυσκολίες στην εγγραφή των παιδιών τους σε παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία και με τη μεσολάβηση του **Παναφρικανικού Συνδέσμου Ελλάδας** προχωρούν στην ίδρυση παιδικού σταθμού και νηπιαγωγείου μέσα στους οποίους τα αφρικανάκια — αλλά και όσα άλλα παιδιά αντιμετωπίζουν αντίστοιχα προβλήματα — θα μπορούν να εκπαιδεύονται και να διαπαιδαγωγούνται χωρίς να βιώ-

Το χοροθέατρο της Λήδας Shantala παρουσιάζει τα «χορευτικά μονοπάτια της Ανατολής» στις 24.8 στο Κηποθέατρο Νίκαιας και στις 30.8 στο Δημοτικό Θέατρο Άλσους Ηλιουπόλεως. Μετά τις παραστάσεις η Λήδα Shantala και η χορευτική ομάδα της θα πραγματοποιήσουν δόνηση περιοδεία στην Ινδία.

νουν την προκατάληψη και το ρατσισμό. Η Unicef ήδη ενίσχυσε αυτή την προσπάθεια με γραφική ύλη και παιχνίδια. Όποιος ενδιαφέρεται να ενισχύσει αυτήν τη φιλόδοξη προσπάθεια δεν έχει παρά να απευθυνθεί στα τηλέφωνα του Παναφρικανικού Συνδέσμου Ελλάδας: 64.57.864, 64.58.495, 85.40.278 (κ. Godwin N. Nsofor).

Η Α' Biennale νέων Ελλήνων αρχιτεκτόνων θα πραγματοποιηθεί φέτος τον Δεκέμβριο. Από 66 συμμετοχές και 131 έργα που υπεβλήθησαν επιλέχθηκαν 20 ποικίλα θέματα, τα περισσότερα, βέβαια, κατοικίες. Ιδού μερικά: Διαμόρφωση αποθήκης της πρώην Μεταλλουργικής Βόλου σε πανεπιστημιακό κτίριο του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας - Πνευματικό κέντρο του Δήμου Κορυδαλλού - Εμπορική Τράπεζα στη Ν. Φιλαδέλφεια - Μνημείο της Αεροπορίας στην Ελευσίνα - Δημαρχείο και Πολιτιστικό Κέντρο Χολαργού.

Δημόσια και ιδιωτικά έργα μεγάλης πνοής, μια πρώτη σερμαγιά του νέου θεσμού που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του «Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Βιβλίου

Κλαυσίγελως

Δενδρινός
(ρομάντσο) –
μύθ
ή-Επιμέλεια:
Σακάτος
φίनि Αθήνα 1993

Ο γιος Δενδρινός γεννή-
θηκε στο Νιοχώρι της Κεφαλο-
πόλεως το 1904 και πέθανε σε πα-
ράνομο «Σωτηρία» το 1938.
Ο κάπως καθυστερημέ-
τη θέση που του αξίζει
στη λογοτεχνία μας,
που η σύντομη και βα-
ρή ζωή του δεν του επέ-
δωσε όλα όσα μπο-
ρει υποσχόταν με το μι-
νι έργο του. Εκείνο
που γνωστό χάρη στις
εργασίες του Γιώργου Κο-
τζίου και του Κώστα Καλα-
μαρά, στις μέρες μας,
ο πα Βλάχου των «Κει-
νου οποίου η προσπά-
πρόλαβε να ευοδωθεί.
Σήμερα, τούτο το έργο
να συνεχίσει ο συντο-
μολογός Δενδρινός, Β. Σακά-
τος, ελπίς της παρούσας
που με εμφανές ενδια-
φέρον πάνω από τη ζωή
του πρόωρα χαμέ-
τέχνη. Στην έκδοση συ-
μβάλλουν: α) «Ο Μαμ-
μούθ» σατιρικό-δρα-
ματικό πρωτοδημοσιεύτηκε
με εισαγωγικό σημείω-
μα του Κοτζίου, β) το διή-
γημα «Η βιτρίνα» που συνό-
νι αρχική του έκδοση
«Μαμούθ» και επανεκδό-
τη «Στιγμή» μαζί με το
«Η βιτρίνα» στη σει-

ρά «Ασυνήθιστες Ιστορίες» και
γ) τέλος, ο «Ιχώρ», ανέκδοτη
«χιουμοριστική νουβέλα με υπό-
θεση πραγματικοφανταστική»,
σύμφωνα με τα λόγια του ίδιου
του συγγραφέα του.

Ο Δενδρινός, χωριατόπαιδο
που βρίσκεται στην Αθήνα πρώ-
τιστα από την ανάγκη να κερδί-
σει χρήματα, δεν είναι παρά
απόφοιτος του Δημοτικού. Πα-
ράλληλα με τη σκληρή δουλειά
που υποχρεώνεται να κάνει
στην πρωτεύουσα και τη σκληρή
συμπεριφορά της θείας του που
θα του στοιχίσει την πλευρίτιδα
εξαιτίας της οποίας τελικά θα
πεθάνει (αλλά και του πατέρα
του που στην επιστροφή του
στην Κεφαλονιά, άρρωστος
ήδη, θα παραμείνει το ίδιο αδυ-
σώπητος απέναντί του), θα επι-
βιώσει επαγγελματίας τον γυ-
ρολόγο πραματευτή σε περιο-
χές της Αττικής. Παράλληλα, θα
διαβάσει, θα γράφει, θα επιδιώ-
κει μια κάποια αναγνώριση: μια
βράβεισή του σε διαγωνισμό
του περιοδικού «Φαντάζιο» θα
σημάνει την επίσημη είσοδό του
στο χώρο των γραμμάτων και
την ευτυχέστερη, σύμφωνα με
τον ίδιο, στιγμή της ζωής του.

Ο Δενδρινός δεν φαίνεται, όσο
ζούσε, να βοηθήθηκε από τους
ανθρώπους. Για τούτο, ίσως,
και τον «Μαμούθ» του τον
αφιερώνει, «σ' όλα τ' άψυχα και
τα στοιχεία της φύσης που δεν
[τον] πικράνανε ποτέ.» Διήγημα
χωρισμένο σε 12 κεφάλαια, «Ο
Μαμούθ» διαθέτει μια συ-
γκλονιστική αρτιότητα στη λιτή
δομή του: Ο δημοσιογράφος
Ντίμης Μίθρας, γύρω από τον
οποίο επικεντρώνεται η ιστο-

ρία, αποτελεί παράδειγμα αντι-
ήρωα με την πλέον σύγχρονη
σημασία της λέξης. Απέναντι
στην εξωτερική του εικόνα αντι-
παράκειται, μέσα από έναν
εσωτερικό μονόλογο μπροστά
στον καθρέφτη, η δραματική
όψη μιας ζωής και μιας καριέ-
ρας που στηρίζεται στη φαντα-
σία – κάτι που δεν θα ξένιζε, σή-
μερα, κανέναν γνώστη του
επαγγέλματος. Είναι αρκετά
γνωστό πως οι σύγχρονοι δημο-
σιογράφοι, συχνά καταφεύγουν
στην ίδια μέθοδο προκειμένου
να καλύψουν κάποιο ρεπορτάζ
που απαιτεί ο διευθυντής τους.
Μόνο που ο Ντίμης Μίθρας
έχοντας συνειδητοποιήσει την
απόσταση μεταξύ φαντασίας
και πραγματικότητας και όντας
περισσότερο ευσυνείδητος απ'
ό, τι οι πράξεις του το δείχνουν,
περνά με αφορμή μια γυναίκα
που πιστεύει στα κείμενά του,
μια υπαρξιακή κρίση που τον
ανάγει σε δραματικό πρόσωπο
τραγικών προεκτάσεων. Η σύ-
ντομη πρόταση με την κοφτή κα-
τάληξη, οι επαναλήψεις, η ακέ-
ραιη δημοτική εμπλουτισμένη
από την ντοπιολαλιά του συγ-
γραφέα και εκείνη η ειρωνική
σύνταξη που κάποιες στιγμές
θυμίζει με το ρυθμό της τη σαρ-
καστική ανατροπή της γλώσσας
που συναντάται στον Σκαρίμπα
δίνουν στον «Μαμούθ» τη δύ-
ναμη που μόνο ένα πολυδουλε-
μένο κείμενο άξιου τεχνίτη μπο-
ρεί να προσφέρει στον αναγνώ-
στη του. Αν όμως ο ήρωας βρί-
σκεται στο μεταίχμιο φαντασίας
και πραγματικότητας παίζοντας
εκεί την ίδια τη ζωή του, ο συγ-
γραφέας ακολουθεί κι αυτός,

Ροζαμούνδη του Η.Χ.
Παπαδημητρακόπουλου
(εκδ. Νεφέλη, 1995): «Ο
Αντρέας πιάνο δεν
κατάφερε να μάθει ποτέ,
αλλά υπερκινητικός,
υπεραιοδόξος και
φουριόζος όπως ήταν
πάντα, είχε καταφέρει να
παίζει (με πολλά,
ενοείται, λάθη) ένα
απόσπασμα από την
Ροζαμούνδη του
Σούπερ. Τον θυμάμαι να
κάθεται στο πιάνο, σεμνός
στην αρχή, διστακτικός, με
την πάροδο όμως του
χρόνου να παίρνει φόρα,
να αυτοκουρδίζεται, μέχρι
που έφθανε στο μοιραίο
σημείο, όπου (όρθιος,
πλέον), έξαλλος και εκτός
εαυτού, πατούσε με
ιλιγγιώδη ταχύτητα τα
πλήκτρα καθ' όλο το μήκος
του κλαβιέ, πρώτα με την
ονυχοφόρο φάλαγγα του
δεξιού δείκτη, και
ακολούθως (ανάποδα) με
την αντίστοιχη του
αριστερά, με ένταση και
δύναμη φοβερή,
επιτυγχάνοντας έτσι την
μία μετά την άλλη δύο
ανατριχιαστικές
συγχορδίες, πατώντας
ταυτόχρονα μέχρι
παροξυσμού εναλλάξ τα
πεντάλ – και εκεί
τελείωνε, μαρμαρωμένος
ξαφνικά, και σαν
εξουθενωμένος, έτοιμος
όμως και για μια βαθύτατη
υπόκλιση, εάν το
ακροατήριο
χειροκροτούσε με το
ανάλογο πάθος. Η
παράσταση αυτή (διότι
περί παραστάσεως
επρόκειτο) δινόταν σε
κάθε περίπτωση και επ'
ευκαιρία πάσης
εκδηλώσεως, πάντα δε με
τό ίδιο απόσπασμα της
Ροζαμούνδης, οπότε
(μοιραία) ελάχιστα

καθυστερήσει η χλευαστική ταύτιση Αντρέα-Ροζαμούνδης». Μικρά διηγήματα γραμμένα από το 1987 έως το 1995 και συντεθειμένα με τρόπο ενιαίο που ακυρώνει τον ιστορικό χρόνο και στη θέση του βάζει την χρονική αλληλουχία της μνήμης και των ονείρων. Η ανάκληση περιστατικών του παρελθόντος και η καταγραφή τους με οδηγό τη συνειρμική σχέση που εγγράφουν στη συνείδηση μορφοποιείται σε μία σειρά αφηγηματικών μονάδων που, παρά την αυτοτέλειά τους, μπορούν να διαβαστούν σαν ένα σπονδυλωτό αφήγημα. Το αποτέλεσμα: ένα μικρό αριστούργημα.

Στο έργο της Jacqueline de Romilly, της σπουδαίας -σπουδαγμένης αλλά και φημισμένης - ελληνίστριας μπορεί κανείς να ανατρέχει σταθερά. Δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση οι ειδικές γνώσεις, γιατί φροντίζει η ίδια να μας μεταφέρει τον πλούτο όλων των αναγκαιών πειραθεμάτων κάθε φορά που αναφέρεται σε ένα ζήτημα. Το τελευταίο βιβλίο της που εκδόθηκε στα ελληνικά είναι ένα φωτεινό παράδειγμα: Ο Νόμος στην ελληνική σκέψη. Από τις αρχές στον Αριστοτέλη (μετάφραση: Μπάμπη Αθανασίου και Κατερίνα Μηλιαρέση, εκδ. «Το Άστυ», 1995). Η ανάγνωσή του με κάνει να σκέφτομαι πως η

την ίδια τακτική με το κείμενό του: Κάτω από το μανδύα των δύο ενυπνίων δημιουργεί σελίδες φανταστικής λογογεχνίας σπάνιας ομορφιάς, έστω κι αν στόχος τους είναι να επικαλύψουν αλληγορικά την πραγματικότητα του ήρωα. Η αναφορά στα «πουλιά τηλεγραφετές» και στα «πυροβολούντα ψάρια» που εφεύρε η δημοσιογραφική πένα στις Νότιες Θάλασσες παραπέμπουν ευθέως τόσο στον Σεβάχ το Θαλασσινό (το πουλί «ροκ» κ.α) όσο και στον Ε.Α. Πόε (τα πουλιά «κράκεν»), στοιχεία που μας ανάγουν στο συναφές του φανταστικού λογοτεχνικό είδος του «θαυμαστού». Αν «Ο Μαμμούθ» αποτελεί μια ειρωνική ματιά πάνω στους ανθρώπους και στην υπαρξιακή δίνη όπου τους οδηγεί η ευσυνειδησία, ο «Ιχώρ», κινούμενος ευθύς εξαρχής στο χώρο του φανταστικού συνιστά έναν κλαυσίγελο για τούτη τη μοίρα του ανθρώπινου γένους. Αλλωστε, όπως σημειώνει ο επιμελητής της έκδοσης, «Ιχώρ» σημαίνει «πυώδης ύλη», «σάπιο αίμα».

Με βαθιά γνώση των θρησκευτικών μεταφυσικών φαντασιώσεων αλλά και με οξυδέρκεια απέναντι στα διεθνή πράγματα της εποχής του, ο Δενδρινός δημι-

ουργεί ένα εφιαλτικό φρέσκο ανάλογο της κόλασης του Δάντη που προλέγει, ήδη το 1936, τη λαίλαπα του φασισμού ως αναγκαία απόληξη των αδιεξόδων του καπιταλισμού. Έργο βαθιά αντιπολεμικό, βαθιά δημοκρατικό αλλά και άναρχο στη δομή και γραφή του, λυρικό και απόλυτα ρεαλιστικό ο «Ιχώρ» χρησιμοποιεί τις τεχνικές του σύγχρονου φανταστικού που παραπέμπουν σε εκείνες του Οργουελ ενώ παράλληλα μετατρέπεται σε καυστική σάτιρα προσώπων και καταστάσεων. Τα πάντα διαδραματίζονται στον ουρανό όπου ο καλός Χβα και ο κακός Βουλ, οι δύο όψεις της μίας και αυτής εξουσίας του σύμπαντος, θα αποφασίσουν τον νέο Κατακλυσμό, μια και το 1/6 των ανθρώπων (η Σοβιετική Ένωση) έπαψε πια να πιστεύει στον Χβα.

Μόνο που ο Κατακλυσμός όλο αναβάλλεται είτε διότι τα μηχανήματα (παραγγελμένα από τη Γερμανία) έχουν σαμποταριστεί από τον Αγιο Γεράσιμο καθ' υπόδειξη του Οδυσσέα είτε διότι τα καινούργια από την Ιαπωνία καθυστερούν στο τελωνείο λόγω σκοπιμοτήτων του Βούδα. Αποτέλεσμα, να προλάβει να ξεσπάσει στους Ουρανούς η επανάσταση των Ταπει-

νών που θα σημάνει και το τέλος των Χβα-Βουλ και θα επιδορυθεί η Δημοκρατία. Δουλειάς με έμβλημα την Αλήθεια, τη Λευτεριά και τη Δικαιοσύνη. Αρχάγγελοι, Άγιοι, σωπα της μυθολογίας αλλά και κοινός θνητοί παρελαύνουν ασταμάτητα από τις σελίδες του βιβλίου με μια αποδομητική των πάντων διάθεση που λουθεί την καλπάζουσα σαρκοκρατική γραφή του Δενδρινού. Ενός σύγχρονου μας προπολεμικού συγγραφέα, τολμάει στη σύλληψη και στην αποτύπωση των κειμένων του, ικανός να επεξεργάζεται και να συντονίζει προς όφελος της αλήθειας κοινωνικής κριτικής με τον καλύτερο τρόπο, τα γοτεχνικά είδη. Με τη γοητεία του Δενδρινού το φανταστικό μεταλλάσσεται σε τραγικό επειδή γίνεται απόλυτα ανθρώπινο. Η επιμελημένη επανέκδοση και η έκδοση των ανέκδοτων έργων του είναι, νομίζω, μια υπόθεση που ο χώρος των γραμμάτων οφείλει στον ίδιο το Δενδρινό. Στον άνθρωπο που αφιερώνει τον «Ιχώρ» στο έργο που «σαρκάζει και κλασματοποιεί και σπαράζει» όπως είπε ο ίδιος, στο «ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ»...

Δημήτρης Τσατούλης

Μαρτυρία από την Κύπρο

**Μάγδα Μ. Κιτρομηλίδου,
Το Μικρασιατικό Ζήτημα
στην εφημερίδα Πάφος
της Κύπρου,
Λευκωσία 1994**

Στην Κύπρο, η εθνικιστική ιδεολογία που είχε μεταλαμπαδεύει από το ελληνικό κράτος στο

πλαίσιο της πολιτικής του εθνικού κέντρου επιβίωσε και έπειτα από τη Μικρασιατική Καταστροφή, η οποία, αν μη τι άλλο, αποτέλεσε ισχυρό ράπισμα για τον ελλαδικό αλυτρωτικό ιδεολισμό. Η κλιμάκωση, πάντως, των κυπριακών διεκδικήσεων, ύστερα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, απέφερε την αντιστροφή των ρόλων στο ιστορικό προ-

σκήνιο της θεωρίας του εθνικού κέντρου: επιδίωξη ενσωμάτωσης στο ελληνικό κράτος εκτεινόμενη από την περιφέρεια και το εθνικό κέντρο, βίαιη παρακαταθήκη του Βενιζελικού διστακτικού στο να ακολουθήσει μια μαχητικότερη πολιτική έναντι των ενωτικών αιτημάτων. Έμμεσα, πάντως, η έννοια του εθνικού κέντρου να τεθεί σε νέα βάση

ιουργία της Κυπρια-
οκρατίας (1960), η
φανιζόμενη ως δεύτε-
ροητο ελληνικό κρά-
τος του ελληνικού
ύ, προκάλεσε το ψυ-
πλέγμα για την επα-
γία των αντανάκλα-
ν ενωτικού μεγαλοϊ-
ύ. Οι συνέπειες υπήρ-
κές και πάλι ως προς
ικό ρόλο και την επι-
υ ελληνισμού σε μια
του κοιτίδα. Τα ίδια
αστικά νομίζω ότι
διαγνώσει κανείς, τη-
των αναλογιών, και
ιτική του τουρκικού
έναντι των νεόδμητων
ενών» Δημοκρατιών
ν Σοβιετικής Ένωσης.
ομαι πως όταν τον Σε-
του 1921, υπό την ευ-
ι τη βεβαιότητα που
σαν οι αρχικές νίκες
νικού στρατού στη μι-
κή χερσόνησο, ο μι-
ς λόγιος **Πασχάλης**
δης εξέφραζε την πε-
ότι «η Ελλάς δεν δύνα-
ήση άνευ της Μικράς
ς αποτελεί οιονεί τον
ν πνευμόνων, ίσως τον
ίτερον δι' ων αναπνέει
, δεν θα μπορούσε τό-
τασθεί ότι όχι μόνον η
τική εκστρατεία θα εί-
ή κατάληξη αλλά και
ήμη του αλυτρωτικού
ύ θα είχε και μεταγε-
επιπτώσεις ως προς τη
υ εξωελλαδικού ελλη-

ήψεις αυτές δημοσιεύ-
ο φύλλο της 2ας Σε-
υ 1921 της κυπριακής
ας **Πάφος**. Ήταν το
ύλλο του εβδομαδιαίου
του δικηγόρου **Λοΐζου**
υ, ο οποίος διαπίστωνε
ιδευτική πενία και την
κή καχεξία της γενέ-
ου, **Πάφου**, πιστεύο-
η θεραπεία της κατά-
τροέβαλλε ως εθνικό
αλλά και ως πρόκριμα
οντικής ελευθερίας και
εως με την Ελλάδα.
το Μικρασιατικό Ζή-
ιταλαμβάνει εξαρχής
θέση με τη δημοσίευ-

ση του άρθρου του Πασχαλίδη
«Η σημασία της Μικράς Ασίας
διά την Ελλάδα».

Η παρούσα εργασία της κυ-
πρίας φιλόλογου **Μάγδας Μ.**
Κιτρομηλίδου, η οποία, όπως
και ο πατέρας της Πασχάλης
Πασχαλίδης, έχει πολυετή και
σημαντική διακονία στην εκ-
παίδευση και τη λαογραφική
έρευνα της Κύπρου, διερευνά
ακριβώς αυτή τη συστηματική
καταγραφή της κρισιμότερης
φάσεως του Μικρασιατικού
Ζητήματος από τις στήλες της
Πάφου, από το εναρκτήριο
φύλλο της 2ας Σεπτεμβρίου
1921 έως το φύλλο της 8ης Δε-
κεμβρίου 1922, οπότε και έχου-
με ένα δραματικό terminus. Οι
σελίδες του βιβλίου, πάντως,
δεν παρέχουν στον αναγνώστη
μόνον ένα ευσύννοπτο χρονικό
αυτής της διετίας, αλλά, και
εδώ έγκειται ουσιαστικά η συμ-
βολή της εργασίας, αναδεικνύ-
ουν μιάν ενδιαφέρουσα και ση-
μαντική μαρτυρία ως προς την
πρόσληψη των γεγονότων από
πνευματικές δυνάμεις ευρισκό-
μενες εκτός του προσκηνίου
του ιστορικού γίνεσθαι. Επί
παραδείγματι, στις 14 Οκτω-
βρίου 1921, το κύριο άρθρο της
εφημερίδας επέχει θέση κατα-
κραυγής και θρήνου για την
εξόντωση του ελληνισμού από
τον κεμαλικό στρατό, ενώ ο συ-
ντάκτης του προτρέπει την ελ-
ληνική κυβέρνηση να κρατήσει
πάση θυσία τα κεκτημένα εδά-
φη, γιατί «*ουαί και αλλοίμονον*
εις τον ελληνικόν πληθυσμόν
τον διαβιούντα εις αυτά. Μέχρι
του τελευταίου θα υποστεί την
αυτήν αθλίαν τύχην των μαρτύ-
ρων αδελφών», ενώ στο κύριο
άρθρο της 11ης Αυγούστου
1922: «Η διευθέτησις του Ανα-
τολικού ζητήματος. Κρίσιμοι
εθνικαί περιστάσεις» εκφράζε-
ται η πεποίθηση ότι η επανακα-
τάληψη της Μικράς Ασίας από
τους Τούρκους θα έχει ως συ-
νέπεια τον πλήρη αφανισμό του
ελληνικού πληθυσμού, αφετέ-
ρου δε, η απώλεια της μικρα-
σιατικής χερσονήσου, η οποία
διακρίνεται για τον πλούτο της,
θα οδηγήσει το ελληνικό κρά-
τος σε πτώχευση. Στις 24 Νοεμ-

βρίου 1922, υπό τον εύγλωττο
τίτλο «Το τραγικόν τέλος», εκ-
δηλώνεται αποτροπιασμός για
τη θανατική εκτέλεση των έξι
και απευθύνεται έκκληση για
την ψύχραιμη αντιμετώπιση της
καταστάσεως: «*Ευχώμεθα*
όπως η πατρίς εξέλθῃ ὅσον το
δυνατόν με ὀλιγωτέρας ζημίας
ἀπὸ τας συνέπειας μίας πρωτο-
φανούς ἥττης, τὴν ὁποίαν υπέ-
στη ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ τῆς
οποίας ἄμεσος συνέπεια εἶναι
τὰ διαδραματιζόμενα σήμερον
ἐν Ἑλλάδι γεγονότα. Ἐκαστος
ἐξ ἡμῶν, θέτων τὸ γενικόν συμ-
φέρον ὑπεράνω κομμάτων, τὴν
Πατρίδα ὑπεράνω τῶν ατόμων,
οφείλει νὰ ἔχει ὑπ' ὅψιν τοῦ ὅτι
salus populi suprema lex esto».

Η έρευνήτρια δεν περιορί-
στηκε, και καλώς έπραξε, μόνο
στην ανάδειξη των δημοσιευ-
μάτων που αφορούν τις εξελί-
ξεις στη Μικρά Ασία. Κατέ-
γραψε, επίσης, και δημοσιεύ-
ματα που συσχετίζονται με τις
ευρύτερες πτυχές του Ανατολι-
κού Ζητήματος και ιδίως με τα
τεκταινόμενα και τις ζυμώσεις
στον κυπριακό χώρο, βοηθώ-
ντας έτσι τον αναγνώστη στο να
παρακολουθήσει τη διαπλοκή
των γεγονότων, αλλά και στο
να διαμορφώσει άποψη ως
προς τη φυσιογνωμία της εφη-
μερίδας. Στην πληρέστερη κα-
τατόπιση του χρήστη της εργα-
σίας συμβάλλει ουσιαστικά και
ο σχετικός υπομνηματισμός της
συγγραφέως. Ως παράρτημα
του βιβλίου, δημοσιεύονται τα
άρθρα του Π. Πασχαλίδη, «Η
σημασία της Μικράς Ασίας διά
την Ελλάδα» και «Σμύρνη», συ-
νέντευξη του Μητροπολίτη Πά-
φου **Ιακώβου Αντζουλάτου** με
τον αρχιστράτηγο **Αναστάσιο**
Παπούλια στη Σμύρνη και
εγκύκλιος του Αρχιεπισκόπου
Κύπρου **Κυρίλλου Γ'** αναφερό-
μενη στον δραματικό επίλογο
της μικρασιακής εκστρατείας.
Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η
εικονογραφική πλαισίωση των
κειμένων, η οποία καθ' όσον
αφορά τον μικρασιατικό ελλη-
νισμό αντλήθηκε από το φωτο-
γραφικό αρχείο του Κέντρου
Μικρασιατικών Σπουδών.

Σταύρος Θ. Ανεστίδης

πραγματική γνώση
βρίσκει πάντα τον
απλούστερο τρόπο
έκφρασης και ότι οι
περίπλοκες
θεωρητικολογίες που
συχνά διαβάζουμε,
απηχούν (μάλλον) την
αμηχανία του συντάκτη
και τη λειψή
(ενδεχομένως) γνώση
του.

Τα φτερά του Ίκαρου
του **Jacques Lacarrière**
(μετάφραση Μίνωα
Πόθου, εκδ.

Χατζηνικολή, 1995) είναι
ένα βιβλίο αξιοπερίεργο
και σχετικά
αξιανάγνωστο. Ο
συγγραφέας
κυριολεκτικά μυθιστορεί,
καθώς πληροφορίες,
σκέψεις, υποθέσεις και
φανταστικές προεκτάσεις
συνυπάρχουν σε μία
αφήγηση που
πραγματεύεται την πτήση
και την πτώση. Αλλά, ως
γνωστόν, για να πέσεις
πρέπει προηγουμένως να
έχεις υψωθεί...

Υψιπετής νεοέλληνας
ποιητής έγραψε
θαυμάσιο ποίημα για τον
«Δαίδαλο» και είναι
κρίμα που ο Jacques
Lacarrière δε φαίνεται να
το γνωρίζει: «*Μοίρα στον*
Ίκαρο ήταν να πετάξει
και να χαθεί... Και
συνταράζει αριζωτους
ανθρώπους στον πόνο,
συνταράζει τις γυναίκες,
πάνω απ' το μέγα πέλαγο
να βλέπουν εφηβικό
κορμί σαν ένας γλάρος ν'
ανεμοδέρνεται όρθιο και,
ξάφνου, να χάνεται απ' τα
μάτια τους (...)». Για
περισσότερες
πληροφορίες, ας μας
γράψει!

ο χαρτοκόπτης

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ -
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ
ΤΣΙΡΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία
ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό
Σεφέρη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του
Α. Εμπειρίκου
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της
υποτελείας
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ.
Παπαδιαμάντη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και
πνευματική ζωή
ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ερωτικές μεταμορφώσεις· αντίδωρο
στην Μάτση Χατζηλαζάρου
ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ούτως ή άλλως
ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Από την πορεία της ελληνικής ποίησης
του 20ού αιώνα

ΣΕΙΡΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ

CHARLES KAHN
Ο Αναξίμανδρος και οι απαρχές της
ελληνικής κοσμολογίας
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
Περί μυστικής θεολογίας
Εισαγωγή: VLADIMIR LOSKY
ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
Στοιχειώσεις Θεολογική
Εισαγωγή - Σχόλια: E.R. DODDS
Γ.Σ. KIRK
Ηράκλειτος: τα κοσμολογικά
αποσπάσματα
ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Ομιλίες στην Εξαήμερο

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και
Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις
ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
ΛΟΥΤ' ΑΛΤΟΥΣΕΡ
Στοιχεία αυτοκριτικής
ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ
Το Κράτος στην καπιταλιστική
κοινωνία.
Ανάλυση του δυτικού συστήματος
εξουσίας
ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ -
Α. ΤΟΖΕΛ
Η κριτικής της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - φτερά
ΜΑΡΙΑ ΤΟΥΝΤΑ
Η δίκη του Φλωμπέρ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Μεροληπτική κατάθεση
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Η εργασία στην ποίηση
ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ - ΡΟΕ
Η Άλλη μου πατρίδα
ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ
Απολογισμός και απολογία «από του
φοβερού βήματος»

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»
Μια περιήγηση στην νεοελληνική
καχογουσιτιά
ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο Τρίτος Δρόμος
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
Τσιγγάνικη ορχήστρα
ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ
Ιστορία μιας γραμμής
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Η Αδιαχώρητη Κοινωνία
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στον
Μεσοπόλεμο
ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ
Ο μαρξισμός της Ιστορικής
Σοσιαλδημοκρατίας
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
ΠΛΟΥΤΗΣ ΞΕΡΒΑΣ
Το κυπριακό. «Στρατηγική» και
στρατηγική
ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη
Ιδέα
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μια συνάντηση: Σεφέρης -
Μακρυγιάννης
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΑΠΗΣ
Ο χορός στους Κουντουριώτες
ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Ο κόσμος του ελληνικού χορού
ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ
Η αρχαιολογία στην Ελλάδα
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ο Βασιλιάς που πέθανε
ΥΓΕΙΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΑ • ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Μελέτες για το Σύστημα Υγείας

Βιβλία που καλύπτουν
τα ενδιαφέροντα
και τους προβληματισμούς
του σύγχρονου πολίτη

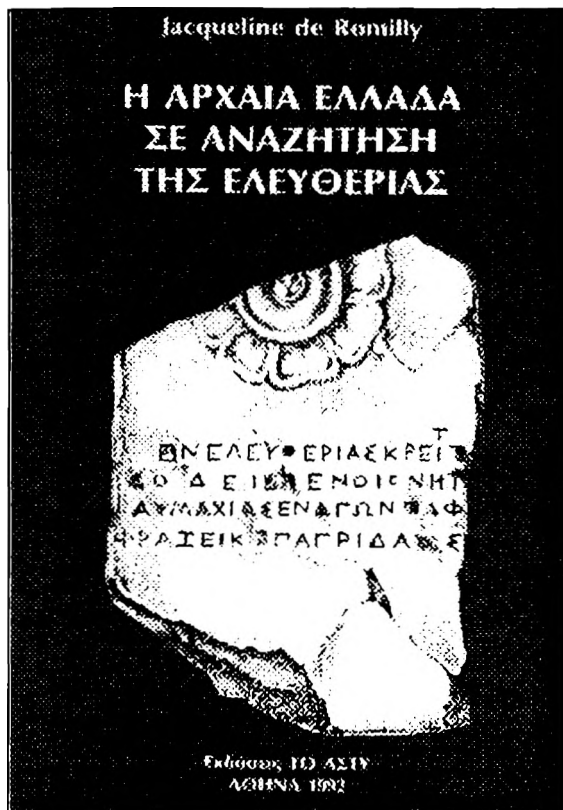
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3645133 FAX: 3607878

ΤΕΣΣΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ JACQUELINE de ROMILLY

ΒΡΑΒΕΙΟ ΩΝΑΣΗ 1995

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Πρόλογος του Μ. Σακελλαρίου της Ακαδημίας Αθηνών

Η ιδέα της ελευθερίας προέρχεται από την Ελλάδα, όπου μαζί με την πραγματοποίησή της ανεξαρτησίας πήρε την τελειότερη μορφή της στο κοινωνικό, πολιτικό και ανθρώπινο νόημά της. Στη δημοκρατική αθηναϊκή πολιτεία ανθίζει η πνευματική ελευθερία που συνοδεύεται από έντονο κριτικό πνεύμα, με τις δυσκολίες της, για να φτάσει στην ελευθερία της συνειδήσης. Τα υπέροχα καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα είναι ο καρπός της.

ΒΑΣΤΑ ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Πρόλογος του Γ. Β. Καββαδία καθηγ. Κοινωνιολογίας του Παν/μιου Αθηνών

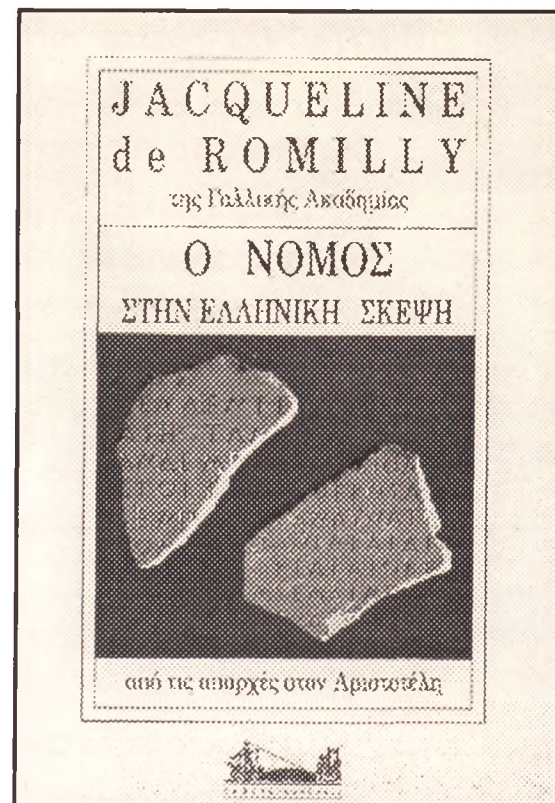
Κατά την άποψη της συγγραφέως, αυτή η ομηρική έκφραση στην Οδύσσεια σημειώνει το ορμητικό ξεκίνημα της ψυχολογίας στα αρχαία ελληνικά γράμματα. Σε αυτή θα στηριχθεί το ενδιαφέρον για την ανθρώπινη ψυχή και ο μεταγενέστερος στοχασμός για τη βαθύτερη διερεύνηση των εσωτερικών προβλημάτων του ανθρώπου. Αποτελεί διαρκή επιδίωξη στην τραγωδία και παίρνει εκπληκτικές προεκτάσεις στη φιλοσοφία.

ΓΙΑΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ;

Πρόλογος του Γ. Κ. Βλάχου της Ακαδημίας Αθηνών

Το αρχαίο ελληνικό θαύμα είναι η προνομιακή στιγμή στην ιστορία της ανθρωπότητας που επιβιώνει και πλουτίζει αδιάκοπα τον πολιτισμό μας με την ποιότητα, το ύψος και το ήθος στα έργα της και το λογισμό. Η συγγραφέας συνοψίζει με συγκίνηση και με γνώση ολόκληρο το φάσμα των ελληνικών αξιών, που κορυφώνεται τον 5ο αιώνα στα κείμενα της ιστορίας, της τραγωδίας και της φιλοσοφίας. Σε αυτό, κυρίαρχη θέση κατέχει ο άνθρωπος και από το μερικό προκύπτει το γενικό και σε ανώτερη βαθμίδα το καθολικό και το οικουμενικό.

Ο ΝΟΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Πρόλογος του Αριστόβουλου Μάνεση της Ακαδημίας Αθηνών

Η συναρπαστική περιπέτεια του νόμου, όπως προκύπτει από τα αρχαία κείμενα και εμφανίζεται στην ελληνική πραγματικότητα. Η έννοια του νόμου παίρνει διαδοχικές μορφές, για να κορυφωθεί στον γραπτό πολιτικό νόμο, που είναι ιδίον της Ελλάδας και της δημοκρατικής πολιτείας. Ο νόμος, η πόλη, η δημοκρατία και το δικαιο αποτελούν άρρηκτη ενότητα στη ζωή και στη σκέψη των Ελλήνων, οι οποίοι την προσέφεραν στον εαυτό τους και στην ανθρωπότητα.

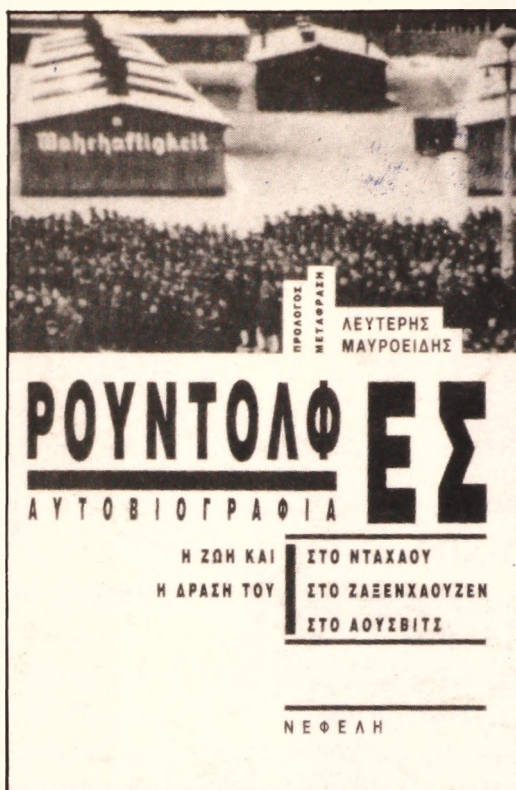
Εκδόσεις ΤΟ ΑΣΤΥ

Πανεπιστημίου 10, 106 71 Αθήνα, Τηλ.: 3638 358

Ρούντολφ Ες

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ
ΣΤΟ ΝΤΑΧΑΟΥ ΣΤΟ ΖΑΞΕΝΧΑΟΥΖΕΝ ΣΤΟ ΑΟΥΣΒΙΤΣ

... Μια γυναίκα ήρθε κοντά μου και μου ψιθύρισε, δείχνοντας τα τέσσερα παιδιά της που είχαν πιάσει με αγάπη από τα χεράκια το μικρότερο για να το περάσουν από ένα ανώμαλο σημείο του εδάφους: «Πού θα βρείτε τη δύναμη για να μπορέσετε να σκοτώσετε αυτά τα πανέμορφα γλυκά παιδάκια; Δεν έχετε καρδιά;»

Από καιρό σε καιρό συνέβαινε γυναίκες να βγάζουν ξαφνικά καθώς γδύνονταν σπαραχτικές κραυγές, τραβούσαν τα μαλλιά τους, συμπεριφέρονταν σαν παραφρονημένες. Τότε τις τραβούσαν γρήγορα, τις πήγαιναν πίσω από το κτίσμα και τις σκότωναν με έναν πυροβολισμό στον αυχένα, από πιστόλι μικρού διαμετρήματος. Είδα μια γυναίκα τη στιγμή που έκλειναν οι πόρτες του θαλάμου να προσπαθεί να σπρώξει τα παιδιά της έξω και να φωνάζει κλαίγοντας: «Αφήστε τουλάχιστον τα παιδιά μου να ζήσουν!»

Με στυγνό και εφιαλτικά ακριβές ύφος, ο δήμιος των στρατοπέδων Νταχάου, Ζαξενχάουζεν και Άουσβιτς, **Ρούντολφ Ες**, αφηγείται τις μαζικές εξοντώσεις των Εβραίων, των Ρώσων, των Τσιγγάνων, των ομοφυλοφίλων, των κομμουνιστών, των μαρτύρων του Ιεχωβά, όπως επίσης και τους μηχανισμούς μετατροπής των ανθρώπων σε μηχανές θανάτου.

...ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΕΙΖΕΙ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΤΕΙ

*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744